Arthur de Gobineau: Az emberi fajok egyenlõtlensége 1.rész

Elõszó

Arthur de Gobineau gróf tanulmánya : "Essai sur I'inegalite des races humaines (1853-1855)" a modern faji gondolkodás klasszikus szintézisét adja, amely nagy mértékben meghatározza a modern faji gondolkodást. Gobineau az antropológia, a nyelvészet és a történelem segítségével építette föl mûvét, melyben mindent elmagyaráz a fajok múltját, jelenét és jövõjét illetõen. A fajelmélet korának betegségeire adott választ; egyidõben magyarázta meg a múltat és adott támaszt a jelenben. Ezek a problémák ma sokkal súlyosabban és sokkal nyomatékosabban hatnak, tehát fokozott figyelmet követelnek a ma emberétõl. Az árja felsõbbrendûséget a fehér fekete és sárga fajok történelmével, a civilizációk föltûnésével és lehanyatlásával magyarázhatjuk, mely mindig egy fölsõbbrendû és uralkodni képes faj érdeme volt. Gobineau eszméi a faj tisztaságáról és az elkerülhetetlen romlás a fajkeveredés következtében máig is befolyásosak és igazak. Gobineau késõbb a Német Birodalomban talált otthonra Franciaország helyett és a bayreuthi Wagner kör terjesztette mûvét. Gobineau tanulmánya alapvetõ irat, mely elõreviszi a fajelméletet mint világnézetet.

A szerzõ ajánlása V Györgynek, a Hannoveri királynak.
(1854)

/Ez az ajánlás az egész mûre vonatkozik, melynek ez a kötete az elsõ könyv. A többi könyv témája azon civilizációk vizsgálata, melyeket ennek a kötetnek a végén említek meg, és a szerzõ ezekre is gondol, amikor a könyv utánzóiról beszél. Az ajánlás pár szakaszát, amely kizárólag a többi könyvre utal, elhagytuk. - az angol nyelvû fordító/

A nagy események, a véres háborúk, a forradalmak és a törvényszegések, melyek olyan elterjedtek voltak az európai államokban, arra jók, hogy az ember figyelmét a politikai problémák tanulmányozására irányítsák. Míg az egyszerû elme azonnali eredményeket akar, és a szidalmakat és dicséreteket kis elektromos szikráknak néz, melyek saját egyéni érdekeivel tartják a kapcsolatot, egy komolyabb gondolkozó föl akarja fedezni ezeknek a szörnyû fölkeléseknek az okát. Lámpával a kezében le fog ereszkedni a filozófia és történelem furcsa ösvényeire, és az emberi szívet vizsgálja vagy a múlt évkönyveit olvassa el alaposan, és így kísérli meg, hogy annak a rejtélynek a megoldására kulcsot találjon, amely olyan régóta meglepi az emberi elmét.

Mint mindenki más, én is éreztem a kíváncsiság borzongását, melyet maradéktalanul modern világunk ébreszt föl. De mikor megkíséreltem ennek tanulmányozását, amennyire alaposan csak képes voltam erre, úgy találtam, hogy kérdésem látómezeje mind szélesebbé válik. Egyre távolabb kellett visszalépnem a múltba, és szinte sajátmagammal szemben kellett szemeimet a jövõbe emelni, mind távolabbra. Úgy tûnt, hogy nemcsak a minket büntetõ bajok közvetlen oka után kell kutatnom, de a távolabbi okait is meg kell találnom azoknak a társadalmi bajoknak, melyeket egy kis történelemtudás is elhárított volna, ugyanolyan formában, minden ma élõ nemzetrõl, és azokról is, akik túlélik a ma bajait és minden valószínûség szerint a még ma nem is létezõ, késõbb születendõ nemzetekét.

Továbbá úgy gondoltam, korunk különös lehetõséget nyújt az ilyen kutatásra. Míg nyugtalansága egyfajta történelmi vegyészetre sarkall bennünket, munkánkat egyszerûbbé is teszi. A sûrû köd, a mély sötétség, mely örök idõk óta eltakarta a nem saját civilizációnk kezdetét, most fölemelkedett és eloszlott a tudomány napsütése mellett. A Livynek ismeretlen Rómát egy csodálatosan nagyszerû analitikus módszer mutatta meg nekünk Niebuhr keze alatt, és olyan titkokat fedett föl elõttünk, amelyek a korai Görögország legendás mondái között voltak elrejtve. A Föld egy másik részén, egy germán nép, melyet sokáig félreértettek, most nagynak és méltóságteljesnek tûnik szemünkben, noha õket a késõi birodalom írói barbároknak gondolták. Egyiptom kinyitja földalatti sírjait, lefordítja hieroglifáit, és fölfedi piramisai titkát. Asszíria meztelenül hever végtelenül hosszú feliratokkal díszített palotái között; a feliratokat tegnap még romok takarták. Zoroaszter Iránja nem rejti el titkait Burnouf kutató szemei elõl, és a régi India Védái visszavezetnek bennünket a teremtés hajnaláig. Mindezekbõl az önmagukban is nagyon fontos hódításokból mélyebben és jobban megértjük Homéroszt, Herodotoszt, és különösen a Biblia elsõ fejezetét, az igazságnak ezt a mély forrását, melynek gazdagságait csak akkor tudjuk értékelni, ha teljesen fölvilágosodott elmével járunk benne.

Ezek a hirtelen és váratlan fölfedezések természetesen nem állnak kritikán felül. Messze vannak attól, hogy a dinasztiák teljes listáját fölsorolják, vagy a királyságok és események teljes sorát bemutassák. De annak ellenére, hogy eredményeik töredékszerûek, sokuk csodálatos segítség jelen célomhoz, és sokkal gyümölcsözõbb, mint a legpontosabb idõrendi táblák lennének. A legnagyobb segítségemre a szokások és viselkedés ismerete van, a régi korok embereié. Tudjuk, hogy milyen körülmények között éltek. Életük, nyilvános és magán, látható szemünk elõtt, és lehetõvé válik a korra vonatkozó eredeti anyag segítségével azt rekonstruálni, ami a fajok lényét alkotja és értéküket meghatározza.

Ilyen tudási kincstárral, mely részben új vagy újonnan megértett dolgokból áll, melyekre építhetünk, senki sem támaszthat többet arra igényt, hogy a társadalmi erõk komplikált összjátékát elmagyarázza, a nemzetek fölemelkedésének és lesüllyedésének okait egy tisztán elméleti és feltételezéseken alapuló érvekkel világossá tegye, melyeket egy kételkedõ filozófia támogat. Mivel most minden oldalról bõvelkedünk tényekben, melyek minden sírból kiemelkednek és a keresõk kezében vannak, nem formálhatunk, mint a forradalom teoretikusai felhõbõl álló lényeket, és szórakozhatunk azzal, hogy ezeket a szörnyeket marionettként mozgassuk egy nekik megfelelõ politikai környezetben. A valóság most túl sürgetõ, túl ismert; és megtiltja az efféle játékokat, melyek mindig értelmetlenek, és néha istentelenek. Csak egy bíróság képes logikusan dönteni az ember jellegérõl, és az a történelem, bevallom, ez komoly döntõbíró, és olyan, és amelytõl félhetünk egy olyan romlott korban, mint amilyen a mienk.

Nem mintha a múlt folttalan lenne. Minden benne van, és így lehetnek hibák is benne, több, mint egy kötelesség nem teljesítés, melyet be kell vallani. Lehet, hogy a ma embere igazolva érzi magát virágzó arccal és néhány új erénnyel övezve. De képzeljük el, válaszul vádjaikra, hogy a múlt hirtelen hõsi korok hatalmas árnyait hívta, mit mondanának ekkor? Ha megszidta õket mert kompromisszumot kötöttek a vallás, a politikai becsület és az erkölcsi kötelesség területén, mit válaszolnának? Ha azt mondaná nekik, hogy már nem képesek semmire, csak arra, hogy olyan tudást dolgozzanak ki, melynek alapjait már fölismerték és lefektették; hogy az ókor erényei ma nevetségesek, hogy az energia hordozója ma a gõz, hogy a költészet fénye kialudt, hogy már nincsenek nagy próféták, és hogy amit az emberek érdekeiknek neveznek, azok a mindennapos élet legszánalmasabb gondjai; hogy tudnának akkor védekezni?

Csak azt tudnák válaszolni, hogy nem minden szép dolog halott, amely elnyelte a csöndet; lehet, hogy csak alszik. Minden kornak, mondhatnák, voltak átmeneti szakaszai, amikor az élet szenvedéssel birkózik és ami abból kinõ, az gyõzelmes és nagyszerû. Ahogy Chaldea majomszeretetét legyõzte a fiatal és életerõs Perzsia, a tántorgó Görögországot az életerõs Róma, és Augusztus degenerált uralmát a nemes teuton hercegek, úgy a modern idõk fajai is vissza fogják szerezni elvesztett fiatalságukat. Ezt a reményt dédelgettem magamban egy pillanatig, és vissza szeretem volna dobni a történelem vádjait és sötét elõrejelzéseit, ha hirtelen nem jön az a pusztító gondolatom, hogy sietségemben olyasmire alapoztam, ami nincs bebizonyítva. Elkezdtem keresni a bizonyítékokat, és így életigenlésem egyre jobban a halál titkainak kutatásainak mélyére vitt.

Ezután egyik következtetésbõl a másikba jutva apránként arra a meggyõzõdésre jutottam, hogy a faji kérdés minden más kérdést háttérbe szorít, hogy ez mindennek a kulcsa, és hogy a fajok egyenlõtlensége, melynek összeállása a népeket formálta elég arra, hogy a végzet teljes útját elmagyarázza. Mindenkinek kell hogy valamennyi sejtelme legyen errõl a hatalmas igazságról, mert mindenki láthatta, hogy emberek bizonyos tömegei hogy szálltak le néhány országban, és mennyire megváltoztatták annak életét. Hogy voltak képesek arra, hogy újfajta tevékenységeket vezessenek be ott, ahol jövetelük elõtt minden kábultan szunnyadt. Így, hogy egy példát említsünk, az angolszász megszállás Nagybritanniában új erõk korát hozta, hála a Providence egy határozatának, amelyet erre a szigetre küldtek, melynek népeit õfelsége néhány híres õsének kardja uralta, ugyanannak a nemzetnek két ágát hozta egy korona uralma alá, egy olyan királyi ház uralma alá, melynek eredete egybeesik magának a nemzetnek eredetével.

Észrevéve, hogy vannak erõs és gyönge fajok, én az elõbbieket vizsgáltam elsõsorban, hogy megvizsgáljam minõségüket, és különösen, hogy nyomon kövessem õket eredetükig.

Ezt a módszert használva meggyõzõdtem arról, hogy minden nagy, nemes és gyümölcsözõ ezen a földön, ami emberi munka eredménye, a tudományban, a mûvészetben és civilizációban, ugyanabból a kiinduló pontból ered, egy faj fejlõdésének eredménye és egy gondolaté. Egyetlen család terméke, melynek különbözõ ágai uralkodtak a világmindenség minden civilizált országában.

I. Fejezet
i. A kultúrák és társadalmak halálos betegségének okai ugyanabból a közös tõbõl származnak.

A civilizációk bukása a történelem jelenségei között a legmegdöbbentõbbek és a legfurcsábbak. Olyan zavar, amely félelmet ültet a szívbe és mégis mindig van benne valami rejtélyes és így tartalékai olyan hatalmasak, hogy egy gondolkodó soha nem fáradt ezt vizsgálni, tanulmányozni, titkait keresni. Népek születése és növekedése kétségtelenül nagyon figyelemre méltó tárgy egy kutatónak, a társadalom ezt követõ fejlõdése, nyereségeik, hódításaik, gyõzelmeik rabul ejtik a képzeletet és fogva tartják azt. De mindezek az események, ha nagynak is gondoljuk õket, egyszerûen elmagyarázhatók: Az ember szellemi munkájának eredményei. Ha egyszer észrevesszük ezeket az ajándékokat, nem lep meg eredményük; elmagyarázzák, tisztán jelenlétük tényével azt a nagy folyamot melynek õk a forrásai. Így ezen a téren nincs nehézségünk vagy gát elõttünk.

De amikor egy idõ után látjuk hogy az emberi társadalmak ereje és dicsõsége lehanyatlik, amikor látjuk, hogy mennyire csak csöndet mutat felénk a Föld, melynek felületén sok civilizáció romjai vannak szétszórva, melyek a miénket megelõzték - nemcsak a jól ismert civilizációk, de sok más, melyeknek legföljebb a nevét ismerjük, és mások, amelyek csontvázként hevernek a mély, a világgal egykorú erdõkben, és csak az emlékezés árnyát hagyták ránk, ha gondolataink visszatérnek modern államainkhoz, melyeket rendkívüli fiatalságuk jellemez, és bizonyítja, hogy ezek tegnap jöttek létre, és hogy némelyikük már csapdába esett, akkor végül észrevesszük, egyfajta filozófiai borzadással, hogy a próféták szavai az erkölcsi dolgok nem stabil voltáról éppolyan mértékben igazak a civilizációkra mint a népekre, a népekre mint az államra, az államokra éppúgy, mint az egyénekre; és nekünk el kell ismernünk, hogy emberek minden csoportja, bármennyire nagyszerû is az azt védõ társadalmi kapcsolatok hálózata, már születése napján, létezése elemei között megkapja elkerülhetetlen halálának magját is.

De mi ez a mag, a halálnak ez az elve? Egységes-e, mint eredményei, és minden civilizáció halálát ugyanaz az ok okozza?

Az elsõ pillantásra hajlamosak vagyunk nemmel felelni, mert sok birodalom lehanyatlását láttuk, Asszíriáét, Egyiptomét, Görögországét, Rómáét olyan körülmények között, melyek nem hasonlítottak egymásra. De ha a felület mögött kaparunk, hamarosan észrevesszük ezek végének szükségességét, amely kivétel nélkül minden zsarnoki társadalomra sújt, és elõre feltételez egy olyan általános esetet, amely ugyan rejtve van, de nem lehet elmagyarázni, hogy ez nem létezik. Ha a természetes halálnak errõl a szilárd alapjáról indulunk el - ezt az elvet az erõszakos halálesetek nem befolyásolják -, látjuk, hogy minden civilizáció egy bizonyos idejû fönnállás után megcsalja a szemlélõt az enyhe rosszullét apró jeleivel, melyeket nehéz meghatározni, de nem kevésbé nehéz tagadni sem; ezek természetszerûek minden helyen és minden idõben. Elismerhetjük, hogy az államok és civilizációk bukása között van egy nyilvánvaló különbség, mikor látjuk, hogy ugyanaz a

fajta kultúra néha tovább él idegen uralom alatt és a legvadabb viharok között, máskor lerombolja vagy megváltoztatja a legkisebb ellenszél is. De végül is az az eszme vonz minket magához, hogy a meghalás elve, amely minden társadalom alapján látható, és nemcsak az õ életükre jellemzõ, hanem minden hasonlóéra.

Ennek a nagy ténynek a magyarázatára tanulmányokat írtam, melyek eredményét itt leírom. Mi, a modern korban vagyunk az elsõk, akik észrevettük, hogy emberek minden csoportosulása, együtt az általuk létrehozott kultúrával arra van ítélve, hogy meghaljon. A korábbi idõk nem hittek ebben. A korai ázsiaiak vallási meggyõzõdésbõl a nagy politikai katasztrófákat színjátéknak, az ég haragjának tekintették, mellyel az bünteti a nemzetet bûneiért; úgy vélték, hogy ez a büntetés a még meg nem büntetett bûnökért. A zsidók félreértelmezve a szövetség értelmét úgy gondolták, hogy birodalmuk soha nem fog véget érni. Róma, mikor már közel állt a szakadékhoz, nem kételkedett abban, hogy birodalma örökké tartó (Amédée Thierry, La Gavle sous l'administration romaine, vol. i, p. 244.).

De a késõbbi nemzedékek tudása a tapasztalattal gyarapodott; és mivel senki sem kételkedett az emberek halandóságában, mert minden elõttünk élt ember meghalt, így biztosak vagyunk abban, hogy az emberek napjai meg vannak számlálva, ha hosszú ideig is élhetünk.; mindazok, akik helyünkön régebben álltak, ma nem részei a fajnak. A régi korok ismerete kevés fényt vet a tárgyra, kivéve egy alapvetõ tétel, Isten ujjáé, mely a világot irányítja. Ragaszkodnunk kell ehhez a határozott és végsõ elvhez, elfogadva annak teljes értelmét, ahogy azt a katolikus egyház fölfogja. Biztos az, hogy egyetlen civilizáció sem szûnik meg ha Isten azt nem akarja; és ha a társadalmak halálozására az õsi papság formuláit alkalmazzuk, hogy bizonyos megdöbbentõ katasztrófákat elmagyarázzunk, melyeket ezek hibásan elszigetelt eseményekként tartottak nyilván, alapvetõen fontos igazságot érintünk meg, amelynek a világ minden keresését az igazság irányába vezetnie kéne. Ha akarjuk, adjuk ehhez hozzá, hogy minden társadalom meg fog szûnni egy nap, mert bûnösek, - és én egyetértek ezzel. Ez csak egy valóságos párhuzamot állít föl az egyén esetével, amikor is a bûnt a pusztulás magjának tartja. Ebben az értelemben nincs ellentmondás abban, ha azt mondjuk, hogy az emberi társadalmak osztják tagjaik sorsát. Ezek meggyalázzák azt, és hasonló végre jutnak. Ezt a következtetést a természet is sugallja. De ha ezt a két igazságot beismertük és mérlegeltük, akkor nem találunk az õsök bölcsességében további segítséget.

Ez a bölcsesség annyit mond nekünk, hogy milyen módon határoz az Örökkévaló az emberek haláláról; ennek módja alapvetõen rejtélyes. A romok meglátásával lelki terror kezdõdik, és túl könnyen beletörõdik abba, hogy így az elesett embereket nem rázhatták meg, nem verhették meg õket és nem dobhatták õket egy szakadékba, csak ha csodák történtek. Könnyen el tudom hinni, hogy bizonyos eseményekhez csodák is járultak, ahol a Szentírás is ezt mondja; de ahol, mint általában a Szentírás csak formálisan tanúságot tesz az események mellett, õsi véleményünk lehet hogy nem teljes és részleteiben nem tisztázott. Akár ellenkezõ véleményen is lehetünk, és észrevehetjük, hogy Isten súlyos keze állandóan társadalmainkon nyugodott, mint az elhatározás eszköze már elsõ népeink följövetele elõtt; és hogy a csapás elõzetes szabályok és elõre ismert tények szerint történt, melyek le vannak írva, más természeti törvények mellett teljes merev komolyságukban, és ilyen törvények irányítják mind a szerves, mind a szervetlen életet.

Helyesen megfeddhetjük a korábbi szent írók filozófiáját a tapasztalat hiánya miatt; és azt mondhatjuk, hogy ezek a csodákat mint olyan teológiai igazságokat hirdetik, melyek, bár biztosan megtörténtek, de maguk is csodák. Nem folytatták vizsgálataikat olyan szinten, hogy megfigyeljék a természetes világ törvényeit. De legalább nem lehet õket azzal

vádolni, hogy félreértették a probléma nagyságát és csak a felületen keresnek megoldást rájuk. Valójában megelégedtek annyival, hogy fensõséges nyelven tették föl a kérdést; ha nem is oldották meg vagy még csak meg sem világították azt, legalább nem csináltak abból hibák tárházát. Ez õket a racionalista iskolák és azok munkái fölé helyezi.

Athén és Róma nagy elméi kialakítottak egy elméletet, melyet a késõbbi korok elfogadtak, hogy a civilizációkat és népeket csak a luxus, az elpuhultság, a rossz kormányzás, a fanatizmus és az erkölcsi romlás pusztítja el. Ezek az okok, ha ezeket együtt vagy külön tekintjük, okozták szerintük az emberi társadalmak pusztulását. Ennek természetes következménye, hogy ha a fentiek hiányoznak, akkor nem oldható meg a pusztulás problémája. A végkövetkeztetés az, hogy a társadalmak szerencsésebbek mint az ember, mert csak erõszakos halállal halhatnak meg; és ha elképzelhetõ lenne egy nemzet, amely megmenekül ezektõl a pusztító erõktõl, melyeket említettem, akkor nincs ok arra, hogy ez ne lenne olyan hosszú életû, mint maga a Föld.

Amikor az ókorban föltalálták ezt az elméletet, nem látták, hogy hova vezeti õket; csak támaszként tekintették erkölcsi jegyzeteikhez, hogy ez legyen történelmi módszereik egyetlen segítsége. Mikor elmesélték az eseményeket, annyira megfogta õket a bátorság csodálnivaló befolyása, és a vétek és bûn siralmas hatása, hogy mindent, ami elrontotta ennek a kiváló erkölcsi képnek az összhangját, kevéssé érdekelte õket, és általában elfelejtették vagy félretették azt. Ez a módszer nemcsak hibás és korlátolt volt, de gyakran más hatást is ért el, mint amit szerzõi szerettek volna. A "bátorság" és "vétek" fogalmakat tetszõleges módon alkalmazta, ahogy azt a pillanat írta elõ. De bizonyos fokig egy elméletet igazol a nemes és szigorú érzés, mely alapját képezi. És Plutarkosz és Tacitus, a zsenik, verses regényeket és gúnyiratokat írtak errõl az elvrõl, és bárhogy is nézzük, a gúnyiratok nagylelkûek és a verses regények magasztosak.

Szeretném magamat elnézõnek mutatni, hogy megmutassam, mit csináltak a tizennyolcadik század írói ebbõl az elméletbõl. De túl nagy a különbség mestereik és sajátmaguk között. Az elõbbieknek fellegekben járó módon ragaszkodtak a társadalmi rend fönntartásához; az utóbbiak újra vágytak és dühödten mentek a pusztítás irányába. Az ókoriak hibás eszméi nemes utódokat szültek, a modernek csak szörnyû vetéléseket produkáltak. Elméletük fölfegyverezte õket a kormányzás minden formája ellen, amelyet a zsarnoksággal, fanatizmussal és korrupcióval hoztak kapcsolatba. Voltaire módszere a "társadalom tönkremenésének megelõzésére" az, hogy tegyük tönkre a vallást, a jogrendszert, az ipart és a kereskedelmet azzal az ürüggyel, hogy a vallás a fanatizmus másik neve, a jogrendszer az elnyomásé, az ipar és kereskedelem a luxusé és korrupcióé. Én biztosan egyetértek azzal, hogy ahol ennyi hiba uralkodik, azt "rossz kormánynak" kell hívni.

Távol áll tõlem egy vitairat írásának szándéka. csak meg szeretném mutatni, hogy Tyukürdidész és Raynal abbé közös eszméje teljesen ellentétes eredményeket képes produkálni. A konzervativizmust anarchikus cinizmussal váltja föl - és mindkettõ hibás. A nemzetek elhalásának leírt okai nem föltétlenül a valódiak. Noha készségesen elismerem, hogy megjelennek a haláltusát vívó nép esetén a felszínen, de kétlem, hogy elég erejük van, elég pusztító erejük, hogy önmagukban vissza nem fordítható katasztrófát okozzanak.

II. Fejezet

ii. Fanatizmus, luxus, az erkölcs elromlása és a vallástalanság nem

vezetnek szükségszerûen a társadalom bukásához.

Elõször el kell magyaráznom, hogy mit értek "társadalom" alatt. Itt nem egy többé-kevésbé kiterjedt területre gondolok, amelyen belül a többiektõl különálló szuverenitás uralkodik. Az athéni demokrácia nem "társadalom" a mi értelmünkben, és a Magadhai királyság, a Pontusi birodalom vagy az egyiptomi kalifátus sem az a fatimidák ideje alatt. Ezek társadalmak töredékei, melyek kétségtelenül változnak, szövetségre lépnek, vagy az általam vizsgált természeti törvények alapján megszûnnek, de létezésük vagy haláluk nem befolyásolja a társadalom létezését vagy halálát. Létrejöttük csak átmeneti dolog, melynek kis vagy közvetett hatása van arra a civilizációra, melyben elõállnak.

Én a "társadalom" fogalma alatt hasonló eszmékkel és ugyanazon ösztönökkel bíró emberek egyesülését nevezem. Politikai egységük lehet hogy többé kevésbé tökéletlen, de társadalmi egységüknek tökéletesnek kell lennie. Így Egyiptom Asszíria Görögország India, és Kína olyan színházak voltak, vagy ma is olyanok, ahol különféle, egymástól független társaságok játszották el saját végzetük szerepét, néha ezeket összefüggésbe hozták a kor politikai bajaival. Mivel részekrõl csak akkor beszélek, ha érveim az egészre vonatkoznak, a "nemzet" vagy "nép" fogalmát vagy széles, vagy szûk értelemben használom, kétértelmûség nélkül. Most visszatérek eredeti témámhoz, melynek célja az, hogy megmutassa, hogy fanatizmus, luxus, erkölcsi romlás és vallástalanság nem szükségszerûen vezet a nemzetek pusztulásához.

Mindezek a jelenségek fejlett állapotban voltak fölismerhetõk, vagy külön-külön, vagy együtt, olyan népek között, amelyekre jobban illettek, vagy legalábbis nem kevésbé. Az amerikai Azték Birodalom úgy tûnik, hogy fõként a fanatizmus "nagyobb dicsõségéért" létezett, én nem tudok fanatikusabb társadalmat elképzelni, mint az aztékot, amely vallási alapokon nyugodott, és melyben állandóan az emberáldozatok vére folyt. Tagadták (C. F. Weber, Lucani Pharsalia (Leipzig, 1828), I. kötet, . 122-3, oldal, megjegyzés.), és lehet hogy igazuk is volt abban, hogy Európa ókori népei soha nem folytattak vallási gyilkosságokat ártatlan áldozatokon, kivéve hajótörött tengerészeket és hadifoglyokat. De egy õsi mexikói számára az egyik áldozat éppen olyan jó volt, mint a másik. Modern pszichológusok vették észre a kegyetlenséget (Prichard, "Az ember természettörténete." Dr. Martius még nyíltabban vallja ezt. Cf. Martius és Spix, Utazás Brazíliában, I. kötet, 379-80. oldalak) mint az új világ fajainak jellemzõjét, akik polgártársaikat lemészárolták oltáraikon, a legkisebb részvét és különbségtétel nélkül, és emellett arcuk sem rándult meg. Ennek ellenére erõsek, vállalkozó szellemûek és jómódúak voltak, ami biztosan még hosszú évekig így ment volna tovább, virágozva, uralkodókkal, torokelvágással, ha Hernando Cortes és társai bátorsága, akik ide beléptek, nem vetett volna véget az ilyen birodalom szörnyû létének. Így a fanatizmus nem okozza államok halálát.

A luxus és elpuhulás sem jobb állítások, mint a fanatizmus. Hatásukat láttuk a felsõbb osztályoknál. és noha formájuk különbözõ volt az ókori világban, a görögök, perzsák, rómaiak között, kétlem, hogy valaha is jobban kifinomultak volna mint a mai Franciaországban, Németországban, Angliában és Oroszországban - különösen az utóbbi kettõben. És pont ez a két ország, Anglia és Oroszország azok, melyek a mai Európában különösen életerõsnek tûnnek. Újra, a középkorban a velenceiek, génuaiak és pisaiak üzletei tele voltak a világ kincseivel; palotáikban láthatóak voltak ezek a kincsek, és tengeri útjaikra is magukkal vitték õket. De emiatt biztosan nem lettek gyöngébbek. Így a luxus és elpuhultság semmi esetre sem oka a gyengülésnek és a pusztulásnak.

Noha az erkölcsi romlás nagyon nagy istencsapása lehet, ne föltétlenül a pusztulás elõjele. Ha az lenne, akkor nemzet hadereje és a kereskedelmi gazdagsága közvetlen függne erkölcse tisztaságától, de ez egyáltalán nem így van. A furcsa eszmét, hogy az ókori rómaiaknak megvolt minden erkölcsi elõnyük (Balzac, Lettre & Madame la Duchesse de Montasier.), mára a legtöbben föladták. Ma már nem látjuk a korai köztársaság eszméit követésre méltónak, amikor feleségüket szinte rabszolgaként kezelték, gyerekeiket mint a jószágot, és hitelezõiket mint vadállatokat. Ha még lennének ügyvédek, akik vesztésre álló esetükben azzal érvelnének, hogy "Az erkölcsi szint korról korra más volt", akkor nem lenne nehéz kimutatni, hogy mennyire gyatra lábakon áll ez az érv. A hatalommal való visszaélés minden korban hasonló fölháborodást váltott ki. Ha Lukrécia megerõszakolása nem vezetett a király kizárásához, a bíróság (a bíróság hatalmát Appius decemvirátusa után, Kr. e. 450-ben vizsgálták meg, de magát az irodát már negyven évvel azelõtt létrehozták. Másfelõl a konzulári bírókat elõször 450 után /445/ választották; de a konzulári bíró intézményét nem lehet "nagy forradalomnak" nevezni. lehet, hogy az író összekever két bíróságot - az angol fordító), még nem létezett Appius Claudius egy kísérlete miatt, minden esetre a tényleges okok, amelyek e mögött a két forradalom mögött fekszenek, olyan kifogásokkal borítva magukat, fölfedik a kor nyilvános erkölcsét. Nem, nem számíthatunk nagyobb fokú életerõre a korábban élt embereknél azzal, ha nagyobb erényeket tulajdonítunk nekik.

A történelem kezdetétõl nem volt olyan emberi társadalom, bármilyen kicsi is, amely ne foglalta volna minden vétek magját magába. És mégis, ennek a romlottságnak a terhével a nemzetek nagyon kényelmesen és gyakran mint nagyok vonulnak, undorító szokásaik ellenére. A spártaiak hosszú életûek voltak és csodálták õket törvényeik miatt, pedig csak egy rablóállam voltak. A föníciaiak nem azért buktak el, mert a korrupció emésztette föl belsõ erõiket és szétszóródott az egész világon? Egyáltalán nem; ellenkezõleg, ez a korrupció volt nagyságuk és hírük fõ eszköze. Attól a naptól fogva, mikor elõször érintették a görög szigetek partjait,(Homérosz Odüsszea, 415 oldal) és elindultak útjukon, vevõiket becsapva, kirabolva szállásadóikat, nõket megszöktetve a rabszolgapiacról, amit az egyik helyen loptak azt eladták a másikon, ez igaz, hírük nem zuhant túl mélyre; de nem voltak kevésbé jómódúak ezek miatt, és helyüket a történelemben nem befolyásolja túlzottan mohóságuk és álnokságuk.

Messze vagyok attól, hogy jó jegyeket adjak a korábbi társadalmak erkölcse miatt nekik. Nem kétlem, hogy ahogy a nemzetek érettebbek lettek és közelebb kerültek bukásukhoz, megjelenésük sokkal elõnyösebb az erkölcsbíró szemével. A szokások finomabbak lettek, a merev sarkok lágyabbá váltak, az élet folyása könnyedebb lett, az egyes emberek közötti jogviszonyok jobban körülírtak és általánosan ismertek lettek, és így a társadalmi igazságszolgáltatás elmélete apránként magasabb fokot ért el. Amikor a görögök fölforgatták Dárius birodalmát, vagy mikor a gótok beléptek Rómába, valószínûleg több becsületes ember volt Athénben, Babilonban és a birodalom fõvárosában, mint Harmodius, Nagy Círus és Valerius Publicola ideje alatt.

Nem kell visszamennünk azokba a távoli korokba, de magunk is megítélhetjük õket. Párizs a föld olyan része, ahol a civilizáció megérintette saját csúcsait, és ahol az ellentét a primitív korokkal jól van jelezve. És mégis sok vallásos és tanult emberrel lehet találkozni, akik azt vallják, hogy soha nem volt a gyakorlati erénynek, a komoly jámborságnak, a szent életnek, melyet a finom kötelességtudat irányít, annyi példája, mint amelyekkel ma találkozunk a modern nagyvárosban. A jóság eszméi ma olyan magasak, mint amilyenek a tizenhetedik század legemelkedettebb elméiben voltak; és levetették a keserûséget, a zordságot és a vadságot - majdnem azt mondtam, hogy a pedánsságot - mely abban az

idõben néha jellemezte õket. És, mint a modern szellem ijesztõ perverzitásainak ellensúlya, találunk templomot, ahol az a szellem erejének oltárát állította föl, egy meglepõ ellentét, amely nem volt ismert a korábbi századokban ugyanolyan vigasztaló fénnyel, mint századunkban.

Nem hiszem, hogy hiány van nagy emberekben a romlás és hanyatlás korszakában. Én "nagy ember" alatt az energiával teli, jellemes férfias típusokat értem. Ha megnézem a római uralkodók listáját (legtöbbjük népe fölött magasan állt érdemekben, mint rangban), olyan neveket találok, mint Trajan, Antoninus Pius, Septimius Severus, és Jovian; és a trón alatt, még a városi csõcselék között is csodálattal látom a nagy teológusokat, a nagy mártírokat, a primitív egyház apostolait, hogy az erényes pogányokat ne is említsem. Erõs, jólelkû és aktív szellemmel vannak feltöltve a táborok és az olasz városok. És lehet kételkedni abban, hogy Cincinnatus, Róma hõsének idején annyi kitûnõ ember mozgott-e a gyakorlati életben. A tények tanúvallomása meggyõzõ.

Így az erõs jellemû emberek, a tehetséges és energikus emberek, nagyobb számban találhatók olyan társadalmakban, melyek elérték idõs korukat és közel vannak lehanyatlásukhoz, mint a fiatal birodalmakban. Nagyobb fokú erkölcsiség is inkább jellemzi a késõbbi, mint a korai korszakot. Nem igaz általánosságban, hogy az államokban haláluk közeledte idején az erkölcsi romlás erõsebb lenne, mint születésükkor. Az is kétséges, hogy ez a romlás hozzájárul-e pusztulásukhoz; néhány állam messze van attól hogy belehaljon saját perverzitásába, sõt jól él és hízik azzal együtt. Tovább lehet menni, és be lehet mutatni, hogy az erkölcsi romlás egyáltalán nem halálos betegség; mert, ellentétben más társadalmi betegségekkel megvan az az elõnye, hogy gyógyítható; és a gyógyulás néha nagyon gyors.

Minden nép erkölcse apályokat és dagályokat él meg történelme során. Hogy maradjunk Franciaországunknál, azt mondhatjuk, hogy az ötödik és hatodik században a gallo-rómaiak meghódított népe erkölcsileg magasabb szinten állt, mint hódítói. Egyénileg tekintve, a bátorság és hadi erények tekintetében sem álltak azok alatt. (Augustin Thierry, Récits des temps Merovingiens ; lásd különösen Mummolua történetét).

A következõ századokban, amikor a két faj keveredni kezdett, úgy tûnt, hogy degenerálódtak; nincs okunk arra, hogy büszkék legyünk arra a képre, melyet kedves országunk mutatott a nyolcadik és kilencedik században. De a tizenegyedik, tizenkettedik és tizenharmadik a szín erõsen megváltozott. A társadalomnak sikerült harmonizálni a legkirívóbb elemeket, és az erkölcsök nagyon megjavultak. A kor eszmei irányzatai nem voltak megfelelõek a kis okfejtések számára, amelyek levitték az embert a helyes útról, akkor sem, ha a helytelen úton akart járni. a tizennegyedik és tizenötödik század a szörnyû harcok és perverzitások ideje volt. A rablók száma nagyon megszaporodott. Ez a lecsúszás ideje volt a szó legszorosabb értelmében, és ez a dekadencia ezerféle módon volt látható. A kor dõzsölése, zsarnoksága és mészárlásai, minden finomabb érzés kiszáradása az állam minden fokán - a nemesek kifosztották jobbágyaikat, a polgárok eladták országukat Angliának, a papság, mely hûtlen lett hivatásához, - azt lehetett volna gondolni, hogy az egész társadalom azon volt, hogy a földre boruljon és mélyen szégyellje magát saját romjai alatt. .... A leborulás soha nem következett be.

A társadalom tovább élt; kitalálta az ellenszereket, visszaütött ellenségeinek, kiemelkedett a sötét felhõbõl. A tizenhatodik század sokkal jobb volt, mint elõdje, a vérfürdõk ellenére, melyek a korábbi évszázadokéinak sápadt tükörképei voltak. Szent Bartolomeus napja nem olyan szégyenletes emlék mint az Armagnacsi mészárlás. Végül a francia emberek

kijutottak a félig barbár homályból a nap világos fényére, eljutottak a Fenelonok, Bossuetek, és a Montausierek korába. Így XIV. Lajosig történelmünk gyors változások sorozatát mutatja, a jótól a rosszig, a rossztól a jóig; a nemzet valóságos vitalitásának kevés köze erkölcsi állapotához. Könnyedén megérintettem a változás nagyobb kanyarait; hogy az ezeken belüli változásokat kövessük nyomon, ennek leírására sok oldal kéne. Ha csak arról akarnánk beszélni, amit saját szemünkkel láttunk, nem világos, hogy 1787 óta minden évszázadban az átlagos erkölcs sokat változott-e? Én azt a következtetést vonom le, hogy az erkölcs romlása gyorsan tûnõ, nem állhatatos jelenség. Néha javul, néha rosszabbodik, és nem lehet olyasmiként számon tartani, ami szükséges feltétele a társadalmak romba döntésének.

Itt meg kell vizsgálnom egy érvet, elõretolva idõnkbe, amely a tizennyolcadik században soha nem jutott az emberek eszébe, de mivel nagyon jól illik egy elõzõ rész tárgyához, nem találhatnék jobb helyet ennél arra, hogy szóba hozzam.

Sokan arra gondolnak, hogy a társadalom vége akkor jön el, ha annak vallásos eszméi gyöngülnek és eltûnnek. Kapcsolatot látnak Zénó és az athéni Epikurosz nyílt elvei és Róma között, amely állandóan elvetette (szerintük) a nemzeti kultuszokat, és a két köztársaság bukása között. Nem veszik észre, hogy ezek szinte az egyetlen példák egy ilyen egybeesésre. A perzsa birodalmat bukása idején teljesen átitatta a mágia. Tûroszt, Karthágót, Júdeát, és a perui királyságot akkor verték le, amikor ezek fanatikusan kapaszkodtak oltáraikba. Így nem lehet azt állítani, hogy minden nép, melynek nemzeti létét elpusztították, abban a pillanatban egy bûnéért lakolt, melyet apáik hite idején követtek el. Továbbá, még az a két példa, amely alátámasztja ezt az elméletet, úgy tûnik, hogy sokkal többet bizonyít be annál, amit ténylegesen bebizonyít.

Határozottan tagadom, hogy a Római vagy Athéni õsi kultuszokat föladták volna, amikor azokat fölváltotta az emberek szívében a Krisztusi vallás. Más szavakkal azt hiszem, hogy soha nem volt igazi törés egy nemzet vallásában ezen a Földön. A hit belsõ vagy külsõ jelentése lehet hogy változott; de mindig fogunk találni gall istenhívõt, aki utat csinál a római Jupiternek, Jupiter után a keresztény Istennek, a legkisebb közbensõ hitetlen korszak nélkül, pontosan ugyanúgy, ahogy egy halott átadta örökségét egy élõ javára. Ennélfogva, mivel soha nem létezett olyan nemzet, melynek nem volt egyáltalán hite, nincs jogunk annak föltételezésére, hogy "a hit hiánya az államok pusztulásának okozója."

Pontosan látom annak okát, hogy mire alapul ez a hit. Ennek védelmezõi egy "közismert esetrõl" akarnak mesélni nekünk, kicsivel az Athéni Periklész ideje elõtt és körülbelül egy idõben Scipió Rómájával a fölsõ osztályok egyre hajlamosabbak lettek elõször is a vallásukról való utánagondolásra, aztán a kételkedésre, és végül föladták a teljes hitet, és büszkék voltak arra, hogy ateisták. Apránként, ahogy tudjuk, az ateizmus szokása elterjedt, amíg egyetlen egy olyan személy sem akadt, aki intelligensnek hitte magát, és nem szegült szembe mosolyogva egy jóssal.

Ebben a véleményben van egy csöpp igazság, de ez nagy részben hamis. Mondd, ha akarod, hogy Aspasia kis lakomái végén, és Laelius barátai társaságában elõnyt vélt fölfedezni abban, ha gúnyolta országának szent hitét; senki sem fog neked ellentmondani. De nem engedték volna meg eszméik nyilvánosság elõtti szellõztetését, és mégis a görög és római történelem egyik legbriliánsabb szakaszában éltek. Szeretõjének meggondolatlan elvesztése Periklész számára nagyon drága volt; Emlékezünk az udvarban hullatott könnyeire, könnyekre, melyek nem mentették föl a házastársi hûtlenség vádja alól. Gondoljunk a korabeli költõk hivatalos nyelvére, hogyan írt Szofoklész és Arisztofánész

Aeschylusról, a zord és nagyon hívõ hõsrõl. Az egész nemzet hitt Isteneiben, Szokrátész forradalmárnak és bûnözõnek tartották, és azt kívánták, hogy Anaxagoras kerüljön bíróság elé és ítéljék el. Mi volt a helyzet a késõbbi korokban?

A filozófusok hitetlen tanai elérték valaha a tömegeket? Soha egy napra sem. A kételkedés a divatos világ luxusa volt és csak azé a világé. Haszontalannak mondhatjuk az egyszerû polgár gondolatainak kimondását, az ország népéét és a rabszolgákét, akiknek nem volt befolyásuk a kormányra, és nem tudták gondolataikat uralkodóikra ráhúzni. De nagyon is valóságos befolyásuk volt, ennek bizonyítéka, hogy amikor a pogányság utolsó leheleténél volt, templomaikat és szentélyeiket fönt kellett tartani, szolgáikat fönt kellett tartani, a legkiválóbb és legértelmesebb emberek, a legbuzgóbb hitetlenek nemcsak elfogadták a közt?l kapott dicsõséget és viselték a papi köntöst, de a leggyanúsabb föladatokat is elvállalták egy olyan kultusznak, melyre szokás szerint át is tértek, éjjel-nappal, manu diurna, manu nocturna, Lucretius könyve szerint. Nemcsak a szertartások alkalmával végezték el ezeket a rítusokat, hanem csekély szabadidejükben is végezték ugyanezt, olyan órákban, melyeket nehezen szakítottak ki a politika élet-halál játékából, szövetséget kötve a jövõvel. A nagy Júliuszról beszélek. (Cézár, a demokrata és kételkedõ, tudta, hogy hogyan tartsa meg magának véleményét, ha erre volt szükség. Nagybátyja sírja elõtt mondott gyászbeszéde nagyon furcsa: "Anyai ágon Júlia királyoktól származott; apai ágon halhatatlan Istenektõl. A marsi királyok, akiknek nevét anyja szülte, Ancus Marciustól származtak, míg Vénusz Július õse, és ehhez a családi kötelékhez tartozik Cézár családja. Így vérünkben egyidõben keveredett a kor leghatalmasabb királyainak a vére, és az Istenek hihetetlen méltósága, akik maguknak a királyoknak is parancsolnak. /Suetonius, " Julius," 6. oldal). Semmi sem lehetne királyibb; és egy ateista számára semmi sem lehetne vallásosabb.)

Nos, az utána következõ császároknak mindnek megvolt a fõpapi címe is, még Konstantinnak is. Neki minden bizonnyal sokkal komolyabb oka volt elõdjeinél arra, hogy lerázza a becsületét annyira lenyomó köteléket, a keresztény hercegét. de mégis, a közvélemény arra kényszerítette, hogy mielõtt örökre eltûnt volna, visszahozza a régi nemzeti vallást. Így ez nem az egyszerû polgárok vallása volt, az ország népéé és a rabszolgáké, ami nem sokat számított; ez a kulturált emberek elmélete volt és nem számított semmit. Hiába tiltakoztak az értelemre és a józan észre hivatkozva a pogányság abszurditásai ellen; az emberek tömege nem volt hajlandó föladni egy régi vallást az új megismerése elõtt. Még egyszer bebizonyosodott a nagy igazság, hogy a vonzódás és nem az elutasítás az, ami a világ üzleteit szolgálja. A harmadik században az emberek olyan erõsen érezték ezt az igazságot, hogy a magasabb osztályok között vallási reakció is volt. A reakció komoly volt és általános, és addig tartott, amíg a világ véglegesen az egyház karjaiba tért meg. Ténylegesen a filozófia felsõbbrendûsége legmagasabb pontját az Antonineszek alatt érte el, és haláluk után hamarosan esni kezdett. Nem kell mélyebben foglalkozni ezzel a kérdéssel, de egy ötletekkel teli történész számára ez biztosan érdekes. Nekem elég, ha megmutatom, hogy a forradalom talajt nyert az évek során, és megmutatom ennek közvetlen okát.

Minél idõsebb lett a római világ, annál nagyobb szerepet játszott benne a hadsereg. A magasrangú császártól a pretoriánus gárda legkisebb rangú tisztjéig, és a legkevésbé fontos terület prefektusáig, minden hivatalnok a hadseregben kezdte karrierjét, a százados parancsnoksága alatt. Más szavakkal mindannyian a népbõl származtak, melynek csillapíthatatlan jámborságáról már beszéltem. Mikor elérték hivataluk magasságát, kelletlenségük és nemtetszésük ellenére a városok õsi nemessége állt velük szemben, a helyi szenátorok, akik az uborkafára felkapaszkodottaknak tartották õket, és szívesen

nevetségessé tették volna õket, ha merték volna. így az állam igazi urai és valaha uralkodó családjai kihúzott tõrrel vártak. A hadsereg parancsnokai hívõk voltak, és maximálisan fanatikusak, például Galerius és száz másik.

A szenátorok és tizedesek fõ szórakozása a kételkedõ irodalom volt. De mivel az udvarban éltek, azaz katonák között, úgy kellett hogy beszéljenek és az hivatalos véleményeket kellet hogy képviseljék, hogy ne kerüljenek veszélybe. Fokozatosan a rajongás klímája lett uralkodó a birodalomban. Emiatt maguk a filozófusok Euhemerussal élükön elkezdték kibékítõ elméletek rendszereit kifejleszteni, egy racionalista államvallását, melyben Juliánusz császár volt az egyik legerõteljesebb vezetõ szellem. Nincs értelme sokat dicsérni a pogány jámborságnak ezt az újjászületését, mert ennek volt a következménye a sok üldözés, mely mártírjainkat sújtotta. A tömegek, akiknek vallásos érzéseit megsértették az ateista szekták, idejüket erre fordították addig, amíg a felsõbb osztályok uralma alatt álltak. De ahogy a birodalom demokratikussá lett, és ezeknek az osztályoknak a büszkesége kisebb lett, a nép bosszút akart állni. De elkövették azt a hibát, hogy átvágták a keresztények torkát, akiket filozófusoknak néztek, és istentelenséggel vádolták õket.

Mekkora a különbség e között és a régebbi kor között! Az igazán kételkedõ pogány Agrippa király volt, aki csupán kíváncsiságból akarta hallani Szent Pált.(Jelenések xxvi, 24, 28, 31.) Hallgatott rá, vitatkozott vele, és bolondnak tartotta, de nem is álmodott arról, hogy megbüntesse, mert másképpen gondolkozik, mint õ. Egy másik példa Tacitus, a történész, aki teljesen lenézte az új titkárokat, de szidta Nérót, mert az kegyetlenségében üldözte ezeket. Agrippa és Tacitus valódi hitetlenek voltak. Diokleciánusz olyan politikus volt, akit népe lármája irányított. Decius és Aurelian fanatikusak voltak, mint alattvalóik.

Aztán, amikor a római kormány kereszténnyé vált, mekkora feladat volt, a különbözõ népek átirányítása az egyház kebelére! Görögországban rettenetes csaták sorozata volt, az egyetemektõl kezdve a kisvárosokban és falvakban. Az érsekeknek nehezükre esett a helyi Istenségek elûzése, így a gyõzelmet sokszor nem annyira az érvek hozták, mint az idõ, a türelem és a diplomácia. A papság kénytelen volt a kegyes csalások használatára, és ötletességük kicserélte a fa, mezõk és források isteneit a szentekkel mártírokkal és szent szüzekkel. Így a hódolat törés nélkül folytatódott; egy ideig a hamis eszményeket tisztelték, de legalább a helyes úton voltak. ... De mirõl is beszélek itt? Tényleg olyan bizonyosak lehetünk abban, hogy akár Franciaországban is nem lehetne olyan helyeket találni, ahol régi babonák emléke ma is nehézséget okoz az egyházközség papjának? A katolikus Britanniában a tizennyolcadik évszázadban egy püspök sokáig harcolt egy falu népével, akik ragaszkodtak egy kõszent imádásához. Hiába dobták a szentet a vízbe; a fanatikus csodálók mindig újra kihalászták, és végül egy gyalogos hadseregcsapatra volt szükség ahhoz, hogy darabokra törjék azt. Látjuk ebbõl, hogy a pogány hit sokáig élt, és még ma is él. Következtetésem ebbõl az, hogy nincs okunk arra, hogy azt higgyük, hogy Róma és Athén akár csak egy napig is vallás nélkül volt.

Azóta soha, sem a régi idõkben, sem napjainkban egyetlen nemzet sem adta föl hitét mielõtt pontosan meg nem ismerte az újat, és lehetetlen arra következtetni, hogy a nemzetek vallástalansága okozta volna pusztulásukat.

Most megmutattam, hogy a fanatizmus , luxus és az erkölcsök romlása nem szükségszerûen jelentik a pusztulás erõit, és a vallástalanságnak nincs politikai szerepe. Ezek után megvitatjuk a rossz kormány befolyását, és egy egész fejezetet szentelünk ennek a témának.

III. Fejezet
iii. A kormányok viszonylagos érdemeinek nincs befolyása a nemzet élettartamára.

Ismerem feladatom nehézségét. Hogy egyáltalán vállalom érintésének kockázatát, furcsának tûnhet sok olvasóm szemében. Az emberek meg vannak gyõzõdve, és helyesen vannak meggyõzõdve arról, hogy a jó törvények jó végrehajtásának közvetlen és erõteljes befolyása van egy nép egészségére. És ez a meggyõzõdés olyan erõs, hogy egy ilyen kormányt annak elõfeltételének tekintik, hogy az emberi társadalom egyáltalán létezik. Itt tévednek.

Természetesen igazuk lennek, ha igaz lenne az, hogy a nemzetek csak a jólét állapotában létezhetnének; de tudjuk, hogy mint az egyes emberek esetén, hosszú idõ eltelhet azzal, hogy a betegség csíráit hordozza, amely hirtelen veheti föl akut formáját. Ha a nemzetek mindig meghalnának szenvedései miatt, akkor egyetlen nemzet sem élné túl megjelenésének elsõ pár évét, mert pontosan ezekben az években a legrosszabb irányításuk, a legrosszabbak a törvények és a legnagyobb a rendetlenség. De ebbõl a szempontból pontosan ellentétesek az emberi szervezettel. Az utóbbi legnagyobb ellensége, különösen gyerekkorában, az állandó betegségek sorozata, mielõtt még kifejlõdött volna benne az ezekkel szembeni ellenállóképesség. A társadalmat az ilyen sorozat nem rázza meg igazán, és a történelem sok bizonyítékkal szolgál annak igazolására, hogy a politikai test képes hosszú és nagyon szörnyû és pusztító betegségek támadásának ellenállni, melynek legrosszabb formái a helytelen törvények vagy egy elnyomó vagy nemtörõdöm kormányzat. (Az olvasó meg fogja érteni, hogy itt nem a szuverenitási központ politikai létérõl beszélek, hanem a teljes társadalomról, vagy egy teljes civilizáció egy részérõl. A II. fejezet elején tett megkülönböztetést kell itt is alkalmazni.)

Elõször meg kell kísérelnünk tisztázni, hogy mibõl áll egy "rossz kormány". Ez olyan betegség, melynek több formája létezik. Lehetetlen még csak föl is sorolni õket, mert végtelen számú különbség sokszorozza meg számukat a népek alkotmányában, és létezésük helyein és idejében. De ha ezeket a formákat négy fõ csoportba osztjuk, akkor kevés változatot hagyunk ki.

1. A kormány rossz, ha idegen erõ állítja föl. Athénnek volt ilyen kormánya a harminc zsarnok idején.; kisöpörték õket, és a nemzeti szellem, mely messze nem halt ki uralmuk alatt, keményebb formát vett föl.

2. A kormány rossz, ha megszálláson alapul, röviden és egyszerûen. A tizennegyedik században gyakorlatilag egész Franciaország Anglia járma alatt sínylõdött. Nagyobbá lett, mint valaha, és a nagy csillogás útját kezdte járni. Kínát a mongolok hordái szállták meg és uralták; sikerült neki kiverésük a határokon kívülre, miután rendkívül meggyengítette életerejüket. Azóta Kína ismét szolgaságba került. De noha a mandzsuk több mint egy évszázadig függetlenek voltak, a mongolokhoz hasonló szenvedés elõtt állnak, és hasonló gyöngeségi idõszakot hagytak maguk mögött.

3. A kormány különösen rossz, ha létezésének alapelvét megrontják, és már nem mûködik olyan egészséges és életerõs módon, mint eleinte. Ez volt a helyzet a spanyol királyság idején. Ez a hadi szellemen és a társadalmi béke elvén alapult. II. Fülöp uralkodásának

vége felé elfelejtette eredetét és degenerálódni kezdett. Soha azelõtt nem volt olyan ország, ahol a vezetés elvei elavultabbak, ahol a vezetés erõtlenebb és hiteltelenebb lett volna, ahol az egyház szervezete annyira nyitott lett volna a kritika számára. Mezõgazdaság és ipar, mint minden más alacsony szintû lett, és szinte mindent iszap borított, ahol a nemzet süllyedt. ... De meghalt Spanyolország? Egyáltalán nem. Az ország, mely olyan sok kétségbeesettnek példát mutatott az ellenállásra és saját karunk erejére; és e pillanatban talán éppen Spanyolország az a modern államok közül, ahol a nemzeti érzés a legerõsebb.

4. Végül is, a kormány akkor rossz, ha intézményei természete miatt ellentmondásos képet nyújt az államhatalom és a tömegek között, vagy a társadalom egyes csoportjai között. Így a középkorban látjuk, hogy Anglia és Franciaország királyai harcot folytattak hûbéruraikkal, és a parasztok uraik nyakának estek. Németországban is az új szabadság elsõ hatása a huszita háborúk, az anabaptisták és más szekták harcai voltak. Kevéssel azelõtt Olaszország nagy aggodalomban volt a fõhatalom megoszlása miatt, és a császár a pápa, a nemesek, a városi közösségek közti véleménykülönbségek miatt, hogy a tömegek, akik nem tudták, ki parancsol nekik, végül senkinek sem engedelmeskedtek. Tönkrement emiatt a társadalom? Egyáltalán nem. Civilizációja soha nem volt ragyogóbb, ipara termelékenyebb, külföldi befolyása vitathatatlanabb.

El tudom hinni, hogy néha, ezek között a folyamok között egy-egy bölcs és hatalmas törvényhozó jelent meg, aki napsugarat jelentett, és a kormányzott nemzet javára fényt hozott. A fény csak rövid ideig volt látható. Ahogy hiánya nem okozott halált, úgy jelenléte sem hozott életet. Ehhez a jómódnak gyakorinak kellett lennie és hosszantartónak. De a tehetséges hercegek ritkák voltak akkor, és minden korban ritkák. A legjobbakat közülük is csepülik, és a legboldogabb képek is tele vannak árnyékokkal. Minden idõk történészei III. Vilmos király idejét mint Anglia gazdagodásának idejét tartják számon? Mindannyian feltétel nélkül csodálják XIV. Lajost, a nagyot? Ellenkezõleg: a kritikusok helyükön vannak, és nyilaik tudják, hogy hogyan találjanak vesébe. De mégis, egészében tekintve ezek történelmünk és szomszédunk történelmének leggyümölcsözõbb és legjobban irányított szakaszai.

A jó kormányok olyan ritkák az idõk során, és ha uralmon is vannak, a kritika sorvasztja õket. A politika tudomány, amely minden tudományok legmagasabbika és legbonyolultabbja annyira összemérhetetlen az ember gyöngeségével, hogy nem állíthatjuk biztosan, hogy a nemzetek szenvednek kormányuk rosszasága miatt. Hála Istennek, megvan az erejük ahhoz, hogy hozzászokjanak szenvedéseikhez, amely legrosszabb formájában is végtelenül jobb az anarchiánál. A történelem legfelületesebb tanulmányozása elég arra, hogy megmutassa, hogy noha a pillanatnyilag uralkodó kormány igen rossz, és kiszívja a nép erejét, gyakran jobb, mint sok elõtte uralkodó kormány.

IV. fejezet
iv. A "degeneráció" szó jelentése; a faji elemek keveredése; hogy jönnek létre és tûnnek el a társadalmak.

Mindazonáltal keveset értett meg az elõzõ oldalak szellemébõl, aki azokból azt a következtetést vonja le, hogy nem tulajdonítok jelentõséget a társadalmi szerveknek, és hogy számomra egy rossz kormány, fanatizmus és vallástalanság jelentéktelen dolgok. Ellenkezõleg, egyetértek azzal a szokásos véleménnyel, hogy az kritizálásra méltó dolog,

ha ezek a fajta betegségek fokozatosan aláássák a társadalmat, és hogy a törõdés és gondoskodás nem elvesztegetett idõ, ha ezekre megoldást segít találni. Én csak hozzáadtam ehhez, hogy ha az egyenetlenségnek ezek a mérges virágai nincsenek beoltva a pusztítás erõs mérgével, ha nem még szörnyûbb egy rejtett betegség következményei, akkor megnyugodhatunk, hogy pusztításuk nem lesz végzetes, és egy idõ után megszûnik a szenvedés, és a társadalom kigyógyul ebbõl a bajból, talán még erõsebb is lesz utána és visszaszerzi fiatalos energiáját.

A példák, melyeket hoztam, nekem meggyõzõeknek tûnnek, noha számuk lehet hogy végtelenül nagy. Ilyen okoskodás alapján mint ez, az emberek átlagos véleménye végül is ösztönösen a megsejtett igazságot fogja tartalmazni. Ködösen látják, hogy nem szabad tisztán származott okoknak olyan jelentõséget tulajdonítani, és hogy a népek létrejöttének és eltûnésének okát máshol kell keresnünk, és mélyebb forrásból kell hozni azokat. Az emberek elkezdtek a társadalom mélyebb szerkezetébe nézni, mely önmagában eléggé távol van az egészség és betegség körülményeitõl. Késznek mutatták magukat arra, hogy beismerjék, hogy egyetlen külsõ körülmény sem képes egy társadalom halálát okozni, ameddig bizonyos pusztító elvek, melyek tõle függenek, az õ méhében születtek, és az õ belsejébõl éltek nem érték el teljes érettségi állapotukat. Másfelõl, amikor ez a pusztító elv létrejött, a társadalom már bizonyos fokig halálra volt ítélve, noha nagyszerû kormánya volt - éppen úgy, ahogy egy kölcsönvett ló meghal a betonúton.

Elismerem, nagy lépést tettünk elõre, amikor a kérdést ebbõl a szempontból vizsgáltuk meg, ami valahogy sokkal filozofikusabb volt, mint az elõbbi megközelítés. Bichat /az ünnepelt orvos és anatómia könyvek szerzõje, (1771-1802)/, mint tudjuk, nem kereste a létezés nagy rejtélyének titkát, amikor az embert kívülrõl tanulmányozta; látta, hogy a rejtvény megoldása belül van. Azok, akik ugyanezt a módszert követték tárgyunkban, azok jártak azon az egyetlen úton, amely fölfedezésekhez vezetett.

Sajnos, ez a kitûnõ ötletük csak ösztönös keresés eredménye volt. Ennek logikai vonatkozásai nem vezettek messzire, és az elsõ nehézség nagyon összerázta. "Igen", mondták, "a pusztítás oka a társadalom szerveinek létfontosságú részei között van: de mi ez az ok?". "Degeneráció", volt a válasz; "a nemzetek meghalnak, ha alkotó elemeik degenerálódnak." A válasz kitûnõ volt a szófejtést tekintve és másképpen is. Még csak "a nemzet degenerálódott" kifejezéshez kellett jelentést rendelni. Ezen a sziklán feneklettek meg. Azt mondták, hogy egy degenerált nép "rossz kormánnyal, a gazdagságot rosszul használó, fanatizmus vagy vallástalanság által sújtott nép, mely elvesztette jellegét, melyek az elõdök érdemeibõl tevõdtek össze." Milyen csapda van ebben! Ezek szerint egy nép helyi betegségekben hal meg mert degenerálódik, és azért degenerálódott, mert meghal. Ez az önmagába visszatérõ érvelés csak azt bizonyítja, hogy a társadalom anatómiájának tudománya gyerekcipõkben jár. Teljesen egyetértek abban, hogy a társadalmak azért halnak meg, mert degenerálódnak, nem más okokból.

Ez az a rossz föltétel, mely teljesen lehetetlenné teszi számukra, hogy ellenálljanak a katasztrófák ütéseinek, melyek elérik õket. Ha nem tudják többé kiállni a rossz sors csapásait, és nincs erejük arra, hogy fölemeljék fejüket, mikor az istencsapás elmúlt, akkor a nemzet haláltusájának fölséges látványa tárul elénk. Azért hal meg, mert nincs meg az az ereje, mellyel az élet csatáit vívta; egy szóval, mert degenerálódott. Ismétlem, a szó kitûnõ; de jobban el kell magyaráznunk, és egyértelmû jelentést kell hozzárendelnünk. Hogyan és miért veszti el a nemzet erejét? Hogy degenerálódik? Ezekre a kérdésekre kell megkísérelnünk válaszolni. A jelen idõig az emberek megelégedtek azzal, ha a szót megtalálták, anélkül, hogy fölfedték volna a mögötte rejlõ realitást. Én most ezt akarom

megtenni a következõkben.

A degenerált szó, ha emberekre alkalmazzák, azt jelenti (és azt kell jelentenie), hogy az embereknek nincs már meg az a belsõ erejük, mint ami régebben megvolt, mert már nem ugyanaz a vér folyik ereikben, az állandó korcsosodás fokozatosan befolyásolta a vér minõségét. Más szavakkal kifejezve, a nemzet még alapítói nevét viseli, de ez a név már nem ugyanazt a fajt jelenti; ténylegesen a dekadens idõk embere, ahogy a degenerált embereket helyesen nevezik, fajilag különbözik a nagy idõk hõseitõl. Egyetértek azzal, hogy még valamit hordoz azok lényegébõl; de minél inkább degenerálódik, annál hangsúlyozottabb lesz ez a "valami". A különféle elemek, melyek ezentúl dominálnak benne, másféle nemzetiségûvé teszik õt, egy nagyon eredeti nemzetiségûvé, ez kétségtelen, de az ilyen eredetiség nem irigylésre méltó. õ azoknak már csak nagyon távoli sarja, akiket õseinek nevez. õ, és a körülötte levõ civilizáció biztosan meg fognak halni azon a napon, amikor az õsi faji egység fölbomlik és az idegen elemek befolyása alá kerül, azaz alapvetõ alapelemeinek minõsége már nem elegendõ arra, hogy akcióba lépjen. Természetesen nem tûnik el teljesen, de gyakorlatilag úgy le lesz verve, hogy erejét az idõvel mind kevesebbnek és kevesebbnek érzi. Ezen a ponton jelennek meg a degeneráció többi jelei is, és a folyamatot lezártnak tekinthetjük.

Ha sikerül bebizonyítanom ezt a tételt, akkor jelentést fogok rendelni a degeneráció szóhoz. Ha megmutatom, hogy hogyan változik egy nemzet alapvetõ minõsége, akkor eltolom a felelõsséget dekadenciája miatt, amely így kevésbé lesz szégyellnivaló, mert súlya már nem a fiakon, hanem az unokaöcsökön nyugszik, aztán az unokatestvéreken, aztán az oldalági rokonokon, akik többé kevésbé már eltûntek. És mikor nagy emberek példáján mutattam meg, hogy haláluk pillanatában csak nagyon csekély mértékben közös vérük az alapítókéval, akiknek örökébe léptek, akkor ezzel elég világosan elmagyaráztam, hogy hogyan zuhanhatnak le a kultúrák - az ok az, hogy már nincsenek ugyanazokban a kezekben. Ugyanekkor érinteni fogok egy sokkal veszélyesebb problémát, mint amelyet az eddigi fejezetekben próbáltam megoldani. Ez a probléma a következõ: "Vannak-e komoly és alapvetõ különbségek az emberi fajok között? Föl lehet becsülni ezeket a különbségeket?"

Elõször érvek sorát fogom kifejleszteni az elsõ pontot illetõen; ezek majd közvetetten eldöntik a másodikat is. Hogy eszméimet világosabb és könnyebben érthetõ formába öntsem, a nemzetet egy emberi testtel hasonlítom össze, amelynek részei az orvosok szerint állandóan megújulnak. Szakadatlan változáson megy át, és pár év után szinte minden része ki van cserélve. Így egy öreg emberben nincsenek nyomai középkori énjének, a felnõttben a fiatalkori énnek, a fiatalban a gyerekkori énnek. A személy azonossága mindezekben a stádiumokban tisztán a belsõ és külsõ formák egymást követésébõl jön, mindegyik tökéletlen másolata az utóbbinak. Egy különbséget el akarok ismerni a nemzet és az egyén teste között: az elõbbi nem õrzi meg a "formák" kérdését, mert ezek szétfoszlanak és hihetetlenül gyorsan eltûnnek. Egy népet, vagy inkább egy törzset olyan pillanatban veszek, amikor életösztöne indíttatja arra, hogy törvényeket hozzon és szerepet kezdjen játszani a világban. Az a tény hogy ereje és akarata növekedett, elkerülhetetlenül kapcsolatba hozza más hasonló szervezetekkel, és háborúval vagy békés eszközökkel magába olvasztja õket.

Nem minden emberi család éri el ezt az elsõ lépcsõfokot; de ezt a lépést minden törzsnek meg kell tennie, ha a nemzetek sorába akar emelkedni. Akkor is, ha csak egy bizonyos számú törzs, melyek talán nincsenek is a civilizáció legelsõ fokain, ment át ezen a fokozaton, nem tudjuk ezt általános szabálynak tekinteni.

Valóban, az emberi fajnak nagyon nagy nehézséget okoz az, hogy túllépje a szervezettség elsõ kezdetleges fokát; csak azok a törzsek képesek átlépni a komplikáltabb állapotba, amelynek adottságai kitûnõek. Ennek aláfestésére idézem, hogy ma nagyszámú közösség létezik a Földön. Ezek az elmaradott törzsek, különösen a polinéziai négerek, a szamojédok és mások messze északon, az afrikai fajok többsége soha nem volt képes lerázni tehetetlenségét. Egymás mellett élnek, egymástól teljesen függve. Az erõsebb lemészárolja a gyöngébbet, a gyöngébb megpróbál olyan messzire kerülni az erõsebbtõl, amennyire csak lehetséges. Ez összefoglalja ezeknek a miniatûr társadalmaknak a politikai eszméit, melyek tökéletlen állapotban éltek, képtelenek javulásra, mint maga az emberi faj. Elmondhatjuk, hogy ezek a nyomorult vademberek a Föld lakosságának nagyon kis részét teszik ki. Lehet, de nekünk figyelembe kell vennünk minden hasonló népet, mely élt és eltûnt. Számuk nem becsülhetõ, és biztosan magába foglalja a tisztán sárga és fekete fajok nagy többségét.

Ez esetben be kell vallanunk, hogy az emberi lények nagy többsége számára mindig lehetetlen volt, és az is marad az elsõ lépés megtétele a civilizáció irányába. Ha megfontoljuk, hogy ezek a népek a Föld felületén szétoszlanak és a legkülönfélébb éghajlati és környezeti viszonyok között élnek, a trópusi, a mérsékelt és a sarki zónákban, tavaknál, tengerek mellett, folyóknál, erdõk belsejében, füves mezõkön és terméktelen sivatagokban, azt a következtetést kell levonnunk, hogy az emberiségnek ez a része, melyet saját természete bénít meg, és emiatt képtelen megtenni az elsõ lépést a civilizáció irányába, mert nem tudja áthidalni természetes undorát, melyet emberek és állatok egyaránt éreznek a vérkeveredés iránt.

Hagyjuk el a törzseket, melyek képtelenek a civilizációra egyfelõl, és fölfelé utazásunk során eljutunk azokhoz, akik megértik, hogy ha növelni akarják erejüket és gazdagságukat, kényszerítve lesznek arra, háborúval vagy békés eszközökkel, hogy szomszédaikat befolyásuk alá vonják. A háború kétségtelenül az egyszerûbb mód erre. Tehát háborúzni fognak. De ha vége van a csatának, és a pusztítási vágy kielégült, megmarad néhány hadifogoly; ezekbõl rabszolgák lesznek, és a rabszolgák uraiknak dolgoznak. Hirtelen kialakulnak az osztálykülönbségek és az ipar; a törzsbõl kis nép lett. Ez a civilizáció felé vezetõ út egy szakasza, és nem minden törzs járja szükségszerûen végig, mely elérte azt; sokan megmaradnak ebben az állapotban, derûs tespedésben.

De vannak mások, akik képzelõereje nagyobb és energikusabbak, akik eszméi tovább mennek a puszta rablóénál. Ezek nagy területet hódítanak meg, és tulajdonosi jogot támasztanak nemcsak a terület lakóira, hanem magára a területre is. Ebben a pillanatban létrejött a nemzet. A két faj gyakran hosszabb ideig él egymás mellett keveredés nélkül, de pótolhatatlanná válnak egymás számára mint munkaközösség, és apránként megjön az érdeklõdés, ahogy a büszkeség és a hódítási láz alábbhagy, ahogy az alul lévõk fokozatosan kezdik megközelíteni uraik szintjét, míg uraiknak ezer okuk van arra, hogy megengedjék sõt támogassák a vérkeveredés folyamatát, és a két faj, mely különálló törzsek szövetségébõl áll, egyre inkább egy egésszé válik.

Az elszigeteltség eszméje olyan mélyen be van itatva az emberi fajba, hogy azok is, akik elérték a keresztezõdésnek ezt az elõrehaladott állapotát, sok esetben elutasítják azt, hogy tovább lépjenek. Van néhány nép, melyekrõl tudjuk, hogy kevert eredetûek, de akik nagymértékben ragaszkodnak eredeti törzsükhöz. Például az arabok, nemcsak a szemita faj különbözõ ágait alkotják; õk Sém ás Hám családjához tartoznak, nem említve a sok helyi ágat, melyek beleolvadtak ebbe a törzsbe. Ettõl függetlenül, a törzshöz való tartozásuk nemzeti jellemük egyik legfeltûnõbb vonása és politikai történelmüké is.

Spanyolországból való kiûzésük elõfeltétele nemcsak ottani hatalmuk széttörése volt, hanem nagymértékben a tény, hogy állandóan kisebb, egymással ellentétben álló csoportokra osztották õket, akik egymás között harcoltak elõléptetésükért a Valenciai, Toledói, Kordovai, és Grenadai udvarnál.

Az arab törzsek ragaszkodása faji egységükhöz nagyon érdekes fényt vet rájuk. Egy utazó (azt hiszem M. Fulgence Fresnel), azt mondja Djiddahban, ahol nagyon laza az erkölcs, hogy ugyanaz a beduin lány, aki fillérekért adja el kegyeit, megbecstelenítettnek véli magát, ha egy török vagy európai, akinek ideiglenesen odaadja magát, házasságot ígér neki.

Ugyanezt mondhatjuk el az ilyen népek többségérõl. Továbbá, ha a törzsi kapcsolat megszûnik, akkor a nemzeti érzés lép elõtérbe, és ugyanolyan erõvel hat, és egy vallási közösség nem elég ennek megszüntetésére. Ez az eset az arabok, törökök, perzsák és zsidók között, a párszik és a hinduk, a szíriai nesztoriaiak és a kurdok esetében. Megtaláljuk az európai Törökországban is, és nyomait látjuk Magyarországon a magyarok között, a szászok és wallachok és a horvátok között is. Saját szememmel láttam Franciaország bizonyos részein, ahol a fajok jobban vannak keverve, mint bárhol másutt, hogy léteznek kis közösségek, akik nem házasodnak falujukon kívül.

Úgy gondolom, igazam van, ha azt következtetem ezekbõl a példákból, melyek minden korra és országra igazak, sajátunkat is beleértve, hogy az emberi faj minden ága titkosan viszolyog a vérkeveredéstõl, és ez a viszolygás sok esetben legyõzhetetlen, más esetben kis mértékben áthidalható.

Azok is, akik teljesen lerázták magukról ennek az eszmének a kötelékeit, nem tudnak megszabadulni annak utolsó maradványaitól. De az ilyen népek csak saját fajunk részei, akik civilizálhatóak.

Az emberiség két törvényt tisztel, az egyik az elutasításé, a másik a vonzásé. Ezek különbözõ erõvel hatnak a különbözõ népekre. Az elsõt csak azok a fajok tisztelik teljes mértékben, amelyek soha nem lépnek túl a faji élet szintjén, míg a második ezzel szemben abszolútabb érvényû, mert az ezt követõ faji egységek fejlõdõképesebbek.

Különösen itt kell konkrétabbá válnom. Épp most említettem az embrió állapotban levõ nép példáját, melynek állapota olyan, mint egy családé, melyeknek megvan a képességük arra, hogy nemzetté váljanak. Föltéve, hogy nemzetté lettek, a történelem nem mondja meg, hogy mely elemei voltak része az eredeti csoportnak. csak annyit tudunk, hogy ezek az elemek képesek voltak a bekövetkezett változás keresztülvitelére. Most, hogy megnõtt, két lehetõsége van. Az egyik vagy másik végzet elkerülhetetlen. Vagy hódítani fog, vagy meghódítják.

Adjuk neki a jobb részt, és tegyük fel, hogy hódítani fog. Ugyanakkor szervezni és civilizálni is fog. Nem fogja bejárni saját területeit, ott haszontalan tüzet és mészárlást rendezve. Az emlékek, szokások és intézetek szentek lesznek szemében. Azt fogja megváltoztatni, melynek változtatása hasznos, és ezt valami jobbal fogja helyettesíteni. A gyöngeség erõ lesz kezeiben. Úgy fog viselkedik az írás szavai szerint, hogy nagyobbnak fog tûnni az emberek szemében. Nem tudom, hogy az olvasó találkozott-e már ezzel a gondolattal; de a kép, melyet mutatok - és amely bizonyos fokig azonos a hinduk, az egyiptomiak, a perzsák és a macedónok képével - két okból tûnik ki szememben. Az elsõ az, hogy a nemzet, melynek hiányzik energiája és ereje, hirtelen új és jobb jövõ elé néz -

erõsebb uraiéba, akiknek kezébe esett; ez volt az eset az angolszászokkal, mikor a normannok leigázták õket.

A második tény az, hogy egy kiszemelt faj, egy önálló nép, általában erõs hajlammal a vérkeveredésre, ezentúl szoros kapcsolatba kerül egy alacsonyabbrendû fajjal, melynek alacsonyabbrendûségét nemcsak védekezése mutatja, hanem azon tulajdonságok hiánya, melyek láthatóak hódítóinál. Attól a naptól fogva, amikor a hódítás befejezõdött és az egybeolvadás kezdõdik el, jelentõs változás történik az urak vérével. Ha más befolyás nem mûködött, akkor pár év múlva, melyek száma az eredeti fajhoz tartozó emberek számától függ, új faj áll elõ, mely kevésbé jó minõségû, mint õseinek jobbika, de még eléggé erõs. Különös minõséget fejlesztett ki a tényleges keverékbõl, és ismeretlen a közösségek számára, melyekbõl származik. De az eset általában nem ilyen egyszerû, és a vér keveredése nem határolódik le a két alkotó népre. A birodalom, melyet éppen elképzeltem, erõs, és ereje ellenõrzi szomszédait. Fölteszem, hogy lesznek új hódítások is. és mindig, új, friss vér fog keveredni a fõ ágba. Ennélfogva a nemzet nõ, háború vagy szerzõdések útján, és faji jellege egyre jobban változik. Gazdag, kereskedõ fajta és civilizált. Más népek igényei és szórakozásai bõségesen kielégíthetõek fõvárosában; nagy városai és kikötõi, sokféle vonzóereje sok idegent vonz oda letelepedésre. Rövid idõn belül azt mondhatjuk, hogy a kasztok elválása váltja föl a fajok eredeti szétválását.

Hajlandó vagyok beismerni, hogy azt a népet, melyrõl beszélek, erõsítik vallásának tanai, és ezek szörnyû büntetéseket helyez kilátásba az engedetleneknek. De amióta a nép civilizálódott, jelleme lágy és toleráns, még vallása semmibe vételét illetõen is. Jóslatai hiába fognak beszélni; lesznek születések a kaszton kívül is, minden nap új szétválasztások születnek, új osztályozásokat léptetnek életbe. A társadalmi fokozatok száma megnõ, és szinte lehetetlen lesz tudni, hogy valaki hol van, az alosztályok végtelen számában, melyek megyérõl megyére változnak, járásról járásra, faluról falura. A helyzet olyan lesz, mint a hindu országokban. De csak a brahman ragaszkodik annyira a különválás elveihez; az civilizált idegenek soha nem tették vállukra ezeket a bénító béklyókat, vagy már régen lerázták õket.

Minden olyan államban, melyek kulturálisan elõre vannak, a folyamatot egy percig sem ellenõrizték azok a szigorú csoportok, melyek közé az Aryavarta törvényhozói tartoznak, hogy Manu törvényeit összeegyeztessék az események ellenállhatatlan sodrával. Minden más helyen, ahol tényleg fönnálltak a kasztok, ezek abban a pillanatban megszûntek létezni, amikor annak az esélye, hogy valaki gazdag legyen és híressé váljon találmánya vagy társadalmi tehetsége miatt, megnyílt az egész világ számára, eredetétõl függetlenül. De ugyanettõl a naptól kezdve az eredetileg aktív, hódító és civilizáló nemzet elkezdett eltûnni. Vére elkeveredett a meghódítottakéval, melyek azt saját vérükbe oltották.

Általában, a hódító nép sokkal kisebb számú, mint a meghódított, míg, másfelõl, bizonyos fajok hatalmas területeken terjedtek el, mint pl. a kelták és a szlávok. Ez a hódító fajok eltûnésének másik oka. Újra, nagyobb aktivitásuk és nagyobb személyes részvételük az állam ügyeiben vezetõvé teszi õket a csaták, számûzések vagy forradalmak idején. Így civilizációs zsenialitásuk összehozza õket azokkal az elemekkel, melyek fölszívják õket; áldozatai lesznek saját eredeti nagyságuknak és másodlagos okoknak, melyek egyesülnek elpusztításukra.

Eléggé nyilvánvaló, hogy az eltûnésükhöz szükséges idõ nagyon változó, a körülményektõl függõen. De végül is eljön, és mindenütt eléggé befejezõdése elõtt áll, hosszú idõvel a civilizáció vége elõtt, melyet a gyõzelmes fajnak kellene életben tartania.

Egy nép gyakran tovább él és dolgozik, még ereje is nõ, miután az életét kialakító erõ és dicsõség már megszûnt létezni. Ellentmond ez a fentieknek? Egyáltalán nem. Egy ideig a civilizáló faj vére fokozatosan keveredett a meghódítottakéval vagy magukhoz csatoltakéval, az általuk adott eredeti impulzus még létezik. Az intézmények, melyeket a halott mester alakított ki, a törvények, melyeket hozott, a szokások, melyeket bevezetett, mindezek élnek utána is. Kétségtelenül, a szokások, törvények és intézmények elfelejtették idõközben a szellemet, mely fiatalságokban formálta õket; túlélik a dicstelenebb kort is, ha erõtlenül és romlottan is; de árnyaik megmaradnak, az épület áll, a testnek úgy tûnik, hogy lelke van, a sápadt szellem mozog. Ha az eredeti impulzus kiadta erejét, kimondták az utolsó szót. Semmi nem marad meg - a civilizáció kihal.

Tudom, hogy most minden adatom megvan ahhoz, hogy megbirkózzam a nemzetek életének és halálának problémájával, és azt mondhatom, hogy a népek soha nem halnak meg, ha ugyanazok a nemzeti elemek alkotják õket. Ha Dáriusz birodalmában az Arbelai csata idején perzsák harcoltak volna, azaz igazi árják; ha a késõi római birodalom szenátusát és hadseregét ugyanazok adták volna, akik Fábián idején adták, akkor a birodalom soha nem ért volna véget. Amíg megtartották vérük tisztaságát, a perzsák és rómaiak éltek és uralkodtak volna. Hosszú távon azt mondhatjuk, hogy lehet, hogy egy még ellenállhatatlanabb hódító, mint maguk, megjelenhetett volna a színen; és akkor meghaltak volna annak támadásától, vagy hosszú csaták sorozatában, vagy egyetlen csata elvesztése után. Igen, egy állam így is összeomolhat, de nem egy civilizáció vagy egy társadalmi szervezet. A hódítás és a vereség csak sötét felhõk, melyek egy ideig elfedik az eget és aztán eltûnnek. Sok példával lehet ezt igazolni.

A modern idõkben kétszer hódították meg a kínaiakat. õk mindig arra kényszerítették a hódítót, hogy illeszkedjen hozzájuk és vegye át szokásaikat, sokat adtak és szinte semmit sem kaptak érte cserébe. Kiûzték az elsõ megszállót és idõvel ugyanezt teszik a másodikkal is.

Az angolok India urai, és mégis szinte nincs erkölcsük, melyet a meghódítottak fölé tartanak. õket befolyásolja sok módon a helyi civilizáció, és nem sikerülhet nekik eszméik ráerõszakolása egy népre, mely fél hódítóitól, de csak testileg van nekik alávetve. Lelkük egyenes, és gondolataik távol állnak tõlük. A hindu faj erõsebb annál, ami ma uralja azt, és civilizációja nem engedelmeskedik annak a törvénynek, mely a csatát az erõsebbnek adja. Külsõségek, királyságok és birodalmak változnak és változni is fognak; de alapjaik, melyeken nyugszanak, és amelybõl származnak, nem változik velük szükségszerûen. Noha Hyderabad, Lahore, és Delhi már nem fõvárosok, a hindu társadalom tovább él. El fog jönni az a pillanat, amikor India újra föl fog éledni, ahogy magánúton már föléledt saját törvényei szerint. és vagy a ma élõ fajok, vagy egy ezekbõl elõállott keverék útján a szó teljes értelmében politikai személyiség lesz.

A háború veszélye nem tudja a népek életét összerombolni. Maximum egy ideig lenyomja életüket, és bizonyos módon megnyesi kívülrõl látható pompájukat. Ameddig a vér és a nemzet intézményei eléggé létezõek ahhoz, hogy meggyõzzék az eredeti fajt a nemzet létezik. Ha a hódítónak, mint Kína esetében tisztán anyagi szinten nagyobb az ereje, mint a sajátmagának; ha mint a hinduk, hosszú és fáradságos türelmi csatát vív egy nemzet ellen, mint az angolok ellen, mely minden pontban fölötte áll; mindkét esetben saját végzetébe vetett hite hozza a vigaszt és megszabadul. De ha mint a görögök és rómaiak a késõi birodalomban, ha teljesen elvesztik az alkotók vérét, és a vérhez kapcsolódó erényeket, akkor vereségük napja lesz egyben haláluk napja is. Fölhasználták azt az idõt, melyet az ég adott nekik születésük óta, mert teljesen megváltozott fajuk, és fajukkal természetük is.

Ezért degenerálódott.

A megelõzõ bekezdés láttán a bosszantó kérdést megoldottnak kell tekintenünk, mely azt kérdi, hogy mi történt volna, ha a karthágóiaké lett volna a gyõzelem és õk lettek volna Olaszország urai. õk a föníciai fajhoz tartoznak, melynek polgári erényei csekélyebbek Scipio katonáéinál, a Zamai csata nem változtatott volna sorsukon. Ha övék lett volna aznap a szerencse, a rómaiak másnap visszaütöttek volna. vagy összekeveredtek volna a római néppel, éppen úgy, mint ahogy ez a vereség után történt. A végeredmény mindkét esetben pontosan ugyanaz lett volna. A kultúrák végzete nem a véletlen mûve. Nem függ attól, hogy fej vagy írás lesz-e az eredmény. A szablya csak férfiakat öl meg; és a legrettenthetetlenebb, harcias és sikeres népek sincs más, mint bátorság szívében, haditudomány elméjükben és a gyõzelem babérkoszorúja kezükben, másra sem gondolva, mint a csatára, és mindig tanulnak és tanulnak, sokat, azoktól, akiket legyõztek, hogy hogyan kell élni béke idején. Ázsia kelta és nomád hordáinak évkönyvei sem szólnak másról, mint ilyen gondolatokról.

Megadtam a degeneráció szó jelentését. és így képes voltam a nemzet életképességének problémáját vizsgálni. A következõkben azt kell bebizonyítanom az érthetõség kedvéért, és ezt egy puszta elmélettel kell bevezetnem; mégpedig azzal, hogy az emberi fajok viszonylagos értéke között ténylegesen különbség van. Ha ezt bebizonyítom, annak jelentõs következményei vannak, és széles teret fedek le vele. De elõször le kell fektetnem a tényeket és érveket, amelyek képesek egy ekkora épület hordására. És az alap nem lehet túl széles. A kérdés, mellyel eddig foglalkoztam, csak a templom bejárata volt.

V. Fejezet
v. A faji egyenlõtlenséget nem intézmények okozzák.

Egy eredeti tiszta indulás és a különféle fajok közötti egyenlõtlenség a Földön a legrégebbi és legszélesebb körben elterjedt vélemény. Ezen nem kell meglepõdnünk, ha meggondoljuk a primitív törzsek és közösségek elszigeteltségét, és hogy a régi idõkben hogyan bújtak be saját csigaházukba. Nagy részük soha nem lépett ki ebbõl az állapotból. A modern idõktõl eltekintve, ez az eszme volt a kormány szinte minden elvének alapja. Minden ember, nagy vagy kicsi, az egyenlõtlenséget tette fõ politikai jelszavává. Ez minden kasztrendszer, minden nemesség és arisztokrácia alapelve, ha az a születés jogán alapul. Az elsõszülöttségi törvény, amely az elsõszülött és az õ gyerekei elõjogát garantálja, csak ugyanennek az elvnek a következménye. Ezzel együtt jár az idegenek iránti ellenszenv és az a fölsõbbrendûség, amelyre minden nép igényt tart szomszédaival szemben.

Amikor az elszigetelt csoportok keveredni kezdtek, és egy néppé váltak, naggyá és civilizálttá lettek, és egymást elõnyösebb fényben kezdték látni, és az egyik hasznosnak kezdte látni a másikat. Ekkor, és csakis ekkor látjuk az egyenlõtlenség abszolút elvét, és ennélfogva a fajok kölcsönös ellenségességét kétségbe vonták és aláaknázták. Végül, ha a polgárok többségének ereiben kevert vér folyik, akkor fölemelkednek az általános és abszolút igazság szintjére, mely csak számukra igaz, és kötelességének érzik kimondani azt, hogy minden ember egyenlõ. Közmondásos módon gyûlölni kezdik az elnyomást, a törvényes gyûlöletet a hatalommal való visszaélés ellen. Ennek a kasztnak minden tagjának csúnya árnyak vannak emlékezetében a fajokról, melyek valaha uralkodók voltak, és amelyeknek mindig igazuk volt (mert ilyen a világ), hogy igazoljanak valamennyire sok

vádat, melyeket ellenük hoztak valaha föl. A zsarnokság elleni nyilatkozattal indulva az emberek tagadják a fölsõbbrendûség természetes okait, melyek ellen szónokolnak. A zsarnok hatalmát nemcsak rosszul használja, hanem bitorolja. Elég helytelenül elutasítják annak elismerését, hogy bizonyos minõségeket egy bizonyos alapfaj kizárólagos jelleggel örököl. Valójában minél sokfélébbek az elemek, amelybõl egy nép áll, annál szívesebben állítja, hogy a különféle jótulajdonságok bizonyos fokon az emberi faj minden részében benne vannak, kivétel nélkül. Ez az elmélet alig alkalmazható magukra ezekre a kevert filozófusokra; de õk kiterjesztik ezt minden volt és minden jövõ nemzedékre, mely valaha is a Földön lesz. Egy nap szempontjaik hasonlóvá válnak azokhoz a szavakhoz melyeket Aeolus mondott el valaha, s melyekben olyan sok vihar van:

Minden ember testvér

A bátor lélek parancsol, nem engedelmeskedik
A hatalom, mint a puszta dögvész, mindent bemocskol, amihez hozzáér.
És az engedelmesség minden zsenialitás, bátorság, szabadság és igazság megrontója
Rabszolgát csinál az emberekbõl és az emberiségbõl a gépesített automatizmus
Shelley: "Mab királynõ"

Ez politikai axióma. Szeretné hallani azt annak tudományos formájában? "Minden ember" mondják az emberek egyenlõségének védõi "ugyanolyan szellemi erõvel bír, ugyanolyan értékû, ugyanaz az iránytûje." Lehet hogy nem pontosan ezek a szavaik, de ezt jelenti, amit mondanak. Ezek szerint egy huron indián fejletlen agya fejletlen formában ugyanazzal a szellemi képességekkel bír, mint egy angolé vagy franciáé! Akkor az idõk folyamán miért nem fedezték föl a nyomtatást vagy a gõzgépet? Igazolna, ha megkérdezném huronunkat, hogy miért, ha egyenlõ ez európaiakkal, törzse soha nem hozott létre egy Nagy Károlyt vagy egy Júliusz Cézárt, és énekeseik és sámánjaik, megmagyarázhatatlan okokból miért nem váltak Homéroszokká vagy Galénusokká. Azt a nehézséget általában egy áldott frázissal válaszolják meg: "A környezet uraló befolyása miatt." Eszerint az elmélet szerint egy sziget nem fogja látni ugyanazokat a csodákat, mint a szárazföld, ugyanaz a nép különbözõ lesz, ha északon lakik, mintha délen, az erdõk nem engedik meg ugyanazt a fejlõdést, mint egy szabad mezõkkel bíró ország. És még mi? Egy mocsár nyirkossága olyan civilizációt alkot, melyet a Szahara szárazsága szükségszerûen megfojt! De bármilyen ötletes is ez a kis feltételezés, a tények bizonyítékai ellenük szólnak. A szél és esõ, a hideg és meleg, a terméktelenség és a gyümölcsözõség ellenére a világ mindenütt látott civilizációt és barbarizmust virágozni, egyiket a másik után ugyanazon a helyen. Az állatias fellahot ugyanaz a nap cserzi, amely a memphisi papot pörkölte. A berlini professzor ugyanolyan zord éghajlat alatt oktat, mint ami egy mûveletlen finn vadembernek nyújt otthont.

Az érdekes pont ott van, hogy az egyenlõség elmélete, amelyet az emberek többsége vall és amely annyira áthatolt intézményeinken, nem elég erõs ahhoz, hogy áttörje a neki ellentmondó tények falát, és azok, akik meg vannak gyõzõdve igazáról, minden nap annak ellenkezõjének adják meg a tiszteletet. Soha senki nem mondott annak ellent, hogy nagy különbségek vannak a nemzetek között, és egy ember szabályosan beszéde naiv logikátlansággal bizonyítja ezt a tényt. Ha ez csak más idõk egyféle gyakorlatát utánozza, amelyek nem kevésbé voltak ugyanarról meggyõzõdve, mint mi, - és ugyanabból az okból - a fajok abszolút egyenlõségérõl.

Míg ragaszkodunk a liberális dogmához az emberek testvér voltáról, minden nemzetnek sikerült másoknak neveket és jelzõket adni, melyek azok másságát hangsúlyozzák. Az

olaszországi római a görögországi rómait graeculusnak, vagy "kis görögnek" hívta, és a gyáva és üres fecsegõ tulajdonságaival ruházta föl. Kigúnyolta a karthágói telepest, és azt állította, hogy ezer között is fölismeri pereskedõ természete és hûség iránti vágya miatt. Az alexandriaiakat szellemesnek, arcátlannak és lázadónak mondták. A középkorban az angol-normann királyok francia alattvalóikat könnyelmûnek és állhatatlannak tartották. Mi mindenki beszél a német, spanyol, angol vagy orosz "nemzeti jellegérõl". Nem kérdezem, hogy ezek az ítéletek igazak-e vagy sem. Egyetlen pontom az, hogy léteznek, és a köznapi beszédbe kerültek. Így, egyidõben, míg az emberi társadalmakat egyenlõnek tartják, és másfelõl némelyiket léhának, másokat komolynak tartanak; némelyet fukarnak, másokat pazarlónak; némelyiket harcolni szeretõnek, másokat olyannak, akik életüket és energiáikat kímélik; megfontolandó, hogy ezek a különféle nemzetek teljesen különféle célokat követnek, egyszóval nem egyenlõk. Az erõsebb játssza a király és uralkodó szerepét a világ tragédiájában. A gyengébb megelégszik alacsonyabb pozícióval.

Nem hiszem, hogy a nemzeti jellem szokásos eszméjét összeegyeztették egy hittel, mely szintén elterjedt dolog, hogy minden nép egyenlõ. Az ellentét jól látható és szembeötlõ, és annál komolyabb, hogy a legbuzgóbb demokraták az elsõk, akik az angolszászok számára fölsõbbrendûséget követelnek Északamerikában a többi népek fölött azon az világrészen. Kedvenceik magas beosztását azok politikai alkotmányával magyarázzák, ez igaz. De ahogyan én tudom, nem tagadják, hogy Penn és Washington honfitársai mint nemzet ismertek arról, hogy liberális intézményeket alapítanak mindenütt, ahol megtelepednek és ezért támogatják õket. Ez az kitartás nem csodálatos tulajdonsága az emberi faj ezen ágának, és eléggé értékes, mert a legtöbb társadalom, mely létezett vagy még létezik a világon, megvan ezek nélkül is?

Nem áltatom magamat, hogy ellentmondás nélkül fogom élvezni ezt a következetlenséget. Az egyenlõség barátai biztos, hogy nagyon hangosan fognak ezen a ponton a "szokások és intézmények erejérõl" beszélni. Még egyszer el fogják nekem mondani, hogy mennyire erõteljesen befolyásolja a nemzet egészségét és növekedését a "kormány minõsége önmagában véve" vagy " a zsarnokság vagy szabadság ténye". De éppen ezen a ponton én is hozom ellenérveimet.

A politikai intézményeknek két lehetséges forrása van. Vagy közvetlenül a nemzetbõl jönnek, melynek uralmuk alatt kell élni, vagy erõteljes emberek alapítják ezeket és alkalmazzák minden olyan államra, mely befolyási övezetük alatt áll. Az elsõ föltevéssel kapcsolatban nincsenek nehézségek. Egy nép nyilvánvalóan akaratához és ösztöneihez illeszti intézményeit; és nem hoz olyan törvényeket, melyek másokat meghiúsítanak. Ha ügyetlenségbõl vagy óvatlanságból ilyen törvény született, a népet állandó kellemetlen érzés fogja el, és kijavítja törvényeit, és jobban összhangba hozzák azokat szükségleteikkel. Minden önálló államban a törvények, ezt állíthatjuk, a népbõl erednek. Általában nem azért, mert annak hatalma van ezeket megalkotni, hanem azért, mert a jó törvényeknek az emberek szempontjait kell tükrözniük, és olyannak kell lenniük, ahogy a nép maga gondolta volna ki õket, ha jobban lett volna informálva. Ha néhány bölcs törvényhozó elsõ látásra a törvényalkotás egyetlen forrásának tûnik, egy közelebbi pillantás meg fogja mutatni, hogy bölcsessége olyan jóslatokat mondatott vele, melyeket nemzete diktált. Ha ez igazságos ember, mint amilyen Lycurgus volt, akkor semmi olyasmit nem fog elõírni, amit egy dór vagy spártai nem fogadhat el. Ha doktriner ember, mint Drákó, akkor olyan törvényeket alkot, melyeket hamarosan módosít vagy eltöröl egy athéni ión, aki, mint Ádám minden gyermeke, nem tud hosszan olyan törvények alatt élni, melyek idegenek sajátmaga természetes irányzataitól.

Egy zseniális ember belépése a törvényhozás nagy feladatkörébe csupán a nép megvilágosodott akaratának különleges megnyilatkozása. Ha a törvények egyszerûen egy egyén álmait valósítanák meg, akkor nem uralkodhatnának hosszan az emberek fölött. Nem ismerhetjük el, hogy az intézmények, melyeket a faj alapított és forrasztott eggyé, teszi a fajt azzá, ami. Ezek valójában nem okok. Befolyásuk természetesen nagyon nagy. õk õrzik a nemzet speciális szellemét, õk jelölik ki az utat amelyen utazva eléri céljait. Egy bizonyos fokig melegházak, ahol az ösztönök fejlõdnek, fegyverraktárak, melyek a legjobb fegyvereket állítják elõ egy akció számára. De nem õk alkotják alkotóikat. És noha hatalmas elemek, melyek segítik a belsõ erények növekedését, nyomorúságosan megbuknak, ha meg akarják változtatni azt, vagy természetes határaikon túlnõnek. Egyszóval, a lehetetlent nem tudják megvalósítani.

Nem odaillõ intézmények viszont, saját következményeikkel nagy szerepet játszottak a világban. Mikor I. Károly a Straffordi Earl rossz tanácsa alapján az angol abszolút királyság kierõszakolását akarta, a király és minisztere a politikai elmélet vérrel kövezett lápján sétáltak. Amikor a kálvinisták a franciákat olyan kormány alá akarták juttatni, amely egyszerre arisztokratikus és köztársasági, akkor távol jártak a helyes úttól.

Mikor egy uralkodó (Ausztriai Anna, XIV Lajos anyja- angol fordító) azokkal a nemesekkel akart szövetkezni, akiket 1652-ben legyõzött, és folytatni akarta a kormányintrikákat, ahogy ezt uralkodótársai és barátai kívánták /Saint-Priest grófja, a Revue des Deux Monties c. újságban egy kitûnõ cikkben helyesen mutatja ki, hogy annak a pártnak, amelyet Richelieu bíboros szétmorzsolt, nem voltak azonos pontjai a feudalizmussal vagy a kormány arisztokratikus módszereivel. Montmorency, Cinq-Mars, és Marillac megpróbálták csak azért megdönteni az államot, hogy sajátmaguk számára hírnevet és jó állásokat érjenek el. A nagy bíboros ártatlan a "francia nemesség irtásában", amit olyan gyakran szemére hánytak./. Erõfeszítései senkinek sem tetszettek, és egyaránt támadták a nemességet, a papságot, a parlamentet és a harmadik osztályt. Csak néhány farmernek tetszett a dolog. De miután katolikus Ferdinánd törvényt hozott a spanyolországi mórok ellen, rettenetes, de szükséges módon pusztító intézkedéseket hozott. Mikor Napóleon újra meghonosította a vallást Franciaországban, ez hízelgett a katonai szellemnek, és hatalmát úgy szervezte, hogy védje alattvalóit, míg kényszeríti õket; Mindkét említett uralkodó tanulmányozta és ismerte népének jellemét, és házukat kõsziklára építették. A rossz intézmények valójában olyan dolgok, melyek papíron ugyan jól néznek ki, de nincsenek összhangban a nemzeti tulajdonságokkal vagy szeszélyekkel, és nem illenek egy bizonyos államhoz, de lehet, hogy nagyon sikeresek lennének egy szomszéd országban.

Csak anarchiát és rendezetlenséget hoznak, akkor is, ha angyalok törvénykönyvébõl vették volna õket. Ezzel szemben más intézmények ellenkezõ okokból jók, noha lehet, hogy politikai filozófusok vagy moralisták elítélik õket, vagy egy bizonyos szempontból, vagy teljesen. A spártaiak kevesen voltak, bátrak, ambiciózusak és erõszakosak. Rájuk nem illõ törvények lehet hogy lefokozták volna õket a törvénycsavaró gazemberek szintjére; Lycurgus hõsi útonállók nemzetévé tette õket.

Nem kétséges. Ahogy egy nép elõbb születik meg, mint törvényei, a törvények követik a népet; és ez megbélyegzi õket, mutatja, mivé lettek néppé válásuk után. Azok a változások, melyeket az intézmények az idõ során véghezvittek, nagyszerû bizonyítékai annak, amit mondok.

Említettem már, hogy ahogy a nemzetek nagyobbak, erõsebbek és civilizáltabbak lesznek, vérük elveszti tisztaságát és ösztöneik fokozatosan megváltoznak. Ennek eredményeképpen nem élhetnek tovább boldogan azoknak a törvényeknek a kormányzása alatt, melyeket õseik hoztak. Az új nemzedékeknek új szokásai és irányzatai vannak, és intézményeik alapos változtatása nem túl lassú ahhoz, hogy kövesse ezt. Ezek arányai gyakoriak és messzeérõk, amikor maga a faj változott; és ritkábbak és fokozatosabbak, amíg a nép rokon az állam elsõ alapítóival. Angliában, ahol a faj változásai lassabbak és eddig kevésbé változatosak, mint a többi európai országban, azt látjuk, hogy ma is a tizennegyedik és tizenötödik évszázad intézményei formálják a társadalom szerkezetének alapjait. Megtaláljuk itt, szinte alapító erejében a Plantagenetek és a Tudorok községszervezetét, ugyanazzal a módszerrel nevezik ki a nemeseket, ugyanazok a nemesi fokozatok vannak, a régi családok iránt ugyanaz a tisztelet, melyet az alacsonyan születettek érdemei iránti tisztelet egészít ki. I. Jakab óta, és különösen Anna királynõ szövetsége óta az angol vér egyre jobban elkeveredett a skót és ír vérrel, de más nemzetek is segítettek kis mértékben, hogy tisztaságát megváltoztassák. Ennek eredményeképpen az újítások gyakoribbak lettek korunkban, mint régen voltak, de mindig hûek maradtak az eredeti alkotmány szelleméhez.

Franciaországban a fajkeveredés elterjedtebb és változatosabb. Néhány esetben, a kerék hirtelen fordulásakor a hatalom az egyik faj kezébõl a másikba ment át. Továbbá, a társadalmi oldalon teljes mértékû változások történtek változtatások helyett, és ezek többé-kevésbé nagyléptékûek, ahogy az uralmat egymás után kezükben tartó csoportok többé-kevésbé különbözõek voltak. Míg Északfranciaország vezetõ szerepet játszott a nemzeti politikában, a feudalizmus, vagy inkább a feudalizmus degenerált paródiája meglehetõsen sikeres volt. A városi szellem követte ennek szerencséjét. Az angolok kiverése után a tizenötödik században, és a nemzeti függetlenség újrafölállítása után VII. Károly alatt, a központi megyék, melyek fõszerepet játszottak ebben a forradalomban és fajilag sokkal kevésbé voltak germánok, mint a Loire menti megyék, természetesnek vették, hogy gall-római vérük uralkodó lett az államigazgatási kamarában. Kombinálták a hadi élet szépségeit és az idegenek meghódítását - ezek a kelta faj öröksége - a tekintély szeretetével, mely római vérük öröksége volt; és a nemzeti érzést ebbe az irányba fordították.

A tizenhatodik század során alaposan elõkészítették a talajt, amelyre 1599-ben IV. Henrik aquitániai támogatói, akik kevésbé voltak kelták, inkább rómaiak, az abszolút hatalom nagy épületének az alapjait helyezték. Amikor Párizs, melynek lakossága a legváltozatosabb etnológiai példányok múzeuma, végül is átvette a hatalmat Franciaország többi része fölött, egy déli stílusú központosító jelleggel bírva, nem volt ezek után oka arra, hogy bármilyen fajta irányzatot vagy hagyományt különösebben szeressen, elismerjen vagy megértsen. Ez a nagy fõváros, Bábel tornya, szakított a Flandriai, Pitoui és Languedoci hagyományokkal, és egész Franciaországot állandó kísérletekbe húzta bele, melyek nem harmonizáltak õsi szokásaival.

Ezért nem tudjuk elismerni, hogy az intézmények alakítják ki a népeket, ami abban az esetben áll fent, ha a népek hozták létre az intézményeket. De elmondhatjuk-e ugyanezt egy másik elméletrõl, amely olyan esetekkel foglalkozik, ahol a nemzet elveit idegenektõl veszi át, akik elég erõsek ahhoz, hogy keresztülvigyék akaratukat, akár a nép akarata ellenére is? Kevés példa van ilyen kísérletre; de elismerem, nem találok olyat, amelyet sok kormány vitelezett volna ki, melyeket korunk vagy az ókor nagy politikai tehetségei vezettek volna. Ezek tudását soha nem fordították, arra, hogy egy nagy nemzeti rendszer alapjait megváltoztassák. A rómaiak túl ügyesek voltak ahhoz, hogy belemenjenek ilyen

veszélyes kísérletekbe. Nagy Sándor soha nem tett ilyesmit; és Augustus követõi, mint Dáriusz, a hódító, megelégedett azzal, hogy nemzetek hatalmas mozaikja fölött uralkodjon, melyek mindegyike saját szokásai, hagyományai, törvényei és kormányzási módja szerint élt. Ameddig ezek és társaik fajilag ugyanazok maradtak, uralkodóik csak az adóügyben és a honvédelem terén irányították õket.

De van egy pont, amirõl nem szabad elfelejtkeznünk. Sok nép, melyet a rómaiak meghódítottak, olyan dolgokhoz ragaszkodott, melyeket a római állam nem tûrhetett el. Például a druidák emberáldozatai, melyeket a legszigorúbban büntettek. Nos, a rómaiak, teljes erejükkel soha nem voltak képesek arra, hogy teljesen megakadályozzák ezeket a barbár rítusokat. Narbonese Gaulban könnyû volt gyõzni, amikor a helyi lakosságot szinte teljesen a római gyarmatosítók pótolták. De egy olyan központban, ahol a törzsek vadabbak voltak, az ellenállás csökönyösebb volt. A Breton félszigeten, ahol Angliából jövõ betelepülõk visszahozták õsi szokásaikat õsi vérükkel, az emberek, merõ hazafiasságból és hagyományszeretetbõl folytatták az emberek torkának elvágását oltáraikon, ahogy ezt mindig is tették. A legszigorúbb ellenõrzés sem tudta a kést és a fáklyát kivenni kezükbõl. Minden fölkelés azzal kezdõdött, hogy visszaállították ezt a szörnyû nemzeti szokást. És a kereszténység, mely még mindig bosszúért lihegett az erkölcstelen sokistenhiten aratott gyõzelme után, remegõ borzadállyal vetette magát a armoricik még szörnyûbb babonái elleni harcba. Csak hosszú harc után gyõzte le õket; még a tizenhetedik században is lemészároltak hajótörést szenvedett tengerészeket és a hajókat kifosztották a tenger mellett, ahol a cimériai vér tisztaságát megõrizte. Ezek a barbár szokások összhangban voltak a faj ellenállhatatlan ösztönével, amely még nem keveredett eléggé, és nem látott okot arra, hogy szokásain változtasson.

De különösen a modern idõkben találunk példákat olyan intézményekre, melyeket a hódító hozott létre és az alattvalók nem fogadnak el. Az intolerancia az európai civilizáció egyik fõ jegye. Saját erejének és nagyságának tudatában, vagy különbözõ kultúrákkal találja szemben magát, vagy a barbarizmus állapotában maradt emberekkel. Mindkettõt egyforma lenézéssel tekinti; és ha saját haladásának akadályát a tõle különbözõ dolgokban látja, akkor hajlamos arra, hogy alattvalói nézõpontját megváltoztassa. De a spanyolok, az angolok, a hollandok és a franciák sem mertek túl haladók lenni, amikor a meghódított nép lélekszáma nagy volt. Ebben az õsi hódítók önmérsékletét másolták. Észak, Kelet és Nyugatafrika világos bizonyíték arra, hogy a legfelvilágosodottabb népek nem állíthatnak föl olyan intézményeket, melyek nem illenek alattvalóik jelleméhez. Már említettem, hogy brit India õsi életét éli saját õsi törvényei szerint. A jávaiak elvesztették politikai függetlenségüket, de nagyon messze vannak attól, hogy elfogadják a hollandok intézményeit. Ma is úgy élnek, mint mikor szabadok voltak. És a tizenhatodik század óta, amikor Európa elõször fordult Kelet felé, nem tudunk semmilyen erkölcsi hatást találni, mely belõle indulna ki, még az olyan népeknél sem, melyeket teljesen meghódított.

De ezeknek nem mindegyike volt olyan nagyszámú, hogy önellenõrzést kényszerített volna európai uraira. Néhány esetben a rábeszélés a kard zord nyelvén folyt. Kiadták a rendeletet, hogy az eddigi szokásoknak meg kell szûnniük, és helyükre másokat kell tenni, melyeket uraik jónak és hasznosnak találnak. Sikeres volt valaha egy ilyen kísérlet? Amerika a leggazdagabb mezejét nyújtja az erre a kérdésre adandó válaszoknak. Délen a spanyolok ellenõrzés nélkül uralkodtak, és mi lett az eredmény? Kiirtották a régi birodalmakat, de nem hoztak fényt. Nem alapítottak magukhoz hasonló fajt.

Északon mások voltak a módszerek, de az eredmény éppen olyan negatív. Valójában csak terméketlenebbek, még pusztítóbbak voltak a humanitás szemszögébõl nézve. A spanyol

indiánok, minden tekintetben nagyon termékenyek. / A. von Humboldt, Examen critique de l'histoire de la giographie du nouveau continent, II. kötet, . 129-30. oldal/ és még hódítóik vérébe is belekeveredtek, akik lesüllyedtek az õ szintjükre. De az Egyesült Államok vörösbõrûit elszárította az angolszászok energiája. A kevés megmaradt mindennap kevesebb lesz, és nem képes õsei civilizációját megõrizni.

Óceániában a tények ugyanezt a végkövetkeztetést hozzák: az õslakosok mindenütt kihalóban vannak. Néha el tudjuk venni fegyvereiket, és megakadályozzuk, hogy kárt tegyenek azokkal; de nem tudjuk természetüket megváltoztatni. Ha az európaiak uralkodnak, brandyt isznak ahelyett, hogy egymást ennék. Ez csak egy új szokás, melyet aktív elménk sikeresen hozott rájuk. Ez nem jelent nagy elõrelépést.

A világon két kormányt alakítottak ki európai modell alapján másfajú emberek. Az egyiket a Sandwich szigeteken, a másikat San Domingóban. ennek a két kormánynak rövid vázlata elég lesz arra, hogy megmutassa annak a kísérletnek hiábavalóságát, amely olyan intézményeket állít föl, melyek nem illenek a nemzeti jellemhez.

A Sandwich szigeteken a képviselõi rendszer teljes méltóságában látható. Van lordok háza, alsóház, minisztertanács, király; semmi sem hiányzik. De mindez csak dísz. a tényleges erõ, amely a dolgokat irányítja, a protestáns misszionáriusok csoportja. Nélkülük a király, a fõurak és az alsóházi tagok nem tudnák, hogy mit kell csinálniuk, és hamarosan megszûnne mûködésük. Csak a misszionáriusok kezében van az a tudás, hogy melyik eszmék célirányosak, hogy hogyan lehet ezeket helyes formába önteni és a népre alkalmazni; ezt vagy az áttértekre gyakorolt befolyásuk útján teszik, vagy, ha másképp nem megy, fenyegetésekkel. Így is inkább azt gondolom, hogy ha a misszionáriusok elõtt csak egy király lenne és a parlament, amivel dolgozhatnak, akkor idõvel tanulók butasága ellen harcolnának, de végül is arra kényszerülnének, hogy magukat tegyék az államügyek fontos, elöljáró intézõivé. Ez túl nyilvánvalóvá tenné mûködésüket, és így elkerülik ezt egy minisztérium kinevezésével, amely európai fajú emberekbõl áll. Az egész dolog tehát a protestáns misszió és kinevezettjei közötti megegyezés; a többi dolog csak színjáték.

A király, III. Kamehameha jelentõs hercegnek tûnik. Nem tetoválja arcát, és még nem változtatta meg teljesen udvaroncai nézeteit, de elégedetten tekinthet nem tetovált arcukra és orcájukra, melyen vékony vonalú, ízléses figurák láthatók. A nemzet nagy része, a nemesség és a városi lakosság sok szempontból régi eszméi alapján él. A Sandwich szigetek európai lakossága minden nap nõ, mikor új lakosok érkeznek. Ennek sok oka van. A rövid távolság a hawaii királyság és Kalifornia között nagyon érdekes célponttá teszi a szigetet a fehér faj világos energiái számára. Nemcsak a bálnavadászhajók dezertált legénysége vagy a lázadó tengerészek a gyarmatosítók; kereskedõk, spekulánsok, kalandorok minden fajtája gyülekezik a szigeten, házakat épít és letelepszik. Az õslakosság fokozatosan elvegyül a megszállók között és felszívódik. Nem vagyok biztos abban, hogy a mostani képviselõk és a független államirányítási rendszer nem fog-e hamarosan helyet adni egy szokásos képviselõi rendszernek, melyet valamelyik nagyhatalom fog irányítani. de egyben, biztos vagyok, hogy a létrehozott intézmények meg fognak erõsödni, és diadaluk elsõ napja lesz szükségszerûen a bennszülöttek utolsó napja.

San Domingo teljesen független. Nincsenek misszionáriusok, akik a hatalom birtokosaiként leplezetten irányítanak, nincs idegen minisztérium, mely európai eszméket hordoz. Minden az emberek ötletességétõl függ. A spanyol rész mulattokból áll, akikrõl nem kell beszámolnom. Azt utánozzák jól-rosszuk, amit a legkönnyebben elsajátítottak a

civilizációból. Mint minden keverék, az erõteljesebb fajtával azonosítják magukat. Így bizonyos mértékig képesek szokásainkat reprodukálni. Közöttük fölösleges a kérdés alapjait tanulmányozni. Menjünk át a hegyen a különálló köztársaságba, Haitiba.

Az itteni társadalom intézményei nemcsak párhuzamosak a mieinkkel, de a mi politikai tudásunk legújabb eredményeibõl származnak. A legfelvilágosodottabb liberalizmust nyilvánították ki az utóbbi hatvan év során, melyet az Európai parlamentek is megtettek, mindezt az emberi függetlenség és méltóság leglelkesebb bajnokai írták le, minden jog és alapelv kinyilatkoztatása visszhangot talált az Artibonite partján. Semmi afrikai nem maradt az alaptörvényekben. Ham országának minden emlékét kitörölték az emberek agyából. Az állam nyelve soha nem mutatott afrikai befolyást. Az intézmények, ahogy az elõbb mondtam, teljesen európaiak. Nézzük meg, hogy mindez hogyan harmonizál az emberek szokásaival.

Két különbözõ világban vagyunk. A szokások ugyanolyan megvetendõek, brutálisak és õsemberi színvonalúak, mint Dahomeyben vagy a fellatahok között. /Lásd Gustave d'Alaux cikkeit a Revue des deux Mondes-ban/. Ugyanaz a barbár pompakedvelés uralkodik bizonyos fokú közömbösséggel egyetemben. A színben van a szépség, és ha a ruha lángoló piros színû és csillogó rojtokkal díszített, a tulajdonos nem törõdik azzal, hogy nagy lyukak vannak benne. A tisztaság kérdése meg sem fordul az emberek fejében. Ha egy magas rangú tisztviselõvel akarsz találkozni, akkor készülj el egy nagy néger képére, aki a hátán fekszik egy fapadon. Feje egy körültekert piszkos törölközõbe van csavarva, afölött egy nagy kalap aranyzsinórral. Hatalmas kard van formátlan testén. Díszes mellénye nem olyan szép, mint egy hímzett mellény. Tábornokunk lábát papucs takarja. Meg akarsz kérdezni tõle valamit, hogy mûködtesd elméjét és megtudd, hogy milyen eszmék vannak benne? Olyan kulturálatlannak fogod találni, mint egy vadembert, és bestiális önelégültségét csak alapos és gyógyíthatatlan lustasága múlja fölül. Ha kegyeskedik kinyitni száját, abból az újságok közhelyei áradnak , melyekkel az utóbbi fél évszázad árasztott el bennünket. A barbár mindet kívülrõl ismeri. Természetesen más dolgok érdeklik, és nagyon különféle dolgok; de nincsenek más ötletei. Úgy beszél, mint Holbach báró, úgy érvel, mint de Grimm úr, és nem foglalkozik mással, mint dohányrágással, alkoholivással, ellenfelei kizsigerelésével, és varázslói kielégítésével. A maradék idejében alszik.

Az állam két részre oszlik. Ezeket különbözõségük választja el, nem politikai elméletüké, de bõrük színe. A mulattok vannak az egyik oldalon, a négerek a másikon. Az elõbbiek biztosan intelligensebbek és nyitottabbak az új eszmék iránt. Mint már San Domingo esetében is megjegyeztem, az európai vér megváltoztatta az afrikai jellemet. Ha ezek az emberek fehérek között lennének, és állandóan jó példa lebegne a szemük elõtt, akkor lehet hogy hasznos polgárokká lennének. Sajnos a négerek erõben és számban messze dominálnak. Noha faji emlékezetük Afrikában sok esetben nagyapjukig nyúl vissza, teljesen az afrikai eszmék befolyása alatt állnak. Legnagyobb örömük a semmittevés. Legmeggyõzõbb érvük a gyilkosság. A sziget két része között nagyon intenzív gyûlölet uralkodik. Haiti történelme, a demokratikus Haitié, csupán mészárlások hosszú sorozatának története; a mulattok négereket mészároltak, a négerek mulattokat, attól függõen, hogy melyik fél erõsebb éppen. A még olyan fölvilágosodott alkotmánynak semmiféle befolyása sincs. Ártatlanul alszik a papíron, amelyre leírták.

A ténylegesen uralkodó erõ ezeknek az embereknek az igazi szelleme. A már említett természeti törvény értelmében, a fekete faj az emberi család olyan ágának része, mely civilizációra képtelen, és az összes többi irányában mély utálatot érez. Így tanúi voltunk,

hogy a Haiti feketék erõszakkal elûzték a fehéreket és megtiltották nekik, hogy valaha is belépjenek területükre. A mulattokat is szeretnék kiûzni, és szeretnék ki is irtani õket. Az idegengyûlölet a hivatalos politika fõ alapelve. A faj alapvetõ lustasága miatt a mezõgazdaság megszûnt, az ipart említeni sem lehet, a kereskedelem minden nap csökken. A nyomorúság ocsmány emelkedése megakadályozza a népesség növekedését, melyet az állandó háborúk, forradalmak és katonai kivégzések is csökkentenek. Az elkerülhetetlen eredmény nincs messze. Az ország, melynek termékenysége és természeti erõforrásai sok nemzedéket tettek gazdaggá, sivataggá lesz. És csak vadkecskék fognak legelni a termékeny ültetvényeken, a csodálatos völgyekben, a fenséges hegyekben, az Antillák királynõjén. /San Domingo gyarmata függetlensége elõtt olyan hely volt, ahol a luxus és a gazdagság kifinomodottsága legmagasabb pontját érte el. A fölött állt, amivé Havanna lett kereskedelme folytán. A rabszolgák ma szabadok és rendberakták házukat. Ez az eredmény!/

Föltételezzük egy pillanatra, hogy ennek a boldogtalan szigetnek a lakói képesek fajaik szellemével összhangban élni. Ekkor nem befolyásolnák õket, és nem vetnének rájuk árnyékot az idegen elvek, de társadalmukat szabadon irányítanák saját ösztöneik szerint. A két faj különválna, többé-kevésbé spontán módon, de biztosan nem teljesen erõszakmentesen. A mulattok a tengerparton laknának, hogy állandóan kapcsolatban legyenek az európaiakkal. Ez fõ kívánságuk. Európai irányítás alatt kereskedõkké lennének (különösen pénzváltók), ügyvédek és orvosok. Erõsítenék kapcsolataikat fajuk jobb részével, azzal állandóan keveredve; apránként följavulnának és amilyen arányban elvesztenék afrikai vérüket, ugyanilyen arányban vesztenék el afrikai jellemüket.

A négerek visszahúzódnának az ország belsejébe és kisebb falvakat formálnának, mint a San Domingói elmenekült rabszolgák tették Martinique-on, Jamaikán , és különösen Kubában, ahol az ország méretei és az erdõk mélye minden elképzelést fölülmúlnak. Az Antillák változatos trópusi élõvilágában az afrikai néger megtalálná azt, amihez szüksége van egy gazdag és munkátlan élethez. Visszatérne despotikus patriarchális rendszeréhez, mely fajtársaihoz legjobban illik, akiket az Afrikát meghódító muzulmánok még nem hajtottak igájuk alá. A különélés szeretete lenne ezen intézmények oka és egyszersmind eredménye is. Törzsek alakulnának, melyek rövid idõn belül elidegenednének egymástól és ellenségesek lennének egymással szemben. Helyi háborúk jellemeznék a különféle országrészek politikai történelmét. És noha a sziget vad, ritkán lakott és rosszul megmûvelt lenne, mégis kétszer annyi embert el tudna tartani. De mindez eltûnésre van ítélve, amiatt a végzetes befolyás miatt, melyet olyan törvények és intézmények jelentenek, melyek nincsenek kapcsolatban a néger elméjével, érdekeivel és akaratával.

San Domingo és a Sandwich szigetek példája meggyõzõek. de nem tudom elhagyni témámnak ezt a részét anélkül, hogy egy hasonló dologról szólnék, egy furcsa jellegrõl, mely erõsen befolyásolja nézõpontomat. Elõször egy olyan országról szóltam, melyet protestáns papok uralnak, és amely gyerekes módon másolja a brit kormányzási rendszert. Azután egy anyagilag szabad kormányról szóltam, amely eszmeileg európai elméletekhez kötõdik, amelyeket megpróbál kivitelezni, és ezek következményei végzetesek szerencsétlen lakosságára. Most egy további dologról szólok, és a jezsuiták kísérletérõl írok, akik Paraguay bennszülötteit próbálták civilizálni. /Errõl a tárgyról ír Prichard, d'Orbigny, A. von Humboldt, és mások/

Ezeket a misszionáriusokat általánosan dicsérték bátorságuk és fensõbb intelligenciájuk miatt. A rend legkeserûbb ellenségei is melegen elismerték csodálatukat irányukban. Ha valaha intézményeket honosítottak meg egy nemzetben, melyeknek a legkisebb esélyük

sem volt sikerre, akkor biztosan ezek közé tartoznak a jezsuitákéi, amelyek erõteljes vallási érzésen alapulnak, és a szervezet minden olyan kapcsolata támogatja õket, amely pontos és mély tudást mondhat magáénak az emberi természetrõl. Az atyák meg voltak gyõzõdve, mint sokan mások is, hogy a barbarizmus ugyanazt a szerepet játssza egy nép életében, mint a gyerekkor az ember életében; és hogy minél durvább és vadabb egy nemzet, annál inkább jár gyerekcipõben.

Hogy neveltjeiket a felnõtt állapotba vigyék, gyereknek tekintették õket, és despotikus kormányt adtak nekik, amely éppolyan hatástalan volt tényleges céljait illetõen, mint amilyen lágy és finomnak mutatta magát kifelé. Amerika vad törzseinek általában demokratikus irányzatai vannak; ritkán látni köztük királyságot vagy nemességet, és akkor is csak nagyon körülhatárolt formában. A Guaranik természetes jelleme, akikhez a jezsuiták jöttek, nem különbözött ebben a többi törzsétõl. De szerencsére intelligenciájuk viszonylag magasabb volt, és kegyetlenségük kicsit kisebb, mint szomszédaik esetében. Bizonyos fokig megvolt az erejük arra, hogy igényeiket kielégítsék. Körülbelül százhúszezer lélek gyûlt össze a missziós falvakban az atyák vezetése alatt. Mindezekre a tapasztalatokra, a szüntelen tanulásra és a jótékonyság élõ szellemére, amit a jezsuiták tanítanak, alapoztak most. Fáradhatatlanul dolgoztak azon, hogy gyors, de tartós sikert érjenek el. Minden fáradozásuk ellenére úgy találták, hogy erõfeszítéseik nem elegendõek ahhoz, hogy tanítványaikat a helyes útra vigyék, és gyakran látták bizonyítékát annak, hogy az egész rendszer nem eléggé stabil.

A bizonyíték kész volt, amikor Aranda grófjának egy rossz órában kiadott rendelete megszüntette a jámborság és intelligencia birodalmát Paraguayban. A Guaranik, akiket megfosztottak lelki vezetõiktõl, visszautasították, hogy abban a nem egyházi emberben bízzanak meg, akit a spanyol korona helyezett föléjük. Nem csatlakoztak annak intézményeihez. Újra érezték a vademberi élet hívását, és harminchét kis elcsatangolt falu kivételével a Parana partján, a Paraguay, és az Uruguay falvak, melyek lakossága kétségtelenül részben kevert volt, az összes többi törzs visszatért az õserdõbe és ott ugyanolyan vadul élt, mint ahogy a rokon nyugati törzsek, a Guaranik és Cirionok. Nem mondom, hogy minden szokásuk megmaradt eredeti állapotában, de jelenlegi állapotukban megkísérlik az õsi gyakorlat újrafölélesztését, és gyakorlatukat attól származtatják; mert egy emberi faj sem lehet hûtlen ösztöneihez, és nem hagyhatja el az ösvényt, melyet Isten jelölt ki számára. Azt vélhetjük, hogy ha a jezsuiták folytatták volna küldetésüket Paraguayban, akkor idõvel jobb eredményeket mutattak volna föl. Elismerem; de általános szabályunk értelmében, ez csak egy feltétellel történt volna meg- ha az országban fokozatosan európai települések jöttek volna létre és az ország fokozatosan a jezsuiták védnöksége alá helyezõdött volna. Ezek a telepesek elkeveredtek volna a helybéliekkel, elõször csak kissé megváltoztatták volna, majd késõbb teljesen átalakították volna azok vérét. Az állam fölerõsödött volna, megtartva talán eredeti nevét és büszke lett volna földjére, de valójában olyan európai lett volna, mint intézményei.

Ez a befejezése érvelésemnek az intézmények és fajok kapcsolatáról.

VI. Fejezet.
vi. A nemzetek haladása vagy egy helyben állása független attól a helytõl ahol ezek élnek.

Most azzal kell foglalkoznom, hogy a népek fejlõdését befolyásolja-e (ahogy sok író föltételezi) az éghajlat, a talaj vagy a földrajzi helyzet. Noha már érintettem ezt a pontot, amikor a környezetrõl beszéltem (lásd e könyv 38. oldalát), de könyvem nem lenne teljes, ha nem tárgyalnám a témát alaposabban.

Tegyük fel, hogy egy nemzet mérsékelt éghajlaton él, amely nem elég forró ahhoz, hogy kiszívja energiáját, és nem elég hideg ahhoz, hogy terméketlenné tegye a talajt. Területén nagy folyók vannak, széles utak, melyek alkalmasak a közlekedésre, síkságok és völgyek, melyek különféle növényekkel mûvelhetõk, és hegyek, melyekben gazdag érclelõhelyek vannak. Általában azt próbálják velünk elhitetni, hogy egy nép, melyet a természet ilyen jó körülmények közé tett, hamarosan el fogja hagyni a barbarizmus állapotát, és minden nehézség nélkül belép a civilizációba. /Vesd össze Carus: Über die ungleiche Befähigung der verschiedenen Menschheitstämme für höhere geistige Entwicklung (Lipcse, 1849), 96. oldal, el passim / Hasonlóképpen készek vagyunk annak elismerésére, hogy azok a törzsek, akiket a nap éget, vagy az örök jég birodalmában élnek, hajlamosabbak arra, hogy megmaradjanak vademberi állapotukban, mert életük meddõ kõtöréshez hasonlít. Meg sem kell említenünk, hogy e szerint az elmélet szerint az emberiség csak a természet segítségével képes tökéletesedni, és hogy értéke és nagysága így külsõ körülmények függvénye. Ez a szemlélet vonzónak tûnhet elsõ pillantásra, de a tények semmiképpen nem igazolják igazságát.

A talaj sehol nem termékenyebb, az éghajlat nem enyhébb, mint Amerika bizonyos részein. Rengeteg nagy folyó van. Az öblök, mellékfolyók, kikötõk nagyok, mélyek, nagyszerûek és megszámlálhatatlanok. Értékes fémeket lehet szinte a Föld felületén kinyerni. A haszonnövények kitûnõen teremnek, és szinte önmaguktól léteznek az élethez szükséges dolgok a legkülönfélébb változatokban; Az állatok, melyek nagy része alkalmas fogyasztásra, még értékesebb forrásai a gazdagságnak. és mégis ennek a földnek nagy részét hosszú évszázadokon át olyan emberek lakták, akiknek a legkisebb mértékben sem sikerült ennek kincseit kiaknázni.

Néhányan elindultak a javulás útján. Több helyen találtuk meg magasabb kultúra nyomait, és annak kísérletét, hogy ásványokat bányásszanak. Az utazó, meglepetésére megtalálhatja hasznos mûvészetek eredményét, melyeket bizonyos fokú ötletességgel alkottak meg. De ez a mûködés nagyon alacsonyszintû és összehangolatlan volt. Biztosan nem egy bizonyos civilizáció kezdetei. Az Erie tó és a mexikói öböl között a Missouri folyó és a sziklás hegység között (Prichard, " Az emberiség természettörténete" 37. rész. Szintén lásd Squier, "A bennszülöttek emlékmûveinek megfigyelése a Mississippi völgyében" c. mûvét) a régi idõkben biztosan létezett egy nemzet, amely létének figyelemre méltó nyomait hagyta maga után. Az épületek maradványai, a föliratok, melyeket sziklákba véstek, a tumulik ennek tanúi. (Ezeknek a tumuliknak különleges szerkezete és az ott talált számos szerszám és használati cikk sok amerikai antikváriumban megtalálható. nem lehet kételkedni abban, hogy ezek az emlékmûvek egy nagy kor emlékei. Squiernek teljesen igaza van, mikor ennek bizonyítékát abban a tényben látja, hogy a tumuliban talált csontvázak darabokra esnek, ha a legkisebb kapcsolatba kerülnek a levegõvel, noha megõrzésük viszonyai kitûnõek, ha a föld minõségére gondolunk. Másfelõl, a Britanniában az õskori kõemlékek alatt eltemetett legalább 1800 éves testek ma is teljesen szilárdak. Ennélfogva könnyen elképzelhetõ, hogy nincs kapcsolat az ország õskor lakói és a mai törzsek között - a Lenni Lenapek és többiek között. Ennek a jegyzetnek a végén elismeréssel kell szólnom azoknak az amerikai tudósoknak a szorgalmáról és ötletességérõl, akik földrészük történetét kutatják. Mikor látták, hogy laboratóriumaik elõtt nagy akadály a talált csontvázak törékenysége, sok dugába dõlt kísérlet után fölfedezték,

hogy bitument öntenek a testekbe, amely rögtön megköt és megakadályozza, hogy a csontok elporladjanak. Ez az értékes eljárás, mely sok figyelmet és gyorsaságot követel, általában teljesen sikeresnek tûnik.) és a múmiák mutatják, hogy magas szintû szellemi kultúrát értek el.

De semmi sem bizonyít közeli rokonságot ezen rejtélyes emberek és a ma sírjaik között vándorló törzsek között. Tegye föl, ha akarja, hogy volt kapcsolat közöttük, vagy vérségi, vagy rabszolgaság útján, és hogy a mai õslakosok valamilyen módon tanultak az ország régi uraitól, például azt a mûvészetet, melyet ma olyan tökéletlenül ûznek. Ez csak még inkább csodálkozásra késztet bennünket, hogy miért nem tanultak meg többet ezektõl és miért nem fejlesztették tovább tudásukat? Valójában ez még jobban alátámasztaná hitemet, hogy nem minden nép képes a civilizációra, még akkor sem, ha a Föld legkitûnõbb helyén lakik.

Valóban, a civilizáció eléggé független az éghajlattól és a talajtól, és ezeknek az ember óhajához alkalmazhatóságától. Mind Indiát mind Egyiptom mesterségesen kellett termõvé tenni (Az õsi Indiát az elsõ fehér telepeseknek hosszan kellett egyengetniük, lásd Lassen, Indische Altertumskunde, I. kötet. Egyiptomhoz lásd Bunsen, Ägyptens Stelle in der Weltgeschichte, amely a Fayoum termékennyé tevését írja le, amely hatalmas munkát az õsi királyok végeztek el.) , de mégis az emberi fejlõdés és kultúra híres központjai. Kínában bizonyos részek természettõl fogva termékenyek; de más részeket sok munkával kellett termékennyé tenni. A kínai történelem a folyók meghódításával kezdõdött. Az õsi császárok elsõ hasznos tevékenysége a csatornák megnyitása és a mocsarak kiszárítása volt. A Tigris és Eufrátesz közti terület, ahol az elsõ Asszír birodalom virágzott, és amely a legszentebb legendáink színtere, ez a terület, ahol a gabona magától nõ, (azt mondják, hogy magától termi a búzát, az árpát, a babot, a szézámfüvet, és minden ehetõ növényt, amely síkságon megterem (Syncellus)), a talaj természettõl fogva olyan terméktelen, hogy hatalmas munkával kellett öntözõrendszereket kiépíteni, melyet nagy nehézségek között vittek végbe ahhoz, hogy emberi településre alkalmassá váljon. Most, hogy a csatornákat tönkretették vagy föltöltötték, az õsi terület újra terméketlenné vált.

Ezért hajlamos vagyok azt hinni, hogy a természet nem részesítette elõnyben ezeket a területeket annyira, ahogy mi hajlamosak vagyunk ezt hinni. De nem akarok errõl vitatkozni. Elismerem, ha akarod, hogy Kínában, Egyiptomban, Indiában és Asszíriában megvolt a gazdagság minden feltétele, és kifejezetten alkalmasak voltak a nagy birodalmak alapítására és a nagy kultúrák létrehozatalára. De szintén el kell ismernünk, hogy ezek a feltételek olyanok voltak, hogy ahhoz, hogy valami haszon is származzék belõlük, a lakosoknak elõzõleg más eszközökkel el kellett jutniuk a társadalmi kultúra magas fokára. Így ahhoz, hogy a kereskedelem használhassa a vízi utakat, gyárakat, vagy mezõgazdaságot, ennek léteznie kell már a kereskedelem léte elõtt; a szomszéd népeket nem vonzották volna magukhoz a nagy központok, ha nem lettek volna városok és piacok, melyek fölnõttek és prosperáltak. Így Kína, India és Asszíria jó természeti adottságai az ebbõl hasznot húzó nemzetek szellemi képességeit is jelzik, akiknek ebbõl hasznuk volt, de egy olyan civilizációt, amely már azelõtt elkezdõdött, mielõtt elkezdték ezeket az elõnyöket kiaknázni. Most elhagyjuk ezeket a jó elõfeltételekkel rendelkezõ területeket, és másokat vizsgálunk meg.

Mikor a föníciaiak vándorlásuk során elhagyták Tylost, vagy egy másik szigetet délkeleten és Szíria egy részén telepedtek le, mit találtak új hazájukban? Sivatagot és sziklás partot, mely a tenger és s sziklák között keskeny szakasz volt és örökké meddõnek tûnt. Ezen a helyen nem volt lehetõség terjeszkedésre, mert a sziklák lánca minden oldalon végtelenül

hosszú volt. És ezen a vacak helyen is, amely elsõ pillantásra börtönnek tûnt, lakosai szorgalma révén hamarosan koronává vált, melyet templomok és paloták díszítettek. A föníciaiak, akikrõl azt gondolhatta volna valaki, hogy örökre halevõ barbárok létére vannak kárhoztatva, vagy nyomorúságos kalózi létre, valóban aktív kalózok voltak. Ügyes és ötletes kereskedõk, merész és szerencsés spekulánsok. "Igen" vetheti valaki ellen "a szükség az ötletesség anyja. Ha Tyre és Sidon alapítói a Damaszkuszi síkságon telepedtek volna le, akkor elégedettek lettek volna azzal, hogy a mezõgazdaságból éljenek, és valószínû soha nem lettek volna híres nemzet. A nyomorúság élesítette elméjüket és ébresztette föl zsenialitásukat."

Akkor miért nem ébreszti föl Afrika, Amerika és Óceánia törzseinek zsenialitását, akik hasonló körülmények között élnek? A Marokkói kabilok õsi faj, biztosan sok idejük volt fejlõdni, és ami még feltûnõbb, minden okuk meg lett volna, hogy a náluk sikeresebbek szokásait utánozzák; mért nem gondoltak soha arra, hogy gyümölcsözõbb utakat keressenek rossz soruk csillapítására mint a tengeri kalózkodás? Miért van az, hogy az indiai szigeteken, melyek kereskedelemre termettek, és a Csendes Óceáni szigeteken, ahol olyan könnyû az egymás közti kommunikáció, miért van szinte minden kereskedelmi tevékenység idegenek - kínaiak, malájok és arabok - kezében? És ahol a félvér helybéliek vagy más keverékek is képesek voltak megosztani ezeket az elõnyöket, miért szûnt meg hirtelen a kereskedelem? Miért alakul a belsõ árukereskedelem cserekereskedelemmé? Tény, hogy ahhoz, ahogy a kereskedelem kialakuljon egy partvidéken vagy szigeten, ahhoz több kell, mint a nyílt tenger, és az a nyomás, amely a terméktelen földbõl jön, több, mint mások gyakorlatából megtanult leckék. A parton vagy szigeten élõ õslakosnak tehetségének kell lennie, és egyedül ezzel juthat el ahhoz, hogy a kezében levõ eszközöket haszonnal használja és csak ez viheti rá a siker útjára.

Nem elég megmutatni, hogy egy nemzet értéke a siker útján nemcsak a termékenység függvénye - vagy, hogy precízebbek legyünk, a terméktelenség - azé az országé, ahol él. Be kell azt is bizonyítanom, hogy ez az érték szinte teljesen független a környezet anyagi feltételeitõl. Az örmények, akik hegyeikben élnek - ugyanazokban a hegyekben sok nemzedék óta, ahol olyan sok nép élt és halt meg barbarizmusban maradva - már nagyon régen elérték a civilizáció magas szintjét. Országuk szinte teljesen el volt vágva más országoktól; nem volt a tengerrel kapcsolata, és nem volt nagyon termékeny.

A zsidók helyzete hasonló volt. Rokon nyelvû törzsek között éltek, és fajilag közeli rokonok voltak. De e törzsek fölé kerültek. Harcosok, parasztok és kereskedõk lettek. Kormányzási módjuk nagyon komplikált volt, a királyság és a teokrácia keveréke volt, a patriarchális és a demokrata uralom keveréke (ez utóbbit a gyülekezetek és a próféták képviselték), mindez furcsa egyensúlyban volt. Ez alatt a kormány alatt sokáig éltek gazdagon és sikeresen, és a kivándorlási rendszerükkel legyõzték a nehézségeket, melyek hódításuk útjában álltak, mert területük kicsi volt. És milyen terület volt ez? A modern utazók ismerik a nehézségeket, melyekkel az izraeli paraszt szembenézett, hogy területet termékennyé tegye. Mert a kiválasztott faj nem lakott többé a hegyekben és Palesztina síkságán, az a forrás, ahol Jakab nyája ivott, homokkal lett tele, Naboth szõlõi sivataggá lettek, és szeder van azon a helyen, ahol valaha Ahab palotája állt. És mivé lettek a zsidók a földnek ezen a nyomorúságos részén? Olyan nép lettek, akiknek minden vállalkozásuk sikeres volt, szabad, erõs és intelligens nép, olyan, mely halála elõtt, karddal kezében egy független nemzetté lett és annyi tanult embert adott a világnak, mint amennyi kereskedõje volt. (Salvador, Histoire des Juifs.)

Maguk a görögök sem gratulálhattak maguknak földrajzi helyzetük miatt. Az ország nagy részben vacak volt. Árkádiát a pásztorok kedvelték, Böotia állítólag Demeternek és Triptolemusnak volt kedves helye, de Árkádia és Böotia nagyon kis szerepet játszik a görög történelemben. Magát a gazdag és briliáns Korinthoszt Plutus és Afrodité is kedvelte, de ebben a tekintetben csak másodrangú volt. Melyik városé a fõ dicsõség? Athéné, ahol a mezõket és olajfákat állandóan nagy köd takarta, és ahol szobrokkal és könyvekkel kereskedtek elsõsorban? Vagy Spártáé, amely egy keskeny völgyben volt, hatalmas sziklák lábánál, melyet a gyõzelemnek kereszteznie kellett ahhoz, hogy fölismerje. És a Latium melyik nyomorúságos részét választották ki Róma alapítására? A kis Tiberisz folyó, melynek lábainál elterült, egy szinte ismeretlen tengerparthoz folyt, melyet soha nem érintett görög vagy föníciai hajó, legföljebb véletlenül. Helyzeténél fogva lett Róma a világ ura? Mielõtt a világ a római sas lábánál hevert, a központi kormány már tudta, hogy fõvárosa helyzete nem ideális. És támadások hosszú sorozata kezdõdött az örök város ellen. A korai császárok Görögországra tekintettek, és szinte mindig ott éltek. Ha Tiberius Olaszországban volt, Capriban lakott, egy pont, mely a birodalom mindkét felét látja. Követõi Antiochiában laktak. Némelyikük, akik a gallok szemében fontosak, olyan messzire mentek, mint a Treves folyó. Végül egy rendelkezés elvette a fõváros nevet Rómától és Milánónak adta. Ha a rómaiak szerepet játszottak a világban, az biztosan annak a helynek ellenére volt, amelyrõl elsõ hadseregeik elindultak.

Elérve a modern történelemhez, eláraszt a tények tömkelege, melyek elméletemet alátámasztják. Látom, ahogy a jólét elhagyja a Földközi Tenger partjait, világos bizonyítéka annak, hogy nem volt szétszakíthatatlanul összekötve vele. A középkor nagy kereskedelmi központjai olyan helyeken bukkannak föl, ahol a korábbi idõszakok egy politikai filozófusa sem számított rájuk. Novgorod kinõtt a havas környezetébõl; Bréma kikötõje majdnem ugyanolyan hideg. A Hanzavárosok Németország közepén olyan területeken vannak, amelyek régebben örök álomba merültnek tûntek. Velence kiemelkedett az Adria mély öblébõl. A politikai hatalom központja olyan helyekre tolódott, melyekrõl régen nem is hallottunk, de most új fénnyel világítanak. Franciaországban a Loiretól északra sok ipar települt le, majdnem a Szajna fölött. Lyons, Toulouse, Narbonne, Marseilles és Bordeaux méltósága csökken, melyet a római kor idején szereztek. Párizs lett a fontos város, Párizs, mely messze van a tengertõl, hogy azon kereskedjen, és amely túl közel van ahhoz, hogy megmeneküljön a normann kalózok támadásaitól. Olaszországban valaha teljesen lényegtelen városok nagyobbak lettek, mint a Pápa városa. Ravenna kinõtt a lápból, Amalfi elindult a hatalom hosszú útján. Nem a véletlen okozta ezeket a változásokat, és mind elmagyarázható egy adott ponton egy gyõzelmes vagy erõs faj jelenlétével. Más szavakkal a nemzet értékét nem helyzete adja; soha nem tette és a jövõben sem fogja. Ellenkezõleg, a nép az, amely a területnek adja erkölcsét - és fogja a jövõben is adni - valamint gazdasági és politikai értékét.

Az érthetõség miatt hozzáadom, hogy nem akarom tagadni a földrajzi helyzet fontosságát néhány város esetében, amelyek kereskedelmi központok, kikötõk vagy fõvárosok. Az érvek, melyeket (Lásd M. Saint-Marc Girardin cikkét , a Revue des Deux Mondes c. újságban) Konstantinápoly és különösen Alexandria esetén lehet erre fölhozni, vitathatatlanok. Biztos, hogy vannak olyan pontok, melyeket a "Föld kulcsainak" hívhatunk. Így elképzelhetjük, hogy amikor Panama földszorosba behatolnak, egy erõs város, melyet még meg kell építeni egy elképzelt csatorna mellett, lehet, hogy nagy szerepet fog játszani a világtörténelemben. Ezt a szerepet lehet hogy jól, rosszul vagy egyáltalán nem fogja eljátszani, ez a szóban forgó emberek alapvetõ intelligenciájától függ. Ha Chagres nagy várossá lesz, melynek falai alatt két tenger találkozik, és tegyük fel, hogy te szabadon határozhatod el, hogy milyen telepeseket akarsz. Döntésed el fogja

dönteni az új város sorsát is. Tegyük fel, hogy Chagres helyzete nem a legjobb hogy minden lehetõséget kihasználjon, mely a két tenger találkozásából ered. Ekkor, ha a faj tényleg érdemes a jó faj névre, akkor más helyre költözik, hogy nagyszerû végzetének eleget tegyen (idézhetjük ebben a témában egy tanult történész véleményét egy ebben a fejezetben tárgyalt témáról, noha hangneme elég vad).

"Nagyszámú író van arról meggyõzõdve, hogy az ország alakítja lakóit. Hogy a bajorokat vagy szászokat a talaj természete tette olyanná, mint amilyenek ma; hogy protestantizmus nem való délre, és katolicizmus nem való északra, stb. Néhány ember, aki a történelmet vézna tudásának fényében értelmezi, akik nem túl szimpatikusak és csekély intelligenciájuk van, meg szeretnék mutatni, hogy a nemzet, melyrõl beszélünk (A zsidók) ilyen meg olyan minõséggel bírtak - mintha ezek az urak értenék azt, hogy mi egyáltalán a minõség - csak azért, mert Palesztinában éltek és nem Indiában vagy Görögországban. De ha ezek a nagy tudósok, akik mindent olyan okosan be tudnak bizonyítani, leereszkednének ahhoz a tényhez, hogy a Szentföld talaján nagyon különbözõ népek éltek, nagyon sokféle vallás és eszme volt ott honos, noha az ország ugyanaz maradt, akkor látnák, hogy az anyagi körülmények befolyása milyen csekély egy nemzet jellemére és civilizációjára." (Ewald, Geschichte des Volkes Israel, 1. kötet. 259. oldal.)

VII. Fejezet.
vii. A kereszténység sem nem hoz létre civilizációt, sem változtat a civilizáció mértékén.

Érveim után az intézményekrõl és éghajlatokról, másik témával foglalkozom, amelyet tényleg a többi elõtt kell tárgyalnom; nem gondolom, hogy ez komolyabb, mint azok, de a tények, melyeken alapul, kihívja természetes nagyrabecsülésünket. Az elõzõ fejezetekben hozott következtetéseimben két pont teljesen nyilvánvaló; az elsõ, hogy a legtöbb emberi faj sem képes civilizációra, ha nem keveredik; másodszor, hogy az ilyen fajoknak nemcsak a belsõ impulzus hiányzik, mely elindítaná õket a javulás útján, de az is, hogy nincs olyan külsõ erõ, amely elég erõs arra, hogy nekik, akik egyébként erõsek, vele született meddõségüket termékenységgé változtassa. Itt meg fognak bennünket kérdezni, hogy a kereszténység fénye fölöslegesen süt-e a nemzetekre és hogy bizonyos népek soha nem fogják-e ezt meglátni.

Néhány író erre igenlõen válaszolt. Nem voltak gátlásaik, hogy ellentmondjanak az evangélium ígéretének, hogy tagadják az új törvény minden jellemzõjét, amely pontosan az, hogy mindenkinek nyitva áll. Látásmódjuk csak újra kifejti a héberek régi formuláját, amelyhez kicsit nagyobb kapun tér vissza, mint az Ószövetség, de ugyanahhoz tér vissza. Nem akarom ennek az eszmének a bajnokait követni, melyet az egyház elítél, és nem esik nehezemre elismerni, hogy minden emberi közösség egyaránt alkalmas arra, hogy a keresztény egyház kebelére kerüljön. Itt nincs akadály a fajok különbözõsége miatt; mert ekkor egyenlõtlenségük nem számít. A vallások és követõik nincsenek a Föld felületén sávokba osztva. Nem igaz az, hogy a kereszténységnek kell ettõl a ponttól uralkodni, ahol az iszlám veszi át a jogart, és azt tartja ameddig el nem éri a brahmanizmust vagy a buddhizmust, míg Ham törzsének kedvelõi a világot magukra és a többiekre osztják.

Keresztényeket minden szélességi körön és minden éghajlaton lehet találni. A statisztika, mely ugyan nem teljesen, de hozzávetõlegesen igaz, megmutat egy csomó mongolt, akik felsõ Ázsia sztyeppéin vándorló vademberek, eszkimókat, akik az Északi sarkkör vizében

halásznak, Sõt kínaiakat és japánokat is, akiket az üldözõ ostorcsapásai ölnek meg. Ez utóbbi megfigyelés meg fogja mutatni, és sikerül elkerültetni velünk azt az általános hibát, hogy összekeverjük a kereszténység igazságának elismerését és elveinek követését azzal a teljesen más dologgal, amely egy azonos emberi fajhoz vezet. Ez segíteni fog minket abban is, hogy megértsük a társadalmi fejlõdés korai fokozatait, és hogy képesek legyünk a létra egyik fokáról a másikra menni, hogy végül is elérjük azt a fokozatot, amit civilizációnak nevezünk. Ennek a létrának a fokai ez emberi fajok egyenlõtlenségének mértéke.

Az utóbbi évszázadban, eléggé helytelenül a lemondás elvét tartották a kereszténység sarokkövének, amely alapvetõen a társadalmi fejlõdés ellentéte. Olyan emberek, akiknek szemében a legnagyobb erény dolgok megtagadása és szemüknek állandóan az égi Jeruzsálem felé fordulása, nem fognak sokban hozzájárulni a világ fejlõdéséhez. az ember tökéletlensége cáfolja az ilyen érveket. Soha nem volt komoly ok arra, hogy féljünk attól, hogy le fog mondani a földi örömökrõl. És noha a vallás ajánlásai kifejezetten erre a pontra irányulnak, azt mondhatjuk, hogy ezek az ellenállhatatlan ár ellen irányultak, és sokat követeltek egy apróság eléréséért. Továbbá, a keresztény szabályok nagyon segítik a társadalmat, kisimítanak minden durvaságot, a jótékonyság olaját öntik a társadalmi kapcsolatokra, elítélik az erõszakot, arra kényszerítik az embereket, hogy elismerjenek egy fensõbb tekintélyt, és így nyerjenek erõt, mely évezredekig dolgozik a test megjavításáért. Újra, a vallás fölemeli a szellemben dogmái metafizikai és intellektuális jellegét, míg erkölcsi eszméjének tisztasága folytán megszabadítja a szellemet a pusztító vétkektõl és gyöngeségektõl, melyek veszélyesek az anyagi haladásra. Így, ellenkezõleg mint a tizennyolcadik század filozófusai, nekünk igazunk van abban, hogy a kereszténységet civilizáló erõnek hívjuk, de csak bizonyos határokon belül. Ha a szavakat túl széles értelemben használjuk, akkor hibák hálójában találjuk magunkat.

A kereszténység civilizáló erõ annyiban, hogy az embert jobb elvûvé és jobb magaviseletûvé teszi. De csak közvetve az, mert arra nincs módszere, hogy hogyan javítsa meg az erkölcsöt és az intelligenciát a világ rosszabb részein, és mindig elégedett a társadalmi viszonyokkal, melyekben az újonnan megtértek vannak, akármennyire tökéletlenek is ezek. Amikor a kártékony gazokat húzza ki, melyek elnyomják az egészséges lelket, akkor minden más iránt közömbös. Minden embert meghagy olyanak, amilyennek találta, a kínait köntösében, az eszkimót szõrméjében, az egyiket rizst éve, a másikat cethalat éve. Nem kívánja meg, hogy változtassanak életmódjukon. Ha állapotuk megjavítható mint átállásuk közvetlen következménye, akkor a kereszténység biztosan mindent meg fog tenni hogy létrehozzon egy ilyen javítást; de nem fogja megpróbálni egyetlen szokás megváltoztatását sem, és egyik civilizáció haladását sem fogja kikényszeríteni egy másik irányába, mert maga sem alkalmazott egyet sem. Minden kultúrát használ, és mindegyik fölött áll. Bõven vannak bizonyítékok, és rövidesen beszélni fogok róluk, de elõször meg kell vallanom, hogy soha nem értettem meg az ultramodern doktrínát, amely a keresztény törvényt és ennek a világnak az érdekeit ezen a világon olyan módon azonosítja, hogy egyesülésükbõl fiktív társadalmi rendet csinál, amelyet "keresztény civilizáció"-nak nevez.

Biztosan van olyasmi, mint civilizáció, ahogyan brahman, buddhista vagy zsidó civilizáció is van. Voltak és vannak olyan társadalmak, amelyek teljes mértékben a valláson alapulnak. A vallás adta alkotmányukat, hozta törvényeiket, állapította meg polgári kötelességeiket, országhatáraikat, és írta elõ nemzetközi politikájukat. Az ilyen társadalmak csak úgy tudtak továbbélni, ha magukat alávetették egy többé-kevésbé szigorú teokráciának. Életüket nem tudjuk rítusaik és hitük nélkül elképzelni, mint ahogy

rítusaikat és hitüket sem tudjuk nélkülük, a nép nélkül elképzelni. Az egész ókor többé-kevésbé ilyen ilyen módon élt. A római államban biztosan létezett egyfajta jogi tolerancia a vallásokkal szemben, és a dekadens teológia a kultuszok nagyszámú egybefonódását és egymáshoz igazodását hozta létre; de ezek a késõi pogányság termékei voltak, amikor a gyümölcs már megrohadt a fán. Fiatal éveiben annyi Jupiter, Merkur, és Vénusz létezett, ahány város csak volt. Az Isten féltékeny Isten volt, de féltékenysége egy módon nagyon különbözött a zsidó isten féltékenységétõl, aki sokkal kizáróbb, és környezetében és a világon fölismerte híveit, de mást nem. Minden õsi civilizáció bizonyos Istenség alatt lett naggyá, és valamiféle kultuszt követett. A vallás és állam olyan elválaszthatatlanul és szorosan fonódtak egybe, hogy a felelõsség mindenért, ami történt, megoszlott köztük.

Ha akarunk, beszélhetünk a "Türiai Heraklész kultjának nyomainak keresésérõl Karthágó törvényeiben"; de úgy gondolom, hogy a doktrínák hatását, melyeket a papok tanítottak a haladás és a társadalmi fejlõdés irányaival azonosíthatjuk legjobban. Újra, nem kételkedem abban, hogy a kutyafejû Anubis, Isis Neith, és az Ibiszek oktatták a Nílus menti embereket mindarra, amit azok tudtak és cselekedtek, a kereszténység viszont ebbõl a szempontból másképpen mûködött, mint az õt megelõzõ vallások; ez volt legnagyobb újítása. Azoktól ellentétben nem ismerte a kiválasztott nép fogalmát. Az egész világhoz szólt, nemcsak a szegényhez vagy gazdaghoz. A szentlélektõl elõször megkapta a nyelvek ajándékát (Cselekvések Könyve, II, 4, 8, 9-11.), hogy minden néphez annak saját nyelvén szólhasson, és az evangéliumot olyan eszmékkel és képekkel hirdesse, melyet minden nemzet a legjobban ért meg. Nem akarta az ember külsõ részét megváltoztatni, az anyagi világot; azt tanította neki, hogy vesse meg ezt a külsõ világot, és koncentráljon saját belsõ lényére. Egy kétes hitelességû könyvben olvassuk: "Egy erõs ember ne büszkélkedjen erejével, sem a gazdag gazdagságával; de aki dicsõségre vágyik, nyerjen az Úrban dicsõséget. /Kétes hitelességû Evangélium, "József, az asztalos története, I. fejezet)/. Erõ, gazdagság, világi hatalom és törekvés - mindennek nincs jelentõsége törvényeink értelmében. Egyetlen civilizáció sem gerjesztett irigységet vagy megvetést; és emiatt a ritka pártatlanság miatt, és ennek a következményei miatt a törvény magát jogosan nevezhette "katolikusnak" vagy általánosnak. Nem tartozik kizárólagosan egy civilizációhoz sem. Egyetlen földi létet sem áld meg kizárólagosan, egyet sem utasít el és mindegyiket megtisztítja.

Az egyházi könyvek, az atyák írásai, minden kor misszionáriusainak történetei tele vannak a társadalmi élet külsõségeivel és a társadalmi élettel szembeni közömbösséggel. Feltéve, hogy valaki hívõ, és egy napi cselekvése sem hágja át a vallás elõírásait, más nem számít. Milyen jelentõsége van egy keresztény házának, ruhájának szabásának és anyagának, kormányzásának, intézményei zsarnokságának vagy engedékenységének? Lehet halász, vadász, paraszt, tengerész, katona - bármi. Van ezekben a különféle foglalkozásokban valami ami egy bármilyen nemzetiségû ember számára lehetetlenné tenné - legyen angol, török, szibériai, amerikai vagy hottentotta - hogy a kereszténység fényét megkapja? Semmi; és ha ez az eredmény, a többi nagyon keveset számít. A gallai vadember gallai maradhat, és mégis tökéletes hívõvé válhat, annyira tiszta, mint egy "választási edény", mint a legszentebb európai fõpap. Ebben a kereszténység meglepõ felsõbbséget mutat a többi vallással szemben, annak a különleges finomságában. Nem kell ezt elvetnünk, a modern Európa kedvenc eszméjének tisztelete miatt sem, hogy mindenben, még a legszentebb dolgokban is található valami anyagiasság.

Az egyház létezésének tizennyolc évszázada folyamán sok nemzetet megtérített. Mindezekben megengedte a politikai viszonyok akadálytalan mûködését, ahogy azok

eredetileg mûködtek. Eleinte tiltakozott az antik világban, mondván, hogy a legkevésbé sem akarja a társadalom külsõ formáit megváltoztatni. Alkalomadtán meg is feddték, hogy ebbõl a szempontból túl toleráns; hasonlítsuk például össze ehhez a jezsuiták hozzáállását a kínai ceremóniákhoz. De nem látjuk, hogy a kereszténység a világnak egy sajátos kultúrát adott volna, amelynek minden hívõ része. Az egyház mindenhez alkalmazkodik, még az iszaphoz is; és ha egy vadember túl ostoba ahhoz, hogy megértse a sátor használatát, akkor biztosan lesz egy lelkes misszionárius, aki mellé ül a sziklára és csak arra gondol, hogy hogyan tudná lelkét olyan eszmékkel betölteni, melyek a megváltáshoz szükségesek. A kereszténység így nem a szabályos értelemben vett civilizáló erõ a szó szokásos értelmében, sok különféle fajra lehet alkalmazni anélkül, hogy fejlõdésüket befolyásolnánk, vagy olyan követeléseket támasztanánk, melyet nem tudnak teljesíteni.

Azt mondtam föntebb, hogy a kereszténység a fönségesség szellemét ébreszti föl dogmáival, és növeli az értelmet finomságával. Ez csak akkor igaz, ha a lélek és szellem, melyekre hivatkozunk képes fejlõdésre és növekedésre. Célja nem a zsenialitás adományozása vagy az, hogy eszméket adjon azoknak, akiknek nincsenek eszméi. Sem zsenialitás, sem eszmék nem szükségesek a megváltáshoz. Az egyház maga úgy nyilatkozott, hogy a gyönge és alázatos kedvesebb neki az erõsnél. Csak azt adja, amit kapni is akar. Megtermékenyít, de nem alkot. Támogat, de nem emel föl. Olyannak fogadja el az embert, mint amilyen, és csak segít neki járni. Ha béna, nem kívánja meg, hogy járjon.

Ha kinyitom a "Szentek élete" c. mûvet, találok bölcseket köztük? Biztosan nem. Az áldottak köre, akiknek nevét és emlékét tiszteli az egyház, fõleg olyanokat tartalmaz, akik kiváltak erkölcsi tisztaságukkal és alázatukkal. De noha tele voltak zsenialitással az eget illetõen, nem volt ilyenjük a Földi dolgok iránt. Ha limai Szent Rózsára nézek, akit Szent Bernáttal egy szinten tisztelünk, Szent Zita közbenjárása nem kisebb értékû, mint Szent Terézé. Ha megnézem az angolszász szenteket, többnyire ír szerzeteseket, az egyiptomi Téba gusztustalan remetéit, a mártírok légióit, akik a népek söpredékébõl származnak és egy hirtelen bátorság és alázat sugallatára fölemelkedtek az örök dicsõség sugaraihoz - ha mindezeket a tisztelt személyeket a dogma legügyesebb védelmezõinek, a hit legbölcsebb harcosainak tartom, akkor ez megerõsít abban a következtetésemben, hogy a kereszténység nem civilizáló erõ a kifejezés tényleges, szószerinti értelmében. Mivel minden embertõl azt kérdezi, hogy mit kapott maga, de egy fajtól sem kérdezi meg, hogy mit képes nyújtani, és nem teszi magasabb helyre a civilizált fajok között, mint amire a természetes erõk jogosítják föl.

Ezért teljes mértékben cáfolom azt az egységesítõ érvet, amely a keresztény hit fölvételét azonosnak vallja a határtalan szellemi növekedéssel. Délamerika törzseinek többsége már századokkal ezelõtt megtért az egyház kebelére; de mindig vademberek maradtak, nem értve meg a szemül elõtt látható európai civilizációt. Nem lep meg, hogy az északamerikai cherokee indiánokat a metodista misszionáriusok nagyrészben megtérítették; de rendkívül meglepne, ha ez a törzs, ha tiszta vérû marad, egy amerikai államot lenne képes kialakítani vagy bármilyen befolyást elérni az amerikai kongresszusban. Egészen természetesnek tartom, hogy a dán lutheránsok vagy a moraviaiak kinyitották az eszkimók szemét a fényre; de ugyanolyan természetesnek tartom, hogy megtérítetteik ugyanabban a szociális állapotban maradtak, amelyben hosszú idõ óta vannak. A svédországi lappok, akik mint gondolhatjuk, ma is õseik barbár állapotában vannak, noha az evangélium és a megváltás igéje már századokkal ezelõtt eljutott hozzájuk. Mindezek között a népek között biztosan vannak olyanok, akik feltûntek jámborságukkal és életük tisztaságával; de nem várom el, hogy képzett teológusokat találok köztük, vagy jól képzett katonákat, jó matematikusokat,

nagy mûvészeket. Más szavakkal kifejezve, örökké ki lesznek rekesztve a nagy elmék soraiból, akik keze egymást átfogja az évszázadok között is és folyamatosan megerõsíti a domináns fajok erejét. Még kevésbé lesznek köztük a ritka és hatalmas zsenik közül, akiket nemzetük követett útjukon, de csak akkor, ha a nemzetek képesek voltak õket megérteni és iránymutatásuk szerint menni tovább. Még az igazságszolgáltatás kérdésében is ki kell hagyni a kereszténységet a megbeszélt témából. Ha minden faj egyenlõ módon képes az elõnyöket megkapni, akkor nem küldhették azért, hogy egyenlõséget hozzon az emberek közé. Királysága a legirodalmibb értelemben "nem errõl a Földrõl való".

Sok ember megszokta, hogy a kereszténység érdemeit a korunkra természetes elõítéletek fényében értékelje; és attól tartok, hogy annak ellenére, amit az elõbb mondtam, lehet hogy nehezükre esik megszabadulni néhány helytelen eszméjüktõl. Még akkor is, ha egészében elfogadják következtetéseimet, még mindig hihetnek abban, hogy a mérték megfordult a vallás közvetett akciói folytán, az intézmények vezetésének, az intézményeknek és a társadalmi rendnek a vezetésével. Én nem tudok ilyen akciókról. Ellenfeleim azt fogják fölhozni, hogy a misszionáriusok társadalmi befolyása, sõt puszta jelenlétük elég lesz ahhoz, hogy észrevehetõen megváltoztassa a politikai viszonyokat és az eszméket az anyagi jólétet illetõen. Például azt mondják, hogy ezek az apostolok szinte mindig (de nem kivétel nélkül) egy elõrehaladottabb nemzetbõl származnak, és így szinte sajátságaik ösztönösen megváltoztatják tanítványaik szokásait, amíg erkölcsüket alakítják. Tegyük föl, hogy a misszionáriusoknak vademberekkel van dolguk, akik a rosszaság mélységébe süllyedtek saját nemtörõdömségük miatt. Tanítani fogják õket hasznos tevékenységekre, és megmutatják nekik, hogy hogyan lehet az éhínségtõl megszabadulni, ha megmûvelik a földet. Miután odaadják nekik a szükséges szerszámokat, tovább mennek egy lépéssel, és megtanítják nekik, hogyan építsenek jobb kunyhókat, hogy szelídítsék meg a jószágot, hogyan bánjanak a vízzel, hogy földjeiket meg tudják öntözni és hogy elkerüljék a járványokat. Apránként sok mindent megtanítanak nekik, és végül a betûvetésre is megtanítják õket, ahogy a cherokeekkal is történt (Prichard, " Az emberiség természettörténete" 41. rész), akik saját ábécét fejlesztettek ki maguknak. Végül, ha nagyon sikeresek, akkor a tanult dolgokkal olyan sikeresen utánozzák a misszionáriusok szokásait, hogy mint a cherokeek és a creekek az Arkansas déli partjain, juhokat fognak tenyészteni és még fekete rabszolgák is fognak dolgozni ültetvényeiken. Teljesen képesek lesznek a falusi életre.

Olyan példákat hoztam föl, ahol a két faj a leghaladóbbak közé számít. de messze vagyok attól, hogy egyetértsek az egyenlõség ügyvédeivel, mert nem tudok annál nyilvánvalóbb példát elképzelni az általános faji tehetségtelenségre, mint ha egy faj olyan életmódot vesz föl melyet nem maga talált föl.

Ez a két faj elszigetelt maradványa sok nemzetnek, melyeket elûztek vagy megsemmisítettek a fehérek. Természetes módon mások, mint a többiek, mert úgy vélik a tudósok, hogy õk az õsi alleghany faj maradványai, melynek maradványait a Mississippitõl északra találták meg (lásd ugyanott). Itt már az érvek nagyon sántítanak, melyek azt bizonygatják, hogy a cherokeek azonosak az európai fajokkal; bizonyításuk elsõ lépcsõfoka az, hogy ezek az alleghany törzsek hasonlóak az angolszászokhoz pontosan azért, mert felsõbbrendûek a többi északamerikai fajnál. Nos, mi történt ezekkel a kiválasztott népekkel? Az amerikai kormány elvette mindkét törzs õsi területeit, és különleges szerzõdéssel arra kényszerítette õket, hogy egy bizonyos területre költözzenek, ahol saját települési területet jelöltek ki számukra. Itt, a hadügyminisztérium felügyelete alatt és a protestáns misszionáriusok irányítása alatt arra kényszerítették õket, hogy a mai életmódjukat vegyék föl, ha akarták, ha nem.

Az író, akitõl ezeket a részleteket kikölcsönzöm, - és aki maga ezeket Gallatin nagy munkájából vette (Az északamerikai indián törzsek összefoglalása) - azt mondja, hogy a cherokeek száma állandóan nõ. Azzal érvel, hogy amikor Adair meglátogatta õket, akkor 2300 körül volt harcosaik száma, míg ma teljes létszámukat 15 000-re becsülik; igaz, ebben benne van az a 1200 néger rabszolga is, akik tulajdonukká lettek. Azt is elmondja, hogy iskoláik és egyházuk a misszionáriusok kezében van, és hogy ezek a protestáns misszionáriusok többnyire házas fehér emberek fehér gyerekekkel vagy szolgákkal, és még egy pár európai van köztük, akik tisztviselõként dolgoznak. Így aztán nehéz ténylegesen megállapítani, hogy a bennszülöttek száma növekedett-e, míg másfelõl könnyû föltételezni, hogy az európai faj erõs nyomást gyakorol tanulóira. (Megvitattam Prichard tényeit anélkül, hogy kétségbe vontam volna értéküket. De lehet, hogy egyszerûen tagadni kellett volna õket a komoly tekintélyre, A. de Tocqueville-re hivatkozva, aki nagy mûvében "Demokrácia Amerikában" így utal a cherokeekre: "A félvérek jelenléte megkönnyítette az európai szokások elterjedését az indiánok között. A félvérben benne van apja esze de nem adja föl anyja fajának vademberi szokásait. õ a civilizáció és barbarizmus közti természetes kötél. Ahol vannak félvérek, és szaporodnak, ott látjuk, hogy a vademberek apránként megváltoztatják szokásaikat és társadalmi körülményeiket." ("Demokrácia Amerikában" , II. kötet). De Tocqueville azt jósolja végül, hogy noha a cherokeek és a creekek félvérek és nem bennszülöttek, ahogy Prichard mondja, mégis el fognak tûnni a fehér faj beavatkozása miatt.)

A háború lehetõségét nyilvánvalóan elvették tõlük; kitelepítették õket, minden oldalról amerikai haderõ veszi körül õket, amely túl nagy ahhoz, hogy ellenálljanak neki, és uraik vallását kellett átvenniük. Szellemi vezetõik kedvesen bánnak velük és meggyõzik õket a munka szükségességérõl, olyan értelemben, ahogy uraik képzelik el a munkát, ha nem akarnak éhenhalni. Ezek között a körülmények között el tudom képzelni, hogy sikeres mezõgazdászok lesznek, és meg fogják tanulni az eszmék kivitelezését, melyeket beléjük ültettek, minden nap, kivétel nélkül.

Kis türelemmel és az éhség óvatos használatával, mint hajtóerõvel, megtaníthatjuk az állatokat olyasmire, amit ösztönösen soha nem tanulnának meg. De sikereinket nagy hangon kikiáltani nagyon kis intelligenciára vallana. Ha egy falu állatai elvégzik a legösszetettebb trükköket, meg kell lepõdnünk azon, hogy emberek, akiket keményen oktattak és minden menekülést lehetetlenné tettek számukra, elvégzik a civilizált élet folyamatait még vadember állapotukban is, és megértik azt, de nem kívánják igazából azok gyakorlatát? Az eredmény a tanulás eredménye; és mindenki, aki meglepõdik rajta, az még jobban meglepõdik a kártyázó kutyán vagy az ebédjét megrendelõ lovon! Az emberi csoportok "intelligens cselekvésének" elõfeltételeit kutatva túl könnyen megelégedhet valaki, és föllelkesedhet, ami nem túl hízelgõ még a kísérlet alanyai számára sem.

Tudom, hogy néhány tanult ember színt adott ezeknek a nyilvánvaló összehasonlításoknak azt állítva, hogy néhány emberi faj és a nagyobb majmok között csak kis értelmi különbség van. Mivel elutasítom az emberiség ilyen letámadását, megengedem magamnak, hogy ne figyeljek föl a túlzásokra, melyekkel ezt általában megválaszolják. Természetesen hiszek abban, hogy az emberi fajok nem egyenlõk, de nem hiszem, hogy valamelyikük is vadállati vagy abba az osztályba sorolható. A legalacsonyabb rendû emberi faj, a legelmaradottabb és nyomorúságosabb fajtája az emberi fajnak is képes utánzásra; és nem kételkedem abban, hogy ha a legmegvetendõbb busmant vesszük, tudunk benne kifejleszteni, - nem mondom, hogy sokat, ha már felnõtt, de a gyerekén vagy unokáján - annyi intelligenciát, hogy valamennyire alkalmazkodjon a civilizációhoz, akkor

is, ha ez állandó tanulást igényel részérõl. Ebbõl azt következtetjük, hogy a nép, melyhez tartozik, civilizálható a mi mintánk szerint? Ez elsietett és felületes következtetés lenne. A mûvészetek és foglalkozások kivitelezése, melyet a civilizáció kifejlesztett, még hosszú út vezet magához a civilizációhoz. Továbbá, noha a protestáns misszionáriusok szükségszerû kapocs a vad törzs és a civilizáció között, biztos, hogy a misszionáriusok megfelelnek a velük szemben támasztott követelményeknek? Ismerik a társadalmi tudomány teljes rendszerét? Én kételkedem ebben. Ha az amerikai kormány és annak küldöttei és a cherokeek között hirtelen megszakadna a kapcsolat, az utazó, aki pár év múlva nézné meg a farmokat, új és nem várt gyakorlatot találna ott. Ezek a fehér és indián vér keveredésének eredménye lenne; és utazónk hiába keresne, csak néhány nagyon sápadt másolatát találná meg annak, amit New Yorkban megtanult.

Gyakran hallunk négerekrõl, akik zenét tanultak, akik bankokban tisztviselõk, és akik írni, olvasni, számolni, táncolni tudnak, és úgy beszélnek, mint egy fehér ember. Az embereket meglepi ez, és ebbõl azt következtetik, hogy a néger mindenre képes! És akkor, ugyanazzal a lélegzettel meglepetésüket fejezik ki a szláv civilizáció és a sajátunk között. A oroszok, lengyelek és szerbek (fogják mondani), sokkal közelebb vannak hozzánk, mint a négerek, csak a felszínen civilizáltak. csak a magasabb osztályok osztják eszméinket, mert ezek folyamatosan keverednek az angol, francia, és német vérrel. A tömegek másfelõl, legyõzhetetlenül közömbösek a nyugati világ és annak felfedezései iránt, noha olyan sok századon át keresztények - sok esetben mielõttünk lettek azzá. A megoldás egyszerû. Nagy különbség van az utánzás és a meggyõzõdés között. Az utánzás nem vonja szükségszerûen maga után a szakítást az örökölt ösztönökkel; de senki nem lesz a civilizáció része anélkül, hogy önmaga képes lenne haladásra, anélkül, hogy a többiek irányítanák.

Figyelemre méltó négerek listájáról vitatkozva, melyet pl. Blumenbach közöl, és melyet könnyen össze lehetne állítani, Caras ezt mondja, hogy a fekete fajokban soha senki nem fejlesztett ki semmit az politikában, irodalomban vagy a mûvészetek terén, és ha bármelyik néger valahol kitüntette magát, az mindig a fehér befolyás hatására történt. Egy összehasonlítható ember sincs köztük. Nem mondom, hogy közülünk vett emberrel, de mondjuk a sárga faj zsenijeivel, mint például Konfúciusszal. (Carus, op. dt.)

Mi annak a haszna, ha elmondják nekem, hogy néhány vadember különösen ügyesen szánt, beszél vagy olvas, ha csak azokat a leckéket ismétlik, amit tõlünk tanultak? Mutassák meg inkább azokon a helyeken, ahol a négerek hosszan éltek és álltak kapcsolatban európaiakkal egyetlen helyet, ahol a vallási elvek mellett eszmék, szokások és intézmények vagy akár egy európai nép annyira asszimilálódott hogy a haladás ezután éppen olyan természetes és közvetlen volt köztük, mint köztünk. Mutassanak egy helyet, ahol a nyomtatás fölfedezésének olyan eredményei voltak, melyek hasonlóak az európai eredményekhez, ahol tudományaink tökéletesedtek, ahol felfedezéseink új alkalmazásokat találtak, ahol filozófusaink más filozófusok szüleivé lettek, a politikai rendszerek, az irodalom és mûvészet, a könyvek, szobrok és képek terén.

De nem vagyok olyan csekély felfogású, mint amilyennek látszom. Nem kérem komolyan, hogy az emberek vegyék át a mi teljes egyéniségünket ugyanannyi idõ alatt, mint ahogy becsületünket. Elvetheti a mi gondolkozásmódunkat és kialakíthat egy másikat. Szeretném látni négerünket, mikor kinyitja szemeit az evangélium fényénél, hirtelen észreveszi, hogy földi útja éppolyan sötét és zavaros, mint amilyen szellemi élete volt eddig. Szeretném látni, amikor új társadalmi rendet hoz létre magának, és eszméit átülteti a gyakorlatba. Ami eddig használatlanul rozsdásodott, most idegen ötletek segítségével saját hasznára

alakítja õket. Hajlandó vagyok sokáig várni munkája befejezésére. Csak arra kérem, hogy kezdje el. De soha nem kezdte el. Meg sem próbálta. A történelem minden oldalán kutathatsz, és egyetlen népet sem fogsz találni, amely megértette az európai civilizációt azzal hogy fölvette a kereszténységet, vagy nagy tettekre ösztönözte volna a megtérés, ha addig nem volt civilizált.

Másfelõl Délázsia hatalmas földjein és Európa bizonyos részein nagyon eltérõ vallású emberek által vezetett államokat találunk. A fajok megváltoztathatatlan ellenségessége megtalálható a kultuszokban. Megkülönböztethetjük a kereszténnyé vált pathanokat a megtért hinduktól, éppen olyan könnyen, mint az orenburgi oroszokat meg tudjuk a nomád keresztény törzsektõl különböztetni , akik között élnek.

Még egyszer, a kereszténység nem civilizáló erõ, és nagyon jó okok vannak arra, hogy miért nem az.

VIII Fejezet
viii. A civilizáció szó definíciója; A társadalmi fejlõdésnek kettõs eredete van.

Itt most el kell kissé kalandoznom, mert ez létfontosságú érvelésem számára. Állandóan használok egy szót mely sok eszmét foglal magába, és el kell azt magyaráznom. Állandóan a "civilizáció"-ról beszélek, és ez elkerülhetetlen. Mert ez vagy létezik bizonyos mérték szerint, vagy teljesen hiányzik, és ehhez a tulajdonsághoz viszonylagos mértéket rendelhetek a különbözõ fajok esetén. Foglalkozom mind az európai civilizációval, és másokkal, melyek különbözhetnek ettõl. A legkevésbé sem kell elbizonytalanodnom ezen a ponton, különösen azért nem, mert másként értelmezem azt, mint egy ünnepelt író, aki csak Franciaországban különös foglalkozásként ennek a szónak a jelentését és hatáskörét határozta meg.

Guizot, ha vitatkozhatok ezzel a nagy tekintéllyel, könyvét, az "Európai civilizációt" a fogalmak összezavarásával kezdi, amely komoly hibához vezet. A civilizációt eseménynek hívja. Guizot az eset szót kevésbé pozitívan és pontosan használja, mint amilyen a szó általában - egy széles, bizonytalan, rugalmas értelemben, ami azt nem írja azt le; másfelõl nem határozza meg egyáltalán a civilizáció szó jelentését. Civilizáció nem egy esemény, hanem események sorozata, többé-kevésbé logikusan egymáshoz kapcsolt és eszmék kölcsönhatásával létrejött dolog, amelyek önmagukban nézve is nagyon összetettek. Állandóan új eszmék és ötletek születnek, Az eredmény néha szüntelen mozgás, néha megállás. Minden esetre, a civilizáció nem egy esemény, de esetek és eszmék sorozata, egy állapot, melyben az emberi társadalom van, egy környezet, amellyel képes körülvenni sajátmagát, amelyet létrehoz, kisugárzódik belõle és viszonzásul reagál rá.

Ez az állapot általános abban az értelemben, amelyben egy esemény soha nem az. Sok változata van, melyeket nem tudna túlélni, ha csak egy esemény lenne. Továbbá, teljesen független minden kormányformától; ugyanúgy halad az elnyomás alatt, mint a legszabadabb demokrácia alatt, és nem szûnik meg létezni, ha a politikai élet viszonyai megváltoznak vagy a polgárháború teljesen megváltoztatja õket.

Ez nem jelenti azt, hogy többé-kevésbé ignorálhatjuk a kormány formáját. Ezek szorosan össze vannak kötve a társadalmi szervezet egészségével; fejlõdése páratlan lehet, de meg

is szûnhet, ha rossz a kormány, és kedvezõen fejlõdhet, ha jó esélyei vannak. De itt nemcsak a jólét kérdéseivel foglalkozunk. Tárgyunk komolyabb annál. Ez a népek és a civilizáció létezésével foglalkozik, és a civilizáció bizonyos elemi feltételekkel van összekötve, melyek függetlenek a politikától, és sokkal mélyebbre kell néznünk az indíttatást kutatva - az erõket, melyek létrehozzák õket, közvetlenül és kibontakoztatják õket, gyümölcsözõvé vagy meddõvé teszik õket, egy szóval életet lehelnek beléjük. Az ilyen alapvetõ kérdések láttán, a kormány szempontjai, a gazdagság és a nyomorúság természetes módon másodlagossá lesz. Elsõ helyen mindig és mindenütt a "lét és nemlét" kérdése áll, amely elsõrendû az egyének számára. Úgy tûnik Guizot nem vette észre, a civilizáció számára nem állapot vagy környezet, hanem egy esemény; és úgy tartja, hogy annak alkotja egy másik esemény, mely tisztán politikai jellegû.

Ha kinyitjuk ezt a hosszadalmas és híres könyvet, egy halom elméletre akadunk benne, melyek vezérelvét keretezik be. Miután megemlít bizonyos számú helyzetet, amelybe emberi társadalmak kerülhetnek, az író megkérdezi, "a közös ösztön vajon észrevenné-e ezekben a helyzeteket, melyekbe az ember magát civilizálja, a szó természetes értelmében".

Az elsõ elmélet így hangzik: "Induljunk ki egy népbõl, melynek külsõ élete könnyû és fényûzõ. Kevés adót fizet, nincs semmi baja. Az igazságszolgáltatás jól mûködik az emberek között. anyagi és erkölcsi élete tunyaságba vagy kábultságba süllyedt. nem akarok zsarnokságról beszélni, mert ez nem érezhetõ, de mindenképpen van elnyomás. Az eset nem példa nélküli. Sok kis arisztokratikus köztársaság volt, melyek így kezelték alattvalóikat, mint a juhokat, anyagilag jól tartották õket, de nem volt erkölcsi és szellemi tevékenység. Ez civilizáció? És egy ilyen nép civilizálódik?"

Nem tudom, hogy ténylegesen civilizálódik-e., de a nép, amelyrõl beszél, nagyon "civilizált". Másképpen a vad törzsek vagy az arisztokratikus köztársaságok barbár törzsei között kellene sorrendet létrehoznunk, az õsi és modern idõkben, melyeket Guizot hozzáveszi a tárgyhoz, mint elmélete részeit. Az általános ösztön biztosan támadva érezné magát, ha nemcsak a föníciaiak, karthágóiak, spártaiak nem léphetnének be a civilizáció templomába, de a velenceiek, génuaiak és pisaiak sem, és Németország birodalmi szabad városainak lakói sem, egyszóval a múlt néhány évszázad egyetlen erõteljes városa sem. Ez a következtetés önmagában túl erõszakosan ellentmondásos a közvélemény elõtt, melyhez folyamodik; de emellett, még nagyobb nehézségekkel is szembe kell néznie. Ezek a kis arisztokratikus államok, melyeket kormányformájuk miatt Guizot nem hajlandó a civilizációképesek közé sorolni, a legtöbb esetben sajátos, egyedi kultúrát képviseltek. Bármilyen erõsek is voltak, e szempontból a különféleképpen kormányzott, de fajilag hozzájuk nagyon közel álló néphez igazodtak; megosztották egymás között a közös civilizációt. Így, noha a föníciaiak és a karthágóiak messze voltak egymástól, hasonló kultúra egyesítette õket, melynek prototípusa Asszíriában van. Az olasz köztársaságok ötletek és vélemények mozgalmában vettek részt, amely uralkodó volt a szomszédos királyságokban.

Svábföld és Thüringia császári városai politikailag meglehetõsen függetlenek voltak, de más részrõl teljesen be voltak foglalva a német faj haladásába vagy hanyatlásába. Így míg Giuizot kiosztja érdemdíjait a népek között, politikai szabadságuktól és kormányformájuktól függõen, valójában széthasítja a fajokat, amit nem hagyhatunk jóvá. és olyan különbségeket tételez föl, melyek nem léteznek. A pont részletesebb megvitatása aligha illik ide, és ezért nem folytatom. ha megnyitottam egy ilyen vitát, akkor el kellene kezdenem (gondolom, helyesen) elutasítani azt, hogy Pisa, Génua vagy Velence és mások

bármilyen módon is kisebb értékûek lettek volna Milánónál, Nápolynál vagy Rómánál.

Maga Guizot számol ilyen érvvel. Nem tart egy népet civilizáltnak, melyet "lágyan kormányoznak, de elnyomás alatt tartanak", ugyanígy azokat sem, akik "anyagi élete kevésbé könnyû és fényûzõ, de tûrhetõ szinten van, mert erkölcsi és szellemi igényeit figyelembe veszik. ... Egy népben, melyet én képzelek el" mondja, "nemes és igaz érzelmek szunnyadnak. Vallási és erkölcsi értékei bizonyos szintig kifejlõdtek, de a szabadság eszméje hiányzik belõlük. Mindenkinek oszt egy kis igazságot. Egyik sem keresheti meg önmagát; ebbe a helyzetbe került a legtöbb ázsiai nép, például a hinduk. Férfias képességeiket aláaknázta a papság uralma"

Így ugyanabba a börtönbe rakja az arisztokratikus népeket, mint a hindukat, egyiptomiakat, etruszkokat, peruiakat, tibetieket, japánokat és a modern Róma néhány területét is.

Nem akarok Guizot utóbbi két föltevésével foglalkozni, mert az elsõ kettõ esetén olyan körülhatárolt értelmezést ad a civilizáció szónak, amelyet a világ egyetlen nemzete sem képes elérni. Ahhoz hogy elérjék, a népeknek olyan intézmények uralma alatt kellene élni, melyek ereje és szabadság egyaránt össze lenne keverve, és az anyagi fejlõdést és az erkölcsi haladás egy bizonyos módon lenne összehangolva. A kormányt és az egyházat szigorúan el kéne választani, és nem szabadna a válaszvonalat eltolni. Végül, az alattvalóknak nagyon körülhatárolt jogai lennének. Föltételezi, hogy a civilizált emberek kormánya alkotmányos és népképviseleti alapokon áll. Így egyetlen európai nemzetet sem tudnék megóvni attól a gyanútól, hogy a barbarizmus állapotában van. és mivel a civilizációt mindig egy egyedi és egyetlen politikai szabvány szerint kellene mérnem, végül el kellene utasítanom azokat az alkotmányos országokat is, amelyek rosszul használják parlamentjüket, és kizárólag azokat díjazni, akik azt jól használják. Végül az összes élõ nemzet között, mely valaha is élt, egyetlen egyet tekinthetnénk igazán civilizáltnak, az angolt.

Természetesen teljes mértékben tisztelem és csodálom azokat a nagy népeket, akik erejét és csodálatos cselekedeteit a világ minden sarkában látták, mint gyõzelmeiket, tetterejüket és kereskedelmüket. De nem érzem azt, hogy másoknak ne tartoznék tisztelettel és csodálattal. Azt mondani számomra túl kegyetlenek és lealacsonyítónak tûnik az emberiség számára, hogy az idõk kezdete óta csak egy kis, a nyugati óceánban fekvõ sziget volt képes volt képes teljes értékû civilizációra, és hogy még az igazi elvet sem fedezte föl senki William és Mary uralkodása elõtt. Egy ilyen elv kissé szûklátókörû. És aztán gondoljuk meg ennek veszélyeit. Ha a civilizáció egy bizonyos kormányzási forma függvénye, akkor az értelem, megfigyelés és tudomány hamarosan szóba sem kerül a kérdés kiértékelésénél, csak a párttagság fog szerepet játszani. Néhány merész lélek saját kedvenceit fogja elõnyben részesíteni, és vissza fogja utasítani, hogy a brit intézményeket tekintse a legtökéletesebbeknek. õk egy bécsi vagy pétervári rendszert fognak elõnyben részesíteni. Sok nép, a többsége azoknak, akik a Rajna és a Pireneusok között laknak, néhány hibája ellenére Franciaországot fogják a világ legcivilizáltabb országának tartani. Amikor a kultúra megállapítása a személyes érzés függvénye lesz, akkor nem lesz megegyezés a témában. A legfejlettebb ember az lesz, akinek ugyanaz a véleménye mint a meghatározónak az uralkodó és a nép kölcsönös feladatairól és kötelességeirõl; míg azokat, akik ezt másként látják, barbároknak és vadembereknek fogják nevezni. Senki sem fogja ennek a logikáját megkérdõjelezni, vagy arról vitatkozni, hogy egy rendszer, amely ilyen következtetéshez vezethet, legalábbis nagyon tökéletlen.

Ami engem illet, Guizot meghatározása nekem nagyon kezdetlegesnek tûnik akár csak összehasonlítva Wilhelm von Humboldt meghatározásával: "civilizáció az emberek emberiesítése külsõ szokásaikban és intézményeikben, és belsõ érzéseikben, melyek ezekre vonatkoznak /W. von Humboldt, Über die Kawi-sprache auf der Insel Java, bevezetés, I. kötet, 37.oldal/

Ennek hibája éppen ellenkezõ a Guizot-félének hibájával. A kötelék túl laza, az alkalmazások mezeje túl széles. Ha egy civilizációt a viselkedés lágysága meghatároz, akkor több mint egy primitív törzsnek joga lesz arra, hogy magát néhány európai nemzet elé tegye, amelynek jelleme kissé durvább. Vannak olyan törzsek a déli Csendes Óceánon és másutt, akik nagyon lágy természetûek és nem támadó fajták, nagyon könnyen megközelíthetõek. és mégis egyetlen egy ember sem, aki dicsérte õket, tette volna õket a mogorva norvégok elé, vagy akár a tüzes malájok mellé, akik maguk csinálta tûzszínû köntösöket viselnek, akik a tengeren hajóznak nagyon jó hajókkal, melyeket maguk csinálnak, és nagyon erõszakosak, másfelõl nagyon intelligens ágensek, és árukkal kereskednek az Indiai Óceán keleti kikötõiben. Az olyan kitûnõ gondolkodó, mint von Humboldt biztosan látta ezt; Ezért a civilizáció mellé, és egy fokkal a fölé rakja a kultúrát. "A kultúra" mondja "teszi a humanizált népet társadalmi viszonyaiban olyanná, hogy megérti a tudományt és a mûvészetet."

E szerint a hierarchia szerint a világ egy másik korát látjuk (azaz a világot annak fejlõdésének második szintjén). Szeretõ és szimpatikus lényekkel töltve, költõkkel, mûvészekkel, tudósokkal. De ezek kívül állnak a nagyobbfajta munkákon. Annyira tartózkodnak a háború keménységétõl, ahogy a földmûveléstõl vagy az egyszerû kereskedelemtõl.

A tiszta értelem kifejtésére rendelkezésre álló szabadidõ nagyon csekély, még a legnagyobb boldogság és stabilitás idején is, és állandóan folyik a küzdelem a természettel és a világmindenség törvényeivel, hogy a puszta létszükségleteket megteremtsük. Hogy ez így van, azt könnyen megmutatja az, hogy berlini filozófusunkat kevésbé foglalkoztatja a valóság leírása, mint bizonyos absztrakciók elõvétele, melyek neki nagynak és szépnek tûnek (amilyenek valójában), ezek élettel való felruházása és ezek mozgatása a térben, olyan ideális módon, hogy ezek valójában sajátmagukat adják vissza. Minden kétség, amely megmarad ezen a ponton, az hamarosan szétfoszlik, amikor a rendszer tetõfokához érünk, amely egy harmadik fokozatot tartalmaz, amely az elõzõek fölött áll. Itt áll a "teljesen kialakított ember", akinek természetében valami egyszersmind magasabb és teljesen személyes, egy mód, ahogy a mindenséget lehet látni, ahol összegyûlt az összes benyomás a mûködõ szellemi és erkölcsi erõkrõl, melyek körülötte harmonikusan összeforrnak és jelleme és érzékenysége fölveszi õket. "

Ebben a gondosan kidolgozott rendszerben a "civilizált ember" egy lágy, humanizált ember; a következõ fokozat a kulturált ember, a költõ, mûvész és tudós, és a fejlõdés utolsó és legmagasabb fokán a "teljesen kialakított ember" áll, akitõl (ha jól értem az elvet) megkaphatjuk a pontos elvét annak, amit Goethérõl és az "olimpiai csöndesség" -rõl mondtak el nekünk. Ennek az elméletnek az alapján nagy különbség van aközött, amit Humboldt lát az emberi civilizáció általános szintje és a tökéletesség között, melyet kevés nagy elme ért el. Ez a különbség olyan nagy, hogy a miénktõl meglehetõsen idegen kultúrák, mint a brahmanoké például, képes volt arra, hogy olyan embereket hozzon létre, akik bizonyos módon magasan fölötte állnak azoknak, akiket legjobban csodálunk.

Teljesen egyetértek von Humboldttal ebben. Igaz az, hogy európai társadalmunk sem a legfennköltebb gondolkozókat, sem a legnagyobb költõket, sem a legkitûnõbb mûvészeket nem teremti meg. Megkockáztatom azt a gondolatot, hogy a nagy tudós véleménye ellenére, ahhoz hogy általánosan meghatározzuk és kritizáljuk a civilizációt, akkor legalábbis egy pillanatra le kell vetnünk elõítéleteinket egy bizonyos típust illetõen. Nem szabad hálónkat olyan szélesre hagyni, hogy abba beférjen Humboldt elsõ állomásának embere, akit én nem tartok civilizáltnak csak azért, mert lágyabb a jelleme. Másfelõl nem lehetünk olyan zártak, hogy mindenkit visszautasítunk és csak a harmadik lépcsõfokon álló filozófust engedjük be. Ez túl szigorúan körülhatárolná az emberi alkotást a haladás után, és eredményeit csak elszigetelten és egyéni módon mutatná meg.

Von Humboldt rendszere nem értékeli a nemes elme finomságát, és annak alapvetõen absztrakt természetét gyarló szavakkal a hindu filozófusok elképzelésével lehet összehasonlítani, melyek egy alvó istenség agyából indulnak ki, szivárványszínû szappanbuborékokként szállnak föl az éterbe, és aztán szétpukkadnak, helyet adva másoknak, az alvó istenséget körüllengõ álmok természete szerint.

Vizsgálataim engem egy alacsonyabb, prózaibb szinten tartanak. Olyan eredményekre vágyom, amelyek jobban beilleszkednek a gyakorlati tapasztalatok közé. Látószögem korlátozott mértéke megtiltja számomra, hogy figyelembe vegyem, ahogy Guizot teszi, az emberi társadalmak jólétének mértékét, vagy hogy elmélkedjem, ahogy Humboldt teszi, a csúcsokról, melyeket kevés ritka nagy elme ér el azok ritka csillogásában; az én vizsgálataim az erõre szorítkoznak, mind az anyagira, mind az erkölcsire, amely a tömegekben kifejlõdött. Nem könnyû számomra, bevallom, az látni, hogy a század két leghíresebb embere mellékutcákon tévedt el. És bízom magamban, hogyha más utakat követek, mint õk, akkor felülvizsgálom kiindulásomat, és annyira visszamegyek, amennyire ezt épületem lehetõvé teszi, hogy célomat botladozás nélkül érjem el. Meg kell kérnem olvasómat, hogy türelmesen kövessen, és figyeljen a kanyargós sikátorokban, ahol mennem kell, és meg fogom próbálni annyira megvilágítani, amennyire csak képes vagyok tárgyam eredendõ sötétségét.

Egy törzs nem olyan visszamaradott. hogy ne fedezhetnénk föl ösztönös törekvését arra, hogy kielégítse anyagi és erkölcsi szükségleteit. A fajok közti elsõ és legnyilvánvalóbb különbség abban rejlik, hogy van ennek az ösztönnek a két oldala kiegyensúlyozva. A legprimitívebb népek intenzitása soha nem azonos. Némelyikeknél a testi szükségletek a legfontosabbak, másoknál a szemlélõdésé. Így a sárga faj brutális hordáit úgy tûnik a testi szükségletek uralják, de nem nélkülözik teljesen a lelki élet csillogását. Másfelõl a legtöbb néger törzs, mely valamekkora fejlettségi fokot elért, kevésbé aktív, mint ezt sokan gondolják, és az elképzelésnek nagyobb értéke van a soha nem látott dolgokat tekintve, mint a kezelhetõ dolgoknál. A civilizáció szempontjából ezt nem tekintem oknak arra, hogy a négereket magasabbra tegyem. Mert az évszázadok tapasztalata megmutatta, hogy nem képesek több civilizációra, mint mások. Sok idõ telt el anélkül, hogy bármit is tettek volna körülményeik megjavítására; egyformán erõtlenek arra, hogy kellõ mértékben vegyítsék a cselekvést és az eszmét ahhoz, hogy kinyissák börtönük falát és fölemelkedjenek alacsony szintjükrõl.

De az emberi haladás legalacsonyabb fokozatai, is mindig kétféle ösztön hatását látom, amelyeknél hol az egyik, hol a másik dominál. Meg fogom kísérelni útjukat nyomon követni, ahogy a civilizáció létráján fölfelé haladok. A szamojédok és néhány polinéziai néger fölött vannak azok a törzsek, akik nem teljesen elégedettek azzal az ágakból csinált kunyhóval, vagy ez erõvel, mint egyetlen társadalmi kapcsolattal, és valami jobbra

vágynak. Ezek a fajok egy fokkal az abszolút barbarizmus fölött vannak. Ha azokhoz a fajokhoz tartoznak, akiktõl több aktivitást várunk el, akkor azt fogjuk látni, hogy javítják eszközeiket, fegyvereiket, és díszeiket, melyek a kormányépületen vannak, ahol a katonák fontosabbak, mint a papok, és a változás eszméit fejlesztik ki, és rátermettséget mutatnak a kereskedelemre. Háborúik még mindig kegyetlenek, de egyre inkább csak fosztogató akciók formáját veszik föl. Valójában az anyagi kényelem és a testi jóérzés lesz az emberek fõ célja. Ezt a képet sok mongol törzsnél látom megvalósítva, és magasabb szinten a quichuak és a perui aymaraknál is. Az ellenkezõ viszonyokat, amelyek a testi igényektõl inkább eltávolodik, találjuk meg a nyugatafrikai Dahomeyban és a kafíroknál.

Most folytatom utamat fölfelé, és elhagyom azokat a csoportokat, melyek társadalmi rendszere nem elég erõs ahhoz, hogy nagyszámú lakost irányítson, még a vérkeveredés után sem. Azokat tekintem most, akiknek a faji elemeik olyan erõsek, hogy mindent magukkal ragadnak, ami hatókörükbe jön, és magukba olvasztják. Hatalmas területet uralnak, ahol elveiket többé-kevésbé tökéletesen hangolják össze, Elõször értünk el valamihez, amit civilizációnak lehet nevezni. Ugyanazok a belsõ különbségek, melyeket az elsõ két állapotnál fölsoroltam, megvannak a harmadiknál is. Ezek valójában jobban meg vannak jelölve, mint azelõtt, és csak ebben a harmadik fokozatban igazán fontos hatásuk. Attól a pillanattól kezdve, amikor az emberek csoportja, mely törzsként indult, szélesítette társadalmi kapcsolatainak látókörét egy nép nevének dicsõségére, a két ösztönös iránynak látjuk két ágát, az anyagit és a szellemit, ahogy erõsebben folynak, mint azelõtt, amikor még a csoportok, melyek most együtt vannak, külön voltak, és az egyik vagy a másik irányba hajlottak. Így különféle eredmények következnek, és a nemzeteknek különféle minõsége jön föl a felületre, attól függõen, hogy a gondolatok vagy a cselekvés van-e túlsúlyban. Használhatjuk itt a hindu jelrendszert, és azt, amit én szellemi folyamnak mondok, azt prakritinak, a nõi elvnek, és az anyagi folyamot purusának, azaz férfi elvnek nevezhetjük. Természetesen ezeken a kifejezéseken nincs dicséret vagy lebecsülés; csak azt mutatják, hogy az egyik megtermékenyíti a másikat. (Klemm [Allgemeine Kulturgeschichte der Menschheit] a fajokat "aktív" és "passzív" emberekbõl állókra osztja. Nem ismerem ezt a könyvet, és így nem tudom megmondani, hogy elve azonos-e az enyémmel. De az természetes, hogyha ugyanazt az ösvényt követjük, akkor ugyanazokat az igazságokat fedezzük föl.)

Továbbá, láthatjuk az emberiség életének bizonyos pillanataiban a két alapelv kifejezett váltakozását, amikor az egyik túlsúlyba jut a másik rovására. Ezek a változások a vérkeveredéstõl függenek, amely idõnként elkerülhetetlenül megtörténik. Következményeik nagyon fontosak, és érzékenyen megváltoztatják a civilizáció jellegét, elrontva annak stabilitását.

Így két csoportra tudom az embereket osztani, ahogy ezeknek a forrásoknak a hatása alá kerülne; noha a fölosztás egyáltalán nem abszolút érvényû. A "férfias" kategória elejére a kínaiakat tettem, míg a hinduk a másik jelleg jellemzõ típusai.

A kínaiak után következnek az õsi Olaszország népei, a rómaiak korai köztársasága és a germán törzsek. A szembenálló táborban Egyiptom és Asszíria népei foglalnak helyet, Ezek a hindusztáni emberek mögött állnak.

Ha követjük a nemzeteket az évek során, azt látjuk, hogy a civilizáció majdnem mindegyiküket megváltoztatta a két elv váltakozásával. Északkína népei eleinte teljesen materialisztikusak voltak. A különféle törzsek egybeolvadásával, különösen a yunnaniakkal, külsejük kevésbé teljesen haszonelvûvé vált. Hogy ez a folyamat miért állt

le, vagy legalábbis miért folyt nagyon lassan a múlt évszázadaiban, az azért volt, mert vér szerint a "férfi" jellegû lakossági csoport sokkal nagyobb számú volt, mint a "nõi" jellegû. Északeurópában a materialista ág, melyet a legjobb germán törzsek képviseltek, állandóan fölerõsödött a kelták és szlávok beszivárgásával. De ahogy a fehér emberek egyre inkább dél fele törekedtek, a férfias behatások fokozatosan elvesztették erejüket, és a nagyszámú nõies elem magába olvasztotta õket, akik végül is gyõztek. Ez alól van néhány kivétel, mint Piemont és Északspanyolország.

A másik részt tekintve látjuk, hogy a hinduknak nagy hajlamuk van a természet fölé helyezni magukat, mondván, hogy õk meditációra vannak és nem tevékenységre. Mikor legkorábbi hódításaik elsõsorban olyan fajokkal hozták õket kapcsolatba, akik hasonlóképpen voltak szervezve, mint sajátmaguk, így a férfias elv nem tudott kellõképpen tért hódítani köztük. Ilyen környezetben civilizációjuk nem tudott olyan mértékben haladni az anyagi oldalon, ahogy szellemileg haladt. Ennek ellentétének tekinthetjük a régi rómaiakat, akik természetüktõl fogva anyagiasak, és csak akkor változtak meg valamennyire, mikor a görögökkel, afrikaiakkal és keletiekkel keveredtek, ami azzal járt, hogy eredeti természetük megváltozott és teljesen új temperamentumuk alakult ki. A görögök belsõ fejlõdése nagyon hasonlít a hindukéhoz.

Az ilyen tényekbõl azt következtetem, hogy az emberi tevékenység eredeti forrása, legyen az erkölcsi vagy szellemi, a két áramlat, a "férfias" vagy "nõies" egyike, és csak olyan fajok, melyeknél az egyik elem bõségben található meg (anélkül, természetesen, hogy a másikban szûkölködnének) érheti el társadalmi életében a kultúra megfelelõ szintjét és ezzel a civilizációt.

IX. Fejezet
ix. A civilizáció szó definíciója /folytatás/; A civilizált társadalmak különféle jellege. A mi civilizációnk nem magasabb rendû, mint elõdjei.

Ha egy nemzetnek, mely vagy férfi, vagy nõi jegyeket visel, a civilizációs ösztöne olyan erõs, hogy törvényeit vagy azok jelentõs többségét másokra is érvényesíteni tudja; ha ezek olyan szerencsések, hogy kielégítik a nép belsõ szükségleteit és mind szívüknek, mind eszüknek tetszenek, akkor ettõl a pillanattól fogva a kultúra születõben van. Ez az általános tetszés alapvetõ tulajdonsága a civilizáló ösztönnek, és annak legnagyobb dicsõsége. Ez egyedül teszi azt élõvé és aktív erõvé. Az egyének érdekei csak magányban virágzanak; és a társadalmi élet állandóan hajlamos arra, hogy megcsonkítsa ezeket. Az eszmék rendszerének ahhoz, hogy valóban gyümölcsözõk és meggyõzõek legyenek, bizonyos módon illeniük kell annak a népnek a gondolkozásához és érzéseihez, akiknek fölajánlkozik.

Ha egy embertömeg valamilyen szempontot elfogad, mint törvényhozásának alapját, ez azért van, mert ez alapvetõen teljesíti legkedvesebb vágyaikat. A férfias nemzetek alapvetõen a jólétet keresik, a nõi nemzeteket a képzelet igényei érdeklik jobban; de ismétlem, amikor egy sokaság egyesül a zászlók alatt, vagy pontosabban kifejezve, egyfajta irányítást elfogadnak, akkor születik meg a civilizáció.

A civilizáció másik nem változó jele az, hogy stabilitásra vágyik. Ez közvetlen következménye az elõbb elmondottaknak. Mert attól a pillanattól fogva, amikor az

emberek elfogadták mint közösség, hogy bizonyos elvek uralkodnak fölöttük és egyesítik õket, és beleegyeztek abba, hogy ezért egyéni áldozatokat hoznak, ez volt elsõ lépésük az irányító elv elfogadására - mindazzal együtt , amit az nyújt és amit követel, és ezt az elhatározást véglegesnek mondják. Minél tisztább egy faj vére, annál kevésbé veszélyeztetik társadalmi építményüket támadások, mert az általános gondolkodás azonos marad. De a stabilitás utáni vágy nem elégülhet ki hosszan. A vér keveredését az emberek alapelveinek változása követi, és ezek arra törekszenek, hogy megváltoztassák magát az épületet. Egy ilyen változás néha igazi haladást jelent, különösen a civilizáció hajnalán, amikor az irányadó elv általában rugalmatlan ás abszolút, egyetlen faj uralkodása következtében. Késõbb a változtatások állandóak lesznek, mert a tömeg sokfélébb és elveszti azt a tulajdonságát, hogy egyfélét kedvel. A közösség nem gratulálhat magának mindig az eredmény miatt. De ameddig az eredeti kiindulás alapelveinél marad, állandóan meg fogja próbálni javítani és stabilizálni magát. Noha ingatag, instabil, és óránként változik, örökkévalónak hiszi magát, és tovább vonul valamiféle paradicsomi cél felé. Egy elvhez ragaszkodik, (noha gyakorlatban állandóan tagadja azt), mégpedig ahhoz, hogy a civilizáció egyik fõ ismérve az, hogy Isten változtathatatlanságát kölcsönzi ki az ember javára. Amikor nyilvánvalóan nincs hasonlóság, akkor bátorságot vesz magának, és azzal vigasztalja magát, hogy hamarosan minden áron eléri az isteni tulajdonságot.

A stabilitás és az egyéni érdekek együttmûködése mellé, melyek úgy érintik meg egymást, hogy nem károsítják a másikat, egy harmadik és negyedik jellemzõt is be kell vezetnünk a társadalom civilizációjának jellemzésére, és az erõszak gyûlöletét - más szavakkal azt, hogy a fejet és nem az öklöt használják önvédelemre.

Ez a két utolsó jellemzõ a szellemi javulás forrása, és így minden anyagi javulásé. Különösen ezek mutatják meg, hogy egy társadalom fejlett-e, vagy nem.

Ezekkel áll kapcsolatban hogy idegen népeket gyakran rosszul ítélünk meg. Mivel az õ civilizációjuk külsõ jegyei nem valószínû, hogy megfelelnek a mieinknek, gyakran túl gyorsan arra a következtetésre jutunk, hogy barbárok vagy értéktelenebb nálunk. Semmi sem felületesebb és így kétségesebb, mint az ilyen elõfeltételek mellett levont következtetések.

Úgy gondolom, most összefoglalhatom képemet a civilizációról, azt a viszonylagos stabilitás házának látva, ahol az emberek tömegei békésen próbálják kielégíteni igényeiket, és viselkedésük és intelligenciájuk kifinomodott. Ez a formula minden népre érvényes, melyet eddig említettem, mint civilizáltat, mindegy hogy melyik csoport tagjai. Föltéve, hogy ezek a föltételek fönnállnak, most eljutunk a kérdésig, hogy minden kultúra egyenlõ-e. Úgy gondolom, nem. A fõ népek társadalmi igényei nem jelentkeznek ugyanolyan erõsséggel, és nem ugyanazon dolgok felé fordulnak. Így viselkedésük és intelligenciájuk nagy különbségeket fog mutatni mind fajtában, mind annak fokában. Mik egy hindu anyagi szükségletei? Rizs és vaj az evéshez, szövetruha mint ruhatár. Biztosan csábító körülményei egyszerûségét az éghajlattal magyarázni. De a tibetiek nagyon kemény éghajlat alatt élnek, és szerénységük mégis figyelemre méltó. E két nép fõ érdeklõdését vallásos és filozófiai fejlõdésük adta, amely nagyon állhatatos követeléseket támaszt eszükben és szellemükben. Így nincs egyensúly a nõi és férfi alapelvek között.

A mérték túlságosan átment az intellektuális oldalra, melynek az a következménye, hogy szinte minden ez alatt a civilizáció alatt végzett munka egyesek hasznát és a többiek kárát szolgálta. Nagy emlékmûveket építenek, kõhegyeket vésnek ki, annyi munkával, hogy az megdöbbentõ. Hatalmas épületek állnak, és mi célból? Az Istenek tiszteletére. Az ember

számára semmi sem épül, kivéve a síremlékeket. A szobrászok mellett az irodalomban is mestermûvek állnak elõ. A teológia, a metafizika annyira változatosak, amennyire szövevényesek és alkotóak, és az ember gondolatai egy arcmozdulat nélkül zuhannak le egy mérhetetlen szakadékba. A nõies költészet a civilizáció büszkesége.

De mikor az ideálok és látomások birodalmából a hasznos találmányokéba megyek át, és az elméleti tudományokéba, melyeken ezek alapulnak, hirtelen lezuhanok a magasságból a mélységbe, és a fényes nappal éjszakává válik. A hasznos fölfedezések ritkák; A néhány létezõ kicsinyes és terméketlen; a megfigyelés ereje gyakorlatilag nem létezik. Míg a kínaiak folyamatosan találtak föl dolgokat, az indiaiak kevés eszmét gondoltak ki, és nem vették maguknak a fáradságot, hogy ezeket részletesen kidolgozzák. A görögök, mint irodalmukból tudjuk, sok olyan tudományos feljegyzést hagytak maguk után, melyek méltatlanok voltak hozzájuk. Míg a rómaiak, miután átléptek történelmük delelõjén, nem léptek nagyon messzire elõre, noha többet tettek, mint a görögök; Mert az ázsiai vér, mely vérükkel keveredett, ijesztõ gyorsasággal terjedt bennük, és megakadályozta, hogy a természet türelmes kutatásához szükséges tulajdonságaik fejlõdjenek. De szervezési tehetségük, törvényhozásuk, a birodalomban emelt hasznos épületek elég tanúi társadalmi elveiknek egy idõszakban. bebizonyítják, hogy ha Déleurópát nem szállták volna olyan gyorsan meg az ázsiai és afrikai jövevények, akkor mára a pozitív tudomány nyerõ lenne, és ennek következtében a germán úttörõk elvesztették volna néhány babérkoszorújukat.

Az ötödik század hódítói Európába a kínaival azonos szellemet hozták, de nagyon különbözõ erõkkel. Sokkal nagyobb mértékben volt telve nõi sajátságokkal, és a kéthajtóerejû erõket sokkal harmonikusabban egyesítette. Ahol az emberi családnak ez az ága volt uralkodó, a hasznossági irányzatok, nemesebb formában jól fölismerhetõek. Angliában, Északamerikában, Hollandiában és Hannoverben ezek uralkodnak az emberek más ösztönei fölött. Ugyanez igaz Belgiumra és Északfranciaországra is, ahol mindig nagyon gyorsan megértenek valamit, aminek gyakorlati jelentõsége van. Ahogy továbbmegyünk dél felé, ezek az irányzatok gyöngülnek. Ezt nem a nap erõssége okozza, mert a katalánok és a piemontiak biztosan melegebb éghajlat alatt élnek, mint a provencei vagy bas-languedociak, ez kizárólag a vér befolyása.

A nõies, vagy nõiesített fajok nagyobb részét foglalják el a földgolyónak, különösen Európának. A teuton és néhány szláv csoport kivételével a világ felénk esõ részén minden fajnak csak kevés anyagi ösztöne van. Már eljátszotta szerepét a korábbi idõkben, és nem tud újra kezdeni. A tömegek, sokféle fokozatukban, a galltól a celtibériaiig, a celtibériaitól az olaszok és más latin fajok névtelen keverékéig, lefele menõ fokozatot képeznek, ami a férfias alapelvek fõ erejét (de nem minden erõt) vesszük tekintetbe.

Civilizációnk a germán törzsek keveredésébõl keletkezett az õsi fajokkal, egy olyan egyesülés, amely elsõsorban férfias csoportokból áll, melyek keveredtek az õsi kultúrák fajainak lehanyatló töredékeivel. A felfedezések gazdagsága, sokrétûsége és termékeny volta, amiért mi mai társadalmunkat becsüljük, természetesek és többé-kevésbé sikeresek, leromlott és nagyon különféle elemek eredményei, akiket germán õseink ösztönösen tudták, hogy hogyan kezeljenek, mérsékeljenek és változtassanak meg.

Kultúránknak két általános vonása van, bárhol is találjuk azt; de elsõsorban a germán elem érintésének a jele, és ez keresztény. Ez a másik jellemzõ (hogy megismételjem, amit már mondtam) jellegzetesebb, mint a másik, és azért tûnik elsõsorban szembe, mert ez a modern állam külsõ jegye, egyfajta máz a felületén; De ez nem alapvetõen szükséges, mert sok nemzet keresztény, - és még több is keresztényé válhat - anélkül, hogy a mi

civilizációs körünk része lenne. Az elsõ jellemzõ ezzel szemben elhatározó és pozitív. Ahol a germán elem soha nem volt jelen, ott a ránk jellemzõ civilizáció nem létezik.

Ez természetesen fölébreszti bennem a kérdést, hogy nevezhetjük-e európai társadalmunkat teljesen civilizáltnak; hogy az eszmék és cselekedetek, melyek a felületen jelentkeznek, az emberek tömegeiben mélyen vannak gyökerezve, és ezért hatásuk megfelel a legtöbb ember ösztöneinek. Ez a következõ kérdéshez vezet: népességünk alsóbb része azzal gondolkozik és cselekszik-e összhangban, amit mi európai civilizációnak nevezünk?

Sokan csodálták jó okkal az eszmék és látásmódok rendkívüli egységét, amely a görög államokban, azok legjobb idejében a polgárok teljességét irányította. Az alapvetõ pontokból levont következtetések gyakran ellenségesek voltak egymáshoz; de ugyanabból a forrásból származnak. A politikában néhányan többé-kevésbé demokráciát akartak, mások többé-kevésbé oligarchiát. A vallásban néhányan az eleuziai Demetert imádták, mások a parthenoszi Athénét. Az irodalom terén, Aeskülosztt lehet, hogy jobban szerették, mint Szofoklészt, Alaeseusztt, mind Pindaroszt. De végül is az itt vitatott eszmék mind olyanok, amelyeket nemzetinek nevezhetünk. A viták csak az arányokat érintették. Ugyanez volt az eset Rómában a pun háborúk elõtt; az ország civilizációja egységes volt és kétségbevonhatatlan. A rabszolgát urától érte; mindannyian osztották azt bizonyos fokig, de egy sem osztott más kultúrát ezzel.

A pun háborúktól számítva a rómaiak, és Periklész után, különösen Fülöp idejétõl a görögök között is az egyformaság egyre inkább csökkent. A nemzetek keveredése a kultúrák keveredésével is járt. Ennek eredménye egy nagyon összetett és képzett társadalom volt, melynek kultúrája kifinomultabb volt, mint azelõtt. De volt egy föltûnõ hátránya: mind Olaszországban és Hellaszban, csak a fölsõbb osztályok számára létezett, az alsóbbak ebbõl a szempontból eléggé közömbösek voltak annak természetével, elõnyeivel és céljaival szemben. A római civilizáció a nagy ázsiai háborúk után kétségtelenül erõteljes igazolása volt az emberi géniusznak; de valójában csak a görög szónokokból állt, akik a filozófiai alapot adták, a szíriai ügyvédekbõl, akik azt ateisztikus jogrendszerré építették föl, a gazdag ember rendszerévé, aki a közigazgatásban vagy a pénzkeresésben tevékenykedett, és végül a szórakozni vágyó kéjenceknek, akik semmit sem csináltak. A tömegek minden idõben csak eltûrték azt. Európa népei soha nem értettek meg semmit annak ázsiai és afrikai elemeibõl, ez egyiptomiak sem értették meg jobban azt, ami Galliából vagy Spanyolországból származott, a numidiaiakat nem érdekelte az, ami a világ más területeirõl származott. Így amellett, amit mi társadalmi osztályoknak nevezünk, számos emberfajta élt ott, akiknek civilizációja más volt, mint a hivatalos civilizáció, vagy akik egyáltalán nem voltak civilizáltak. A római népnek csak egy kis része õrizte a titkot és tartotta azt fontosnak. Itt olyan civilizáció példáját adjuk, amelyet elfogadtak és amely uralkodó volt, nem az alatta levõ népek meggyõzõdése miatt, hanem azok kimerülése, gyöngesége és másféle közömbössége miatt.

Kínában ennek pontosan az ellentétét találjuk. A terület természetesen óriási, de egyik végétõl a másikig a született kínaiak szelleme azonos - a maradékkal nem foglalkozom - és ugyanolyan alapokon áll, mint civilizációjuk. Bármilyenek annak alapjai, hogy elfogadjuk-e céljait vagy nem, el kell ismernünk, hogy az a szerep, melyet ez a civilizáció a tömegeknél játszott, mutatja, hogy milyen jól értették azt. Ennek oka nem az, hogy az ország a mi fogalmaink szerint szabad, hogy a demokratikus versengés érzése mindenkit arra ösztökél, hogy tegye meg a tõle telhetõ legtöbbet ahhoz, hogy biztosítsa magának azt a helyzetet, melyet a törvény garantál neki. Egyáltalán nem; nem akarok idealizált képet

festeni. Még a középosztálybeli parasztoknak sem volt sok reményük arra, hogy a középsõ királyságban érdemeik szerint részesüljenek a javakból. A birodalomnak ebben a részében a hivatalos ígéretek ellenére annak a vizsgálata, hogy kik töltik be az állami tisztviselõi állásokat kétségtelenül megmutatja, hogy ezek a hivatalnokok családjainak voltak fönntartva, és hogy a professzorok döntése jobban függött a pénztõl, mint a tudományosságtól. ("Még mai is csak Kínában igaz, hogy egy szegény diák részt vehet a császári vizsgán, és nagy ember lehet belõle. Ez nagyszerû vonása a kínai társadalmi szervezetnek, és elméletük biztosan jobb minden másnál. Sajnos, az alkalmazás messze van a tökéletestõl. Nem szeretnék beszámolni a hibás ítéletekrõl, a vizsgáztatók korruptságáról, vagy akár arról, hogy irodalmi fokozatokat eladnak, egy eljárás, melyet még a kormány is gyakorolt pénzügyi nehézségek idején ... " (F.J.Mohl, " Az ázsiai társaság évi jelentése," 1846)), de noha a hajótörést szenvedett ambíciók siránkozhatnak a rendszer rosszaságán, nem tudják elképzelni, hogy lehetne jobb is, és a létezõ országban a dolgok állása az egész nép megrendíthetetlen csodálatának a tárgya.

Az oktatás Kínában figyelemre méltóan általános és elterjedt; kiterjed olyan osztályokra is, melyek lényegesen azok alatt vannak, akikrõl Franciaországban elképzelhetõ lenne, hogy igényük van erre. A könyvek olcsósága (John F. Davis, "A kínai", London, 1840: "Két vagy három kötet egy A4-es méretû általános mûbõl két shillingnek megfelelõ összegért kapható. Egy Kantoni könyvkereskedõ katalógusa szerint Konfúcius munkáinak négy kötete, kommentárral együtt fél koronánál olcsóbb. Általános irodalmuk olcsósága részben a nyomtatás módja miatt van, részben a papír olcsósága miatt.") és száma, az iskolák olcsósága olyan mértékû oktatást von maga után, mely mindenkit elér. A törvények célját és szellemét általában jól értik, és a kormány büszke arra, hogy a törvények ismerete mindenki számára elérhetõ. A kormányban történõ erõteljes változások ellen erõs ösztönös ellenérzés van. Ezen a ponton nagyon hihetõ Mr. John F. Davis, a brit kínai komisszár kritikája, aki nemcsak hogy élt Kantonban, de alaposan tanulmányozta annak ügyeit, azt mondja, hogy a kínaiak olyan emberek, akiknek történelme egyetlen társadalmi forradalmat sem mutat ki, és egyetlen változást sem a hatalom külsõ formái iránt. Véleménye szerint a legjobban az "állandó konzervatívak népe" írja le õket.

Az ellentét nagyon szembetûnõ, amikor a római világ civilizációja felé fordulunk, ahol a kormány változásai egymást követték, ijesztõ gyorsasággal az északi emberek jöveteléig. Ebben a nagy társadalomban mindenütt és minden idõben találunk népcsoportokat, akik annyira el vannak választva a létezõ rendtõl, hogy a legvadabb kísérletekre is készek. Nincs olyan, amit meg ne próbálnának ebben az idõszakban, semmilyen elvet nem tiszteltek. Kétségbe vonták a tulajdont, a vallást, a családot, és sokan, északon és délen is arra hajlottak, hogy az új elméleteket gyakorlatba ültessék. A görög-római világban semmi sem nyugodott szilárd alapokon, még a birodalom egysége sem, így az ember szükségszerûen az általános biztonságra gondol. Továbbá nemcsak a hadseregek, melyek vezetõi improvizált császárok voltak, döngették állandóan a társadalomnak ezt az védõbástyáját, hanem maguk a császárok, kezdve Diokleciánusszal, annyira kevéssé hittek a császárságban, hogy saját véderõt szerveztek. Végül egyszerre négy császár uralkodott.

Egyetlen intézmény, egyetlen alapelv sem volt állandó ebben a boldogtalan társadalomban, melynek továbbélésének nem volt jobb oka, mint annak fizikai lehetetlensége, hogy elhatározza, melyik sziklára alapozzon; addig a pillanatig, amikor lehanyatlott a harcias északi hadseregek csapásai alatt, és legalább végül arra kényszerült, hogy meghatározott valamivé váljon.

Így a keleti és a római birodalom között teljes ellentét van. Keletázsia civilizációjához hozzáveszem a brahmanokét is, amely hatalmas és nagyon általános civilizáció. Ha Kínában mindenki, vagy szinte mindenki elért egy bizonyos tudást, ugyanez a helyzet a hinduk között is. Mindenki, kasztjának megfelelõen megosztja az utóbbi évszázadok tudását, és pontosan tudja, hogy mit kell tanulnia, gondolnia és hinnie. A tibeti buddhisták között és felsõ Ázsia más részein semmi sem olyan ritka, mint egy olyan paraszt, aki nem tud olvasni. Mindenki meggyõzõdése azonos az élet fontos dolgairól.

Találunk hasonló azonosságot az európaiak között? Nem érdemes megkérdezni. A görög-római civilizációnak nincs határozottan jelzett színe, sem a nemzeteken át, mint egészen át, sem ugyanannál a népnél. Nem kell Oroszországról vagy a legtöbb osztrák tartományról szólnom - túl könnyû lenne mindezt bebizonyítani. De tekintsük Németországot vagy Olaszországot (különösen Délolaszországot); Spanyolország hasonló képet mutat, noha gyöngébb vonalakban. Franciaország helyzete azonos Spanyolországéval.

Tekintsük Franciaország esetét, nem akarom magam arra a tényre korlátozni, ami mindig feltûnik a felszínes szemlélõnek, hogy Párizs és Franciaország többi része között áthatolhatatlan öböl van, és hogy a fõváros kapui mögött új nemzet kezdõdik, amely meglehetõsen különbözik a falakon kívül lakótól. Ezen a ponton nincs kétségnek helye, és azok , akik következtetéseinek alapja az eszmék egysége és a vér közössége a kormány formális egysége mellett, azok ábrándképek hatása alatt vannak.

Egyetlen társadalmi törvényt vagy civilizációs alapelvet sem értenek ugyanúgy minden megyében. Itt nemcsak Normandia, Britannia, Anjou, Limousin, Gascony, és Provence lakosaira gondolok; mindegyik tudja, hogy egyik olyan kicsi, mint a másik és hogy véleményeik különbözõek. A fontos dolog az, hogy amíg Kína Tibet és India esetében az eszmék , melyek a civilizációt fönntartják, ismerõsek minden osztály számára, közöttünk ez nem áll fönt. A legegyszerûbben elérhetõ tények csodaként vannak elrejtve a falusi lakosság nagy része elõtt, akik teljesen közömbösek ezek iránt. Vagy pedig általában nem tudnak írni és olvasni, és nem is akarnak megtanulni. Nem látják az ilyen tudás hasznát és nem látnak lehetõséget annak alkalmazására. Ebben az esetben nem a törvény ígéreteire vagy az intézmények által bemutatott dolgokra hivatkozom, hanem arra, amit magam láttam és amirõl alapos megfigyelõk számoltak be. Más kormányoknak dicséretes kísérleteik vannak a parasztok fölébresztésére közömbösségükbõl; nemcsak a gyerekeknek adnak meg minden lehetõséget, hogy falujukban tanulhassanak, de felnõtteknek is, akiket húszéves korukban besoroznak, a hadsereg iskoláiban kitûnõ rendszert találnak a fontosabb tárgyak oktatására. Igen, ezeknek a lehetõségeknek és a kormány atyai aggódásának ellenére, a "compelle intrare" (kényszerítsd õket, hogy belépjenek), ellenére sem, mely állandóan ágensei fülében cseng, a mezõgazdasági osztályok semmit sem tanulnak. Mint mindenki, aki falun lakott, én is láttam, hogy a szülõk soha nem küldik gyerekeiket iskolába nyilvánvaló ellenérzés nélkül, hogy az ott töltött idõt idõpocséklásnak tartják, hogy hogyan veszik ki õket a legátlátszóbb ürügyekkel, és hogy soha nem engedik meg, hogy tovább járjanak iskolába a kötelezõ évek eltelte után.

Ha otthagyja az iskolát, a fiatal ember elsõ kötelessége, hogy mindent felejtsen el, amit ott tanult. Ez bizonyos fokig a tisztesség foka számára. és példáját követik a leszerelt katonák, akik Franciaország sok részén nemcsak szégyellik, hogy megtanultak írni és olvasni, de megpróbálják saját nyelvüket is lefelejteni, és ez gyakran sikerül is nekik. Könnyedén jóvá tudnék hagyni minden általános munkát, melyet arra fordítottak, hogy nem gyümölcsözõ módon oktassák falusi lakosságunkat, ha nem lennék meggyõzõdve arról, hogy az eléjük

tett tudás eléggé nem megfelelõ, és hogy nyilvánvaló közömbösségük alapja az, hogy legyõzhetetlen ellenségességet éreznek civilizációnkkal szemben. Ennek egyik bizonyítéka passzív ellenállásuk; de egy másik és meggyõzõbb érv szelleme jelenik meg elõttem, amikor konokságuk eltûnik, nyilvánvalóan kedvezõ körülmények között. Néhány szempontból az oktatási kísérletek jobban sikerülnek, mint azelõtt. A keleti megyékben és a nagy ipari városokban vannak munkások, akik önszántukból tanulnak meg írni és olvasni.

Olyan körben élnek, ahol ez a tudás nyilvánvalóan hasznos. De mikor kellõképpen elsajátították az alapokat, hogyan használják azt? Általában arra, hogy érzéseket és eszméket szívjanak magukba, melyek nem ösztönösen, de aktívan szegülnek szembe a társadalmi renddel. Az egyetlen kivételt az északnyugati mezõgazdasági és ipari munkásoknál lehet találni, akiknél az elemi szintû tudás sokkal elterjedtebb, mint bárhol másutt, és ahol azt nemcsak az iskola ideje alatt használják, hanem állandóan. Mivel ezeknek a lakossági rétegeknek sokkal több köze van a germán fajhoz, mint a többieknek, engem nem lep meg az eredmény. Ugyanezt a jelenséget látjuk Belgiumban és Hollandiában. Ha tovább megyünk, és figyelembe vesszük a nép alapvetõ hitét és véleményét, a különbség még markánsabb lesz. A hitet illetõen gratulálhatunk a keresztény vallásnak, hogy nem kirekesztõ és dogmái nem túl szûkkörûek. Ha ilyen lenne, akkor nagyon veszélyes zátonyokba ütközött volna.

A püspököknek és a papságnak harcolnia kell, ahogy az utóbbi öt, tíz, tizenöt évszázadban tették az eretneki irányzatok és elõítéletek ellen, amelyek ijesztõbbek annál, mint ahogy azt elismerik, és sem harcolni nem lehet ellenük, sem legyõzni nem lehet õket. nincs olyan fölvilágosodott pap, aki ne ismerné falusi térítõi munkája után azt a mély ravaszságot, amellyel egy akár vallásos paraszt tovább tiszteli szívében a hagyományos eszméket, melyek ritkán jönnek ki a felszínre, akár akarata ellenére. Mikor hallja titkos vallása hívását, nem bízik meg többet a párizsi papban. Megemlíti neki ezt? Tagadja, nem vitázik róla, és egy hajszálnyit sem tér el meggyõzõdésétõl. Ez az a hallgatagság, mely minden megyében a parasztnál szembetûnik a középosztályoknak. Ez emel áthatolhatatlan kerítést közte és a megye legtöbb földesura közé. Ha a népesség nagy része így látja a civilizációt, éppen azok, akikrõl azt hiszik, hogy a legmélyebb gyökerei éppen bennük vannak, el tudom képzelni, hogy nálunk kb. tíz millióan a kultúrkörön belül vannak, és huszonhat millióan azon kívül, és ez szerény becslés.

Ha falusi lakosságunk csak brutális és közömbös lenne, nem figyelnénk annyira erre a hasadásra, de abban reménykednénk, hogy apránként megnyerjük õket és bevonjuk azokba a tömegekbe, akik már civilizáltak. De ezek a parasztok olyanok, mint vademberek bizonyos törzsei: eleinte brutálisnak és nem gondolkodónak tûnnek, mert kívülrõl nézve félrevonulóak és ügyetlenek. De ha csak egy kicsit is a felület alá ásunk, igazi életükbe, azt találjuk, hogy elszigeteltségük önkéntes, és oka nem a gyöngeség. Amit szeretnek vagy nem szeretnek, nem véletlen; minden határozott eszmék logikus sorozatát követi. Ha most vallásról beszélek, azt is kimutathattam volna, hogy mennyire eltávolodtak erkölcsi elveink a parasztokétól (Egy Tourainei ápolónõ madarat tett egy három éves kisfiú kezébe, akire ügyelt, és arra bátorította föl, hogy húzza ki szárnyát és tollait. Mikor a szülõk leszidták, hogy ilyen aljasságot tanít a gyereküknek, ezt felelte: "ez arra jó, hogy büszkévé tegye." Ez a válasz, melyet 1847-ben adtak, közvetlenül visszamutat a Vercingetorixi idõk egyik oktatási céljára). milyen más jelentést adnak a gyengédség szónak, milyen csökönyösen ragaszkodnak szokásukhoz, hogy mindenkit, aki nem paraszt és nem ugyanabból a környezetbõl való, azt idegennek tekintik. Igaz, nem gyilkolják meg, hála a törvények furcsa és rejtélyes uralmának, melyeket nem õk hoztak; de nem rejtik el

gyûlöletüket és bizalmatlanságukat, és örömmel bosszantják, ha veszély nélkül tehetik. Ez azt jelenti, hogy rossz természetûek? Nem, egymás között nem - állandóan látjuk, hogy egymásnak kedveskednek. Magukat egyszerûen más fajnak tekintik, egy olyan fajnak (ha hihetünk nekik), amely gyönge és el van nyomva, és arra kényszerítik, hogy aljasul cselekedjen, de mely megtartja vastag nyakát, büszkeségét és megvetését. Néhány megyénkben egy munkás magát sokkal jobb vérûnek tartja és õsibbnek, mint volt urát. A parasztok némelyikénél a családra való büszkeség meghaladja a nemesség büszkeségét a középkorban.)

Pár éve a templomi atya megválasztásának jött el az ideje francia Britanniának egy kis eldugott egyházközségében; az igazi bretonok ezt a részt "welsh" vagy "idegen" területnek nevezik. A parasztokból álló egyházi bizottságnak két napi gondolkodási ideje volt. A jelölt, akirõl döntöttek, noha gazdag és megbecsült, jó ember és jó keresztény volt, "idegen volt". A bizottság nem változtatta meg álláspontját, noha az "idegen" apja, és õ maga is a körzetben született. De emlékeztek rá, hogy nagyapja, aki már pár éve halott volt és a bizottság egy tagja sem ismerte, az ország más részérõl telepedett le itt. Egy földtulajdonos paraszt lánya rangon alul házasodik, ha egy szabóhoz, molnárhoz vagy napszámos paraszthoz megy férjhez. Nem számít, hogy a férj gazdagabb-e, mint õ. Bûnét gyakran megbüntetik az apján. Nem hasonlít ez nagyon a templomi atya esetéhez?

Nem kételkedhetünk benne: a francia nép alacsony rétegeinek nagyon kevés köze van a felszínhez. Szakadékot formálnak mely fölött civilizációnk megáll, és mély álló vizekben alszok egy öböl mélyén; ha egy nap megmutatja erejét, ereje mindent eloszlat, ami útjában áll. A történelem legtragikusabb válságai vérrel árasztották el az országot, anélkül, hogy a mezõgazdasági lakosság bármi szerepet is játszott volna benne, kivéve azt, amit rákényszerítettek. Ahol közvetlen érdekei nincsenek érintve, ott hagyja a folyót lefolyni anélkül, hogy a legkevésbé is törõdne vele. Azok, akiket megdöbbent és botrányosnak tartják az ilyenfajta kõszívûséget, azt mondják, hogy a paraszt alapvetõen erkölcstelen - ami nem igazságos és nem is igaz. A parasztok szinte mindenre ellenségesen néznek. Nem értik civilizációnkat és nem szívesen osztják meg, és úgy vélik, igazságos az, ha hasznuk származik annak szerencsétlenségeibõl. Ha félretesszük ezt a nem idõszerû dolgot, ami néha aktív, de általában csak lappangó, akkor ne késlekedjünk azzal hogy bizonyos erkölcsi minõséget rendelünk hozzájuk, melyek ha furcsának is tûnnek, de néha kimutathatóak.

Egész Európára alkalmazhatom, amit most Franciaországról mondtam, és azt a következtetés vonom le, hogy a modern civilizációban sokkal több minden van benne, mint amit magába szív; ebben emlékeztet a Római Birodalomra. Ezért nem lehetünk biztosak abban, hogy társadalmunk állása tartós lesz. És én világosan bizonyítva látom megbecsülésének kicsinységében, melyben az alsó osztályok részesítik. Civilizációnkat össze lehet hasonlítani azokkal az ideiglenes szigetekkel, melyeket a földalatti vulkánok hoznak létre. Ki vannak téve a hullámok pusztításának, és meg vannak fosztva azoktól az erõktõl, melyek elõször tartották õket, egy napon szét fognak törni, és töredékeik egy mindent meghódító öbölbe fognak zuhanni. Szomorú vég ez, mely sok nemes fajt elért elõttünk. A robbanás nem kerülhetõ el. A bölcs látja, hogy jönni fog, de nem tud semmit tenni ellene. A legtökéletesebb állam sem képes egy pillanatra sem arra, hogy ellenálljon a világ megváltoztathatatlan törvényeinek.

Noha így ismeretlen, gyûlölt vagy megvetett a legtöbb ember számára, akik árnyéka alatt élnek, civilizációnk mégis egyike a legnagyszerûbb emlékmûveknek, melyet az emberi zseni valaha is állított. Újító ereje biztosan nem különbözteti meg; de ha ezt nem tekintjük,

azt mondhatjuk, hogy nagyban kifejlesztette a megértés és a hódítás képességét. Ha nem hibáz, minden az övé. ha nem is találta föl a "pontos tudományokat", legalább pontossá tette õket, és kigyomlálta azokat a hibáit, melyekre hajlamosabbak voltak, mint a tudomány más ágazatai. Fölfedezéseinek köszönhetõen az anyagi világ jobban ismert, mint az elõzõ társadalmak számára volt. Megkísérelte megérteni néhány fõ szabályát, le tudja írni és el tudja magyarázni õket, és belõlük csodálatos erõt tud kölcsönözni, mely százszor nagyobb, az emberi erõnél. Apránként, a gerjesztés ügyes használatával a történelem nagy részeit rekonstruálta, melyeket õseink nem ismertek. Minél távolabb vagyunk a primitív idõktõl, annál világosabban látjuk õket, és hatolunk be titkaikba. Ez nagyfokú fölsõbbrendûség, és ezt meg kell adni, hogy a mi civilizáció nyújtja nekünk.

De ha ezt beismertük, akkor helyes lenne a következtetés, ahogy ezt általában teszik mindenféle visszahatás nélkül, hogy ez fölsõbbrendû minden eddig létezett kultúránál, és mindegyiknél, amely a mai napig létezett? Igen és nem. Igen, mert részeinek rendkívüli különbözõsége megengedi, hogy az összehasonlítás és analízis erõteljes alapján álljon, és hogy egyszerre fogadjon magába szinte mindent. Igen, mert a sokféle választás lehetõségének ereje elõnyben részesítendõ fejlõdéséhez sok különbözõ irányba; igen, mert a germán elem impulzusainak köszönhetõen (amely túl materialista ahhoz, hogy pusztító legyen) magát erkölcsi renddé tette, olyan bölcs elõírások halmazává, melyek azelõtt ismeretlenek voltak. De ha addig visszük tovább nagyságának ezt az eszméjét, amíg az abszolútnak és felsõbbrendûségre nem alkalmasnak tûnik, akkor, akkor azt mondom, nem, egyszerû tény az, hogy szinte semmiben nem kiválóbb, mint a többi civilizáció.

A politikában állandó fogságot látunk a szüntelen változásra, melyet a fajok különféle követelményei okoznak, melyek azt fönntartják. Angliában, Hollandiában, Nápolyban és Oroszországban alapjai eléggé stabilok, mert a népesség homogénebb, vagy egyféle csoportokat alakít ki, melyek ösztönei hasonlók. De mindenhol másutt, különösen Franciaországban, Középolaszországban és Németországban - ahol a faj változatai végtelenek, a kormány elméletei soha nem érhetik el az elfogadott igazság szintjét, és a politikai tudomány állandó kísérletek folyamata. Mivel civilizációnk képtelen arra, hogy biztosan meg legyen önmagáról gyõzõdve, nem stabil, amely egyike a legfontosabb minõségeknek, melyet definíciómban említettem. Ez a gyöngeség nem található meg sem a bráhmán, sem a celestinai birodalomban; és ezeknek a kultúráknak ebbõl a szempontból elõnyük van a mienkkel szemben. Az egész nép egységes politikai elképzelésében. Ha bölcs a kormány, és az õsi intézmények jól gyümölcsöznek, akkor mindenki boldog. Ha rossz kezekbe kerülnek és megsértik a közösség érdekeit, akkor a polgárok úgy sajnálják, mint ahogy sajátmagát sajnálja az ember; de soha nem szûnnek meg tisztelni azt. Néha megvan a kívánság ezek megtisztítására, de soha nem arra, hogy elsöpörjék õket és másokkal cseréljék föl. Nem kell túl éles szem ahhoz, hogy észrevegyük itt a hosszú élet garanciáját, amelytõl a mi civilizációnk messze van.

Mûvészetben alacsonyabbrendûségünk Indiával, Egyiptommal, Görögországgal és Amerikával szemben nagyon szembetûnõ. Sem a fönségesség, sem szépség terén nincs semmink, amely az ókor mestermûveivel összehasonlítható lenne. Ha napjaink végére érünk és városaink romjai borítják a földet, az utazó semmit sem fog fölfedezni, az erdõkben és lápokban, melyek a Szajna, Temze és a Rajna mellett terülnek el, melyek versenyeznének Philse, Ninive, Athén, Salsette és Tenochtitlan. völgyével. Ha a következõ korok valamit tanulhatnak tõlünk a pozitív tudományok terén, az nem a költészet lesz, amirõl a lelépõ adminisztrációk világosan bebizonyították, hogy ezekben mi helyesen csak az idegen kultúrák szellemi csodáit érezzük.

Ha a szokások finomodását tekintjük, nyilvánvalóan rosszabbodtunk. Ezt mutatja saját történelmünk, ahol a múlt korokban a luxust, az eleganciát és a fényûzést sokkal jobban megértették és sokkal pazarlóbban gyakorolták mint ma. Az örömök csak kevés emberre korlátozódtak. Viszonylag kevesen mondhatták magukat jómódúnak. Másfelõl elismerjük, hogy a szokások finomodása nagyságrendekkel emeli a tömegek gondolkozási szintjét, valamint nemesíti a pár kegyelt egyén életét azzal, hogy a szépség és nagyság mázát vonja az egész országra, és hogy ezeket mindenki örökli, mert civilizációnk, amely kifejezetten kisszerû kívülrõl nézve, nem hasonlítható össze versenytársaival.

Végül hozzáadhatom, hogy az aktív tényezõ, mely minden civilizációt megkülönböztet, azonos a domináns faj legfeltûnõbb minõségével, bármi légyen is az. A civilizációt azok a változások módosítják, melyeknek ez a faj van kitéve, és ha maga a faj eltûnik, akkor egy idõ után a eredeti impulzus is eltûnik, amelyet a civilizáció tõle kapott. Így egy társadalomban uralkodó rend a legjobb jellemzõje a nép különleges képességeinek és a haladás fokának, melyet elértek; ez a legtisztább tükör, melyben egyéniségük tükrözõdik.

Hosszú elkalandozásba tévedtem, és ez tovább vitt, mint amire számítottam. Nem bánom, mert képessé tett arra, hogy kimondjak bizonyos gondolatokat, melyeket lehet, hogy az olvasó megjegyez. De itt az ideje, hogy visszatérjünk érvelésem fõ vonalára, és ez a lánc még messze van attól, hogy kész legyen.

Elõször azt állapítottam meg, hogy a társadalmak élete vagy halála belsõ okok következménye. Megmondtam, hogy mik ezek az okok, és leírtam alapvetõ természetüket, hogy könnyebben fölismerhetõek legyenek. Megmutattam, hogy ezeket általában rossz forrásnak tartják, és amíg egy jelet kerestem, amely mindig megkülönbözteti õket, és kimutatja jelenlétüket, ezt a civilizáció kialakításának a képességében találtam meg. Mert lehetetlennek tûnt ennek leírására egy világos kifejezést találni, szükséges volt azt definiálni, ahogy én tettem. Következõ lépésem annak a természetes és változatlan jelenségnek a tanulmányozása lesz, amelyet mint a társadalmak életének és halálának maradandó okaként azonosítottam. Ez, amint mondtam tartalmazza a fajok viszonylagos értékét. A logika azt követeli, hogy magyarázzam meg világosan, hogy mit értek a faj szó alatt, Ez a következõ fejezet témája.

----- 2. rész ------

Arthur de Gobineau: Az emberi fajok egyenlõtlensége 2.rész

X. Fejezet
x. Néhány antropológus az embert többeredetûnek tekinti.

(Ezt a fejezetet természetesen a "fajok eredete" vagy az "ember származása" megjelenése elõtt írták, lásd a szerzõ elõszavát - az angol fordító)

A faj szót elõször annak fiziológiai értelmében kell tárgyalnunk.

Sok megfigyelõ, aki elõször e benyomások alapján ítél és így végletes nézõpontot alakít ki, azt mondja, hogy annyira radikális és alapvetõ különbségek vannak az emberi családok között, hogy vissza kell utasítani azok közös eredetét. (Ezeket a véleményeket Flourens idézi (Eloge de Blumenbach, Memoire de l'Academie des Sciences), aki maga más véleményen van). Az írók, akik ilyen elveket vallanak, azt mondják, hogy nagyon sok párhuzamos származási vonal van Ádámé mellett. Szerintük nincs egységes faj, vagy inkább nincsenek egyedi fajok; van három, vagy négy, vagy több, amelyek teljesen különbözõ típusokat hoznak létre, és ezek egyesülése szintén keverékeket hoz létre.

Ennek az elméletnek a támogatói hamar hitelt nyernek, mikor fölsorolják a világos és föltûnõ különbségeket az egyes embercsoportok között. Ha magunk elõtt látunk egy embert sárgás bõrrel, gyér hajjal és szakállal, hosszú arccal, piramis alakú koponyával, kis termettel, vastag végtagokkal és ferde szemmel, a szemhéj bõre annyira kifelé türemkedik, hogy alig tudja kinyitni a szemét (Ezt és más illusztrációkat Prichard, " Az emberiség természettörténete." c. könyvbõl vettük) - akkor egy jól körülhatárolt típust látunk, amelynek fõ ismertetõjegyeit könnyen észben tudjuk tartani.

Tõle egy másikhoz megyünk- egy négerhez Afrika nyugati partjáról, magas, erõsnek tûnõ, vastag végtagokkal és hízásra való hajlammal. Színe nem sárgás, hanem teljesen fekete, haja nem vékony és egyenes, hanem vastag, durva, gyapjas és bõséges; alsó állkapcsa kifelé áll, koponyájának formája az, amit elõre álló állkapcsúnak neveznek. "A hosszú csontok kiállnak, a comb és a szárkapocscsont domborúbbak, mint az európaiaknál, a vádli nagyon magas és a térd fölé ér, a lábfej eléggé sík, és a sarokcsont ahelyett hogy kidomborodna, majdnem egy vonalban van a láb többi csontjával, amely nagyon nagy. A kéz formája hasonló."

Ha egy pillanatra erre a típusra nézünk, akaratlanul is a majomra emlékeztet, és hajlunk arra, hogy a nyugatafrikai néger fajok olyan alapból származnak, melyben szinte semmi sem közös a mongollal, kivéve az emberi forma.

A következõ törzsek külseje még kevésbé hízelgõ az önszeretõ emberre nézve, mint a kongói négeré. Óceánia különleges elõjoga, hogy a legcsúnyább, degenerált és visszataszító figurákat hozza elénk, amelyek elõállításának célja az lehetett, hogy kapcsolatot hozzanak létre az egyszerû és teljesen fejletlen típus és az ember között. Sok ausztráliai törzs mellett az afrikai néger értékesnek és tiszteletre méltónak tûnik, és nemesebb forrásból származónak tûnik. Ennek az új világnak csúf lakosainál megtaláljuk a nagy fejet, a nagyon vékony végtagokat, és a test kiéheztetett külsejét. Hajuk sima vagy hullámos, és általában gyapjas, húsuk fekete szürke alapon.

Ezeknek a típusoknak vizsgálata után akik a földgolyó minden sarkából származnak, visszajövünk Európa lakosaihoz, valamint dél és nyugatázsia lakóihoz, akiket rendkívül szépnek találunk a végtagok arányát tekintve és testük szabályosságát tekintve, hogy hirtelen úgy érezzük, azt a következtetést kell levonnunk, hogy elfogadjuk azok véleményét, akik a fajok sokfélesége mellet foglalnak állást. Ezek a népek nemcsak szebbek, mint az emberiség többi tagjai, amely, elismerem bosszantó gyülekezete a csúnyaságnak. (Meinert annyira megdöbbentette az emberiség nagy részének csúnya volta, hogy nagyon egyszerû beosztási rendszert talált ki, amely két kategóriából áll - a szép, azaz a fehér faj, és a csúnya, amelybe az összes többi beletartozik. (Grundriss der Geschichte der Menschheit). Az olvasó látja, hogy nem tartom szükségesnek, hogy minden etnológiai elmélettel foglalkozzam. Csak a legfontosabbakat említem.)

Nemcsak övék a dicsõség, hogy a világnak olyan csodálatra méltó típusokat adjanak, mint Vénusz, Apolló, a Farnai Herkulesz, de köztük kialakult az ókor óta a szépség látható hierarchiája, és ebben Európa természetes nemessége áll legelõl, körvonalaik finomsága és izmaik erõteljessége miatt. A legértelmesebb nézõpont az, hogy a családok, melyekbe osztva vagyunk, olyan különbözõek, mint a különféle állatfajok. Ilyen következtetés vontak le egy egyszerû megfigyelésbõl, és ameddig csak általános tényekrõl volt szó, ez cáfolhatatlannak tûnt.

Camper volt az elsõ, aki elõször csökkentette ezeket a megfigyeléseket egyfajta rendszerré. Nem volt megelégedve a felszínes tényekkel, de bizonyítékainak matematikai alapot akart adni. Megpróbálta a fajok közti anatómiai különbséget leírni. Sikerült egy szigorú módszert kifejlesztenie, melyben nem marad hely kételkedésre, és nézõpontját matematikai pontosságig vitte, amely nélkül nincs tudomány. Módszere az volt, hogy vette a koponyát, és megmérte a profil hajlását két vonal mellett, melyeket arci vonalnak nevezett. Ezek találkozási pontja szöget alkot, mely megadja azt, hogy egy faj koponyája milyen szögben emelkedik. Az egyik vonal az orr kiindulását kötötte össze a fül nyílásával, a másik merõleges volt az elülsõ fej legkiállóbb pontjának és a fölsõ állkapocscsontnak a kiszögellésével. Az így kialakított szög segítségével skálát alkotott, mely nemcsak az embereket, hanem sokféle állatot is figyelembe vett. A csúcson az európaiak álltak. Minél hegyesebb a szög, annál messzebb volt a típus attól, amely Camper szerint a legtökéletesebb volt. Így a madarak és halak kisebb szögûek, mint az emlõsök. egy bizonyos majom elérte a 42-50 fokot. Azután jöttek az afrikai négerek és a kalmükök, akik 70 fokot értek el. Az európai 80 foknál volt, és idézem az alkotó szavait, melyek nagyon hízelgõek a saját fajunknak: " Ezen a tíz fokon múlik a nagyobb szépsége az európaiaknak, vagy amit annak hívunk (az összehasonlítható szépség az abszolút szépségtõl függ, mely olyan szembetûnõ néhány õsi szobron, mint Apolló feje vagy a Sosiclesi Medúzaáé, mely egy még nagyobb szög eredménye, mely 100 fok körül van (Prichard, idézett mûve, 2. kiadás 1845, 112.oldal))

Ez a módszer vonzó egyszerûsége miatt. Sajnos, a tények ellene vannak, mint olyan sok más rendszer ellen. Pontos megfigyelések sorozatával Owen megmutatta, hogy majmok esetében Camper csak a fiatal állatok koponyáját tanulmányozta; de mivel a felnõtteknél a fogak és állkapocs nõtt, és a járomcsonti boltív növekedése nem párosultak az agy növekedésével, emiatt a számbeli különbség ezek és az emberi koponya között jóval nagyobb volt, mint Camper föltételezte, mert a fekete orángután arcszöge, amely a legfejlettebb a majmok közül, maximum 30 vagy 35 fok volt. A távolság ettõl a néger vagy a kalmük 70 fokáig túl nagy volt Camper skáláján ahhoz, hogy jelentõsége legyen.

Camper elmélete jelentõsen fölhasználta a koponyatant. Megpróbálta az ösztön megfelelõ fejlõdését fölfedezni, melyet skáláján az állatok és emberek közé tett. De a tények megint ellene voltak. Az elefántnak például, melynek intelligenciája biztosan nagyobb az orángutánénál, sokkal kisebb az arcszöge; és még a legtanulékonyabb és intelligensebb majmok sem tartoznak azokhoz a fajokhoz, melyek Camper skálája szerint a legnagyobbak. Emellett a két hiba mellett a módszer nagyon támadható azzal, hogy nem alkalmazható az emberi faj minden változatára. Nem veszi figyelembe azokat a törzseket piramisalakú fejjel, melyek egymástól föltûnõen különbözõek.

Blumenbach, aki elõdje ellen tartotta a térfelet, saját rendszert alakított ki. Ez az emberi fej tanulmányozása volt a tetejétõl mérve. Eredményét függõleges normának nevezte, azaz "függõleges módszernek". Meg volt gyõzõdve arról, hogy a fejek összehasonlítása szélességben megmutatta a fõ különbségeket a koponya általános szerkezetében. Szerinte a testnek ez a része adja a legjellemzõbb eredményeket, különösen a nemzeti jelleg terén, melyeket nem lehet csak vonalakkal és szögekkel mérni. Hogy megfelelõ szintû beosztást érjünk el, a fejeket olyan szempontból kell megnéznünk, amellyel egy pillantással látjuk a legnagyobb számú változatot. Ötlete vázlatosan a következõ: " az összehasonlítandó koponyákat rendezd úgy, hogy az állkapoccsontok ugyanazon a vízszintes vonalon legyenek; más szavakkal fektesd mindegyiket az alsó állkapoccsontra. Ezután állj a koponyák mögé és nézz a csúcsukra. ekkor fogod a legjobban látni formájuk változatait, melyeknek a legtöbb köze van a nemzeti jellegükhöz. Ezek vagy az állkapocscsont és a felsõ állkapocs irányában vannak, vagy a tojás alakú fejforma szélességében vagy keskenységében, vagy az elülsõ csont sík vagy boltozatos alakjában (Prichard, 116, 117,118 oldal)

Blumenbach rendszere az emberiséget öt fõ csoportba osztotta, melyeknek alcsoportjai voltak különféle típusokból és osztályokból.

Ez az osztályozás nagyon kétes értékû volt. Mint Camperé, nem vett figyelembe sok fontos jellegzetességet. Célja részben az volt, hogy kitérjen olyan ellenérvek elõl, melyeket Owen javasolt a koponyák vizsgálatára, nem fölülrõl, hanem alulról. Ennek az új módszernek egyik fõ eredménye az volt, hogy megmutatta az erõteljes és határozott különbséget az ember és az orángután között, és örökre lehetetlenné tette, hogy a Camper által talált kapcsolat megtalálására a két faj között. Owen szempontjából egyetlen pillantás két koponyára elég arra, hogy megmutassa alapvetõ különbözõségüket. az elölrõl hátra terjedõ átmérõ hosszabb az orángutánnál mint az embernél. A járomcsonti ív, ahelyett hogy az alapnak teljesen az elején lenne, középen van és átmérõjének csak harmadát foglalja el. Végül a nyakszirti kiömlõnyílás helyzete, melynek olyan jelentõs befolyása van az általános jellegre és szokásokra, nagyon különbözõ. Az ember koponyájában majdnem az alap közepén van; az orángutánnál a hátsó végtõl egyhatodnyi úton van.

Owen megfigyeléseinek kétségtelenül nagy értékük van; de elõnyben részesíteném egy újabb koponyatani rendszert, mely egyidõben ötletesebb, találékonyabb, és ez az amerikai tudós Morton rendszere, melyet Carus alkalmazott. (Carus, mûvébõl vesszük a további idézeteket). Ez vázlatosan a következõ:

Hogy megmutassák a fajok különbségeit, Morton és Carus alapötlete az volt, hogy minél nagyobb a koponya, annál magasabb osztályba tartozik az azt viselõ egyén, és megvizsgálták, hogy a koponya fejlettsége azonos-e minden emberi fajnál.

Hogy megoldják a kérdést, Morton vett pár koponyát, melyek fehéreké voltak, mongoloké, négereké, és északamerikai vörösbõrûeké. Gyapjúval lezárt minden nyílást, kivéve a nagy nyílást, és a belsejét teljesen megtöltötte borsszemekkel. Ezután összehasonlította a borsszemek számát, Ez a következõ táblát eredményezte:

	koponyák száma	borsszemek átlagos szám	borsszemek maximum	borsszemek minimum
Fehér fajok	52	87	109	75
Sárga fajok, mongolok	10	83	93	69
Malájok	18	81	89	64
Vörösbõrûek	147	82	100	60
Négerek	29	78	94	65

Az elsõ két oszlop eredményei tényleg nagyon furcsák. Másfelõl kevés fontosságot tulajdonítottam az utolsó kettõnek; mert ha a második oszlopban levõ átlagtól való eltérésnek tényleg van jelentõsége, akkor Mortonnak sokkal több koponyát kellett volna venni, és továbbá adatokat szerezni arról, hogy milyen társadalmi helyzetük volt a koponyák tulajdonosainak. A fehérek és vörösbõrûek esetén lehetõsége volt a társadalom magasabb helyén állók fejének beszerzése, míg nem valószínû, hogy hozzá tudott férni néger törzsfõk vagy kínai mandarinok fejéhez. Ez magyarázza meg, hogy hogyan tudott az amerikai indiánokhoz 100-at hozzárendelni, míg a legintelligensebb mongol sem ért el többet, mint 93-at, azaz alatta van még a négernek is, aki 94-et ért el. Az ilyen eredmények véletlenszerûek, nem teljesek és nem tudományosak. az ilyen esetekben nem lehetünk elég óvatosak, hogy ne ítéljünk egyedi esetek alapján. Ezért arra hajlok, hogy Morton számításainak második részét teljesen figyelmen kívül hagyjam.

A megmaradt félrõl is lenne kérdésem. A második oszlopban nagy eltérés van a 87-es számtól, amely a fehér ember agytérfogatának a mértéke, 83 a sárga és 78 a fekete ember esetén. De a 83,81 és 82-es számok a mongolokra, malájokra és vörösbõrûekre átlagos eredményeket adnak, melyek közül egyik leárnyékolja a másikat, annál inkább, mert Carus a mongolokat és malájokat ugyanabba a fajba sorolja, következésképpen a 81-es és 83-as számot összevonja. De akkor miért engedjük meg, hogy a 82-es szám külön fajt jelöljön, és így önkényesen egy negyedik emberfajt alkosson?

Ez a furcsaság valójában Carus rendszerében támaszt meg egy gyönge pontot. õ szereti úgy látni, hogy ahogy bolygónk az éjszaka és nap négy, hajnal és este állapotán megy át, úgy az emberi fajokban is négy csoport van ennek megfelelõen. Itt jelképet lát, amely mindig megkísért egy bonyolult elmét. Carus ebbõl olyan eredményt hoz ki, melyet sok tanult honfitársa hozott ki volna helyében. A fehér fajok a nap nemzete; a feketék az éjszakáé, a sárgák a napkeltéé és a vörösök a napnyugtáé. Hamar elképzelhetünk egy ötletes összehasonlítást, melyet ez a kép sugall. Így az európai nemzetek tudományuk nagyszerûsége és civilizációjuk világos körvonalai alakján nyilvánvalóan a nap teljes fényében állnak, míg a négerek a közömbösség sötétjében alszanak, a kínaiak félhomályban élnek, mely nekik nem teljes, de erõteljes társadalmi fejlõdést ad. A vörösbõrûek sorsára, akik fokozatosan eltûnnek a Földrõl, hol találnánk szebb képet, mint a lemenõ nap képét?

Sajnos az összehasonlítás nem bizonyítás, és mivel túl könnyen eredményezte ezt a költõi impulzust, Carus kicsit megkárosította nagyszerû elméletét. Ugyanezzel a váddal lehet illetni ezt és más etnológiai elvet is; Carusnak nem sikerül rendszert hozni a fajok pszichológiai különbségeibe. (Van néhány triviális különbség, melyek nagyon jellemzõek. Az alsó ajak teltsége, ahogy ezt a németeknél és angoloknál lehet látni. A germán eredet jelét szintén lehet látni a flamand iskola néhány arcán a drezdai Rubens madonnán, ugyanebben a gyûjteményben a szatírok és nimfák arca, Mieris Luite játékosa és mások. A koponyatudományi módszerek nem figyelnek ilyen részletekre, de van jelentõségük, tekintve fajaink kevertségét.)

A faji egység elméletének támogatói megértették ezt a gyönge pontot, és azt állítják, hogy ahol nem tudunk a koponya alakjából a fajok eredeti elkülönülésére bizonyítékot találni, ott nem szabad tovább figyelni a radikális különbségeket, hanem azokat csak mint másodlagos, elszigetelt okok eredményének kell tekinteni, melyeknek nincs külön jelentõségük.

A gyõzelem kiáltása kissé korai. Lehet, hogy nehéz korrekt módszert találni, de ez nem szükségszerûen lehetetlen. Az "egységesek" nem ilyen tartózkodóak. Azzal támogatják álláspontjukat, hogy megfigyelik, hogy az egy fajhoz tartozó törzsek sokszor nagyon különbözõek testileg. Idézik például a maláj-polinéziai népcsalád különféle ágainak adatait, amelyben az elemek minden esetben kevertek. A közös eredetû csoportokban (állítják), a koponya nagyon különféle sajátságokat árulhat el, az emberi faj nem egységessége nem bizonyítható egyedül ilyen vonalakkal. Ha a néger vagy a mongol típus idegennek tûnik az európai szemnek, ez nem igazolja különbözõ eredetüket. hogy az emberiség családja miért oszlott több csoportra, könnyebben fölfedezhetõ, ha a testi különbségeket csak mint bizonyos helyi behatások hatásának tekintjük, melyek egy bizonyos ideig hatottak az adott csoportra.

Job Ludolf, akinek adatai a témában szükségszerûen nagyon nem teljesek és kisebb számúak, mint mai adataink, ellentmond egy Prichard által elfogadott véleménynek. Megjegyzései a fekete fajról meggyõzõek és nem tagadhatóak, és örömet szerez nekem ezeket idézni:
"Nem célom, hogy itt az etiópiaiak feketeségérõl beszéljek. Ezt sok ember a nap forróságának és a perzselõ köveknek tudja be. De még az egyenlítõ mellett is élnek emberek, akik ha nem is fehérek, de nem teljesen feketék. Sokan, akik a trópusi övtõl távolabb élnek, és messzebb vannak az egyenlítõtõl, mit a perzsák vagy szíriaiak - mint például a Jóreménység fokának lakói, akik viszont teljesen feketék. Ha azt mondod, hogy a feketeség kizárólag Afrikához tartozik, akkor el kell ismerned, hogy a malabáriak és a szingalézek és Ázsia más távoli népei is ugyanígy feketék. Ha az éghajlatot és talajt tartod egyedüli oknak, akkor miért nem válnak a fehérek feketévé, ha leköltöznek ezekbe a régiókba? Ha a 'rejtett minõségekbe' menekülsz, nem lenne jobb, ha rögtön bevallanád közömbösségedet?" (Jobus Ludolfus, Commentarium ad Historiam Aethiopicam).
Hozzáadok ehhez egy rövid és tanulságos szakaszt Fickering úrtól. Ezekkel a szavakkal szól a fekete faj által lakott területekrõl: "Az északi és déli szélsõségektõl eltekintve, Abesszínia síksága foglalja magába a földrész legmérsékeltebb és legtermékenyebb részeit." Itt találjuk a legtöbb tiszta fajú négert, a legkevésbé forró helyen. (Fickering, az emberi fajok és azok földrajzi eloszlása") A tanulmányt az "Egyesült Államok fölfedezõ expedíciói 1838-1842-ben", ix. kötet, találtuk.

A sok ellenérvet látva, jókat és rosszakat, a sokféleség bajnokai megpróbálták érveik hatáskörét kitágítani. A továbbiakban nemcsak a koponyák tanulmányozásra szorítkoztak,

hanem a teljes emberre. Hogy bebizonyítsák (amint az tényleg igaz), hogy a különbségek nemcsak az arcban láthatóak és a test csontozatában, más fontos különbségeket is fölsoroltak a csípõ formájára, a végtagok elosztására, a bõr színére és a hajszálérrendszerre vonatkozóan.

Camper és más antropológusok már észrevették, hogy a néger csípõjének bizonyos sajátságai vannak. Dr. Vrolik tovább vizsgálta ezeket a sajátságokat, és megfigyelte, hogy a nõk és férfiak csípõjének különbsége sokkal kevésbé feltûnõ az európaiaknál, míg a néger faj csípõje mindkét nem esetében figyelemre méltó módon közel van az állatokéhoz. Föltéve, hogy a csípõ kialakulása már az embrióétól függ, ebbõl következtetett a különféle eredetre. (Prichard, 124. oldal).

Weber kis eredménnyel támadta ezt az eredményt. Észre kellett vennie, hogy a csípõ bizonyos formáit gyakrabban találjuk az egyik fajnál mint a másiknál; és csak annyit tudott csinálni, hogy megmutatta, hogy vannak bizonyos kivételek Vrolik szabálya alól., és hogy bizonyos amerikai, afrikai, és mongol egyedek olyan formákat mutattak, melyek általában csak európaiakra jellemzõek. Ez nem bizonyít sokat, különösen azért, mert ezeknek a kivételeknek az esetében Weber nem vizsgálta meg, hogy egy kérdéses sajátságos alak nem vérkeveredés következménye-e.

A végtagok nagyságát tekintve a közös eredet ellenzõi azt mondják, hogy az európai arányosabb. A válasz - amely jó - hogy nem kell meglepõdnünk az olyan emberek végtagjainak vékonyságán, akik fõleg növényevõk, vagy akiknek általában nincs elég ennivalójuk. De az nem nyugszik szilárd alapon, ha elutasítják annak elismerését, hogy a quichák mellének rendkívüli fejlettsége sajátságos különbség. Állításuk, hogy Peru hegyi lakóinak fejlõdését az Andok határozta meg nem túl komoly. A világon sok hegyi nép van, akiknek alkata nagyon különbözik a quichákétól. (mint a svájciak, a skót hegyekben élõk, a balkáni szlávok, a himalájai törzsek, melyek közül egyik sem olyan csúf mint a quichák.)

A következõ pont a bõr színe. Az egységesek tagadják, hogy ez ennek bármi különleges befolyása lenne, elõször, mert a szín az éghajlat függvénye, és nem állandó - ez nagyon merész kijelentés; másodszor mert a szín végtelen fokozatokban jelentkezik, erõsen fehértõl a sárgáig, a sárgától a feketéig anélkül, hogy valahol törés lenne az árnyalatok között. Ez semmit sem bizonyít, kivéve a sok keverék létezését, amely tényt az egységesek állandóan tagadnak, amely elméletük nagy elõítélete.

A haj különféle voltához Flourensnek az a véleménye, hogy ez nem érv a fajok eredeti egyenlõsége ellen. A különféle elméletek rövid összefoglalója után megérkeztem az egységesek nagy tudományos erõsségéhez, nagysúlyú érv, melyet fejezet végére szántam - itt annak az egyszerûségérõl van szó, amellyel az emberi család különféle ágai keverednek, és a keverékek termékenységérõl.

A természettudósok megfigyelései bizonyítani látszanak, hogy a növény vagy állatvilágban csak egységes fajok képesek utódok nemzésére, és még akkor is a keverékek meddõk. Azt is megfigyelték, hogy a rokon egyedek közösülése noha valószínûleg gyümölcsözõ, de visszataszító, és létrejöttének oka általában csalás vagy erõszak. Ez azt mutatná, hogy a szabad természetben a keverékek száma még kisebb, mintha ez az ember környezetében jön létre. Ebbõl azt következtetjük, hogy a szaporodni képes utódok létrehozása a különálló egyedek egyik jele.

Mivel semmi sem bizonyítja, hogy ez a szabály ne lenne igaz az emberiségre, erre az érvre nincs válasz, amely a többinél erõsebben szolgált arra, hogy sakkban tartsa az egyenlõség ellenzõit. Halljuk, hogy igaz az, hogy Óceánia bizonyos részein olyan bennszülött nõk, akik európaiaktól lettek anyák, nem képesek ezután saját fajuktól megtermékenyülni. Ha ez igaz, akkor ezt alapos vizsgálatnak kell alávetnünk; de amennyire a mostani vita eljutott, nem tudjuk fölhasználni arra, hogy gyengítsük az emberi keverékek termékenységét, és minden más meddõségét; ez nem von magával olyan következtetést, amely ebbõl az elvbõl eredne.

XI Fejezet
xi. A faji különbségek állandóak

Az egyesülés hívei azt mondják, hogy a fajok különválása nyilvánvaló és helyi hatások következménye, amelyek még mûködnek, vagy valamelyik ág õseinek véletlenszerû változásának a következményei. Szemükben az emberiség bármely része képes javulásra. Az eredeti típus, noha többé-kevésbé elrejtve, változatlan erõvel létezik, és a néger, az amerikai vadember, az Északszibériai tunguz körvonalai elérhetik az európai ember szépségét, és el is érnék , ha hasonló körülmények közé kerülnének. Ez az elmélet nem elfogadható.

Láttuk fönt, hogy az egységesek legerõsebb tudományos oszlopai az emberi keverékek. Eddig nagyon nehéz volt visszautasítani ezt, de talán nem lesz mindig ilyen nehéz; mindenesetre, nem tartom érdemesnek efölött az érv fölött idõzni, ha nem támogatná ezt egy másik, nagyon másféle, amely nekem több fejtörést okoz. Ez azt mondja, hogy a bibliai Teremtés nem szól a fajok különféle eredetérõl.

Ha egy szöveg világos, végérvényes és vitathatatlan, akkor meg kell hajtanunk fejünket elõtte; a legnagyobb kétségek eredménye, hogy egy okozat csak sajátmagát nyilváníthatja tökéletlennek és alsóbbrendûnek, az emberiség eredete egy tõbõl származik, és minden, ami az ellenkezõjét akarja bebizonyítani, csak csalfa jelenség. Jobb, ha hagyjuk a sötétséget a tudomány egy pontja körül gyülekezni, minthogy egy ilyen tekintéllyel szemben érvek listáját hozzuk. De a Biblia nem fejezi ki magát világosan, a szent szövegeket, melyeket azért írtak, hogy egész más kérdésekre derítsenek fényt, mint a fajok kérdésére, félreértették, és ha anélkül, hogy erõszakot követnék el ellenük, más jelentést lehet hozzájuk rendelni, akkor nem fogok késlekedni, és elõre megyek.

Azt természetesen el kell ismernünk, hogy Ádám a fehér faj õse. Az írások nyilvánvalóan így értendõk, mert a tõle származó nemzedékek nyilvánvalóan fehérek. Ezt elismerték, semmi sem mutatja az Ádámi származástan elsõ értelmezõi szemében, hogy a fehér fajon kívüli fajokat egyáltalán az emberi fajokhoz számították. Egy szó sem említi a sárga fajokat, és csak a szöveg önkényes értelmezése miatt tartjuk Ham patriarchát feketének; a fordítók és magyarázók Ádámot nevezik minden ember közös õsének, és vissza kellett menniük idõben és föl kellett sorolniuk minden nép õseit, akik az óta az idõ óta éltek. Szerintük az európai nemzetek Jafet törzsébõl származnak, míg Ázsiát a Szemiták foglalták el, és Afrikát a Hamiták, akiket, szerintem ok nélkül tartanak feketéknek. Az egész kép csodálatosan összeillõ a világ egy részét illetõen. És mi van a másik részével? Azt egyszerûen kihagyták belõle.

Egy pillanatra nem ragaszkodom az érvnek ehhez a sorához. Nem akarok szembeszállni a szöveggel, sem annak irodalmi magyarázataival, ha ezeket általánosan elfogadták. Csak rá akarok mutatni, hogy esetleg kételkedhetünk értékükben anélkül, hogy az egyház által meghatározott határokat túllépnénk. és akkor meg fogom kérdezni, hogy elfogadhatjuk-e az egységesek alapelvét, ahogyan van, és a tényeket valahogy mégis másképpen magyarázzuk, mint õk. Más szavakkal egyszerûen azt akarom megkérdezni, hogy függetlenül minden kérdéstõl az eredeti egységrõl vagy sokféleségrõl, lehet hogy nincsenek testileg és erkölcsileg nagyon radikális és messzeható különbségek az emberi fajok között.

A különféle kutyafajok közötti azonosságról Frédéric Cuvier ír többek között (Atmales du Museum, II. kötet, 458. oldal) de senki sem állítja, hogy minden kutyafaj külseje, ösztönei, szokásai és minõsége ugyanolyanok. Ugyanez igaz lovakra, bikákra, medvékre és hasonló állatokra. Mindenütt látjuk a közös eredetet és minden más különbözõségét, olyan mély különbözõséget, amely csak keresztezõdéssel szûnhet meg, és annak eredményei sem adják vissza az eredeti természeti azonosságot. Másfelõl, amíg egy faj tiszta marad, a különleges tulajdonságok változatlanok maradnak, és nemzedékrõl nemzedékre újratermelõdnek minden különbség nélkül.

Ez a vitathatatlan tény néhány embert arra ösztökélt, hogy megkérdezze, hogy tudjuk-e azonosítani a háziállatok formáját azok eredeti törzsén. A kérdés örökre megoldhatatlan. Lehetetlen a kiindulási típus természetét és formáját megállapítani, és biztonsággal tudni, hogy mennyire távolodtak el tõle a ma élõ fajok. Ugyanez a probléma áll fönt sokféle zöldség esetében is. Különösen azok, melyek eredete érdekesebb tanulmányt ígér, mint az összes többié, minden magyarázatnak ellenállnak ebbõl a szempontból.

A különbözõ fajok soha nem kételkedtek abban, hogy az összes faj eredeti õsénél pontosan az õ tulajdonságaik voltak meg. Ezen a ponton, és csak ezen, a hagyomány egyértelmû. A fehér emberek Ádámból és Évából származnak, akiket Blumenbach kaukázusinak nevezne; míg az "arab éjszakák" c. könyvben, amely noha könnyen érthetõ, sok igazság van benne és jól megfigyelt tények - azt olvassuk, benne, hogy néhány néger Ádámot és Évét feketének tartja, mert ezeket Isten képére formálták, és Isten is fekete és az angyalok is, míg Isten prófétája természetesen túl közel volt az Istenséghez ahhoz, hogy fehér bõrt mutasson alattvalóinak.

Sajnos a modern tudomány nem volt képes arra, hogy megmutassa a helyeset a sok vélemény között. Egyetlen valószínû elmélet sem tudta megvilágítani ezt a sötétséget, és minden valószínûség szerint az emberi fajok annyira különböznek közös õsüktõl, ha van nekik ilyen, mint amennyire egymástól különböznek. Ezért tehát vita nélkül föl fogom tételezni az egységes õst, és egyetlen feladatom a körülhatárolt mezõben, mellyel foglalkozom az, hogy elmagyarázzam a tényleges eltérést a primitív alaptípustól.

Az okokat nagyon nehéz kibogozni. Az egységesek elmélete mint már mondtam, a szokások, éghajlat és hely különbségével magyaráz. Ezzel lehetetlen egy véleményen lenni.

Az egységesek az embert állandóan az állattal hasonlítják össze elméletük támogatására. Magam is használtam ilyen érvet. De ez csak bizonyos határok között igaz, és nem tudnám becsületesen támogatni, hogy az emberi fajok éghajlat miatti változásáról beszéljünk. Ebbõl a szempontból nagyon erõs és specifikus a különbség az ember és az állat között. Megvan az állatok és növények földrajza, de az embernek nincs földrajza. Bizonyos

szélességi fokokon csak bizonyos növények, emlõsök, csúszómászók, halak és puhatestûek tudnak létezni; az ember minden változatában mindenütt meg tud élni. Az állatok esetében ezt tökéletesen elmagyarázza a szervezetükben levõ különbségek nagy száma; és könnyen el tudom hinni, hogy egy faj nem tud átkelni a délkörön, vagy egy bizonyos vízszint fölötti magasságra élve fölmenni, annyira függnek az éghajlat befolyásaitól, formáik és ösztöneik gyorsan megérzik ennek hatásait. Mivel az ember teljesen független az ilyen fogságtól, ezért elutasítom helyzetének olyan módon végzett összehasonlítását mint az állatokét, melyek jobban függnek a természet erõitõl.

Biztosan történtek változások a fajok szerkezetében a történelem hajnala óta a külsõ behatások miatt.; de ezek nem tûnnek eléggé fontosnak ahhoz, hogy teljesen elmagyarázzák azokat az életfontosságú különbségeket, melyek léteznek. Ez hamarosan világos lesz.

Föl fogom tenni, hogy van két törzs, melyek még hasonlóak a primitív típushoz, és az egyik hegyes országban él egy világrész belsejében, a másik egy szigeten az óceán közepén. A légkör és az élelemszerzés körülményei nagyon különbözõek, és föltételezem, hogy az egyik sokféle módon szerezhet élelmet, a másik nagyon kevés módon. Továbbá az elsõt hideg éghajlat alá teszem, a másikat a trópusi nap alá. Ezzel a külsõ ellentét teljes a kettõ között. Az idõ hozzáadja saját súlyát a természeti erõkhöz, és kétségtelen, hogy a két faj fokozatosan olyan sajátos jellegeket vesz föl melyek megkülönböztetik õket egymástól. De sok évszázad után sem fog alapvetõ vagy szervezeti változás bekövetkezni szervezetükben. Ezt az a tény bizonyítja, hogy nagyon hasonló embertípusokat találunk a világ nagyon távoli helyein, nagyon különbözõ körülmények között, ami az éghajlatot és minden mást illet. Az etnológusok egyetértenek ebben és néhányan azt is elhitték, hogy a hottentották a kínaiak gyarmata - ez a feltételezés más okokból lehetetlen - mert annyira hasonlítanak a celestiális birodalom lakóihoz. (Barrow ennek az elméletnek a szerzõje, amely a fej körvonalainak hasonlóságán és a Fokföld bennszülött lakóinak sárgás bõrén alapul. Egy utazó, akinek a nevét elfelejtettem, további érveket hozott, amikor megfigyelte, hogy a hottentották kalapja nagyon hasonlít a kínaiak kúp alakú kalapjára.)

Néhány szempontból néhányan nagy hasonlóságot láttak az õsi etruszkok és a Délamerikai araukánok között. a cherokeek sajátságai és körvonalai szinte azonosak néhány olasz népével, mint a kalabriaiakkal. Az Auvergne lakóinak átlagos arctípusa, különösen a nõké, sokkal kevésbé hasonlít az átlag európaiakéhoz, mint sok északamerikai indián törzséhez. Így ha elismerjük, hogy a természet hasonló típusokat képes produkálni nagyon távoli országokban és éghajlaton, akkor egészen világos lesz, hogy az emberi fajok minõsége nem a manapság aktív külsõ erõkbõl származik.

Nem tagadnám, hogy a helyi körülmények szívesen elmélyítenek bizonyos bõrszíneket, az elhízásra való hajlamot, a mellkasi izmok fejlettségét, a karok hosszát, vagy a lábszárét, a fizikai erõ növekedését vagy csökkenését. De ismétlem, ezek nem alapvetõ pontok. És nincs okunk rá, egy nagyon kis különbségbõl ítélni, mely a helyi körülmények változásától függ, és arra következtetni, hogy ezeknek valaha is sok befolyásuk lett volna a fajra. Ez elég súlyos érv.

Noha nem tudjuk, hogy milyen katasztrofális változások voltak hatással a fajok fizikai szervezésére a történelem hajnala elõtt, megfigyelhetjük legalább is, hogy ez az idõszak csak fajaink életének körülbelül felére terjed ki. Ha három vagy négyezer év homálya átjárhatatlan, még mindig lesz háromezer évünk, amelyen vissza tudunk menni bizonyos nemzetek életének kezdetéhez. Minden azt tûnik mutatni, hogy az ismert fajok, melyek

viszonylagosan tiszták maradtak, azóta nem nagyon változtak meg külsejükben, noha néhányuk már nem él ugyanazon a helyen, és így nem befolyásolják õket a külsõ hatások. Vegyük például az arabokat, Izmael ágát. Ma is megtaláljuk õket, ahogy az egyiptomi emlékmûvek mutatják meg õket, nemcsak saját országuk sivatagjaiban aszalva, de Malabár termékeny és gyakran párás éghajlatán, és a coro-mandula parton, az indiai szigeteken, és Afrika északi partjának sok részén, ahol kevertebbek, mint bárhol máshol. Nyomaikat meg lehet találni Roussillonban, Languedocban és a spanyol tengerparton, noha majdnem két évszázad telt el megszállásuk óta. Ha csak a környezet befolyásának lenne ereje, ahogy föltételezik arra, hogy a szervi típusok különbségeit kialakítsa vagy eltüntesse, akkor ezek nem maradnának meg hosszan. A helyváltoztatást akkor alakváltoztatás követné.

Az arabok után a zsidókról akarok szólni, akik ma is figyelemre méltóak ebbõl a szempontból, mert Palesztinától nagyon különbözõ éghajlatú országokban telepedtek meg, és föladták õsi életmódjukat. A zsidó típus nagyon is megmaradt; változásainak nincs jelentõsége, és soha nem volt elég ahhoz, hogy valamelyik országban vagy szélességi kör alatt megváltoztassa a faj jellemét. Az arab sivatag harcias rechabitái, a békés portugálok, a francia, német, és lengyel zsidók - mind egyformák. Az utóbbiból lehetõségem volt egyet közelrõl megvizsgálni. Jellege és profilja nyilvánvalóan megcsalta származását. Szemei különösen feledhetetlenek. Ez az északon meghonosodott polgár, akinek közvetlen õsei sok nemzedék során havas tájakon éltek, olyannak látszott, mint akit frissen cserzett a szíriai nap. A szemita arc ugyanolyan fõ jellegében, amilyennek az egyiptomi három vagy négyezer éves egyiptomi festmények ábrázolják. és megtaláljuk azt, ugyanolyan meglepõ és fölismerhetõ formában a legváltozóbb és legsokfélébb éghajlati körülmények között. A leszármazott és õs azonossága nem változtat semmilyen jellegen. Folytatódik a végtagok formájában és a temperamentumban. A német zsidók általában kisebbek és karcsúbbak mint az európai faj tagjai, akik között évszázadokig éltek. Továbbá a házasodási kor sokkal korábbi náluk, mint a másfajú népnél, mely között élnek (Muller, Handbuch der Physiologie des Menschen, II. kötet, 639. o.)

Ez az állítás átlósan ellentmond Prichard állításának, aki, hogy buzgón bizonyítsa a fajok egységét, megpróbálja megmutatni, hogy a serdülõkor mindkét nem számára ugyanakkor van minden fajnál (Prichard, " Az emberiség természettörténete," 484. oldal) õ az Ótestamentummal érvel a zsidók esetén, és a Korán vallási törvényével az arabok esetén, amelyekben a házasodási kor meg van szabva, és ez lányok esetén tizenöt, sõt (Abu-Hanifah) véleménye szerint tizennyolc év.

Ez a két érv nagyon kétségesnek tûnik. Elõször is a biblia tényei nem mérvadóak ezen a ponton, mert gyakran ellentmondanak a természet irányának. Sára például nagyon öreg korban szült gyereket, amikor maga Ábrahám száz éves volt (Teremtés, xxi, 5., és ilyesmit nem lehet józan logikával elmagyarázni. Másodszor, a mohamedán törvény szemlélete és rendelkezéseihez azt mondhatom, hogy a Korán nemcsak azt akarja garantálni, hogy a lány testileg érett a házasság engedélyezése elõtt. Azt is akarja, hogy elég fejlett legyen oktatásban és intelligenciában ahhoz, hogy megértse a komoly kötelezettségeket, melyek új helyzetében rá hárulnak. Ezt mutatják a próféta fáradozásai, aki elõírja, hogy a lány vallási oktatásának folytatódnia kell a házasság után is. Könnyû látni, hogy ebbõl a szempontból a napnak a lehetõ leghosszabbnak kell lennie, és miért volt a törvényhozó célja, hogy fejlessze a gondolkodást, ahelyett hogy gyorsan meghozza rendelkezéseit, ahogy a természet kifejleszti a lányt. Ez nem minden.

Újra, Pritchard komoly tényállást hozott elõbbre, van néhány oknyomozó érve, de könnyebb szintû, melyek a kérdést az én szempontom irányában döntik el.

A költõk szerelmi történeteikben csak azzal törõdnek, hogy hõsnõiket szépségük virágjában mutassák be, és nem gondolnak azok erkölcsi fejlõdésére. A keleti költõk szerelmei mindig fiatalabbak, mint amilyen korúakat a Korán elõír. Zulejka és Lejla még nem tizennégy évesek. Indiában a különbségek még föltûnõbbek. Sakuntala Európában még gyereknek számítana. Az indiai lány ideális kora kilenc és tizenkét év között van. Nagyon általános vélemény, régóta elismert és megállapodott az indiai, perzsa és arab fajnál, hogy a nõk esetében az élet tavasza akkor van, amely kort mi kissé koraérettnek nevezzük. Íróink sokáig követték erre vonatkozóan római példaképeik vezérfonalát. Ezek, mint görög tanítóik, a tizenöt éves kort tartották a legjobbnak. Azóta irodalmunkat észak eszméi befolyásolták, novelláinkban csak tizennyolc éves vagy annál idõsebb lányokat láttunk. Novelláinkban csak tizennyolc éves vagy annál idõsebb lányokat láttunk. (Shakespearevel különbséget kell tennünk, aki Olaszország képét festi le. Így a Rómeó és Júliában Capulet ezt mondja:
"gyermekem még furcsább, még nincs tizennégy éves. Várjunk még két évet, amíg menyasszony lesz."
Melyre Paris ezt válaszolja:
"Nála fiatalabbak már boldog anyák.")

Visszatérve a komolyabb érvekre, ezek száma szintén bõséges. A mellett, amit a német zsidókról mondtam, megemlíthetjük, hogy Svájc sok részén olyan lassú az emberek nemi érése, hogy a férfiak esetén sokszor még húsz éves korban sem teljes. A cigányok más eredményt mutatnak, amely könnyen ellenõrizhetõ. Ugyanolyan gyorsan érnek, mint a hinduk, akikkel rokonok; és a legzordabb helyeken, mint Oroszországban és Moldáviában arcuk és testi fölépítésük, valamint szokásaik ugyanazok, mint a páriáké.

Krapff, keletafrikai hittérítõ szerint a wanikák tizenkét évesen házasodnak, fiúk és lányok egyaránt. (Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, iii kötet, 317. oldal). Paraguayban a jezsuiták bevezettek egy szokást, melyet még ma is fönntartanak híveik között, mely szerint a fiúk tizenhárom, és a lányok tízévesen házasodnak. Tizenegy és tizenkét éves özvegyeket lehet itt látni. (A. d'Orbigny, L'Homme americain, i. kötet , 40. oldal) Délbrazíliában a nõk tíz vagy tizenegy éves korukban házasodnak. A havivérzés nagyon korán elkezdõdik, és korán is múlik el. (Martius és Spix, Reise in Brasilien i. kötet, 382. oldal). Ilyen idézeteket vég nélkül lehet találni. Még csak egyet akarok idézni. Yo-kiao-Li regényében egy kínai hõsnõ tizenhat éves, és apja kétségbe van esve, hogy ilyen korban még nem házas.)

Én nem vélem minden pontban az ellenkezõjét mint Prichard. Egyik következtetését hálásan elfogadom, mégpedig azt, hogy "az éghajlati különbségek kevés következménnyel járnak, ha bármivel is az élet fontos szakaszaira és azokra a fizikai változásokra nézve, melyeknek az ember szervezete alá van vetve." (Prichard, 486. oldal). Ez a megjegyzés nagyon igaz, álmomban sem vitatkoznék vele. Csak hozzáadom, hogy ez ellent látszik mondani néhány apró további elvnek, melyet amerikai pszichológusok és régészek vallanak.

Az olvasó látni fogja, hogy a kérdés, melyrõl itt szó van, a típusok állandósága. Ha megmutattuk, hogy az emberi fajok mindegyike föladná saját egyéniségét, és azt csak vérkeveredés útján lenne képes újra elérni, az egységes elv nagyon kemény nyomás alá kerülne. Észre kell vennem, hogy ha a típusok így teljesen le vannak rögzítve, örököltek és

állandóak az éghajlat és az eltelt idõ ellenére, az emberiség nem kevésbé teljesen és határozottan föl van osztva külön részekre, mintha a különbségek az eredet tényleges különfélesége miatt állnának fönt.

Most egyszerûvé válik egy egyszerû következtetés fönntartása, amit láttunk, hogy az bõségesen támogatnak, az arabok esetén az egyiptomi szobrok ténye, és a zsidók és cigányok megfigyelésével. Ugyanakkor nincs okunk arra, hogy lemondjunk arról a nagy segítségrõl, melyet a templomok freskói és a földalatti kamrák nyújtanak a Nílus völgyében, melyek mind a néger típus sajátságait mutatják, a gyapjas hajat, az elõre álló állkapcsú fejet, a vastag ajkakat. Jelenleg Khorsabadban fedeztek föl egy földalatti dombormûveket, melyek igazolják azt, amit már a Persepolisi díszített sírok révén tudunk, és teljes biztonsággal igazolják, hogy az asszírok testileg azonosak azokkal a népekkel, akik ma laknak azon a területen.

Ha hasonló tényeink lennének a más, még élõ fajokról, akkor ugyanez lenne az eredmény. A típusok állandósága csak teljesebben lenne bemutatva. De elég, ha minden esetben megállapítottuk, ahol megfigyelés lehetséges volt. Most azoknak kell ellenérveket hozni, akik nem értenek ezzel egyet.

Nincsenek eszközeik arra, hogy ezt megtegyék, és védõvonaluk azt mutatja, hogy vagy elejétõl önmaguknak mondanak ellent, vagy olyan föltételezéseket állítanak föl, melyek erõsen ellentmondanak a nyilvánvaló tényeknek. Például azt mondják, hogy a zsidó típus változott az éghajlattal, pedig a tények az ellenkezõjét mutatják. Érvelésüket a Németországban található nagyszámú szõke kékszemû zsidóra alapozzák (azóta fölfedezték, hogy bizonyos zsidók hajának szõkesége a tatár vérrel való vegyülésük miatt van. A 9. században a kazárok törzse áttért a júdaizmusra és keresztezõdött a német-lengyel zsidókkal (Kutschera, Die Chasaren).-angol fordító) Hogy ennek valami értéke is legyen az egységesek szempontjából, kizárólag az idõjárást teszik felelõssé vagy a jelenség fõ okának tartják; emellett az egységesek maguk vallják be, hogy a szem és haj színe sem a földrajzi helyzettõl, sem a hideg vagy meleg befolyásától sem függ. (Edinburgh Review: "Etnológia vagy a fajok tana", a 1848 októbere, 444-448 oldal: "Valószínûleg nincs alapja a fajok eredeti különállóságának, melyre olyan sokan alapoznak, mert a bõr és hajszínbõl vezetik le ... de úgy gondoljuk, hogy ez nem állja meg a helyét egy sor komoly vizsgálat után ...)

Helyesen megemlítik a kék szem és szõke haj jelenlétét a cingalézek esetén (l. ugyanott, 453 oldal: "A cingalézeket Dr, Davy írja le, mint változó színûeket világosbarnától feketéig. Hajuk és szemük fõképp fekete, de a világosbarna szem és a barna haj nem nagyon ritka. Néha látni szürke szemeket és vörös hajat, és idõnként, noha ritkán lehet kék vagy piros szemet is látni, és az albínók fehér haját"), megjegyzik a feketétõl barnáig terjedõ hajszín sok változatát, és elismerik, hogy a szamojédok, tunguzok és más népek a jeges tenger mellett vagy piszkosbarna vagy füstös barna bõrûek."). Így az éghajlat semmit sem számít a bõr, haj és szem színét illetõen. Vagy teljesen jelentéktelennek kell tartanunk ezeket, vagy a fajhoz tartozónak. Tudjuk például, hogy a vörös haj soha nem volt ritka keleten és ma sem az; és így nem meglepõ, ha ilyen német zsidókat találunk. Egy ilyen ténynek nincs semmi módon befolyása a típusok állandóságának elméletére.

Az egységeseknek akkor sincs több szerencséjük, ha a történelmet hívják segítségükre. Csak két elemet mutatnak be elméletük bizonyítására - a törököket és a magyarokat. Az elõbbiek ázsiai eredete elfogadott dolog, ugyanúgy, mint közös rokonságuk az osztyákok és lappok finn fajához. Így a primitív idõkben sárga arcuk volt, elõreálló járomcsontjuk, és

kis termetük, mint a mongoloknak. megállva ezen a ponton az egységes mai utódaikat tekinti, és ezeket európai típusnak találja, hosszú szakállal, a szemek mandulavágásúak, de nem ferdék, és diadalmasan azt következteti a töröknek ilyen rendkívüli változásából, hogy a faj nem állandó. (ugyanott, 439 oldal) . Néhány ember azt mondja, valójában görög, georgiai és cserkesz vér keverékének hitte õket. De az a keveredés csak részleges. Nem minden török volt ahhoz elég gazdag, hogy a Kaukázusban vegyen magának feleséget; nem mindegyiknek volt háreme fekete rabszolgákkal. Másfelõl a görögök gyûlölték hódítóikat; és általában a vallási antipátia általában nem kedvezett az ilyen szövetségnek; noha a két nép együtt él, de szellemben és jelenleg éppen olyan távol állnak egymástól, mint a hódítás elején. (ugyanott, 439 o. (összefoglalva).)

Ezek az okok megtévesztõek és nem megbízhatóak. Csak ideiglenesen ismerhetjük el a török faj finn eredetét. Máig csak a nyelv rokonsága bizonyította, és késõbb meg fogom mutatni, hogy egyedül a nyelv rokonsága különösen kétséges és kritizálható. De föltéve, hogy a török népek õsei a sárga fajhoz tartoztak, könnyen meg tudjuk mutatni, hogy kitûnõ okuk volt arra, hogy távol tartsák magukat tõle.

Amikor az elsõ turáni hordák lejöttek északkeletrõl hogy Konstantinápoly urai legyenek, amely több évszázados folyamat volt, nagy változások történtek a világban. A nyugati törökök a változó szerencse sok viszontagságától szenvedtek. Egyszerre voltak gyõzõk és legyõzöttek, urak és szolgák; és nagyon sokféle nép között laktak. A történészek szerint (Hammer, Geschichte des Osmanischen Reichs, i. kötet,. 2. oldal) az oguzok, õseik az Altáj hegyrõl jöttek le, és Ábrahám ideje alatt felsõ Ázsia hatalmas sztyeppéin éltek, amely a Kaszpi tótól az Aral tóig terjed, és Szibériától Tibetig.

Ezt az õsi és rejtélyes helyet még sok germán nép lakta. (Ritter, Erdkunde, Asien, i. kötet, 433 o. és más oldalak ; Tassen, Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, ii kötet 65 oldal; Benfey, Ersch és Gruber's India enciklopédiája 12. oldal; A. von Humboldt ezt a tényt korunk egyik legfontosabb fölfedezéseinek egyikének nevezi (Középázsia, ii. kötet 639 o.). A történelemtudomány szempontjából ez teljesen igaz. Érdekes tény, hogy ahogy a keleti írók elkezdtek Turkesztán népeirõl beszélni dicsérik arcuk szépségét és alakjukat (Nushirwan, aki a Kr.u. hatodik század elsõ felében uralkodott, elvette Sharuzt, a török kán lányát. õ volt korának legszebb nõje. (Haneberg, Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, i. kötet, 187 o.)).

A Shahnameh sok hasonló tényrõl számol be. A túlzó kifejezések használata a szabály ebben az összefüggésben; és mivel azok az írók látták az õsi világ szépségeit, mint szabványt, nem valószínû, hogy föllelkesedtek volna a mongol faj leírhatatlanul csúnya, visszataszító és közönséges figuráinak láttán. Ez a nyelvi érv ellenére is igaz, amit önmagában lehet hogy rosszul használnak.

Mint a szittyák, a mongol faj fölvette az árja nyelvet, így nem lenne semmi meglepõ abban, hogy az oguzok az árja fajhoz tartoztak, noha finn dialektust beszéltek. Ezt az elméletet érdekes módon támogatja Rubruquis utazónak egy naiv megjegyzése, akit Szent Lajos küldött a mongolok urához. "meglepõdtem" mondja a jó szerzetes "hogy mennyire hasonlított ez a herceg a késõbbi M. Jean de Beaumontra, aki szintén ilyen pirosarcú és friss küllemû volt. Alexander von Humboldt, aki szintén érdeklõdött az ilyen megjegyzések iránt, hozzáadja hasonlóan jó megfigyeléssel: "az arckifejezés szintén érdekes, ha emlékezünk arra, hogy a Dzsingisz család valószínû török volt és nem mongol." Igazolja következtetését, hozzáadva: "A mongolos jelleg hiánya meglep bennünket azokon a képeket, melyek Baber utódait, India uralkodóit mutatják be."

(Középázsia, i. kötet, 248 o. és megjegyzés).

Még mindig vitázhatunk véleményünkrõl. De megegyezünk egy pontban, és beismerjük, hogy az altáji oguzok valójában finnek voltak; és továbbmegyünk a mohamedán idõszakhoz, amikor a török törzsek kialakultak, különféle nevek és váltakozó körülmények között Perzsiában és Kisázsiában.

Az oszmánok még nem léteztek, és elõdjeik a szeldzsukok vére már közeli kapcsolatban volt az iszlám fajaival. Ennek a népnek a fõnökei, mint Gayaseddin-Keikosrev 1237-ben egy arab nõt vett el. Sõt, Aseddin, egy másik szeldzsuk herceg anyja keresztény volt. Minden országban a vezetõk jobban ügyelnek fajuk tisztaságára, mint a köznép. Ha a fõnök ilyen elõítéletmentesnek mutatkozott, akkor megengedhetõ azt föltételezni, hogy a nép sem volt gátlásosabb. Ahogy a szeldzsukok portyái nagy területrõl tették számukra lehetõvé a rabszolgák szedését, kétségtelen, hogy a tizenharmadik századtól az õsi oguz ágba, mellyel a Rumi szeldzsukok távoli rokonságban álltak, nagy mértékben szivárgott be szemita vér.

Ebbõl az ágból származott Oszmán, Ortoghrul fia és Osmanlis apja. A sátra körül összegyûlt családok nem voltak nagyszámúak. Hadserege csak egy rablóbanda volt; és ha ennek a nomád Romulusznak az õsi utódai képesek voltak növekedésre, az csak úgy lehetséges, hogy követték Róma alapítójának gyakorlatát és bárkinek kinyitották sátrukat, aki csak be akart lépni.

Föltételezhetõ, hogy a szeldzsuk birodalom hanyatlása segített abban, hogy katonák az ugyanolyan fajú oszmanitákhoz menjenek. Világos, hogy ez a faj jelentõs változáson ment át; emellett, még ezek az új erõforrások sem voltak elegendõek, mert ettõl az idõtõl fogva a törökök rendszeresen rabszolgaszerzési hadjáratokat indítottak, melynek célja saját népességük növelése volt. A tizennegyedik század elején Urkán, Khalil Chen-dereli beosztottja, egy fekete, megalapította a janicsárok seregét. Elõször ezek csak egy ezred volt. De IV. Mohamed alatt a gárda száma 140 ezerre növekedett; és ettõl az idõtõl fogva a törökök állandóan keresztény gyerekekkel töltötték föl, akiket Lengyelországból, Németországból, Olaszországból vagy magából az európai Törökországból hoztak, az iszlámra térítették, és a négy évszázad alatt legalább 5000 olyan családfõ volt, akik európai vért adtak a török nemzet véréhez. A fajkeveredés nem ért itt véget. A Földközi tenger mentén nagymérvû kalózkodás folyt, melynek célja a háremek föltöltése volt.

Továbbá (még meggyõzõbb tény) nem volt olyan csata, vesztes vagy nyertes, amely meg ne növelte volna az igazhitûek számát. Nagyszámú férfi változtatta meg vallását, és azontúl törököknek számítottak. A csatamezõt körülvevõ területet megszállták a csapatok és minden nõt birtokukba vettek, akit csak tudtak. A zsákmány gyakran olyan bõséges volt, hogy nehéz volt túladniuk rajta; a legszebb lányt egy csizmáért cserélték el. (Hammer, op. cit., i. kötet , 448 o.: "A magyarok elleni csatát vadul vívták és jelentõs zsákmánnyal járt. Annyi fiút és leányt ejtettek rabul, hogy a legszebb lányt egy csizmáért cserélték el, és Ashik-Pacha-Zadeh, egy történész, aki maga is részt vett a csatában és a zsákmányolásban, nem tudta többért eladni öt rabszolgafiúját Skopiban, mint 500 piaszterért.") Ha ezt az ázsiai és európai Törökország lakosságával kapcsolatban tekintjük, mely soha nem haladta meg a 12 milliót, akkor világosan látjuk, hogy a faji állandóság érvei és ellenérvei semmiféle támogatást nem találnak egy ilyen vegyes lakosságú nép történetében, mint a törököknél. Ez annyira nyilvánvaló, hogy ha, mint ez gyakran megtörténik, egy oszmánban a sárga faj sajátosságait vesszük észre, akkor ezt nem tulajdoníthatjuk közvetlen annak finn eredetének; ez egyszerûen szláv vagy tatár vér

hatása, mely valamelyik nemzedékben láthatóvá lesz, mint a többi idegen elem, melyet magába szívott.

Befejezve az ottománok etnológiáját rátérek a magyarokéra.

Az egységes elmélet ilyen érvekkel támasztja elméletét alá: "A magyarok finn eredetûek, és a lappföldiekkel szövetségesek, a szamojédokkal és az eszkimókkal. Alacsony emberek széles arccal és jól látható járomcsonttal, színük sárgás vagy piszkosbarna színû. De a magyarok magasak és jóalkatúak. Végtagjaik hosszúak, hajlékonyak és erõsek, szépség jellemzi õket, és a fehér nemzetekre hasonlítanak. A finnek mindig gyengék voltak, unintelligensek és elnyomottak. A magyarok fontos helyet foglalnak el a világ meghódítói között. õk rabszolgákká tettek másokat, de maguk soha nem voltak rabszolgák. Így, mivel a magyarok finnek, és annyira különböznek a finnektõl és primitív águk minden más részétõl, fizikailag és erkölcsileg, nagyon meg kellett hogy változzanak. (Etnológia, 439 oldal: "A magyar nemesség ... történelmi és nyelvi tények bizonyítják, hogy a nagy Északázsiai ág része, közeli vérrokona a buta és gyönge osztyákoknak és a szelídíthetetlen lappoknak".)

Ha ilyen változás tényleg történt, akkor az olyan rendkívüli lenne, hogy ellenszegülne minden magyarázatnak, még az egységesekéinek is, noha azok nagy változásokat rendelnek bizonyos csoportokhoz. Mert a változás a kilencedik század elején és korunk között kellett volna hogy történjen, azaz kb. 800 év alatt. Továbbá tudjuk, hogy ebben az idõszakban Szent István honfitársai nem keveredtek nagy mértékben a körülöttük levõ nemzetekkel. Boldogan egyetértünk, nincs szükségünk meglepetésre, az elmélet, noha másképpen tökéletes, egy alapvetõ hibája van - a magyarok biztosan nem finnek.

Egy jó cikkben A. de Gerando (Essai historique sur I'origine des Hongrois (Párizs, 1844)) megdöntötte Schlotzer és követõi elméletét. Súlyos érvek, melyek forrása görög és Arab történészek és magyar történetírók mûvei, tényekkel és adatokkal, melyek a kritikáknak ellentmondanak, bebizonyította az erdélyi székely törzsek rokonságát a hunokkal, és azonosítja a korábbi primitív korokban az elõzõeket, mint Pannónia utolsó megszállóit. Így a magyarok hunok.

Itt biztosan találkozni fogunk további ellenvéleményekkel, ugyanis azokkal, amelyek azt gondolják, hogy ez az érv a magyarok különbözõ eredetére utal és szorosan összeköti õket a sárga fajjal. Ez hiba. A "hun" név nemzetet jelent, de történelmileg beszélve gyûjtõszó. törzsek tömegét jelenti, akik nem homogének. Attila õseinek zászlai alatt sok nép harcolt, szövetségek, melyeket "fehér hun" néven emlegettek, mindig külön voltak válva. Ezekben a germán elem volt az uralkodó.

A jelenlegi vélemények Középázsia népeirõl, úgy tûnik, nagy változtatásra szorulnak. Nem tagadható, hogy a sárga fajok vére többé-kevésbé jelentõs módon keresztezõdött a fehérrel. Ez nem gyanították azelõtt, de ez kétségbe von minden õsi írást a tárgyról, amelyeket mos ennek fényében újra át kell nézni. Alexander von Humboldt nagyon fontos megfigyelést csinál a kirgiz-kazákokról, akiket a bizánci Menandrosz és Konstantin-Porphyrogenetes említ. Helyesen kimutatja, hogy ha az elõbbi a török Shagan Dithubul to Zemarch kirgiz (xergiz) szeretõjérõl beszél II Jusztiniánusz császár követének, 569-ben, akkor kevert vérû lányról beszél. Pontosan azokra a szép török lányokra hivatkozik, akiket a perzsák úgy dicsérnek, és akik olyan kevéssé voltak mongol típusok mint ez a kirgiz. (Középázsia, i. kötet 237 o. ii. kötet, 130-131 o.).

A sárga fajokkal való kapcsolat biztosan befolyásolta vérük tisztaságát. Ebben nincs rejtély; ezt a tényt elárulja a magyarok szögletes, csontos formája. A nyelv közeli rokon török dialektusokkal. Így a magyarok fehér hunok, noha hibásan sorolták õket a sárga fajhoz, ezt a zûrzavart korábbi vegyesházasságaik okozták (önkéntes vagy kényszerített) a mongolokkal. valójában, Ahogy megmutattuk, a magyarok kevert nép, germán alapú. Nyelvük alapjai és általános szókincse nagyon különbözik a germán nyelvcsaládtól, de pont ugyanez volt az eset a szittyákkal is, egy sárga fajjal, melyek árja nyelvet beszélnek (Schaffarik, Slavische Altertümer, i. kötet, 279 o. el pass.) és a neustriai skandinávokkal, akik néhány év hódítás után fölvették alattvalóik kelta-latin nyelvét! (Aug. Thierry, Histoire de la Conquéte d'Angleterre, i. kötet i, 155. o.)

Semmi sem bizonyítja azt a hitet, hogy az idõ múlása, az éghajlat különbözõsége vagy a szokások változása egy lappot vagy osztyákot, egy tunguzt vagy permet Szent Istvánná változtat. Ebbõl a cáfolatából az egységesek egyetlen érvének azt következtetem, hogy a faji típusok maradandósága vitán felül áll. Olyan erõs és megdönthetetlen, hogy a környezet teljes változása sem képes ezt megváltoztatni, ha nem történik keresztezõdés.

Bármelyik oldal, lehet azon vitatkozni, hogy az emberi lények eredete egyféle vagy többféle faj volt, az bizonyos, hogy a különbözõ családok ma teljesen különbözõek. Nincs olyan külsõ befolyás, mely õket egyformává akarná tenni vagy egységes tömeggé akarná õket alakítani.

A létezõ fajok egy vagy több primitív törzs független ágai. Ezek a törzsek mára eltûntek. A történelmi idõ folyamán sem váltak ismertté, és még a legáltalánosabb képet sem tudjuk kialakítani mibenlétükrõl. A végtagok formájában és arányaiban, a koponya alapjában, a test belsõ kialakításában, az érrendszer fajtájában, a bõr színében és hasonlóakban különböztek egymástól. Soha nem sikerült nekik elveszteni jellegzetességeiket, kivéve a vérkeveredés erõteljes hatására.

A faji mibenlét jelensége teljesen elegendõ ahhoz, hogy nagy különbségeket és egyenlõtlenséget hozzon létre, amely a különbözõ ágak között megtalálható, hogy ezeket a természeti törvények méltóságára emelje, és hogy igazoljon néhány különbséget, melyek a nemzetek testi életével kapcsolatban jöttek létre

Mivel tisztelem a tudományos tekintélyt, amit nem tudok áthágni, sõt nem akarom a vallásos magyarázatot sem támadni, ezért mély kétségek maradnak meg, melyek mindig nyomasztanak engem, mint pl. az eredeti egység kérdése, és most meg fogom próbálni a rendelkezésemre álló eszközökkel olyan szintig fölfedni, amennyire lehetséges a nagymértékû testi különbség okait.

Ahogy senki sem akarja kockáztatni annak tagadását, hogy e fölött a kérdés fölött rejtélyes sötétség honol, melynek okai egy idõben testiek és természetfölöttiek. A furcsaság legbelsõ mélyedéseiben, mely beburkolja a problémát uralkodnak az okok, melyek végsõ otthona Isten fejében van; az emberi szellem érzi jelenlétüket anélkül, hogy istenítené természetüket, és visszazsugorodna a szörnyû hódolatba. Valószínû, hogy a földi képviselõk, akiktõl várjuk, hogy kulcsot adjanak a rejtélyhez, maguk is csak eszközök és alsó részei egy nagy gépnek. Minden dolog eredete, minden eseményé és mozgalomé nem végtelenül kicsi, ahogy gyakran szeretjük mondani, hanem ellenkezõleg, olyan hatalmas, olyan mérhetetlen egy behatárolt fölfogású ember számára, hogy amíg talán gyanakszunk arra, hogy léteznek, soha nem remélhetjük, hogy kezünkbe vehessük õket vagy biztosan fölfedezzük természetüket. Mint egy acéllánc, amely nagy súlyokat tud fölemelni, gyakran

elõfordul, hogy tárgyhoz legközelebbi láncszem a legkisebb, így a közvetlen ok gyakran jelentéktelennek tûnik; és ha elszigetelve figyelnénk meg, akkor hajlamosak lennénk elfelejteni azt a hosszú sorozatot, mely azelõtt történt meg. Ez egyedül ad neki értelmet, de mindez, bármilyen hatalmas is, olyasmitõl származik, amit az emberi szem soha nem látott. Ennélfogva nem kell, mint a bolondnak a régi közmondásban csodálkoznunk azon, hogy a rózsaszirom ereje miatt kifut a víz; inkább arra kell gondolnunk, hogy az eset oka a víz mélysége volt, mely megtöltötte az edényt, amelybõl aztán kifutott. Tekintsünk tisztelettel az elsõdleges okokra, melyek messze a mennyben laknak, és amelyek nélkül semmi sem létezne; az isteni erõ tudatában, amely mozgatja õket, helyesen tartanak igényt tiszteletre mellyel végtelen hatalmú teremtõjüknek tartozunk.

De ne beszéljünk itt róluk. Nem tudjuk elhagyni az emberek területét, ahol csak mi remélhetjük hogy találkozunk vele. Birtokunkba vehetjük a láncot, vagy csak annak utolsó láncszemét, mindenesetre azt a részét, melyet látunk és meg tudunk érinteni, anélkül, hogy megpróbálnánk azt megkapni, amit nem tudunk elérni - ez a feladat halandók számára túl nehéz. Ezt mondani nem tiszteletlenség; ellenkezõleg, ez kifejezi azt a meggyõzõdésünket, hogy gyöngeségünk leküzdhetetlen.

Az ember újonnan jött a világra. A geológiai folyamatok elemzése, de problémáinak keresése csodálatosan rendszeres módon fölteszi, hogy az ember távol van a Föld felületének legöregebb kõzeteitõl. Nincs nyoma az õslények között. Mikor õseink elõször megjelentek az már idõsebb világban, Isten, a Szentírás szerint az mondta nekik, hogy õk lesznek az urak és minden fölött uralkodni fognak a Földön. Ezt az ígéretet nem is annyira nekik adta, mint utódaiknak, mert ezeknek az elõször gyönge lényeknek nagyon kevés eszközük volt, nemcsak arra, hogy uralják az egész természetet, hanem arra is, hogy a leggyöngébb támadásoknak ellenálljanak. (Lyell, "A geológia alapjai," i. kötet i, 178. o.). Az éteri szentség látta az elõzõ idõszakokban, hogy az embernél sokkal impozánsabb lények bújhatnak elõ az iszapos földbõl és a mély vizekbõl. Ezeknek a gigantikus fajoknak a legtöbbje kétségtelenül eltûnt azokban a szörnyû forradalmakban, melyekben a szervetlen világ mérhetetlenül nagyobb erõrõl adott tanúbizonyságot, mint az természet összes állata. De ezeknek a hatalmas lényeknek a nagy része még élt. Minden területen voltak elefántcsordák, rinocéroszok, és a masztodon is otthagyta nyomait az amerikai hagyományok szerint (Link, Die Urwelt und das Altertum, II. kötet, 84. o.)

A régi idõk monstrumainak utolsó maradványai teljesen elegendõek voltak ahhoz, hogy nagy hatást tegyenek fajunk elsõ tagjaira és éreztessék velük saját kicsinységüket, és nagyon szerény képet adtak saját problematikus hatalmasságukról. Nemcsak az állatoktól kellett elhódítani vitatott birodalmukat. Ezeket végsõ soron le lehetett ügyességgel, és nem erõvel gyõzni, és harc esetén el lehetett menekülni. Az eset egészen más volt a természet esetén, annak a hatalmas természetnek az esetében, amely minden oldalról körülvette a primitív családokat, szorosan fogva tartotta õket és hatalmas erejének minden idegét éreztette velük. (Link, op, cit., i. kötet, 91.o.) Az õsi világösszeomlások kozmikus oka, noha gyöngén, de még mindig mûködött. Részleges rengések zavarták még mindig a föld és óceán helyzetét. Néha a tenger szintje emelkedett és nagy partszakaszokat mosott el, néha szörnyû vulkánkitörések öntöttek ki a vizek mélyérõl hegytömegeket, hogy azok a kontinensek részeivé váljanak. A világ még dolgozott, és Jehova nem enyhítette meg, mert "látta hogy jó volt."

Az egyensúly általános hiánya szükségszerûen hatott az éghajlati körülményekre. A föld, a tûz és víz harca a meleg, hideg, szárazság és nedvesség teljes és gyors változásaival járt. A talaj kipárolgásai, melyet még földrengések is ráztak, ellenállhatatlanul hatott az

élõlényekre. Az okok, melyek a Földet a harc leheletével és szenvedéssel borították, csak növelték a nyomást, melyet az embernek a természettõl el kellett viselnie. Az éghajlat és környezet különbsége õsszüleinkre sokkal jobban hatott, mint ránk. Cuvier "értekezés a forradalmakról egy bolygón" c. mûvében azt mondja, hogy napjaink szervetlen erõi nem tudnának olyan rázkódásokat és robbanásokat okozni, vagy a Föld felszínét annyira megváltoztatni, mint amilyenekrõl a geológia tanúskodik. A változások, melyeket a természet szörnyû hatalma okozott saját testén, ma nem fordulhatnának elõ; a természetnek hasonló hatalma volt az ember fölött, de ma már nincs akkora. Elvesztette mindenhatóságát, vagy az legalábbis annyira legyengült és lefaragták, hogy a földi élõlények életének körülbelül felétõl nem történtek fontos változások, és még sokkal kevésbé olyanok, melyek összehasonlíthatóak lennének azokkal, melyek a különféle fajokat örökké elválasztották egymástól.

Cuvier és mások Nézzük meg ezen a ponton Alexander von Humboldt véleményét is: "Az emberi faj megjelenését megelõzõ korszakokban a Föld belsejében levõ erõk hatására a földburok vastagsága megnõtt, megváltoztatta a levegõ hõmérsékletét és az egész Földet lakhatóvá tette olyan terményekkel, melyeket ma kizárólag trópusiaknak tartunk. Ezután bolygónk helye a központhoz (Nap) képest megváltozott, sugárzás és lehûlés következett be, és a különféle hosszúsági körökön ez (a naphoz viszonyított helyzet) határozta meg kizárólagosan az éghajlatot. Ugyancsak ezekben a primitív idõkben történt, hogy a rugalmas folyadékok vagy a vulkáni erõk a Föld belsejében, melyek erõsebbek voltak, mint ma, kitörtek a Föld oxidált és még nem eléggé szilárd burkán keresztül." (Középázsia, I. kötet, 47. oldal).

Két dolog biztos: elõször, hogy a fõ különbségek fajunk ágai között már a legkorábbi idõben meg voltak határozva földi életünkre; másodszor, hogy azért, hogy elképzeljünk egy idõszakot, amikor ezek a fiziológiai hasadások lejátszódhattak volna, vissza kell mennünk abba az idõbe, amikor a természetes okok befolyása sokkal aktívabb volt mint most, normális és egészséges körülmények között. Ilyen idõ tulajdonképpen csak rögtön a teremtés után lehetett, amikor a Földet jelenlegi katasztrófái megrázták, és teljesen védtelen volt a halálos vajúdás utolsó félelmetes kihatásaival szemben. Ha az egységes elméletbõl indulunk ki, nem tudunk késõbbi idõpontot kijelölni a fajok különválására.

Egyetlen érv sem alapulhat a normálistól való véletlenszerû elválásra, melyeket néha lehet egyedeknél találni, és ha ezeket továbbvinnénk, biztosan megnövelnék a fontos változatok számát. Az ilyen deformációkat és visszacsúszásokat nem véve figyelembe, néhány furcsa esetet gyûjtöttek össze, melyek elsõ pillantásra értékesnek tûnnek a fajok különbségének elmagyarázásánál. Hogy idézzünk egy ilyen esetet, Prichard (második kiadás, 92-94.oldal, 'Az ember 1727-ben született'.) idézi Barker beszámolóját egy emberrõl, akinek egész testét, az arcát kivéve egyfajta sötét héj borította, amely egy nagy szemölcsgyûjteményre emlékeztetett, kívülrõl és belülrõl is nagyon kemény és fájdalomra nem érzékeny; ha megvágta, nem vérzett. Ennek a furcsa borításnak a következõ szakaszában, mikor elérte az 1.4 cm vastagságot, akkor elkezdett leválni és leesett; ezután új képzõdött, mely minden tekintetben hasonló volt a régihez. Négy fia volt, mind hasonlított apjára. Az egyik túlélte apját; de Barker, aki gyerekkorában látta, nem mondja meg, hogy elérte-e a férfikort. Csak azt következteti, hogy tekintve, hogy az utódok ilyenek voltak "egy emberfajnak az eredete lehet ez az ember, akiknek ilyen vastag borításuk van; ha ez megtörténne, akkor elfelejtenék a véletlenszerû eredeti õst, és nem lehetetlen, hogy õket egy másfajú embercsoportnak vélnék."

Az ilyen következtetés lehetséges. Az egyének viszont, akik annyira különbözõek a többi egyedtõl, nem viszik át jellegüket. Utódaik vagy visszatérnek a szokásos külsõre, vagy hamarosan kihalnak. Minden, ami eltér a természetestõl és a világ rendjétõl, az csak kölcsönzi életét egy idõre, de nem alkalmas annak megtartására. Másfelõl, nagyon régen történt furcsa véletlenek sora az emberiséget olyan útra tette volna, amely nagyon messze lett volna azoktól a fiziológiai körülményektõl, melyeket eredetileg kapott. Arra kell következtetnünk, hogy az állandóság hiánya ezeknek az abnormitásoknak az egyik alapvetõ tulajdonsága. Nem tudnánk ebbe a kategóriába sorolni a néger gyapjas haját és fekete bõrét, a kínai sárga bõrét, ferde szemeit és széles arcát. Ezek mind állandó jellegek, és nem természetellenesek, tehát nem lehetnek véletlen elhajlás következményei.

Most összefoglaljuk ezt a fejezetet.

Tekintve a nehézségeket, melyek a biblia szövegének liberális értelmezésébõl következnek, és az ellenérv miatt, mely a keverékek nemzedékének szabályozására vonatkozik, nem lehet határozottan állást foglalni az emberi fajok sokféle eredetét illetõen.

Ezért meg kell elégednünk azzal, hogy kisebb súlyt tulajdonítunk azoknak a drága változatoknak, melyek fõ minõsége kétségtelenül teljesítményük, melyet csak vérkeveredés útján veszthetnek el. Ezt az esetet a birtokolt klimatikus energia mennyiségével azonosíthatjuk akkor, amikor az emberi faj éppen megjelent a Föld felületén. Kétségtelen, hogy a szervetlen erõknek sokkal nagyobb szerepet tulajdoníthatunk mint bármely zóna ismeretes erõinek, és ezek nyomására olyan faji változások jöttek létre, amelyek ma nem lennének lehetségesek. Valószínû, hogy az ezeknek a hatalmas erõknek kitett lények jobban ki voltak téve annak, hogy ezek hassanak rájuk, mint a ma élõ lények. Az ember a legkorábbi állapotában sok instabil formát hordott; talán nem volt azonosítható a mai fehér, vörös vagy sárga változattal. Az eltérések, melyek a változatok primitív jellegét azokká a típusokká tették, amelyek ma élnek, valószínûleg sokkal kisebbek voltak mint azok, amelyek ahhoz lennének szükségesek, hogy a fekete faj például a fehérhez vagy a sárga a feketéhez asszimilálódjon. Ehhez az elmélethez az Ádámi embert minden ma élõtõl egyenlõen különbözõnek kellene tekinteni. Ezek belõle sugárzódtak ki, a közte és minden csoport közti távolság kétszer akkora lenne, mint az egyes csoportok távolság egymáshoz. Hány primitív típus maradna meg a különbözõ fajok népeinek emlékezetében?

Csupán változataink legáltalánosabb jellege, halvány hasonlóság a közös alak képében a legtávolabbi csoportokra, és annak lehetõsége, hogy kívánságaikat hangokkal fejezzék ki - semmi több. A megmaradó vonások, melyek a primitív embert jellemzik, teljesen elvesznének, mind a fekete mind a nem fekete fajoknál; és noha mindannyian tõle származunk, a külsõ behatásoknak köszönhetjük megkülönböztetõ sajátságos jellegünket. Ezért az emberi fajok, a kozmikus erõk termékei is amellett, hogy a primitív ádámi törzsbõl származnak, és ha egyáltalán, csak nagyon kevéssé egymás rokonai. A termékeny utódok nemzésének lehetõsége állandó bizonyítéka lenne az egy tõbõl való származásra, de ez lenne az egyetlen. Ahogy a környezet alapvetõ különbségei minden csoportnak más jelleget adtak, amely az õ tulajdonságaként örökre jellemzõje lett, - körvonalai, sajátságai és színe - attól a pillanattól kezdve, amikor a kapcsolat megszûnt az õsi elõddel. Az õs ezek után nem szaporodna tovább. Az alak és sajátságok szigorú és megtámadhatatlan tulajdonságai, melyeknek az õsi történelmi iratok a tanúságai, örök és megváltoztathatatlan okiratai a fajok örök szétválasztásának.

XII Fejezet

xii. Hogyan vannak a fajok fizikailag különválasztva, és a keveredés útján létrejött változatok. Ezek egyenlõtlenek a szépséget és erõt tekintve.

A kozmikus befolyás kérdése olyan, melyet teljesen föl kell tárnunk, mert arra alapozó érvekre szeretnék szorítkozni. Az elsõ kérdés, mellyel foglalkoznom kell, a következõ: "Hogyan tudott az ember, akinek közös eredete közös kiindulási pontot tételez föl, ennyire különféle fajokká lenni?" A fajok elsõ különválása után a csoportok már elég nagyok voltak ahhoz, hogy teljesen különbözõ éghajlati körülmények között élhessenek; ha figyelembe vesszük, hogy mekkora nehézségekkel állunk szembe, ha erdõkön, síkságokon, havas vagy homokos sivatagokon, folyókon, tavakon és óceánokon akarunk átmenni, hogyan sikerült nekik minden akadály ellenére olyan nagy távolságokat legyõzni, melyek korunk civilizált emberének és fejlett technikájának is csak sok veszõdség és nehézség árán sikerül? Hogy megválaszoljuk ezeket az ellenérveket, elõször föl kell fedeznünk, hogy hol volt az emberiség eredeti otthona. Egy nagyon õsi ötlet szerint, melyet olyan nagy modern elmék mint Cuvier is átvett, hogy a különféle hegyrendszerek lehettek bizonyos fajok indulási pontjai.

E szerint az elmélet szerint a fehér fajoknak, sõt bizonyos afrikai fajoknak is, melyek koponyája hasonlít a miénkhez, elsõ települése a Kaukázusban volt. A sárga faj az Altáj hegység jeges magasságairól szállt le. Az elõre álló állkapcsú négerek törzsei elsõ kunyhóikat az Atlasz hegység déli lejtõire építették, és ez volt elsõ mozgásaik kiindulási pontja. Így a Föld ijesztõ helyei, melyeket nehéz elérni és tele vannak nyomasztó ijesztõ zuhatagokkal, barlangokkal, jeges hegycsúcsokkal, örök hóval és nem járható szakadékokkal - ezek ismertebbek voltak a régi korokban, mint a többi rész; az ismeretlen minden rémsége ott várakozott elsõ õseinkre, a nem fölfedezett síkságokon, a nagy folyók partjain, a tavak és tengerek partjain,

Az õsi filozófusok fõ indítéka arra, hogy elõre vigyék ezt az elméletet, és a moderneké, hogy tovább vigyék, az az eszme lehet, hogy azért, hogy sikeresen túlélje a Föld nagy fizikai kríziseit, az emberiségnek hegyi magasságokban kellett gyülekezni, ahol az árvizek és az áradások nem tudták elérni õket. Az Ararát hegye hagyományának hosszú és általános magyarázata illik a késõbbi korokra, amikor az ember gyerekei betöltötték a Föld felületét; de ez nem alkalmas a viszonylagos nyugalom magyarázatára, mely elsõ idejüket jellemezte. A többi elméletnek és a fajok egységes származásának is ellentmond. A hegyek a legrégebbi idõk óta félelmet és vallási rémületet jelentenek. Minden mitológia szerint rajtuk honoltak az Istenek. Az Olimposz havas csúcsain laktak a görög, a Meru hegyén a brahman Istenek, ahogy ezt földi képviseletük elképzelte. Prometheus a Kaukázus csúcsain szenvedte el rejtélyes büntetését még rejtélyesebb bûne után. Ha az ember elsõ szállása magas hegyeken volt, akkor nem valószínû, hogy képzeletük miatt másztak föl volna a szentségek magaslatára. Nincs bennünk sok tisztelet az iránt, amit látunk és tudunk, és amit lábainkkal taposunk. Ott csak a vizek és síkságok Istenei lettek volna. Ezért én az ellenkezõ hitre hajlok, hogy a sík és fölfedezetlen területek voltak az ember elsõ lépéseinek tanúi. A Biblia ezt vallja (Lásd Teremtés ii, 8, 10, 15.). Miután az elsõ települések létrejöttek ezeken a helyeken, a vándorlások okozta nehézségek érezhetõen csökkentek; a síkságokon általában vannak folyók és ezek a tengerhez folynak és így nem volt szükség arra, hogy magukra vegyék az erdõkön és sivatagokon való átkelés és a nagy vándorlások fáradságát.

Kétfajta vándorlás van, az önkéntes és a váratlan. Az elõbbiek biztosan jellemezték a nagyon korai idõket. Az utóbbiak lehetségesek és valószínûbbek a lusta és fölkészületlen vademberek között, mint a civilizált népek között. A tutajon utazó család, pár szerencsétlen ember, akiket egy tó vizének fölemelkedése meglepett, akik fatörzseken kapaszkodnak, és a hullámok sodorják õket - ezek elegendõek, hogy nagy távolságok áthidalására. Minél gyöngébb az ember, annál szolgaibb módon reagál a balesetekre, melyeket sem elõre látni nem képes, sem elkerülni. Meggyõzõ példák vannak arra a könnyedségre, amellyel egy ember önmagát legyõzve nagy távolságokat tud megtenni. Így 1696-ban két nagy kenut Ancorsoból, melyekben körülbelül harminc vadember volt, férfiak és nõk vegyesen, elkapott az áramlás, és miután céltalanul hányódtak egy ideig, végül megérkeztek Samalra, a Fülöp szigetek egyikére, 1440 kilométerre kiindulási helyükrõl. Négy Uleai õslakost kisodort a tengerre egy hirtelen szélroham kenujukban. Körülbelül nyolc hónapig sodródtak, és végül elérték a Radack szigetek egyikét, a Karolina szigetcsoport keleti végén, miután 2640 kilométert utaztak akaratukon kívül. Ezek a szerencsétlen emberek csak halon éltek, és az esõcseppeket gyûjtötték össze ivásra, amennyire tudták. Ha nem esett, akkor a tenger mélyére szálltak le, és ott ittak, ahol, ahogy mondják, kevésbé sós a víz. Természetesen mikor megérkeztek Radackba, szörnyû állapotban voltak. De hamarosan jobb lett állapotuk és végül meggyógyultak. /Lyell, "A geológia alapjai", ii. kötet, 119.o. /

Ez a két példa elég tanúbizonyságot ad az emberi csoportok eloszlására nagyon különbözõ területekre, és a legkülönbözõbb helyi körülmények között. Ha valaki további bizonyítékokat szeretne, megemlítjük azt a könnyedséget, mellyel rovarok, növények és teknõcök vonulnak a világon át. Természetesen szükségtelen megmutatni, hogy ami ilyen lényekkel történik, az még könnyebben megtörténhet egy emberrel. (Alexander von Humboldt nem hiszi, hogy ez az elmélet alkalmazható lenne a növények vándorlására. "Ismerjük" mondja "a tengervíz káros hatását egy 2-3000 kilométeres út során a legtöbb gabonaféle csírázási képességére, és ez nem támasztja alá a növényfélék elterjedését az tengeri áramlatai révén. Egy ilyen elmélet túl általános és túl széleskörû." (Exanten critique de I'histoire de la geographic du nouveau continent, ii. kötet, 78 o.))

A földön élõ teknõcöket a sziklák elpusztulása veti a tengerbe, s az áramlatok szállítják õket távoli partokra. Növényállatok kagylókra vagy puhatestûekre kapaszkodnak vagy karjaikat a víz felszínén lebegtetik, és így hajtja õket a víz, hogy távoli csoportokat alkossanak. Ismeretlen fafajták, faragott deszkák, melyeket a Kanári szegeteken találtak a tizenötödik században, és melyek Kolumbusz Kristóf elmélkedéseinek szövegét adták útján az új világ fölfedezésére - ezek is vittek felületükön rovartojásokat; és ezek a tojások kikeltek a hõ hatására, messze eredetüktõl, és olyan országban, ahol nem ismerték fajukat. Így nem lehet ellenérvet hozni az ellen, hogy az emberi fajok valószínûleg hamarosan különváltak. és nagyon különbözõ éghajlati körülmények között és nagyon távol tájakon életek egymástól elválasztva. De a mai körülmények között sem szükségesek ahhoz távoli vidékek, hogy a hõmérséklet erõsen változzon. Ez helyi körülmények között is elõfordul. Hegyes országokban mint Svájc pár kilométer távolság akkora különbséget jelenthet a föld és légkörben, mint amelyet Lappföld és Délolaszország között találunk, és ezek gyakorlatilag egymás mellett vannak. Hasonlóan az Isola Madre a Lago Maggioren, ahol narancs, kaktuszok és törpepálmák nõnek a szabadban, jól láthatóak a Simplonról. Nem szükséges a hegyekre szorítkoznunk. Normandia hõmérséklete alacsonyabb mint Jerseyé, míg Franciaország nyugati részén egy keskeny háromszögben a növényzet rendkívül változatos.

(Alexander von Humboldt megad egy törvényt, mely ezeket a tényeket meghatározza a következõ szakaszban (Középázsia, iii. kötet, 23 o.) : " az éghajlatkutatás tudománya a világrész felülete (hipszometria) egyenlõtlenségeinek pontos tudománya. Enélkül a tudomány nélkül az emelkedésnek tulajdoníthatunk valamit, mely valójában más dolgok következménye, amely az alsó területeken hat, olyan felületen, mely párhuzamos a tenger felületével, izotermikus vonalak mentén (olyan vonalak, melyek mentén azonos a hõmérséklet)." Azzal, hogy fölhívja figyelmünket a behatások sokféleségére, melyek egy adott hely hõmérsékletére hatnak, von Humboldt megmutatja, hogy mennyire különbözõ éghajlati körülmények létezhetnek egymáshoz közel esõ pontokon, függetlenül azok tengerszint fölötti magasságától. Így Északkelet-Írországban, a Glenarni tengerparton van egy terület, mely ugyanazon a magassági fokon van mint Königsberg Poroszországban, ahol mirtusz terem meg a szabad ég alatt, éppolyan mértékben, mint Portugáliában; ez a terület nagy ellentétben áll szomszédaival. "Télen alig van fagy, és nyáron a meleg nem elég ahhoz, hogy megérjen a gyümölcs. ... A Farö szigetek tavai nem fagynak be télen, noha a 62-ik magassági körön vannak. .. Angliában, a Devonshirei parton a mirtusz, a japánkamélia, a fukszia és a boddleya globosa is virágzik szabadon, télen is. .. Salcombeban a telek olyan enyhék, hogy virágzó narancsfákat láttak, melyeket falak védtek a széltõl, és csak a védõfalak védték õket. (147-148. oldal))

Az ellentéteknek hatalmasaknak kellett lenniük, a legkisebb területek fölött is fajunk elsõ megjelenését követõen bolygónkon. Ugyanaz a hely könnyen válhatott hatalmas légköri színháza színhelyévé, ha a tenger visszahúzódott vagy áradás miatt elõre jött, vagy a szomszéd területek kiszáradása miatt; amikor hirtelen hatalmas tömegû hegyek álltak elõ vagy süllyedtek a föld színére, úgy, hogy síkságok borították valaha volt csúcsukat; és mikor földrengések rázták meg a föld tengelyét, és a sarkokhoz való hajlását ellipszis alakúvá tették, ezek az egész bolygó gazdaságát zavarták.

Most úgy vélhetjük, hogy minden ellentmondást megtárgyaltunk, mely nehézséget jelenthetett, mikor a Föld korai idõszakában valaki tartózkodási helyét megváltoztatta. Nincs ok arra, hogy az emberi család néhány csoportja miért ne ment volna messzire, míg mások megmaradtak egy körülhatárolt területen, és itt érték õket a nagyon különféle hatások. Tehát így jöhettek létre a másodlagos típusok, akikbõl a létezõ fajok származnak. Ádám elsõ utódját teljesen kihagyjuk a megfontolásból; mert lehetetlen valamit is tudni jellemérõl, hogy késõbbi családjai mennyire voltak hozzá hasonlók és mennyire tartották meg hasonlóságukat. Vizsgálatunk csak a második fokozatban levõ fajokig megy vissza.

Ezeket a fajokat megítélésem szerint három csoportra sorolhatjuk: fehér, fekete és sárga. Elmagyarázom, hogy miért nem foglalom bele az amerikai indiánt, mint tiszta primitív típust. Már röviden utaltam rá a 112. oldalon. Itt csak leírom Flourens véleményét, aki szintén csak három nagy alosztályt ismer föl- az európait, az ázsiait és az afrikait. A neveket lehet kritizálni, de a fölosztás alapjaiban helyes.).

A felosztás alapjául a bõrszínt veszem, nem mintha ezt helyesnek és szerencsésnek tartanám, mert a három kategória, akikrõl beszélek, nem pontosan a színben különböznek, ami nagyon összetett és változó dolog.
Már említettem, hogy a csontváz bizonyos vonásai sokkal fontosabbak; De ez azt követelné, hogy új neveket találjunk ki, és én nem tartom indokoltnak, hogy ezt tegyem, csak fölhasználom már létezõ szókincsünket. A nevek lehet, hogy nem túl jók, de még mindig kevésbé kritizálhatóak, mint más nevek, különösen, ha gondosan határozzuk meg tartalmukat. Biztosan elõnyben részesítem õket a földrajzi vagy történelmi nevekkel szemben, mert ezek egy már eléggé komplikált dolgot csak még komplikáltabbá tettek. Így

egyszer s mindenkorra azt mondhatom, hogy fehér ember alatt a fehér fajok tagjait értem, melyeket kaukázusinak, szemitának vagy jafetikusnak is mondanak. A fekete alatt a karaitákat értem; a sárga alatt az altájit, mongolt, finnt és a tatár ágakat. Ezek az emberiség három primitív eleme. Többé nincs ok arra, hogy elismerjük Blumenbach huszonnyolc vagy Prichard hét változatát, mert mindkét változat ismert keverékeket is tartalmaz. Valószínûleg a három típus egyike sem fordult soha elõ teljes egyszerûségében. A nagy kozmikus ágensek nemcsak három tisztán elválasztott változatot hoztak; hanem, tevékenységük során sok alcsoportot is létrehoztak. Ezeket valamelyik különleges tulajdonságuk különbözteti meg, távol az általános jellegtõl, amely az egész ágban közös. Ezeknek a változatoknak a létrejöttéhez nem volt szükség fajkeveredésre. Ezek már léteztek a fajkeveredés elõtt is. Nem lenne gyümölcsözõ ezek azonosítása abban a vegyes tömegben, melyet ma fehér fajnak nevezünk. Hasonlóképpen lenne ez lehetetlen a sárga fajban. Talán a fekete faj bizonyos mértékig tiszta maradt; mindenképpen közelebb van eredeti formájához, és elsõ látásra megmutatja, amit más nagy fajok nem bizonyítanak elsõ látásra, csak hosszabb fizikai vizsgálat után.

A négerek mindig megõrizték fajuk eredeti formáit, mint az elõre álló állkapcsú típust a gyapjas hajjal, a Kamauni és Dekkai hindu típust és a polinéziai pelagiait. Keveredésükbõl biztosan elõálltak új változatok; ezek eredetét "harmadik típusnak" nevezhetjük, melyek láthatók a fehér a sárga és a fekete fajban is.

Sokat használják azt a figyelemreméltó tényt, mely ma biztos kritérium annak meghatározásánál, hogy meghatározza egy nemzet faji tisztaságát. Ez az arc, a körvonalak, az általános alkat, amely a mozgást és a testtartást is magába foglalja. Minél hasonlóbbak ezek a dolgok, annál kisebb vérkeveredést tételezünk föl a népnél. Másfelõl, minél több keresztezõdés fordult elõ, annál nagyobb különbségeket látunk az alakban, a menésben és az egyének általános megjelenésében. Ez a tény vitathatatlan és ebbõl értékes következtetések vonhatóak le; de a következtetések csak kissé különböznek az eddigiektõl.

Az elsõ megfigyelés-sorozatot, melynek során egy tényt fölfedeztek, polinéziaiakon csinálták. Ezek messze vannak attól hogy tiszta faj legyenek; különféle arányban sárgák és feketék keverékei. A típus teljes átmenete, amit ma látunk a polinéziaiaknál mutatja, hogy ezek nem homogén faj, de többé-kevésbé nagyszámú olyan elem, amelyben az alkotóelemek jól összekeveredtek és az eredmény teljesen homogén egységgé vált. Mindenkinek hasonló vére van, mint szomszédjának, és ezrét nincs ok arra, hogy testileg különbözzön tõle. Ahogy a testvérek gyakran hasonlítanak egymáshoz, mert hasonló elemekbõl készültek, éppen úgy, amikor fajokat teljesen összekevertek, és az eredményben egyik faj sem uralkodó, akkor egy mesterséges típus áll elõ, amely lényegileg tiszta; és az újszülött gyerekek is ilyen benyomást tesznek.

Amit harmadik típusnak neveztem, az könnyen szerezhet ilyen módon olyan minõséget, amelyet hibásan teljesen tiszta fajú néppel azonosítanak, mert az egyének nagyon hasonlítanak egymásra. Ebben az állapotban ez nagyon rövid idõ alatt elérhetõ, mivel a két változat közötti különbségek már viszonylag kicsik. Egy családban például, ahol az apa és anya különbözõ nemzetiségû, a gyerekek az egyikhez vagy a másikhoz hasonlítanak, de van egy kis esély arra is, hogy testi jellegük is az egyik nemzeté legyen, Ha a szülõk ugyanabból a nemzetbõl erednek, akkor az ilyen azonosság könnyen jön létre.

Egy másik törvényt is meg kell említenünk, mielõtt tovább megyünk. A vér keveredése nemcsak a két változat keveredését jelenti, de új jelleget is állít elõ, amely fontos állapotot jelent és ebbõl új alfajok állhatnak elõ. Késõbb hozunk ilyenre példákat. Addig aligha kell

hangsúlyoznom, hogy ezek az új, eredeti minõségek nem fejlõdhetnek ki teljesen kivéve ha elõzõleg a szülõ típusok teljesen egyesültek; máskülönben a harmadik faj nem tekinthetõ kialakultnak. Minél nagyobbak a nemzetek, annál hosszabb idõ kell egyesülésükhöz. De ameddig a folyamat le nem zajlik, és a testi azonosság nem áll elõ, nem lehetséges új altípusok létrejötte, mert nem az eredetibõl fejlõdött ki egy új, hanem egy kevert alapból, és a természetesen idegen elemek egyesülésébõl tökéletlen utód áll elõ, mely a rendezetlenség és a zavarosság szülöttje.

A harmadrendû fajokról keveset tudunk. Csak az emberi történelem ködös kezdeteibõl villan felén néha egy halvány fény bizonyos helyeken a fehér fajról, mely még mindig ebben az állapotban volt-egy állapotban, mely mindenki számára nagyon rövid volt. Ezeknek a népeknek a civilizációs ösztönei folyamatosan kényszerítették õket arra, hogy keveredjenek másokkal. Mint a fekete és sárga típusok, ezek csak harmadik állapotban lévõ vademberek, és még egyáltalán nincs történelmük.

Carus erõteljesen támogatja azt a törvényt, amit leírtam, azaz hogy a fajok civilizálása különösen hajlamossá teszi õket vérkeveredésre. Kimutatja az emberi szervezet alkotóelemeinek rendkívüli sokféleségét, szemben a legalsó fokozaton álló véglény egyszerûségével. A következõ axiómát származtatja ebbõl: "Ha egy szerves egység elemei nagyon hasonlítanak egymáshoz, akkor ennek állapotát nem tekinthetjük a teljes kifejlettség állapotának, hanem csak primitív és elemi állapotnak. (Über die ungleiche Fähigkeit der verschiedenen Menschheitstämme für höhere geistige Entwicklung, 4 o.). Máshol ezt mondja: "a részek lehetõ legnagyobb sokrétûsége (azaz egyenlõtlensége) az egész legteljesebb egységével világosan, minden szinten a szervezet legnagyobb tökéletessége." Politikai értelemben ez a társadalom állapota, ahol az uralkodó osztályok fajilag eléggé különböznek a tömegektõl, és magukat szigorú hierarchiába osztották be.

A harmadfokú fajok következõket hoznak létre, melyeket én negyedrendûnek nevezek. "A polinéziaiak a feketék és sárgák keveréke" (Flourens, Eloge de Blumenbach, xi oldal) a polinéziai fajt mint "két másik, a kaukázusi és a mongol keverékét" írja le. A kaukázusi valószínûleg elírás, biztosan feketére gondolt.) . A mulattok, a fehér és fekete keveréke - ezek a negyedrendû típusok közé sorolhatók. Aligha kell hangsúlyoznom, hogy az új típus jellege többé-kevésbé harmonikusan fog illeszkedni mindkét fajta õséhez.

Ha egy negyedrendû faj újra megváltozik, mert új típussal keveredik, az utódnak nehezére fog esni a stabilizálódás. Elemei nagyon lassan lesznek harmonikusak, és nagyon szabálytalan arányai vannak. Eredeti tulajdonságai már jelentõsen legyöngültek, és mindinkább semlegesítõdtek. Hajlamosak arra, hogy eltûnjenek a zûrzavarban, mely az új elem fõ tulajdonságává vált. Minél többet reprodukálja magát ez az egyed és keresztezi vérét, annál jobban nõ a zûrzavar. Ez végtelen naggyá válik, amikor a népesség túl nagyszámú az egyensúly eléréséhez, és (a zûrzavar) mindenképpen viszonylag hamarosan bekövetkezik. Az ilyen népek a faji anarchiának szörnyû bizonyítékai. Az egyedek, akiket látunk biztosan emlékeztetnek bennünket az összes forrásra, melyek vére ereikben folyik. Az egyik haja gyapjas, a másik szeme kék, a harmadik arca mongolos, a negyedik alakja szemita; és mégis mindezek rokonok! Ebben az állapotban vannak ma a nagy nemzetek, erre bizonyítékot különösen tengeri kikötõikben látjuk és gyarmataikon, ahol a vér gyorsabban keveredik. Párizsban, Londonban, Cadizban és Konstantinápolyban megtaláljuk az emberség minden ágának nyomait anélkül, hogy kimennénk a falak közül, vagy az úgynevezett "bennszülött lakosságot" kellene megfigyelnünk. Az alsó osztályok minden típusra adnak példát, az néger elõre álló állkapcsú fejétõl a kínai háromszögû fejére és ferde szemeire, stb. Mert különösen a római birodalom óta a legtávolabbi és

legkülönbözõbb fajok képezték a nagyvárosok lakóinak vérét. Kereskedelem háború és béke, a gyarmatok alapítása, a hódítások sikere mind segítettek a rendezetlenséget növelni. És ha valaki valahogy vissza tudná az emberiség fáján keresni az elsõ embert, akivel találkozott, valószínû meglepõdne saját õseinek változatosságán. (Az õsök testi tulajdonságait utódaik rögzített szabályok szerint reprodukálják. Így Délamerikában látjuk, hogy egy fehér férfi és egy néger nõ gyerekeinek lehet egyenes és finomszálú haja, de a gyapjas haj biztosan megjelenik a következõ nemzedékben. (A. d'Orbigny, l'Homme americain, i. kötet 143 o.)).

Megmutattuk, hogy a fajok testileg különböznek egymástól. Most meg kell kérdeznünk, hogy szépségük és testi erejük egyenlõ-e? A válasz nem lehet sokáig kétséges.

Megfigyeltem, hogy azok a csoportok, melyekhez az európai nemzetek és utódaik tartoznak, a legszebbek közé tartoznak. Csak össze kell hasonlítani a Földön szétszórva élõ embereket, hogy errõl meggyõzõdjünk. A pelagiai és pecseraiak durva arca és alakja, valamint Nagy Károly nemesen arányos alakja, Napóleon intelligens szabályossága és az imponáló méltóság, melyet XIV. Lajos arca mutat, között sok fokozat van. A nem fehér emberek megközelíthetik a szépséget, de nem érik el.

A hozzánk leghasonlóbbak és szépségben a legközelebbiek India és Perzsia degenerált árja törzsei és a szemiták, akik meg vannak a feketék vérével fertõzve. (Megjegyezhetjük, hogy a szépség szempontjából a legszerencsésebb típus a fehér és fekete házasságánál születik. Megnézhetjük sok mulatt, kreol és quadron feltûnõ báját, és összehasonlíthatjuk a sárga és fehér keverékekkel, akiket Oroszországban és Magyarországon figyelhetünk meg. Az összehasonlítás eredménye nem elõnyös az utóbbiak számára. Az is biztos, hogy egy szép rajput szebb, mint a legtökéletesebb szláv.)

Mivel ezek a fajok a fehér faj értékének csökkenésébõl származnak, végtagjaik formája helytelen lesz. Arányaik hibásak, és az új fajok számunkra teljesen idegenek és végül rendkívüli csúnyaságot produkálnak. Ez õsi örökség és az emberi csoportok kitörölhetetlen jele. Nem tudjuk aláírni a doktrínát, melyet Helvéciusz adott vissza könyvében "Az emberi intelligencia"-ban, amely a szépséget csak mesterséges értéknek és váltakozónak tekinti. Akiknek még mindig meggondolásaik vannak ezen a téren, olvassák el a csodálatos "novella egy széprõl" c. tanulmányt a piemonti filozófustól, Giobertitõl, és kétségeik eltûnnek. Sehol sem mutatják meg jobban, hogy a szépség abszolút és szükséges eszme, és nem a véletlen mûve. Az én szilárd álláspontom az, amit Gioberti fölépített, és nem kételkedem elismerni, hogy a fehér faj szebb a többieknél. A többiek annyiban különböznek egymástól amennyiben a modellre hasonlítanak vagy attól eltérnek. Így az emberi csoportok nem egyenlõk szépségben és ez az egyenlõtlenség logikus, állandó és megváltoztathatatlan.

Van a fizikai erõben is egyenlõtlenség? Az amerikai vademberek, mint a hinduk biztosan alattunk vannak ebbõl a szempontból, és az ausztráliaiak is. A négerek izomereje is kisebb. (lásd több szaktekintély), az amerikai bennszülöttre, Martius és Spix, Reise in Brasilien, i. kötet, 259 o. a négerekre Pruner, Der Neger, eine aphoristische Skizze aus der medizinischen Topographie von Cairo, in der Zeitschrift der Deutschen morgenländischen Gesellschaft, i. kötet, 131 o. ; a fehér faj izomzati fölsõbbrendûségére a többi fölött Carus, op. cit., 84. o) és mindezek a népek sokkal kevésbé képesek a fáradság elviselésére. De különbséget kell tennünk a tisztán izomzati erõsség között, mely egyszer gyõzelemre segít bennünket, és az erõ között, mely hosszú távon segít ellenállni. Az utóbbi tipikusabb, mint az elõbbi, amelyre nagyon gyönge fajok között is találunk példát. Ha az ökölcsapást

tekintjük az erõ egyetlen kritériumának, akkor a nagyon visszamaradt néger fajok között, az új-zélandiak között is (akik általában nagyon gyönge alkatúak), a lascarok és malájok között is találunk olyan egyedeket, akik ugyanolyan erõs ökölcsapásokra képesek, mint egy angol. De ha az egész népet egységként tekintjük, és aszerint a munka szerint ítélünk, amelyet el tudnak végezni anélkül, hogy meghátrálnának, akkor a fehér fajnak kell hogy adjuk a pálmát.

A fehér fajok közötti csoportok sem egyenlõk erõsségben és szépségben, de a különbség kevésbé jelentõs. Az olaszok szebbek mint a németek és svájciak, a franciák vagy spanyolok. Hasonlóképpen az angol szebb testileg, mint a szláv népek.

Az ököl erõsségét tekintve az angol erõsebb, mint a többi európai faj; a francia és spanyol jobban ellent tud állni a fáradságnak és a nyomornak, valamint az éghajlat szélsõségeinek. A francia esetében ez úgy merül föl, hogy a szörnyû oroszországi hadjárat során majdnem minden német és északi csoport, noha hozzá vannak szokva a hideghez, nem viselte el jól a havat; míg a francia egységek, akik szörnyû gyõzelmüket a visszavonulás borzalmaival fizették, képesek voltak megtartani létszámuk nagy részét. Ez a fölsõbbrendûség jobb erkölcsi fölkészültségük, jobb hadi képzésük és harci szellemük következménye volt. De az ilyen magyarázat nem kielégítõ. A német tiszteknek, akik százával haltak meg, ugyanannyi kötelesség és tisztességérzésük volt, mint a mi katonáinknak; de ez nem mentette meg õket e megsemmisüléstõl. Ebbõl azt következtethetjük, hogy a franciáknak bizonyos testi tulajdonságaik jobbak a németekénél, és emiatt állják jobban az orosz havasok hidegét és Egyiptom tûzõ napját.

XIII Fejezet
xiii, Az emberi fajok nem egyenlõk intellektuálisan; az emberiség nem képes végtelen idejû fejlõdésre.

Hogy a fajok szellemi különbségeit értékeljük, elõször meg kell határoznunk a butaság szintjét, amelyre az ember lecsúszhat. A legmagasabb pontját már ismerjük, az a civilizáció.

A legtöbb tudományos megfigyelõ hajlamos arra, hogy a legalacsonyabb típusokat rosszabbnak tekintse, mint amilyenek valójában. Szinte minden korai vadembert csúnya színekkel fest le, sokkal csúnyábbakkal, mint amilyenek a valóság színei. Olyan kevés esze és értelme van, hogy a majom szintjén állónak tûnik és az elefánt fölött. Igaz, hogy találunk ellenérveket is. Ha egy kapitányt kedvesen fogadnak egy szigeten, ha szívélyes és barátságos a fogadása és néhány helybélivel sikerül elvégeztetnie tengerészei munkájának egy részét, akkor dicséri azt a boldog népet. Azt mondja róluk, hogy minden feladat elvégzésére képesek; néha a lelkesedés határtalan és magasabb intelligenciájúakat is találnak köztük.

Nekünk mindkét ítélet ellen fellebbeznünk kell - a durva és a kedvezõ ellen is. Az a tény, hogy bizonyos tahitiak segítettek kijavítani egy bálnavadászhajót, nem teszi nemzetüket civilizációképessé. Mert Tonga-Tabu lakói jóindulatot mutatnak idegenek iránt, ettõl nem lesznek nyitottak a haladás iránt. Hasonló módon, nem degradálhatjuk egy addig ismeretlen part lakóját vademberré, mert elsõ látogatóit nyílzáporral fogadja vagy mert nyers gyíkokat és iszaptortát eszik. Noha az ilyen étkezés nem föltétlenül a magas intelligencia tanúbizonysága vagy a nagyon kulturált emberé. De még a legcsúnyább

kannibálban is megvan az isteni tûz egy szikrája, és egyfajta értelmi lángot mindig fel lehet benne gerjeszteni. Egyetlen törzs sem áll annyira alacsonyan, hogy ne ítélnének, igazságosan vagy nem, környezetükrõl; ezeknek az ítéleteknek a puszta jelenléte elég arra, hogy megmutassa, hogy az emberiség minden ágában él az intelligenciának egy szikrája. Ez teszi a legdegradáltabb vadembert is a vallás tanaira hajlóvá, és különös módon különbözteti meg õket másoktól, mely szerint õk tudatos sõt, a legintelligensebb bestiák.

De vajon ezek az erkölcsi lehetõségek, melyek minden ember tudatának hátterében ott vannak, végtelen növekedésre képesek? Minden embernek egyenlõ fokú képessége van a határtalan szellemi fejõdésre? Más szavakkal, van az emberi fajnak képessége arra, hogy egyenlõ legyen minden mással? A kérdés végül is arra irányul, hogy az egyedeknek mint egységnek végtelen javulási kapacitása van-e, és a fajok egyenlõk-e. Én mindkét pontot tagadom. A végtelen haladás eszméje nagyon csábító sok modern filozófus számára, és azzal érvelnek mellette, hogy sok érdeme és elõnye van, mellyel másként képzett õseink nem rendelkeztek. Elõtérbe raknak minden jelenséget, mely modern társadalmunkat megkülönbözteti másoktól. Már beszéltem ezekrõl, de szívesen átveszem õket újra.

Azt mondják, hogy tudományos nézeteink igazabbak mint régen; hogy viselkedésünk általában kedves és erkölcsünk jobb, mint a görögöké és rómaiaké, különösen a politikai szabadság terén, mondják, eszméink és érzéseink, hitünk és tûrõképességünk bizonyítják fölsõbbrendûségünket. Van pár reményteljes elmélkedõ, akik azt mondják, hogy intézményeink közvetlenül a Heszperidák kertjébe vezetnek bennünket, melyet olyan sokáig kerestünk hiába, azóta, mióta az õsi hajósok azt jelentették, hogy ezek nincsenek a Kanári szigeteken. ... A történelem kicsit komolyabb tanulmányozása megmutatja, hogy mennyi igazság van ezekben a nagy állításokban.

Valóban tanultabbak vagyunk mint õseink. Ez azért van, mert fölfedezéseikbõl hasznot húztunk. Ha tudásunk halmaza nagyobb mint az övék, ez csak azért van, mert mi az õ követõik és tanulóik vagyunk, és munkájukat folytattuk. Következik-e ebbõl, hogy a gõzgép és néhány gépészeti probléma megoldása minket a mindentudás útjára vezetett? Sikerünk legföljebb oda vezet bennünket, hogy fölfedjük az anyagi világ minden titkát. Mielõtt elérjük ezt a hódítást, sok mindent kell megtennünk, melyek még el sem kezdõdtek, sõt létüket még csak nem is gyanítjuk; de ha a gyõzelem a miénk is lenne, túlléptünk-e a fizikai törvények tiszta igenlésén? Egyetértek, nagyban megnöveltük a természet befolyásolására való képességünket és annak hasznosítását saját céljainkra. Különféle módokat találtunk arra, hogy körülutazzuk a világot, vagy határozottan megállapítottuk, hogy bizonyos utak megtétele lehetetlen. Megtanultunk szabadon mozogni a levegõben, és pár mérfölddel közelebb kerültünk a Föld légköréhez, fölfedeztünk vagy megértettünk néhány csillagászati problémát, de semmi többet. Mindez nem vezet minket a végtelenbe. Még ha meg is számoltunk minden bolygórendszert amely a térben mozog, akkor közelebb lennénk hozzá? Megismertünk valamit is a nagy ismeretlenekbõl, melyeket õseink nem ismertek? Igen, amennyire én látom, Megváltoztattuk elõdjeink módját a titok barlangja körüli körözésre. De a sötétséget egy centiméterrel sem nem karcoltuk meg mélyebben.

Újra, elismerve, hogy bizonyos irányokban több az ismeretünk, de mégis elvesztettük sok dolog nyomát, melyeket távoli õseink ismertek. Kételkedhetünk-e abban, hogy Ábrahám idejében sokkal több tudás létezett az õstörténelemrõl mint ma? Hány fölfedezésünk, melyekhez véletlenül vagy sok munkával jutottunk el, csak az elfelejtett tudás újrafölfedezései? Továbbá, mennyire alacsonyabb szinten állunk sok tekintetben mint azok, akik elõttünk éltek! Ahogy föntebb mondtam, egy másik összefüggésben, össze

lehet-e hasonlítani a legnagyszerûbb munkákat azokkal a csodákkal, melyek ma is láthatók Egyiptomban, Indiában, Görögországban és Amerikában? És ezek tanúi sok más épület eltûnt nagyságának, melyeket nem annyira az idõ nehéz keze tett tönkre, hanem az ember vad és értelmetlen pusztítása. Mi mûvészetünk, összehasonlítva Athénéval? Mik gondolkodóink, összehasonlítva Alexandria és India gondolkodóival? Mi költõink Vahniki, Kalidasa, Homérosz és Pindar mellett?

Munkánk valójában más mint az övék. Elménk más rejtélyekkel foglalkozik és más célokkal, mint amelyek az emberiség korábbi civilizált csoportjait foglalkoztatták. De amíg új földünket mûveljük, nem voltunk képesek arra, hogy termõnek tartsuk a már megmûvelt területeket. Egy szárnyon elõre léptünk, de a másikon hátráltunk. Ez gyönge kárpótlás; és messze van attól, hogy bizonyítsa haladásunkat, ez csak azt jelenti, hogy megváltoztattuk helyzetünket. Ahhoz, hogy tényleges haladás jöjjön létre, legalább meg kellett volna õriznünk a korábbi társadalmak fõ szellemi kincseit, és ehhez kapcsolódóan bizonyos nagy és szilárd alapokon nyugvó következtetéseket állítsunk föl, melyeket mind az õsök, mind mi célunkul tûztünk ki. Mûvészetünknek és tudományainknak, az övékét használva kiindulási pontként néhány új és alapos igazságot kellett volna fölfedezniük az életrõl és halálról, az élõlények teremtésérõl, az világmindenség alapvetõ elveirõl. Mindezekrõl a kérdésekrõl a modern tudomány, ahogyan mi képzeljük azt el, elvesztette azt a látnoki sugárzást, mely megvilágította az ókor hajnalát, és saját erõfeszítéseit csak alázatos meggyõzõdésekké változtatta, "keresek és nem találok". Az ember szellemi hódításában nem volt igazi haladás. Biztos, hogy jobban tudunk kritizálni mint elõdeink. Ez figyelemre méltó nyereség, de egyedül áll; és végsõ soron a kritizálás csak besorolást jelent de nem fölfedezést. Politikai úgynevezett új eszméinket említve, ezeket kevésbé kell tisztelnünk, mint tudományainkat.

Ugyanilyen gyümölcsözõ elméletek, melyekre olyan büszkék vagyunk, voltak ismertek Athénban Periklész halála után. Mindenki meggyõzõdhet errõl, akik újra elolvassa Arisztofánész komédiáit és szatirikus túlzásait; ezeket maga Plátó javasolta, hogy legyenek az athéni közélet vezetõi. Mindig megvetettük ezt az összehasonlítást, mert arról gyõztük meg magunkat, hogy az alapvetõ különbség jelenlegi társadalmi rendünk és az õsi görög állam között a rabszolgatartás volt. Ez messzemenõ demagógia volt, elismerem, de ez minden. Akkor úgy beszéltek a rabszolgákról, mint ahogy ma beszélnek a dolgozókról és az alsóbb osztályokról; továbbá mennyire haladók voltak az athéniak, amikor megpróbálták az õket kiszolgáló népesség kedvére tenni az arginusaei csata után!

Tekintsük Rómát. Ha kinyitod Cicero leveleit, a római szónokot mérsékelt felsõházi tagnak tartanád ma. Köztársasága pontosan olyan, mint alkotmányos társadalmaink, minden hasonlít a pártok és a parlamentben folytatott civódásokra. A mélyben ott is forrongott a rabszolgák társadalma, szívükben és néha öklökben is forradalommal. Nem foglalkozunk ezzel a csõcselékkel; ezt annál inkább megtehetjük, mert a törvény nem ismerte el polgári létezésüket. Nem számítottak a politikában, és befolyásuk csak a lázadások idején létezett. Akkor is csak a szabadon született forradalmárok parancsait hajtották végre.

Ha ezeket figyelembe vesszük és nem tekintjük a rabszolgákat, nem nyújtja a fórum a modern szociális állam minden alkotó elemét? A lakosság, mely kenyeret és cirkuszt követel, munkanélküli segélyt mindenkinek, és az arra való jogot; a középosztály, mely elérte célját, és kezében vannak a közszolgáltatások; a nemesség, mely állandóan változik és mivel állandóan veszít jogaiból, és védõi is egyetértenek abban, hogy egyetlen védekezési módjuk volt, minden elõjog visszautasítása és szabadság követelése

mindenkinek - nem felel ez meg pontosan a mi idõnknek?

Elhiszi valaki is, hogy a ma kimondott vélemények közül, bármilyen sokrétûek legyenek is ezek, akár csak egyetlen egy is van, amely Rómában ismeretlen volt? Beszéltem a tuszkulánumi villában írt levelekrõl; ezek egy konzervatív gondolatai haladó tanokkal. Sulla, Pompeius és Cicero liberálisok voltak. Cézárnak nem voltak elég liberálisok, és túlzottan azok voltak Catónak. Késõbb, a hercegségben megtaláljuk ifjabb Plíniuszt, a mérsékelt királypártit, aki szerette a nyugalmat. Ellene volt a túlzott szabadságnak a nép számára és az uralkodó túlzott hatalmának. Nézetei pozitivisták; keveset gondolt a Fábián korának eltûnt pompájára, és elõnyben részesítette Trajánusz prózai uralkodását. Nem mindenki értett vele egyet. Sokan féltek egy második Spartacus fölkeléstõl, és úgy gondolták, hogy az uralkodó nem lehet elég despotikus hatalma használatakor. Másfelõl néhány vidéki kért és kapott olyasmit, amit ma alkotmányos garanciának nevezünk; míg a szocialista véleményeket olyan magas helyen álló képviselte, mint a gall császár Gaius Junius Postumus, aki leszögezte: "Dives et pauper inimici", azaz "a gazdag és szegény természetes ellenségek".

Valóban, mindenki, akinek igénye volt arra, hogy megossza kora fölvilágosodását melyet erõsen befolyásolt az emberi faj egyenlõségének gondolata, minden ember joga a világ jó dolgaiban való részvételre, a görög-római civilizáció nyilvánvaló szükségszerû törekvése tökéletesedésre és finomodásra, mely biztos volt, hogy jelenlegi állapotán túl is fog fejlõdni, és mindez megkoronázására annak örök léte. Ezek az eszmék nemcsak a pogányok büszkesége és vigasza voltak; Ezek sugallták az egyház elsõ és legismertebb atyáinak biztos reményeit, akik nézeteit Tertullian adta önkéntesen tovább (Amédée Thierry, Histoire tie la Gaule sous l'administration romaine, i. kötet, 241.o.)

Végül hogy a képet egy utolsó feltûnõ jellegzetességgel zárjuk le, a legnagyobb létszámú pártot a közömbösök tették ki, akik túl gyöngék vagy félénkek, túl kételkedõk vagy megvetõek voltak ahhoz, hogy kitalálják az igazságot a sok egymástól eltérõ elmélet között, melyek kaleidoszkópszerûen folytak le szemeik elõtt; akik szerették a rendet, ha az érezhetõ volt és (amennyire csak tudtak) elviselték a rendetlenséget, ha az jött; akik mindig csodálták a jólétet és anyagi lehetõségeket, melyek apjuknak még nem voltak meg, és akik nem akarva túl sokat gondolni a másik oldalra, magukat ezzel vigasztalták folyton ismételve: "Nagyszerûek a mai nap dolgai!"

Több ok lenne arra, hogy azt higgyük, hogy javítottunk a politikai tudományon. Ha fölfedeztünk egy gépet, mely alapvetõen ismeretlen volt a mi idõnk elõtt, a dicsõség nem a mienk. Kis királyságok vannak, melyek minden korban léteztek, és bizonyos amerikai törzsek között furcsa egyedek láthatók, akik más szempontból maradtak vademberek. Sokfajta demokratikus és arisztokratikus köztársaság, melyek különféle módon álltak egyensúlyban, léteztek mind az ó-, mind az újvilágban. Tlaxcala éppen olyan jó példa, mint Athén, Spárta, és Mekka Mohamed ideje elõtt. Még ha meg is mutatnák nekünk, hogy valamiféle másodlagos javítást vittünk véghez a kormányzás mûvészetében, elég lenne-e ez arra, hogy igazolja azt a nagyhatósugarú megállapítást, hogy az emberi faj korlátlan fejlõdésre képes? Legyünk olyan szerények, mint a legbölcsebb király, aki ezt mondta: "Semmi sem új a nap alatt."

Néha azt mondják, hogy az Amerikai Egyesült Államokat eredet alkotásnak tekinthetjük, mely idõnkre jellemzõ dolog. Legfigyelemreméltóbb tulajdonságának azt állítják be, hogy abban csak kis lehetõsége van a kormány kezdeményezésének vagy az abba való beavatkozásnak. De ha a fehér faj korai államait tekintjük, pontosan ugyanezzel a

jelenséggel találkozunk: Az "önkormányzat" nem gyõzedelmesebb ma New Yorkban, mint Párizsban volt a frankok idejében. Az igaz, hogy az indiánokat sokkal kevésbé humánus módon kezelik Amerikában, mint a gallo-rómaiakkal bántak Chlodwig nemesei. De emlékeznünk kell arra, hogy az új világ fölvilágosodott republikánusai és áldozataik között a faji különbség sokkal nagyobb volt, mint a germán hódítók és meghódítottak között.

Valóban minden árja társadalom azzal kezdõdött, hogy eltúlozta függetlenségét a törvényekkel és az elöljárókkal szemben. A világ politikai fejlõdésének ereje úgy gondolom, nem tudja kétfajta nép országát érinteni, melyek egyike északkelet Európában, a másik a Nílus partján lakik, Egyiptom déli részén. Az elsõ nép kormánya, (A bolgároké Kazan mellett) hozzászokott ahhoz, hogy az intelligens embereket megelõzõ intézkedésként fölakassza. Ezt az érdekes szokást az arab utazó Ibn Foszlan (A. von Humboldt, Középázsia, i. kötet, 494 o.) írta le. A másik nemzetben, mely Fazoql-ban élt, ha egy király már nem elégítette ki népét, rokonai és miniszterei megmondták neki. Azt mondták neki, hogy mivel nem elégíti ki "a férfiakat, nõket, gyerekeket, ökröket és dögöket", a legjobb lenne, ha meghalna.; Ezután segítettek neki olyan gyorsan meghalni, ahogy csak lehetséges volt. (Lepsius, Briefe aus Ägypten, Äthiopien, und der Halbinsel des Sinai ; Berlin, 1852).

Eljutottunk a modor kérdéséhez. A mienk állítólag finomabb mint a nagy emberi társadalmaké volt. De ez nagyon kétséges.

Ma van pár szónok, aki a nemzetek közötti háborúkat föl akarja számolni. Ezt az elméletet Senecától vették. Néhány bölcs keleti ember véleménye errõl tökéletesen azonos a nagy moraviai testvériségével. De ha az általános béke barátainak sikerülne is Európában a háború eszméjét visszataszítóvá tenni, még mindig állandó változásokat kéne hozniuk az emberek indulatainak levezetésére. Sem Seneca sem a brahmanok nem büszkélkedhettek ilyen gyõzelemmel. Kétséges, hogy nekünk sikerünk lenne-e, ha nekik nem volt. Különösen, mivel mi még mindig látjuk mezõinken és utainkon azokat az átkozott fajokat, melyeket az úgynevezett "humanitás" hagyott itt.

Egyetértek abban, hogy elveink tiszták és emelkedettek. Gyakorlatunk megfelel ezeknek?

Mielõtt gratulálunk magunknak vívmányainkért, várjunk, amíg modern országaink eldicsekedhetnek két békében élõ országgal, ahogy ezt meg tudta tenni a római Olaszország (Amédée Thierry, op. cit., i. kötet . 241. o.) , olyan példa, amelyet a késõbbi korok sajnos nem követtek; mert a modern civilizáció kezdete óta soha nem telt el ötven év mészárlások nélkül.

A végtelen haladásra való képességet tehát civilizációnk mai állapota nem mutatja. Az ember képes volt pár dolgot megtanulni, de sok mást elfelejtett. Nem lett eggyel több érzéke, eggyel több végtagja, lelkének eggyel több képessége. Csak az õt korlátozó kör egy másik részét fedezte föl, és még céljának összehasonlítása a sokféle madáréval és rovaréval sem éleszt vigasztaló gondolatokat életének örömeként benne.

A méhek, hangyák, a termiták születésük pillanatától megtalálták a nekik való életet. Az utóbbi kettõ közösségeikben föltalálták a házépítést, ahol élelmiszert raktároznak, és tojásaik gondozását, mely a természettudósok szerint megváltoztathatatlan és nem javítható tovább. (Martins és Spix, Reise in Brasilien, iii. kötet, 95 o.) Amilyen ma, mindig kielégítette az azt használó lények szerény igényeit. Hasonlóan a méhek királyi

kormányukkal, mely elismeri az uralkodót, de nem a szociális forradalmat, egyetlen napig sem változtatták meg életmódjukat, amely a legjobban felel meg igényeiknek. A metafizikusok régen gépeknek hívták az állatokat, és mozgásuk okának Istent tulajdonították, aki a "bestiák lelke", anima brutorum. Most, hogy ezeknek az úgynevezett automatáknak a szokásait alaposabban tanulmányozták, nemcsak föladtuk ezt a megvetõ elméletet, hanem azt is észrevettük, hogy az ösztön arra is képes, hogy szinte méltóság okává emelkedhet föl.

A méhek királyságában látjuk ahogy a királynõ alattvalói áldozata lesz; ez vagy az utóbbiak zendülésének következménye, vagy arra mutat, hogy az elõbbi nem képes teljesíteni törvényes kötelezettségeit. Látjuk a termiták küzdelmeit legyõzött ellenségeikkel, és aztán azok foglyul ejtését, és alkalmazásukat, mint a fiatalok gondozóit. Mire következtetünk az ilyen tényekbõl?

Modern államaink biztosan komplikáltabbak, és jobban kielégítik igényeinket: de ha látom az útján vándorló vadembert, szenvedélyes, mogorva, lusta és piszkos, lustán húzza lábát nem megmûvelt földjén, egyetlen fegyvereként egy bottal, õt követi felesége, akivel egy erõszakos és üres házassági ünnepség köti össze. (Óceánia sok törzsénél a házasság intézménye a következõképpen mûködik: Egy férfi lát egy nõt, aki úgy véli illik hozzá. Megszerzi apjától pár ajándékkal, többek között egy üveg brandyval, ha van neki ilyen, azt a legelõkelõbb helyen tartja. A fiatal udvarló ezután elrejtõzik a bozótban vagy egy szikla mögött. A nõ gyanútlanul mellé ér. Leüti botjával, addig üti, amíg el nem veszíti eszméletét és szeretõen házába viszi vérbe fagyva. Ezzel végetértek a formalitások és a törvényes egybekelés lezajlott.)

Ha meglátok egy nõt, aki gyerekét viszi, akit saját kezével fog megölni ha beteg lesz vagy ha csak aggódik miatta; (D'Orbigny elmondja, hogy az indián nõk az õrületig szeretik gyerekeiket, és úgy törõdnek velük, hogy gyakorlatilag rabszolgáikká válnak. De ha valamikor a gyerek bosszantja anyját, akkor megfojtja vagy szétmorzsolja, vagy otthagyja az erdõben lelkiismeretfurdalás nélkül . Nem ismerek példát ilyen hatalmas változásra másutt. (D'Orbigny, L'Homme americain, ii. kötet, 232 o.).) Ha ezt a nyomorult csoportot éhesen látom, amint hirtelen megáll élelmet keresve, egy intelligens hangyákkal teli hegy elõtt, csodálkozva fölfedezik azokat, beteszik lábukat várukba, ellopják tojásaikat és fölfalják azokat, és aztán szomorúan visszavonulnak barlangjukba - ha mindezt látom, megkérdezem, hogy miért szenvedtek a rovarok, és miért nem tehetségesebbek, mint az ostobán pusztító család, és hogy az állatok ösztöne, mely akaratuk kis körére korlátozódik nem teszi-e õket boldogabbá, mint az ügyesség és értelem, mely szegény meztelen, földön élõ embereinknek jutott, akik minden más lénynél ezerszer jobban ki vannak téve a levegõ, nap esõ és hó támadásainak. Az ember a maga visszamaradottságában soha nem fedezte föl, hogy hogyan lehetne a teljes fajt ruhákkal ellátni, vagy megszabadítani õket az éhségtõl és szomjúságtól. Az igaz, hogy a legalacsonyabbrendû vadember tudása is nagyobb bármely állaténál; de az állatok tudják, hogy mi hasznos számukra és mi nem tudjuk ezt. Gyorsan összegyûjtik tudományukat, de mi gyakran nem tudjuk megtartani, amit magunk fedeztünk föl. õk mindig biztosak normális évszakokban, hogy kielégítik szükségleteiket és ösztöneiket. De sok olyan emberi törzs van, akik történelmük kezdete óta soha nem emelkedtek korlátozott és ingatag létük szintje fölé. Az anyagi jólétet illetõen nem vagyunk jobbak, mint az állatok: látókörünk szélesebb mint az övék, de éppúgy mint az övék, béna és kötött.

Nem hangsúlyoztam ki eléggé az emberiség szerencsétlen irányzatát, hogy elveszti az egyik oldalon, amit nyer a másikon. De ez nagy tény, mely arra ítél minket, hogy örökké

sikertelenül vándoroljunk szellemi területeinken, és soha nem legyünk képesek arra, hogy mindezeket egyszerre használjuk, annak ellenére, hogy ezek olyan keskenyek. Ha ez a végzetes törvény nem létezne, akkor megtörténhetne valamikor a ködös jövõben, amikor az ember összegyûjtötte minden kor minden bölcsességét, tudva, hogy mit képes megtanulni és birtokolni birodalmából, legalább végül is megtanulná, hogy hogyan alkalmazza gazdagságát, és éljen a természetben békében fajával és ne sújtsa többé fogság és nyomor; és ha harcai után nyugalmat talál, megtalálja végsõ nyugalmát, ha nem is a tökéletes állapotban, de legalább örömben és bõségben.

Ilyen boldogság annak határaival nem lehetséges számunkra, mert az ember éppen olyan gyorsan felejt mint ahogy tanul. Nem nyerhet intellektuálisan és erkölcsileg anélkül, hogy testileg ne veszítsen, és nem tartja hódításait elég erõsen ahhoz, hogy biztos legyen abban, hogy ezeket mindig kezében fogja tartani.

Mi modern emberek azt hisszük, hogy civilizációnk soha nem fog kihalni, mert fölfedeztük a nyomtatást, a gõzgépet és a puskaport. Nem ismerték Tonkin és Annam lakosai elõbb a nyomtatást (Az indiai kereskedelem könyvei nagyon aktívak, és sok ott elõállított könyvet soha nem látták európai könyvtárakban, még Indiában sem. Sprenger azt mondja egy levelében, hogy csak Lucknowban tizenhárom litográfiai mûhely van iskolakönyvek nyomtatásával elfoglalva, és hosszú a listája azoknak a könyveknek, melyek közül valószínûleg egy sem volt Európában. Ugyanez igaz Delhire, Agrára, Cawnporéra, Allahabadra és más városokra is. (Mohl, Rapport annuel d la Societé asiatique, 1851, 93 o.).), mint Európában, amely nekik tûrhetõ civilizációt kölcsönzött? Vannak könyveik, és ezek közül sok könyv sokkal olcsóbb, mint a mieink. Hogy van akkor, hogy ezek az emberek olyan gyöngék és olyan alacsony szinten állnak, olyan közel ahhoz a ponthoz, ahol a civilizált ember, gyönge, gyáva és romlott, alsóbbrendû szellemi erejét tekintve minden barbárnál, aki megragadhatja az alkalmat, hogy ellássa a baját? ("A sziámiak a Föld legszégyentelenebb népe. Õk vannak az indiai-kínai civilizáció legalacsonyabb pontján; és mégis mint tud írni és olvasni." (Ritter, Erdkunde, Asien, iii. kötet 1152 o.).) Ennek az az oka, hogy a nyomtatás csak eszköz, és nem végcél. Ha azt erõs és egészséges elvek terjesztésére használjuk, akkor leggyümölcsözõbb módon fog segíteni a civilizáció fenntartásában. Ha, másfelõl az emberek szellemi élete olyan alacsony szintû, hogy senki sem nyomtat ki többé filozófiai, történelmi és irodalmi mûveket, mely a nép szellemét táplálná; ha a lealacsonyodott sajtó csak erõtlen agyak egészségtelen mérgezõ összeállításait közli, ha teológiája szektások mûve, ha politikája rágalmazóké, ha költészete erkölcsteleneké, akkor hogyan lehetne a nyomtatás a civilizáció megmentõje?

Mert a nagy mûremekek másolatait könnyen lehet sokszorosítani, föltételezzük, hogy a nyomtatás segít megtartani õket; és az intellektuális meddõség idején, ha nincs más versenytársuk, a nyomtatás legalább elérhetõvé teszi õket a kor nemesebb elméi számára. Ez természetesen igaz. De ahhoz, hogy egy ember egyáltalán foglalkozzon egy õsi mûvel, vagy annak alapján megjavuljon, ahhoz mér fölvilágosodott elme tulajdonosának kell lennie. Rossz idõkben, amikor a közélet erkölcsi tisztasága elhagyta a Földet, akkor az õsi írásokat kevesen értékelik, és senki sem akarja a könyvtárak csöndjét zavarni. Egy embernek valamit kell érnie ahhoz, hogy belépjen ezek mögé a magasztos kapuk mögé; de ilyen idõkben senki sem ér semmit. ...

Továbbá, nagyon eltúlozzák az emberi életkornak a növekedését, mely ezt az emberi elme Gutenberg fölfedezésének eredményeképpen ért el. Néhány mû kivételével, melyeket idõrõl idõre újra nyomnak, ma minden könyv kihalóban van, ahogy régen a kéziratok

kihaltak. Különösen a tudományos munkák, melyeket néhány százas példányszámban adnak ki, hamar eltûnnek a megvehetõ könyvek listájáról. Nagy gyûjteményekben még megtalálhatók, de nehezen. Az õskor szellemi kincseire ugyanez igaz; és ismétlem, a tanulás nem segít valakit, akkor aggkori gyöngeségben szenved.

Mi lett a csodálatos könyvek ezreivel, melyeket a nyomtatás kitalálása óta kiadtak? A legtöbbet elfelejtették. Sokuknak, melyekrõl még beszélnek, nincsenek olvasóik, míg az ötven éve keresett írók keresett írók nevei fokozatosan eltûnnek az emlékezetbõl.

Azért, hogy a nyomtatás befolyását erõsítsék, túl kevés energiát fektettek az azt megelõzõ idõben megírt kéziratok nagyobb terjesztésére. A Római Birodalom idejében az oktatási lehetõségek nagyon általánosak voltak, és a könyvek nagyon elterjedtek voltak, ha megnézzük a sok könyökünkbõl folyó nyelvészt, akik szegényessége, bujasága és szenvedélyes örömhajhászása velünk élnek Satyrtcon of Petronius alakjában. A legkisebb városba is berajzottak, és összehasonlíthatóak voltak korunk elbeszélésíróival, ügyvédeivel és újságíróival. Mikor dekadencia is uralkodott, aki könyveket akart, meg tudta szerezni õket. Vergiliusz mindenütt ott volt. A parasztok, akik hallották dicséretét, veszélyes varázslónak tartották. A szerzetesek utánozták. Plíneuszt, Dioscoridest, Plátót, Aristotelészt sõt Catullust és Martialt is másolták. A középkori kéziratokból kiindulva, melyek a sok háború és fosztogatás, olyan sok kastély és apátság leégetése után megmaradtak, úgy vélhetjük, hogy sokkal több példány van, mint gondoljuk korunk mûveibõl, irodalmi, tudományos és filozófiai. Eltúlozzuk a tényleges szolgálatot, melyet a nyomtatás a tudománynak, a költészetnek, az erkölcsnek és a civilizációnak adott. Jobb lett volna, ha csak felületesen érintettük volna ezeket az érdemeket és inkább arról beszéltünk volna, hogy miben segíti a nyomtatás kitalálása állandó jelleggel a vallási és politikai érdekek minden formáját. A nyomtatás, ismétlem, csodálatos eszköz; de ha a kéz és a fej hibás, akkor az eszköz nem dolgozhat önmagában.

A puskapornak nincs több ereje mint a nyomtatásnak ahhoz, hogy megvédje a társadalmat a halálos veszélytõl. Azt, hogy hogyan állítsuk azt elõ, biztosan soha nem fogjuk elfelejteni. De kétlem, hogy azok a félig civilizált emberek, akik azt ma annyira használják, mint mi magunk, bármi más szempontból is tekintenék azt, mint a pusztítás szempontjából.

A gõz ereje és más ipari fölfedezések, mint a nyomtatás kitûnõ eszközök, de nem öncélúak. Hozzáadhatom, hogy bizonyos eljárások melyek a tudományos fölfedezésekkel kezdõdtek, rutinként végzõdtek, amikor a szellemi mozgalom, mely életet adott nekik örökre megállt, és az eljárások háta mögötti elméleti titkok elvesztek. Végül az anyagi jólét soha nem volt más, mint a civilizáció kinövése; soha senki sem hallott olyan társadalomról, amely csak abból élt, hogy az emberek tudták, hogy hogyan utazzanak gyorsan és hogyan csináljanak szép ruhákat.

Minden civilizáció a miénk elõtt azt gondolta, hogy õk az idõ sziklájába kitörölhetetlenül írták be feledhetetlen fölfedezéseiket. Mind azt hitték, hogy halhatatlanok. Az inkák és családjaik, akik könnyedén utaztak kitûnõ útjaikon fedett gyaloghintóikban, tizenötezer mérföldön keresztül, amely ma is összeköti Cuzcot Quitoval, biztosan meg voltak gyõzõdve róla, hogy hódításaik örökké fognak tartani. Az idõ szárnyának egyetlen csapásával belelökte birodalmukat, mint annyi mást a legszélsõ szakadékba. Perunak ezek a királyainak birtokában voltak tudományaik, gépeik, erõs motorjaik, melyeket ma is megcsodálunk anélkül, hogy fölépítésüket ismernénk. Ismerték annak a titkát is, hogy hogyan szállítsanak hatalmas tömegû anyagot egyik helyrõl a másikra. Cölöpökön álló

erõdítményeket építettek, egyiket a másikra, harmincnyolc láb hosszú és tizennyolc láb széles köveket találtak épületeikben, mint Tihuanaco romjaiban, melyekhez ezeket a hatalmas építõanyagokat több mérföldnyi távolságból kellett szállítani. Tudjuk, hogy hogyan oldották meg ezt a problémát ennek az eltûnt népnek a mérnökei? Nem tudjuk jobban, mint azt, hogy hogyan építették a hatalmas Cyclopszi falakat, melyek romjai Déleurópa sok részén ma is állják az idõ támadásait.

Nem szabad összekevernünk a civilizáció okait hatásaival. Az okok eltûnnek, az eredményeket elfelejtik, amikor a szellem, mely születésüket létrehozta megszûnik. Ha megmaradnak, az azért van, mert egy új szellem tartja õket életben, és ennek gyakran sikerül új irányt adni tevékenységüknek. Az ember szelleme állandóan mozgásban van. Egyik pontról halad a másik felé, de nem lehet mindenütt egyszerre. Dicséri ami az övé, és elfelejti ami elmúlt. Örökké foglya egy körnek, melynek határait nem lépheti át, sosem sikerül területének egy részét úgy fejlesztenie, hogy másokat ne ejtene el. Egyszerre mindig magasabbrendû és alacsonyabbrendû õseinél. Az ember soha nem lépi túl önmagát, így képtelen a végtelen haladásra.

XIV fejezet

xiv. Az emberi fajok intellektuális egyenlõtlenségének bizonyítása /folytatás/; A különbözõ kultúrák kölcsönösen taszítják egymást. A kevert fajok civilizációja is kevert.

Ha az emberi fajok egyenlõk lennének, a történelem vonzó, dicsõséges és nagyszerû képet mutatna. A fajok mind egyformán intelligensek lettek volna, éles szemmel igazi érdekeik iránt, és egyformán rátermettek a hódításra és uralkodásra. A világtörténelem korai szakaszában a világot azonos idõ alatt teljesen egyforma kultúrákkal örvendeztették volna meg. Amikor a legõsibb szankszkrit népek megalapították birodalmukat, és a vallás és kard eszközével, Északindiát megtöltötték terméssel, városokkal, palotákkal és templomokkal; amikor az elsõ asszír birodalom koronázta a Tigris és Eufrátesz síkságát csodálatos palotáival, és Nimród harci szekerei és lovasai a négy széllel versenyeztek, az afrikai parton az álló állkapcsú négerek törzsei között fölvilágosodott és kulturális szociális államot látunk, akik ügyesen alkalmazzák a lehetõségeket a célokhoz, és gazdagok és erõsek.

A kelták, vándorlásaik során Nyugateurópa legszélére vitték volna a nagy társadalom szükséges elemeit, valamint a Kelet õsi bölcsességének pár csöppjét; biztosan találtak volna az ibériai emberek között, akik itt, Olaszországban, Galliában és Spanyolországban és a mediterrán szigeteken vetélytársakat, akik az õsi hagyományokkal éppúgy tisztában lettek volna, mint õk, akik azokban a mûvészetekben és föltalálásokban mesterek, melyet a civilizáció követel meg.

Az emberiség önmagában nemesen sétált volna a Földön, egyetértésben gazdagon, és mindenütt talált volna olyan társadalmakat, melyek egymásra hasonlítanak. Minden nemzet ugyanúgy értékelte volna igényeiket, a természettõl ugyanazt kérte volna, és ugyanolyan módon szemlélte volna. Rövid idõ is elég lett volna ahhoz, hogy szoros kapcsolatba lépjenek egymással és kapcsolatok komplikált szövevényét hozzák létre, mely mindenütt szükséges és elõnyös a haladásnak.

Azok a törzsek, akik olyan szerencsétlenek voltak, hogy kopár talajon éltek, sziklás hegyek alján, a jéggel borított tavak partján vagy a sztyeppéken, melyeken örökké az északi szél fúj, ezek lehet hogy hosszabb ideig küzdöttek volna a természet barátságtalansága ellen, mint a kedvezõbb körülmények között élõ népek. De végül is, mert nem kevésbé bölcsek és értelmesek, mint a többiek, õk is fölfedezték volna, hogy az éghajlat szeszélyei ellen is van orvosság. Ugyanazt az intelligens tevékenységet végezték volna, melyet ma a dánoknál, norvégoknál és izlandiaknál látunk. Megfékezték volna a lázadó talajt, és arra kényszerítették volna, hogy akarata ellenére váljon termõvé. A hegyi területeken pásztorkodással foglalkoztak volna, mint Svájcban vagy a fejlõdõ területeken Kasmírban. Ha éghajlatuk olyan rossz lett volna, és helyzetük olyan elõnytelen, hogy nem tudtak volna vele mit csinálni, akkor úgy gondolták volna, hogy a világ elég nagy és sok völgye és kellemes síksága van; otthagyták volna hálátlan országukat és hamarosan találtak volna egy másikat, ahol energiájuk és tevékenységük jó eredményeket hozott volna.

Akkor a Föld nemzetei, egyenlõen fölvilágosodottak és egyformán gazdagok, némelyek tengermenti városaik kereskedelmi forgalmától, mások nagy és gyümölcsözõ mezeik mezõgazdasági termékeitõl, mások a hegyes környékeken folytatott ipar miatt, mások a közlekedés miatt, melyhez központi helyzetük miatt jutottak, mindezek, az ideiglenes viták, polgárháborúk és zendülések ellenére, melyek elkerülhetetlenek ott, ahol emberek élnek, hamarosan olyan rendszert alakítottak volna ki, mely egyensúlyban tartotta volna ellentétes érdekeiket. Az azonos gyökerû civilizációk egy hosszú folyamat végén majdnem pontosan egyforma módon fejezõdtek volna be: megalapítottak volna egy világszövetséget, amely olyan sok évszázad álma volt, és amely elkerülhetetlenül létrejött volna, ha a fajok adottságai azonosak lettek volna, ugyanolyan erejûek és ugyanolyan fokúak.

De tudjuk, hogy egy ilyen kép tisztán a fantázia szülötte. Az elsõ embereket, akik méltók voltak erre a névre, olyan eszme hozott össze, melyre a barbárok, akik többé-kevésbé a közelükben éltek, nemcsak hogy nem gondoltak olyan gyorsan, de ilyesmi meg sem fordult a fejükben. A korai emberek kivándoroltak otthonukból és más emberekkel találkoztak, akiket meghódítottak; de ezek sem nem értették, sem alkalmazni nem tudták a civilizáció fõ elveit, melyeket rájuk alkalmaztak. Messze attól, hogy minden emberi törzs szellemileg egyenlõ lenne, a nemzetek civilizációs képessége mindig ellentétes volt, elõször is a teljesen különbözõ alapok miatt, melyen államaik alapultak, és másodszor a határozott ellenérzés miatt, melyet egymással szemben mutattak. A példa ereje soha nem ébresztett föl olyan ösztönöket az emberekben, amely nem saját természetükbõl fakadt. Spanyolország és a gallok látták a föníciaiakat, a görögöket és a karthágóiakat, akik virágzó városokat alapítottak, egyiket a másik után partjaikon. De mind Spanyolország, mind a gallok visszautasították ezeknek a szokásoknak a másolását és ezeknek a nagy kereskedõ erõknek a kormányzását. Amikor a rómaiak megjelentek hódítókként, nekik csak annyi sikerült, hogy különféle szellemeket ébresszenek föl új gyarmataikban, a római gyarmatokban. Így a kelták és ibériaiak példája mutatja, hogy a civilizáció nem jöhet létre vérkeveredés nélkül.

Tekintsük az amerikai indiánok helyzetét ma. Mellettük olyan nép él, mely mindig növekedni akar számban és erõben. Vízi utaikon hajók ezreit látják föl-le menni. Tudják, hogy uraik ereje ellenállhatatlan. Semmi reményük nincs arra, hogy a hódítók valaha is visszaadják országukat; egész világrészük ennélfogva ahogy tudják európai eredetûeké. Egy pillanat elég arra, hogy meggyõzze õket az idegen intézmények szívósságáról, melytõl emberi életek függnek, annak folytonosságáról, a játékok vagy a halak bõségérõl.

Ha brandyt, fegyvereket és takarókat akarnak vásárolni, tudják, hogy saját durva ízlésüket is könnyebben kielégítené a társadalom, mely folyton hívja õket, és amely hízelgéssel és megvesztegetéssel próbálja egyetértésüket megnyerni. õk ezt mindig visszautasítják. Inkább az egyik lakatlan helyrõl menekülnek a másikra; egyre inkább az ország szívében laknak, otthagyva még õseik csontjait is. Ki akarnak halni, ahogy jól tudják maguk is. De õket egy rejtélyes félelem a fehér fajtól való ellenállhatatlan irtózás járma alatt tartja, és noha csodálják annak erejét és általános fölsõbbrendûségét, lelkiismeretük és természetük, egy szóval vérük ellenszegül még a gondolatnak is, hogy ezzel valamennyire is közösséget vállaljanak.

Latinamerikában a bennszülöttek kevésbé undorodnak uraiktól. Ennek az az oka, hogy régebben a központi kormány kacikáik uralma alatt hagyta meg õket. A kormány nem próbálta civilizálni õket; megengedte, hogy megtartsák saját törvényeiket és szokásaikat, és ha keresztények lettek, csak adót kellett fizetniük. A gyarmatosítás nem vált kérdéssé. Ha meghódítottak egy területet, a spanyolok eltûrték a meghódítottat és csak idõnként voltak terhükre. Ezért kevésbé boldogtalanok a délamerikai indiánok mint az északamerikaiak, és élnek tovább, míg az angolszászok szomszédaikat kegyetlenül a szakadékba fogják taszítani.

A civilizáció átadhatatlan, nem csak a vademberek számára, hanem a fölvilágosodottabb nemzetek számára is. Ezt mutatják a francia jóakarat erõfeszítései az õsi algériai királyságban, az angolok tapasztalatai Indiában és a hollandoké Jáván. A fajok egyenlõtlenségének és egymástól való eltérésének nincsenek ennél meggyõzõbb és szembeötlõbb bizonyítékai.

Tévednénk, ha arra következtetnénk, hogy bizonyos törzsek barbarizmusa annyira a vérükben van, hogy semmiféle kultúrára nem képesek.

Sok vad nép között láthatóak annak a nyomai, hogy a dolgok valaha jobban álltak, mint ma. Néhány törzs, mely máskülönben vadságba süllyedt, megtartja hagyományos szabályait, melyek érdekes módon bonyolultak, a házasság, az öröklés és a kormányzás dolgában. Rítusaiknak ma nem értjük jelentését, de ezek nyilvánvalóan magasabb rendû elveken alapulnak. A vörös indiánok példáját hozhatjuk föl; egy sivatagos terület, melyet ma is gyakran bejárnak, valaha az alleghaniak települési területe volt (Prichard, " Az emberiség természettörténete," 41. rész). Mások, mint a Marianna szigetek õslakosai olyan termelési módokat alkalmaznak, melyeket nem fedezhettek föl maguk. Ezeket különösebb meggondolások nélkül apáról fiúra örökítik és meglehetõsen mechanikusan alkalmazzák õket.

Ha embereket a barbarizmus körülményei között látjuk, elõször alaposan meg kell nézni õket, hogy vajon mindig ilyen körülmények között éltek-e. Sok más körülményt is figyelembe kell vennünk, ha el akarjuk kerülni a hibákat.

Néhány nép egy azonos fajú nép hálójában van fogva; többé-kevésbé alkalmazkodnak hozzá, átvesznek bizonyos szokásokat, és messzemenõen követik õket. Ha a domináns faj eltûnik, vagy kihalás vagy a meghódított népben való teljes föloldódás következtében az utóbbi hagyja, hogy a kultúra, különösen annak alapelvei szinte teljesen kihaljanak, és csak az a kis rész marad meg, melyet képesek voltak megérteni. Még ez is csak rokonvérû népek között történhet meg. Ez volt az asszírok viselkedése a kald kultúrával szemben, szíriai és egyiptomi görögöké az európai görögökkel szemben, az ibériaiak, kelták és illíreké a római eszmékkel szemben. Ha a cherokeek, catawhak, muskhogeek, a seminolék,

a natchezek és hasonlóak még mutatják valamennyire az alleghany faj intelligenciáját, akkor nem tudok arra következtetni ebbõl, hogy tiszta vérûek, és közvetlen leszármazottai az eredeti törzsnek - ez azt jelentené, hogy egy faj valaha civilizált volt, és elvesztette civilizációját - csak azt mondom, hogy valamelyikük egy õsi hódító fajból származik forrásként, az áram iszapos és sok alattvalójával keveredett útja során. Ha másként lenne, a cherokeek soha nem lettek volna barbárokká. A többi kevésbé tehetséges törzsek számára õk az eredeti népesség alját képviselik, melyet idegen hódítók kényszerítettek összefogásra, hogy letegyék egy új állam alapköveit. Nem meglepõ, hogy a civilizációnak ezeket a maradványait megõrizték anélkül, hogy megértették volna õket, a törvényeket, szokásokat, és hagyományokat náluk okosabb emberek találták ki; õk soha nem értették ezek jelentését vagy elméleti alapjukat, vagy ezeket mint a tisztelet objektumait tekintették. Ugyanez az érv igaz a fajok mechanikai ügyességére, melyet náluk látunk. A módszerek, melyeket az utazók annyira csodálnak, végsõ soron egy jobb fajtól származnak, amely régóta eltûnt. Néha tovább kell keresnünk eredetüket. Így az ibériaiak, aquitániaiak, bretonok és a Scilly szigetek lakói ismerték a bányák mûködését; de a titkot elõször fölsõ Ázsiában fedezték föl, és innen hozták magukkal a nyugati népek õsei vándorlásaik során.

A Karolina szigetek õslakosai majdnem a legérdekesebbek Polinéziában. Evezõik, vésett kenuik, kereskedelmi érzékük és tájolóképességük mély határt vont közéjük és a négerek közé. Nem nehéz észrevenni, hogy honnan van ez az erejük. Az ereikben folyó maláj vérnek köszönhetik.; És mivel vérük már régen nem tiszta, faji adományaik csak elsatnyulva és degradált formában éltek tovább.

Ezért nem szabad arra következtetnünk, hogy ha a civilizáció nyomai barbár népek között megtalálhatóak, hogy ezek valaha tényleg civilizáltak voltak. Ezek egy másik törzs uralma alatt éltek, akik vére rokon volt az övékkel, de magasabbrendûek voltak, vagy esetleg csak közel éltek egy másik törzshöz, és gyatrán és ügyetlenül utánozták azok szokásait. A mai vadember fajok mindig is vademberek voltak, és igaz az a következtetés, hogy azok is maradnak, mindaddig, ameddig el nem tûnnek. Eltûnésük elkerülhetetlen amikor két addig kapcsolatban nem állt faj kapcsolatba kerül egymással, és a legjobb példa erre a polinéziai és amerikai indiánok sorsa.

Az elõzõ érvet a következõ tények támasztják alá:

(i) A mai vademberek törzsei mindig ilyenek voltak, és ilyenek maradnak, de magas kultúrákkal kerültek kapcsolatba.

(ii) A vadember népekbõl akik egy civilizáció közepén élnek annak a népnek a közepén, mely a civilizációt létrehozta, nemesebb ág jön létre.

(iii) Ez akkor is szükséges, ha két különbözõ kultúra hat egymásra valamilyen módon, a minõségek cseréjével, és más kultúrákat szül, melyek az elõbbiek elemeibõl állnak. Hogy ezek valaha is egyesüljenek, természetesen teljesen kizárt.

(iv) A két teljesen idegen faj által létrehozott kultúrák csak felületesek lehetnek. Soha nem szövetkeznek és az egyik mindig ki fogja rekeszteni a másikat. Errõl még lesz szó, mert eddig nem volt kellõképpen illusztrálva. A hadiszerencse a perzsa civilizáció mellé hozta a görögöt, a görög mellé a rómait, az egyiptomit mind a görög mind a római mellé; hasonlóképpen a mai európai kultúra a világon minden létezõvel összetalálkozott, különösen az arabbal.

A görög és perzsa kultúra kapcsolata sokágú és elkerülhetetlen volt. A hellén lakosság nagy része - a rimellkák, ha nem is voltak teljesen függetlenek, - a szíriai parti részeken, Kisázsia és Euxine gyarmatokon laktak. Ezek alapításuk után hamarosan egy nagy király területeinek része lettek; lakói a satrapa szeme elõtt éltek, noha bizonyos mértékig megtartották demokratikus intézményeiket. Újra, a tényleges Görögorszság, a szabad Görögország mindig szoros kapcsolatban állt az ázsiai partok városaival.

Egybeolvadt valaha is a két ország kultúrája? Tudjuk, hogy nem. A görögök erõs ellenfeleiket barbároknak tekintették, és lehet, hogy megvetésüket vissza is kapták. A két nemzet állandóan kapcsolatban állt egymással, de politikai eszméik, szokásaik, nyilvános szertartásaik belsõ jelentése, mûvészetük hatósugara, államformájuk különbözõ maradt. Ecbatanában csak egy tekintélyt ismertek el; ez örökölt volt, és bizonyos hagyományos módokra volt korlátozva, de máskülönben abszolút volt. Hellaszban különféle királyok között oszlott meg a hatalom. A kormány királyi volt Spártában, demokratikus Athénban, arisztokratikus Sicyonban, zsarnoki Makedóniában - furcsa egyveleg! A perzsák közt az államvallás sokkal közelebb volt egy primitív kisugárzás eszméjéhez; Ugyanazt az irányt mutatta az egység felé, mint maga a kormány, és erkölcsében és metafizikai jelentõségben bizonyos filozófiai mélységet hordozott. A görög szimbolizmus másfelõl csak a természet bizonyos külsõ megjelenéseivel foglalkozott, és dicsõítette az ember alakját. A vallás az ember elméjének irányítását az állam törvényeinek engedte át; amikor a kötelezõ szertartásokat elvégezték és kifizette áldozatát a helyi istennek vagy hõsnek, a hit kívánalmainak eleget tettek. Továbbá maguk a szertartások, a hõsök és istenek más-más helyeken voltak egymástól pár mérföldnyire. Ha néhány szentélyben, mint Olympiában vagy Dodonában imádás jeleit találjuk, nem a természet különleges erõiét, hanem magának a kozmikus alapelvnek az imádását, egy ilyen egység csak még jobban aláhúzza a maradék megosztottságát; mert ez a fajta imádás csak néhány elszigetelt helyre korlátozódott. Emellett a dodonai orákulum és az olimpiai Zeusz imádása idegen eredetûek voltak.

Aligha szükséges bemutatni, hogy a görögök magán szokásai mennyire különböztek a perzsákéitól. A gazdag, örömkedvelõ és kozmopolita fiatalság számára nyilvános megvetést hozott, ha más luxussal teli és kifele irányult szokásokat utánzott. Nagy Sándor idejéig, más szavakkal Perzsia nagy, gyümölcsözõ és dicsõséges idõszaka alatt sem tudta megnyerni Görögországot saját civilizációja számára.

Sándor eljövetele érdekesen igazolta ezt. Mikor az emberek látták, hogy Hellasz uralja Dáriusz királyságát,, hogy Ázsia görögösödik, vagy inkább egyetlen éjszaka õrült akciói, melyeket egy uralkodó egy ország mûemlékei ellen követett el, azok teljes nagyságukban a megvetés és a gyûlölet jelei voltak. De Persepolisz fölgyújtója hamar megváltoztatta álláspontját. A változás annyira teljes volt, hogy ez hamarosan nyilvánvalóvá vált; sajátmagát ültette az Achaemenidák trónjára, hogy elõdjeikként uralkodjon mint a nagy Xerxes tette, és Görögországot birodalmának egy részének tekintette. Ilyen módon a perzsa társadalmi rendszer fölszívta volna a görögökét.

De Sándor tekintélyének ellenére semmi ilyesmi nem történt. Tábornokai és katonái soha nem látták õt hosszú palástban, fején turbánnal, eunuchok körében és megtagadva országát. Halála után követõi tovább vitték birodalmát; de kénytelenek voltak azt mérsékelni. És miért tudtak középutat találni, mely közös volt az ázsiai partok és az egyiptomi görögök között? Mert alattvalóik vegyes lakosságú államok voltak, görögök , szíriaiak arabok keveredtek, akiknek nem volt okuk arra, hogy visszautasítsák a kompromisszumot. Ha a fajok tiszták maradtak volna, akkor az egyesülés lehetetlen lett

volna és mindegyik ország megtartotta volna nemzeti kultúráját.

Hasonlóképpen a Római Birodalom utolsó napjaiig a vegyes civilizáció uralkodott Keleten, Görögországot beleértve, amely ázsiaibb lett mint görög, mert lakóinak többségében túlnyomó részben ázsiai vér folyt. Igaz, a szellemi élet büszke volt arra, hogy görög maradt. De nem nehéz fölismerni, ahogy az idõk folyamán a keleti átszûrõdés életet lehelt az alexandriai iskola minden termékébe, mint pl. a "központosított állam", a görög-szíriai jogászok eszméje. Látjuk, hogy hogyan egyensúlyozódtak ki a különbözõ faji elemek, és melyik irányban tért ki a mérleg.

Más kultúrákat hasonló módon lehet összehasonlítani, és mielõtt ezt a fejezetet befejezem, pár szót szólok az arab kultúra és a mi kultúránk viszonyáról.

Senki sem tagadhatja kölcsönös ellenszenvüket. Középkori õseinknek alkalmuk volt közelrõl látni a muzulmán állam csodáit, mikor fiaikat a Kordobai iskolába küldték tanulni. De semmi arab nem maradt meg Európában kivéve azoknál a nemzeteknél, akik ereiben valamennyi izmaelita vér csörgedezik. A brahman India nem volt lelkesebb mint mi az Iszlám törvényeinek elfogadásánál, és ellenállt mohamedán urai minden nyomásának.

Ma a mi feladatunk az arab civilizáció maradványaival foglalkozni. Zaklatjuk és pusztítjuk az arabokat, de nem tudjuk õket megváltoztatni, noha civilizációjuk nem eredeti, és emiatt kevesebb ellenállóerõt kéne mutatnia. Ismert dolog, hogy a csekély számú arab nép állandóan magába szívta azoknak a fajoknak a maradékát, melyeket karddal meghódított. A muzulmánok nagyon vegyes népességet alkottak, hasonlóan vegyes kultúrával, melynek elemeit könnyû kibogozni. A hódító mag Mohamed elõtt egy új vagy ismeretlen népbõl állt. Hagyományai közösek voltak a szemita vagy hamita családokkal, melyekbõl eredetileg származott. Ellentétbe került a föníciaiakkal és a zsidókkal, és mindkettõ vére folyt ereiben. A közvetítõ szerepét játszotta azok Vörös tengeri kereskedelmében, India keleti partjainál és Afrikában. Késõbb ugyanezt tette a perzsák és rómaiak idején. Sok arab törzs vett részt Perzsia politikai életében az Arsacidok és Szasszanidák alatt, míg néhány hercegük mint Odenathus (Palmyra királya, és Zenóbia férje. Gallienus császár elismerte keleti uralkodótársként 267-ben, és ugyanabban az évben meggyilkolták - angol fordító), hadat üzentek Cézárnak, más hercegnõk mint Zenóbia, Amru és Palmira királynõjének lánya, megnyert egy díjat, melyet addig csak rómaiak nyertek meg, és néhány kalandoruk, mint Fülöp, császárrá is koronáztatta magát. Így ez a vegyes nemzet soha nem habozott, hogy éreztesse jelenlétét az erõs társadalmakban, melyek között élt. Belekapcsolódott munkájukba, és mint egy félig vízbe süllyedt test, mely félig a napon van, egyidõben tartalmazta a barbarizmus és a fejlett civilizáció elemeit.

Mohamed olyan vallást alapított, amely illett népe szellemi állapotához, ahol a bálványimádásnak sok híve volt, de ahol a kereszténység, melyet az eretnekek és judaizálók zavartak, szinte ugyanannyi áttérttel büszkélkedhetett. A Koresi próféta rendszerében a kibékülés Mózes törvényei és a keresztény hit között tökéletesebb volt, mint az egyház doktrínáiban. Ez a probléma sokat foglalkoztatta a korai keresztények elméjét, és mindig jelen volt a keletiek tudatában. Ennélfogva Mohamed ajándékának már a megjelenése is étvágygerjesztõ volt, és amellett minden teológiai újdonságnak jó esélye volt elfogadásra a szíriaiaknál és egyiptomiaknál. Mindennek tetejében az új vallás karddal a kezében haladt elõre; ez a tömegsiker második garanciája volt, akiknek nem volt közös kötelékük a szövetséggel, kivéve meggyõzõdésüket, hogy segítségre szorulnak.

Így jött elõ az Iszlám a sivatagból. Arrogáns, nem találékony, és egy már létezõ civilizációval, amely legnagyobb részben görög-ázsiai, jól elõkészített talajra talált. Újoncai a Földközi tenger keleti és déli partjairól már telítve voltak egy bonyolult termékkel, amelyet ez hozott nekik és amit õk újra magukba szívtak. Az új hit doktrínáit a keresztény egyháztól és a judaizmustól vette át, és a Hedzsa és jemeni vegyes tanokat, melyek Bagdadtól Montpellierig elterjedtek; és egy kultusszal, melynek eredete a perzsa és római törvények és a görög-szíriai ("Az efelé a tudomány felé mutató impulzust görög-szíriai rokonaik adták, akik képességé tették õket arra, hogy tényleg magukba szívják a görög nyelvet és szellemet; mert az arabok szívesen szorítkoztak a görög spekuláció tisztán tudományos eredményeire." (W. von Humboldt, über die Kawi-Sprache, Introduction, cclxiii o.)), és az egyiptomi tudomány és annak államirányító rendszere, mely elejétõl fogva toleráns volt, ami természetes, ha nincs egység az állam szervezetében. Nem kell hogy meglepjen bennünket a gyors haladás a muzulmánok kifinomodásában. A nép nagyobb része csak idõvel változtatott szokásain. Mikor elkezdték az apostolok szerepét játszani a világban, azonosságukat nem vették rögtön észre; egy ideig régi nevükön ismerték õket. Egy másik fontos dologra is emlékeznünk kell; ebben az vegyes embergyûjteményben mindegyik kétségtelenül hozzáadta részét a közös jóléthez. De melyik indította el a gépet és melyik irányította mozgását annak rövid ideje alatt? Arab törzsek egy kis magja, mely egy félsziget belsejébõl jött és nem filozófusokból állt, hanem fanatikusokból, katonákból, hódítókból és uralkodókból.

Az arab civilizáció csak a régi görög-szíriai civilizáció volt, melyet a perzsa keveredés módosított, és egy zseni új, éles elméje újra fölélesztette és megfiatalította azt. Ennélfogva, noha hajlandó volt egyezkedni, nem jutott el egy olyanfajta társadalom szelleméhez, mely önmagában különféle eredetû társadalmakból fejlõdött ki, legföljebb annyira mint ahogy a görög kultúra egyezett meg a rómaival, pedig ezek nagyon közel álltak egymáshoz és olyan sok évszázadon keresztül éltek egymás mellett ugyanabban a birodalomban.

A megelõzõ részek elegendõek arra, hogy megmutassák, hogy mennyire lehetetlen az, hogy fajilag nagyon különálló csoportok kultúrái valaha is egybeforrjanak. A különféle fajok és kultúrák közötti feloldhatatlan ellentét világosan része a történelemnek és az ilyen veleszületett taszítás magában foglalja a különbséget és egyenlõtlenséget. Elismerjük, hogy az európai nem remélheti, hogy valaha civilizálni tudja a négert, vagy hogy sikerül a mulattba saját jellegének egy részét átültetni; ha a mulatt és egy fehér nõ gyerekei nem tudnak mást megérteni, csak egy vegyes kultúrát, mely csak kissé van közelebb a fehér fajhoz, mint apáik eszméi - akkor igazam van, ha azt mondom, hogy a különbözõ fajok nem egyenlõk intelligenciában.

Nem akarom azt a nevetséges módszert alkalmazni, melyet az etnológusok sajnos túlzottan szeretnek. Nem akarom megvitatni, ahogy õk teszik az egyének erkölcsi és szellemi helyzetét az egyén szintjén.

Egyáltalán nem kell az erkölcsrõl beszélnem, mert már elismertem minden emberi család képességét arra, hogy belépjen a kereszténység fényébe a maga módján. A szellemi érdem kérdését illetõen teljes mértékben visszautasítom azt az érvet, hogy "minden néger bolond". (A legszigorúbb ítéletet a négerrõl máig az egyenlõség elvének egyik úttörõjétõl származik. Franklin a négert úgy határozza meg, mint olyan állatot, amely "annyit eszik és olyan keveset dolgozik, amennyire az lehetséges"). A fõ ok, hogy ezt nem teszem, mert akkor azt is kellene mondanom, hogy minden európai intelligens; és az ég óvjon meg egy ekkora ellentmondás kimondásától!

Nem akarok az egyenlõség híveire várni, akik misszionáriusok vagy tengerészek könyveiben megmutatják, hogy Yolof ügyes asztalos, némelyik hottentotta jó szolga, néhány kafír táncol és zongorázik és néhány bambara jó számtanban.

Hajlandó vagyok bizonyítás nélkül elismerni ennek az országnak minden csodáját, amit el tudnak nekem mondani, még a legelmaradottabb vademberekrõl is. Már tagadtam, hogy a legalacsonyabb törzsek is teljesen hülyék lennének. Még tovább is megyek, mint ellenfeleim, és elismerem, hogy sok néger törzsfõ kiváló eszméi gazdagságában, szellemük erejében, tevékenységekben, olyan szinten, mely magasabb mint parasztjaink átlagos színvonala vagy akár a félig képzett középosztályunk átlagos egyedeié. De, ismétlem, nem foglalkozom az egyedi képességek keskeny területével. Az ilyen felületes érvekkel vívott való vita számomra tudománytalannak tûnik. Ha Mungo Park vagy Lander intelligenciabizonyítványt adott négereknek, mi akadályoz meg más utazókat, akik ugyanezzel a fõnixmadárral találkoznak, hogy a pontosan ellentétes véleményre ne jussanak? Hagyjuk ezeket a gyerekségeket, és ne egyedeket hanem csoportokat hasonlítsunk össze. Ha alaposan megvizsgáltuk, hogy mi az, amire az egyes csoportok képesek és mások nem, mi a határ más területeken, és mi intelligenciájuk fölsõ határa, amely a nemzeteket a történelem hajnala óta vezeti, - akkor, és csak akkor foglalkozhatunk azzal, hogy miért alacsonyabbrendûek egy faj fölsõbbrendû tagjai mint a másik géniuszai. Akkor továbbmegyünk és összehasonlítjuk az átlagember erejét, aki ezekhez a típusokhoz tartozik és megtaláljuk, hogy hol egyenlõk ezek az erõk és hol haladja meg az egyik a másikat. De ezt a nehéz és fáradságos feladatot nem lehet addig elvégezni, amíg a különféle fajok viszonylagos helyzetét nem állapítottuk meg, és bizonyos fokig matematikailag nem támasztottuk alá. Nem tudom, hogy valaha is lesznek-e világos és nem vitatott eredményeink, ha valaha is szabad akaratunkból továbbmegyünk az általános következtetéseknél és olyan feladatokat végzünk el, mint az egyes nemzetek alsó osztályainak és átlagos fölfogóképességének az osztályozása. Ha ezt meg tudjuk tenni, akkor könnyen meg tudjuk mutatni, hogy az aktívság, az intelligencia a domináns fajok legkevésbé tehetséges egyedeinél nagyobb, mint ugyanezek a tulajdonságok más csoportok megfelelõ egyedeinél. (Nem késlekedem a vadember fajok ösztöneinek túlfejlettségét fölismerni, mint intellektuális alsóbbrendûségük különleges jegyét. Bizonyos érzékek erõsödése csak a szellemi képességek csökkenésével egy idõben érhetõ el. Itt hasonlítsuk össze amit Lessons mondott a pápuaiakról , melyet az Annales des sciences -naturelles egy cikkében nyomtak le, x. kötet, 139.o).

Így az emberiség nem hasonló és nem egyenlõ részekre van osztva, vagy inkább kategóriák sorozatára, melyek egymás fölé vannak sorolva intelligenciakülönbségük szerint.

Ebben a hatalmas rendszerben két nagy erõ hat mindig a sor minden tagjára. Ezek az erõk folyamatosan olyan mozgalmakat állítanak elõ, melyek a fajokat össze akarják forrasztani. Ezek, ahogy már jeleztem (i) hasonlóak testi jellegükben és (ii) közös módon fejezik ki eszméiket és az érdekességeket hangjuk változtatásával.

Eleget mondtam az elsõ tételrõl és megmutattam a határokat, melyeken belül mûködik.

Most a második pontról akarok szólni, és megvizsgálom a faj ereje és nyelvének jósága közti kapcsolatot, azaz azt, hogy a legerõsebb fajok használják-e a legjobb kifejezéseket, és ha nem, mi magyarázza az eltérést.

XV. fejezet
xv. A különbözõ nyelvek egyenlõtlenek, és viszonylagos minõségük tökéletesen tükrözi a faj minõségét, amely azt használja.

Ha egy alsóbbrendû nép, a faji létra legalsóbb fokán, melynek sem az emberiség "férfias" sem "nõies" fejlõdési irányához nincs köze, kifejlesztett egy filozófiai mélységû nyelvet, esztétikailag szépet és rugalmasat, gazdag jellegzetességekkel és pontos kifejezésekkel, mellyel jól ki lehet fejezni a vallás mélységeit, a költészet finomságát, a fizikai és politikai tudomány pontosságát, - ennek a népnek rendkívül haszontalan tehetsége van, hogy egy olyan szerszámot fejleszt ki és tökéletesít, melynek valamilyen célra való használatához szellemi képességük túl alacsony. Ilyen esetben azt kell hinnünk, hogy megfigyelésünk hirtelen megállt, és nem valami ismeretlen vagy fölfoghatatlan állította meg, hanem pusztán az abszurditás.

Elsõ pillantásra ez a kínos válasz helyesnek tûnik. Ha a fajokat mai állapotukban tekintjük, el kell ismernünk, hogy kifejezési tökéletességük minden esetben nagyon távol áll az elért civilizáció fokától. A modern Európa nyelvei, hogy csak ezeket említsük, messze állnak egymástól érdemben, és a leggazdagabb és legszebb nem föltétlenül a legfejlettebb népé. Továbbá, ezek gyakran sokkal alsóbbrendûek, mint sok más nyelv, melyeket a világ különbözõ pontjain különféle idõszakokban beszélnek.

Még furcsább tény, hogy egész embercsoportok nyelve, akik megálltak egy alacsonyszintû kultúránál, lehet, hogy figyelemre méltóan fejlett. Így a nyelvek hálózata, annak hálószemeivel véletlenszerûnek látszó módon van elosztva az emberiségre, azaz ezüst és arany néha durva, kegyetlen és nyomorúságos törzseket takar, míg bölcs és tanult emberek néha a kenderkötelet, gyapjút és lószõrt használnak. Szerencsére ez csak a látszat. Ha a történelem segítségével a fajok különbségének elvét alkalmazzuk, akkor hamarosan látni fogjuk, hogy bizonyítékaink szellemi egyenlõtlenségükre még meg is erõsödtek.

A korai nyelvészek kettõsen nehéz helyzetben voltak, amikor elõször azt hitték, hogy minden nyelvet ugyanazon alapelvek szerint formáltak ki, másodszor, hogy a nyelv csak az anyagi igények miatt jött létre. Régebben az egységes alapelv befolyásolta õket, hogy minden emberi csoport eredete közös.

A nyelvet tekintve nem lehet kétségünk. A kialakulási módok teljesen különbözõek, és hogy a nyelvtudomány beosztását át kell-e dolgozni, vagy sem, nem tudjuk elhinni e pillanatban, hogy az altáji, árja, és szemita családok eleinte nem voltak teljesen idegenek egymás számára. Semmi sem ugyanolyan. Minden csoport szókincsének megvan a saját jellege minden csoportban. A hangok modulációja minden csoportban egyedi. Az egyikben az ajak formálja a hangot; a másikban a torok összehúzódása; a másikban az orri rész és a fej fölsõ része. A beszéd részei, attól függõen, hogy kombinálják-e vagy megkülönböztetik-e a gondolat különféle árnyalatait, egyaránt az eredet különbségére mutat. Egy csoport gondolatai és érzései különféleségének legfeltûnõbb bizonyítéka látható a fõnév végzõdéseiben és az igeragozásban. Ennélfogva, ha egy filozófus teljesen absztrakt találgatások alapján próbálja a nyelvek eredetét megállapítani, és kitalálja az "eredeti embert", melynek nincsen faji vagy nyelvi jellege, akkor abszurditásból indul kis, a folytatás is abszurd marad. Nincs olyan lény, mint az absztrakt "ember". Egészen biztos vagyok abban, hogy õt nem a nyelv vizsgálatával fogják fölfedezni. Nem lehet azzal érvelni, hogy az emberiség ugyanabból a pozícióból kezdte kifejleszteni kifejezéseit. Sok

indulási pont volt, mert az érzéseknek és gondolkodásnak sokféle formája van.

W. von Humboldt, egyik legbriliánsabb kisebb mûvében csodálatra méltóan fejezte ki ezt a tényt annak alapvetõ formájában. "Egy nyelvben" mondja "az idõ munkája segített mindenütt a nemzeti sajátságok formájában. Az amerikai és északázsiai harcos hordák kifejezéseinek jellege nem volt szükségszerûen azonos az indiai és görögországi népekével. Lehetetlen egy teljesen azonosat visszakövetni, és mivel természetes volt, nem lehet egy nemzet nyelvét visszakövetni a múltba, függetlenül attól, hogy azt a nyelvet egy vagy több nép beszélte." (W. von Humboldt, über das Entstehen der grammatischen Formen, und ihren Einfluss auf die Ideenentwicklung).

A másik látásmód szerintem éppen ilyen hamis. E szerint az elmélet szerint csak a szükség miatt fejlõdött ki a nyelv. Ennek eredményeképpen a "férfias" fajok nyelve gazdagabb és pontosabb mint a "nõieseké"; továbbá mivel az anyagi szükségleteket érzékelik, és tevékenységek állnak elõ ezek miatt, az emberi beszéd fõ tényezõje a szókincs.

Nem szükséges a mondattannak és a nyelvtani szerkezetnek túllépni a legegyszerûbb és legelemibb változatokat. Hangok sorozata, melyeket valahogy összekapcsolunk elég arra, hogy egy igényt kifejezzenek. És egy mozdulat, ahogy a kínaiak jól tudják, a megjegyzés nyilvánvaló formája, ha a kifejezés enélkül túl homályos. (W. von Humboldt, Über die Kawi-Sprache, bevezetés.) A nyelv összeállító ereje így fejletlen maradna; szegényebb is lenne, hogy harmóniája, mennyisége és ritmusa legyen. Mire jó a dallam, ha egyetlen tárgy is eredményt hoz? A nyelv ekkor csak véletlenszerû hangok vegyülete lenne.

Egy ilyen elmélet nyilvánvalóan föltár bizonyos kérdéseket. Kínai, egy férfias nép nyelve az a nyelv, melyet tisztán hasznossági elvek alapján fejlesztettek ki. A szó csak egy szótagból áll, és mindig egyszótagú maradt. A szókincs nem fejlõdik, nincs gyökér, melyre egy szócsalád alapulna. Minden szó gyökér, nem változtatják végzõdések õket, hanem egymást módosítják, egy nagyon durva egymás mellé helyezési módszerrel. A nyelvtan rendkívül egyszerû, ami a szólásokat nagyon egyhangúvá teszi. A szépség értéke itt szinte ismeretlen, legalábbis olyan fülek számára, melyek hozzá vannak szokva a boldogabb nyelvek gazdag, változatos és bõséges formáihoz, és végtelen kombinációihoz. De ehhez hozzá kell fûznünk, hogy lehet, hogy a kínaiaknak nem ez a benyomásuk; beszélt nyelvükben bizonyosan van valamiféle szépség mivel biztosan vannak szabályok, melyek a mondatok melodikus sorrendjét szabályozzák. Ha nem is olyan zengzetes, mint más nyelvek, mégis észrevesszük, hogy súlyt helyez a jó hangzásra. Továbbá, a kínai nyelv alapvetõ elemei többet foglalnak magukba annál, mint hasznos hangzók egymás utáni kimondását.

Hajlok arra, hogy azt higgyem, hogy a kínai nyelv egyszótagúsága egyáltalában nem a nyelv jellemzõje; és noha feltûnõ jellemzõje, nem tûnik létfontosságúnak. Ha az lenne, akkor a kínai "elszigetelõ" nyelv lenne amely más hasonló jellegûekkel tartozna egy családba. Tudjuk, hogy ez nem így van. A kínai a tatár vagy a finn része, melynek néhány ága többszótagú. Másfelõl egészen különbözõ eredetû csoportokban találunk egyszótagú nyelvekkel, nem is helyezek nagy súlyt az otomi nyelv példájára. Ez egy mexikói nyelvjárás, melynek Ponceau szerint a kínaihoz hasonló egyszótagú jellege van, de más szempontokból az amerikai nyelvcsalád tagja, amelyek közt találták, ahogy a kínai a tatár csoport része. (lásd Morton, "Az amerikai bennszülött fajok megkülönböztetõ jellegeinek vizsgálata" Philadelphia, 1844). Én azért nem foglalkozom ezzel a nyilvánvalóan fontos példával, mert lehet, hogy föl fogják fedezni, hogy az amerikai nyelvek valójában egy tatár család részei; és ennélfogva következtetéseim csak igazolnák, amit a kínai és körülötte

levõ nyelvjárásokról mondtam, és ennek a viszonynak a kínai nyelv jellege semmi módon nem mond ellent.

Ennélfogva meggyõzõbbnek találom a koptikus nyelvet, amely esetében nem olyan könnyû a kapcsolat igazolása a kínaival. De itt minden szótag gyökér is; és az egyszerû ragok, melyek megváltoztatták a gyökeret olyan függetlenek, hogy az idõt meghatározó rész sem mindig marad a szó része. Így hon "parancsolni"-t jelent, a-hom "õ parancsolt"-at , de Mózes hon "Mózes megparancsolta"-t (lásd E. Meier, Hebräisches Wurzelwörterbuch). Így lehetségesnek látszik, hogy az egyszótagúság minden nyelvcsaládban létezik. Ez egyfajta határozatlanság, melyet olyan okok hoztak létre, melyeket még nem értünk; de nem olyan különleges tulajdonság, mely elkülönítene egy nyelvet, amelyben ez elõfordul a többiektõl és önmagában határozna meg egy osztályt.

Elismerem, hogy a férfias fajok alsóbbrendûek esztétikai erejüket tekintve a többieknél, (Goethe ezt mondja Wilhelm Meisterben: "kevés németnek, és valószínûleg kevés modern nemzet fiának van érzéke az esztétika iránt. Csak tudjuk azt, hogy hogyan dicsérjünk és szidjunk részleteket, és csak a részleteket csodáljuk.") és alsóbbrendûségük kifejezéseikkel mutatható meg. Ez nemcsak a kínai nyelv viszonylagos szegénységével mutatható meg, de azzal az alapos móddal, ahogy bizonyos nyugati fajok megrabolták a latint annak legjobb ritmikai minõségeitõl, és a gótot annak csengésétõl. A modern nyelvek alsóbbrendûsége, a legjobbaké is, mint a szanszkrité, görögé, latiné nyilvánvaló, és pontosan megfelel a kínai kultúra középszerûségének és sajátunkénak, ha a mûvészetet és irodalmat tekintjük. elismerem, hogy csak ez a különbség másokkal együtt arra szolgálhat, hogy leértékelje a férfias fajok nyelvét. de ezeknek még mindig van érzékük a ritmushoz (Kevesebb, mint az õsi nyelveknek, de még mindig erõs), és valóban megkísérlik hogy a hangok és formák megfelelésének szabályait kövessék , amelyek a gondolatokat megváltoztatják a beszédben. Összefoglalva a férfias fajok nyelve is mutatja a szellemi csillogást, a szépség és logika iránti érzést; ez az érzés, együtt az anyagi szükségletekkel jelen kell hogy legyen minden nyelv születésénél.

Föntebb említettem, hogy ha csak az anyagi szükség uralkodott volna, akkor hangok bármilyen csoportja elég lett volna az emberi szükségletek kifejezésére az ember létezésének elsõ idejében. Ilyen elméletet nem lehet fönntartani.

A hangokat nem teljesen véletlenszerûen rendelik eszmékhez. A választást logikus kapcsolatok ösztönös felismerése irányítja a kívülrõl hallott zajok és az eszmék között, melyeket torka vagy nyelve ki akar fejezni. A tizennyolcadik században az embereket nagyon meglepte ez a tény. Sajnos etimológiai túlzások hálójába volt beépítve melyek annyira jellemezték azt az idõszakot, és eredményei olyan abszurdok voltak, hogy rossz hírük kelt. Hosszú ideig a legjobb elmék elkerülték a helyet, melyet a korai úttörõk olyan bután használtak. Most elkezdünk újra visszatérni a kiinduláshoz, és ha megtanultunk körültekintõen dolgozni és figyelembe venni a korlátokat, melyeket a tapasztalat keserû iskolája mutatott meg, akkor értékes következtetésekre juthatnak. Anélkül, hogy egy elméletet, amely önmagában igaz, beerõltetnénk az agyrémek világába, kiindulhatunk abból, hogy a primitív beszéd tudta, hogy hogyan használja a lehetõségekhez képest a különféle benyomásokat melyek a fülbe jutottak arra, hogy bizonyos szóosztályokat alakítson ki; mások kialakításánál a bizonyos elvont eszmék és bizonyos fajta zajok közti rejtélyes viszony vezette az alkotókat. Így például az "sz" hang halált és oszlást sugall, a "v" vagy "w" erkölcsi elhalványulást vagy fizikai királyságot, hangokat, szelet és hasonlókat; az "sz" erõsséget és gyorsaságot és állóképességet, az "m" anyaságot, stb. ... (W. von Humboldt, Über die Kawi-Sprache, Bevezetõ , xcv o. : " Egy hangot

használhatunk, amely egy szó szimbolikus jelentését utánozza, noha a beszédben a szimbolikus elem sokkal mélyebbre megy ennél. ... Ez a fajta utánzás kétségkívül nagy, sõt kizárólagos befolyással volt a szóképzés korai kísérleteire.") . Egy ilyen elmélet eléggé megalapozott számunkra, hogy azt komolyan vegyük bizonyos határok között. De óvatosan kell használnunk, ha nem akarunk sötét ösvényekre kerülni ahol a józan ész is hamarosan rossz irányba vezet.

Az utolsó bekezdés megmutatja, ha tökéletlenül is, hogy nemcsak az anyagi szükséglet teremt nyelvet, hanem az emberi erõk legjobbjai segítettek ebben a feladatban. A hangokat nem véletlenszerûen rendelték az eszmékhez és tárgyakhoz, és ezt illetõen az emberek elõre megállapított rendszert követtek, melynek egyik vége bennük volt alapozva. Így a primitív nyelvek, lehet hogy durván faragottak és szegényesek voltak, de megvoltak bennük mindazok ez elemek, melyekbõl késõbb logikus és szükséges sorrendben fejlõdtek ki ágaik.

W. von Humboldt szokásos éleselméjûségével megfigyelte, hogy minden nyelv független azok akaratától, akik azt beszélik. Közeli kapcsolatban áll szellemi környezetükkel és ötletszerû szeszélyek nem érik azt el. Nem lehet akarattal változtatgatni, ahogy ezt megmutatták az erre irányuló erõfeszítések.

A busmanok kifejlesztettek egy rendszert arra, hogy megváltoztassák nyelvüket, hogy a nem közéjük tartozó ne értse meg. Ugyanezt a szokást találjuk meg a Kaukázus bizonyos törzseinél. De minden erõfeszítésük addig ér, hogy beraknak egy tetszõleges szótagot a szavak elejére, közepére vagy végére. Elvéve ezt a parazita elemet a nyelv ugyanaz marad, sem formája, sem mondattana nem változik. De Sacy egy ambiciózusabb kísérletet fedezett föl, a "Balaibalan" nyelvet. Ezt a furcsa tájszólást a sufik fedezték föl, hogy rejtélyes könyveikben használják, melyek tárgya még rejtélyesebb teológusaik megfontolásainak elrejtése volt. Szavakat találtak ki, melyek a legfurcsábban hangzottak fülükben. Ha ez az úgynevezett nyelv nem is tartozott egy nyelvcsaládba sem és a hangok jelentése teljesen tetszõleges volt, de a zengzetesség, a nyelvtan, a mondattan, mindez megadja a nyelv jellegzetességeit, egy félreérthetetlen bélyegét viselte az arab és perzsa nyelveknek. A simek egy olyan zsargont állítottak elõ, mely egyszerre volt árja és szemita, és amelynek semmi jelentõsége sem volt. Djelat-Eddin-Rumi jámbor kollégái nem voltak képesek egy nyelv kitalálására; és tényleg, egyetlen embernek sincs erre hatalma. (Lehet hogy van egy hasonló, a Balaibalanhoz hasonló zsargon. Ezt "Afnskoe"-nak nevezték és ezt a nagyobb Oroszországi házalók és lókupecek beszélték különösen Vladimir tartományban. Ez ezekre az emberekre korlátozódik. Nyelvtana teljesen megegyezik az oroszéval, de a gyökerei idegenek (lásd Pott, Ersch és Gruber's Encyclopedie, Indogermanischer Sprach-stamm, 110 o.)

Mivel egy faj nyelve szorosan összefügg annak intelligenciájával, és képes annak szellemi fokozatait megmutatni, mikor eléri õket. Ez a lehetõség lehet hogy eleinte csak hallgatólagos.

C. O. Mullet egy csodálatraméltó bekezdésben megmutatja a nyelv igazi természetét, és nem tudok ellenállni a kísértésnek, hogy itt ezt bemutassam: "Korunk megtanulta a hindu és különösen a germán nyelvek tanulmányozásával, hogy a beszéd törvényei annyira lerögzítettek, mint a szerves életé. A különválásuk után függetlenül fejlõdõ dialektusok között még mindig rejtélyes kapcsolatok vannak, melyek kölcsönösen meghatározzák a szavakat és azok sorrendjét. Az irodalom és tudomány behatárolja ezt a növekedést és talán lezárja némelyik gazdagabb fejlõdését; de nem tudnak rá magasabb törvényt

alkalmazni, mint a természeti törvényt, mely minden dolog anyja. Még sokkal a lehanyatlás és rossz ízlés kezdete elõtt a nyelvek megbetegedhetnek, külsõ vagy belsõ okok miatt, és nagy változásoktól szenvedhetnek.; de ameddig még élnek, elég erejük van sebeik begyógyítására, hogy meggyógyítsák beteg végtagjaikat és hogy szépen és rendszeresen meggyógyuljanak, akkor is, ha a nemes növények szépsége és tökéletessége szinte teljesen eltûnt." (Die Etrusker, 65 o.).

Ahol egy faj szellemi fejlõdése tökéletlen vagy hibás, ott a nyelv éppen úgy szenved. Ezt mutatja a szanszkrit, görög és a szemita csoport, valamint a kínai csoport, melyrõl már kimutattam annak haszonérdekû jellegét a nép szellemi irányzatának megfelelõen. A filozófiai és etnológiai kifejezések rendkívüli bõsége a szanszkritban megfelel azok zsenijének, akik azt beszélték, annak gazdagsága és ritmikus szépsége szintúgy. Ugyanez igaz a görög nyelvre; a szemita nyelvekben a pontosság hiánya pontosan megfelel a szemita emberek jellemének.

Ha elhagyjuk a régi idõk ködös magaslatait, és lejövünk a modern történelem ismertebb területeire, úgy tûnik, mintha felügyelnénk sok új nyelv születését; és ezáltal tisztábban látjuk, hogy milyen hûségesen tükrözi a nyelv a faj szellemét.

Ahogy két nemzet összeolvad, nyelvükben is forradalom történik; ez néha lassú, néha hirtelen, de mindig elkerülhetetlen. A nyelvek megváltoznak és egy idõ után kihalnak külön egységként létezni. Az új nyelv a kettõ közti kompromisszum, ennek uralkodó részét az a nyelv adja, melynek képviselõi a nagyobb számú embert adták az új néphez.(Pott, op. dt., 74. o.) Így a tizenharmadik századtól a germán dialektusok Franciaországban megszûntek, nem a latin, hanem a lingua romana javára, mely a gallom-román hatalom továbbélése. (A nyelvezetek keveréke arányos a nemzetet alkotó fajokkal, ahogy ezt már azelõtt észrevették, mielõtt a mai értelemben vett nyelvtudomány egyáltalán létezett. Kampfer például ezt mondja "Japán története" c. mûvében (kiadták 1729-ben): "lerögzített szabálynak tekinthetjük, hogy idegenek betelepítése egy országba ennek megfelelõ számú idegen szót hoz a nyelvbe. Ezek fokozatos beilleszkedésük során megtanulják az ország szavait.")

A keltáknak is vissza kellett vonulni az olasz gyarmatosítók elõl. Valójában ez nem vezetett olasz kultúrához, azt lehet mondani, hogy hála azoknak, akik beszélték, a kelta nyelv egyfajta gyõzelmet aratott. Ezután a gallok, rómaiak és északi törzsek teljes egyesülése után a kelta adta a modern francia mondattan alapjait, megszüntetve az erõs germán hatást és a latin zengzetességét, és bevezette saját egyenlõ ritmusát. A francia nyelv fokozatos fejlõdése ennek a türelmes munkának a következménye, amely a felület alatt állandóan munkálkodott, megszakítás nélkül. Újra, a modern német azért vesztette el feltûnõ formáit, melyek a gót Ulfila püspökségben láthatóak, mert erõs Kimér elem volt egy kis német népesség között a Rajnától keletre (Keferstein megmutatja, hogy a német a kelta és gótból elõállt keverék nyelv (Ansichten über die keltischen Altertümer, Halle, 1846-51 ; Bevezetõ , xxxviii. o.). Grimm ugyanígy vélekedik.) korunkban a hatodik és azt követõ századok nagy vándorlásai után.

Két nép nyelvi összeolvadásának eredményei olyan egyediek, mint maga az új faji jelleg. Általánosan azt lehet mondani, hogy egy nyelv sem marad tiszta, miután szoros kapcsolatba került másik nyelvekkel. Még ha szerkezetük teljesen más is, a szókincs minden esetben változik. Ha a parazita nyelvnek van valami erõssége, akkor biztosan támadni fogja a másikat annak ritmikus minõségében, és a mondattan nem stabil részeiben. Így a nyelv a tulajdon egyik legtörékenyebb és értékesebb formája, és gyakran

látjuk, ahogy nemes és kifinomodott nyelveket barbár tájszólások befolyásolnak és azt a viszonylagos barbarizmus állapotába taszítják. Fokozatosan el fogja veszíteni szépségét; szókincse szegényessé válik, és sok formája elavul, amíg ellenállhatatlanul irányt nem vesz arra, hogy beolvadjon az alsóbbrendû szomszéd nyelvbe. Ez történt a wallachi, a reto, a kawi és a birmai nyelvvel. Az utóbbi kettõt szankszrit elemek is befolyásolták, de a nemes szövetség ellenére jóképességû bírók alsóbbrendûnek nyilvánították õket mint a delaware nyelvet.

W. von Humboldt ezt mondja: nyilvánvalóan durva és nem finomított nyelvek mutathatnak meglepõ minõséget szerkezetükben. Ebben a viszonylatban lehet hogy legyõznek néhány magasan fejlett nyelvet. A birmai és delaware közti összehasonlítás, nem említve a mexikóit, biztosan az utóbbit mutatja fölsõbbrendûnek.; de az indiai kultúra egy alkotóelemét biztosan átvitték a birmaiba a pali nyelven keresztül (über die Kawi-Sprache, Bevezetõ , xxxiv o.).

Az ezt a dialektust beszélõ törzsek csoportja a Lenni-Lenapes család, és ezek eredetileg magasabb szinten álltak, mint az a két sárga nép, akiket a hindu civilizáció sodort magával. Ha primitív fölsõbbrendûségük ellenére most az ázsiaiak színvonala alatt vannak, az azért van, mert ezek most egy nemes faj szociális intézményeinek befolyása alatt élnek, és abból hasznot húznak, noha maguk nem annyira értékesek. A hindukkal való kapcsolat elég volt arra, hogy valahogy fölhúzza õket a létrán, míg a lenapek, akiket soha nem ért ilyen befolyás, nem tudtak jelenlegi civilizációjuk fölé emelkedni. Hasonlóképpen (hogy nyilvánvaló példát vegyünk) egy fiatal mulatt, aki Londonban vagy Párizsban tanult, mutathat bizonyos kulturális burkot, amely magasabb, mint bizonyos délolasz emberek kultúrája, akik átlagos színvonala sokkal magasabb az övénél; mert egyszer mulatt, mindig mulatt. Ha tehát egy vad törzzsel találkozunk, akik nyelve jobb, mint egy civilizáltabb nemzeté, alaposan meg kell vizsgálnunk, hogy az utóbbi civilizációja tényleg a sajátja-e, vagy csak az idegen vérrel való keveredés következménye. Ha így van, akkor a helyi nyelv alacsony szintjét idegen szavak segítik és ezek az idegen társadalmi kultúra részei. (ez a szintkülönbség a hódító és hódított szellemi szintje között a "szent nyelvek" esete, mellyel a birodalmak korai idõszakában találkozunk; mint az egyiptomiak vagy a perui inkák esetében. Ezek a nyelvek vallási tisztelet tárgyai; a felsõbb osztály kizárólagos tulajdonai és gyakran a papi osztályé, és ezek a legmeggyõzõbb bizonyítékai annak, hogy egy idegen faj hódította meg az országot, ahol ezeket találták.)

Már említettem, hogy minden civilizációnak sajátos jellege van, nem szabad meglepõdnünk, ha a költõi és filozófiai érzék fejlettebb volt a hinduk és a görögök között mint köztünk; modern társadalmainkat inkább gyakorlati, tudományos és kritikai szellemük jellemzi. A dolog egészét tekintve, nekünk több energiánk van és nagyobb szellemi képességeink, mint Délázsia és Hellasz hódítóinak. másfelõl, elsõsorban szépségüket kell elismernünk, és itt nyelveink természetes, hogy a mi tökéletlen helyzetünket tükrözik. Az indiai és ioniai írók stílusa erõteljesen szárnyal az ideális rétege felé. A nyelv, egyidõben azzal, hogy a fajok fejlõdésének kitûnõ jele, különösen alkalmas azok esztétikai képességeinek lemérésére.

Ezt a jellemzõjét használjuk, mikor különféle kultúrákat hasonlítunk össze segítségével.

Hogy tovább vigyük ezt a pontot, meg akarom kockáztatni a kérdést, melyet William von Humboldt vetett föl, hogy a mexikói és perui nyelv nyilvánvalóan sokkal fölsõbbrendûbb volt mint a perui nyelv, de az inkák civilizációja magasan az anahuaci népeké fölött volt.

(W. von Humboldt, Über die Kawi-Sprache, Bevezetõ, xxxiv o.)

A perui szokások biztosan finomabbak voltak, mint a mexikóiak.; vallási eszméik annyira nem voltak támadóak, míg Montezuma híveié kegyetlenek voltak. Ennek ellenére társadalmi körülményeiket sokkal kevesebb energia és változatosság jellemezte. Durva zsarnokságuk soha nem volt más, mint egy ostoba fajtája a kommunizmusnak; míg az azték civilizáció sokféle bonyolult politikai kísérletet végzett. Annak katonai rendszere sokkal erõsebb volt; és noha az írás használata mindkét birodalomban ismeretlen volt, úgy tûnik, hogy a költészet, történelem és etika, melyeket Cortes idejében alaposan tanulmányoztak, elõbbre volt Mexikóban mint Peruban, az intézmények, melyeket az epuikuroszi közömbösség jellemzett, ami nagyon hátrányos volt a szellemi fejlõdésre. Nyilvánvalóan az aktívabb csoportot kell fölsõbbrendûnek nevezni.

Von Humboldt szempontja nagyon egyszerû abban, ahogy a civilizációt meghatározza (lásd 82 o. föntebb). Anélkül, hogy újra végigjárnánk ugyanazt az utat, mégis meg kell világítanom ezt a pontot; mert ha két kultúra tényleg képes volt arra, hogy nyelveik fejlettségének aránya ellentétes civilizációjukéval, akkor föl kellene adnom a szükségszerû kapcsolat elvét a nép intelligenciája és beszélt nyelve között. De ezt nem tehetem, tekintve a dolgokat, melyeket elmondtam a görög és szanszkritról. összehasonlítva õket az angollal, franciával és némettel.

De az nagyon nehéz feladat lenne, hogy ennek a munkának a keretein belül a vegyes népek nyelvének útját nyomon kövessük. Ritkán van elegendõ tudásunk a vér keveredésének mennyiségérõl és minõségérõl ahhoz, hogy jól kövessük annak hatásait. de ezek a faji befolyások léteznek, és ha nem fejtjük meg õket, könnyen jutunk hamis következtetésekre. Mert a faj és a nyelv közti kapcsolat olyan szoros, sokkal tovább tart, mint a különbözõ népek politikai egysége, és akkor is észrevehetõ, ha a népek neve megváltozott. A nyelv vérükkel együtt változik, de nem hal meg addig, amíg a nemzeti élet utolsó nyoma el nem tûnt. Ez az eset a modern göröggel. Szomorúan megcsonkítva, elrabolva nyelvtani gazdagsága, sok hangzójától megfosztva, szókincse bajos és ködös, mégis megtartotta eredeti formájának benyomását. (Az õsi Görögországban sok tájszólás volt, de nem annyi, mint a tizenhatodik századi Görögországban, amikor Simeon Kavasila hetvenet számolt össze. Továbbá megjegyezhetjük (egy következõ bekezdéssel kapcsolatban), hogy a tizenharmadik században franciául beszéltek Görögországban, különösen az Attikai részen (Heilmayer, idézte Pott, op.cit, 73 o.))

Az intellektuális világban ez megfelel a beszennyezett és virágtalanított Partheonnak, amely elõször a görög pópák egyháza volt, és aztán lõpor-raktár; amelynek timpanonjait és oszlopait ezer helyen ráztak meg Morosini velencei ágyúgolyói; de ami ma is áll, a korok csodálatának és imádatának tárgya, a tiszta finomság és mesterkéletlen méltóság modellje.

Nincs minden fajnak ereje ahhoz, hogy hû maradjon õsei nyelvéhez. Ez feladatunkat tovább nehezíti, amikor megpróbáljuk megállapítani a különbözõ emberi típusok eredetét és viszonylagos értékét a nyelv tanának segítségével. A nyelvek nemcsak változnak minden látható ok nélkül, legalábbis a faji szempontból nézve; de vannak nemzetek, amelyek föladják eredeti nyelvüket, ha egy ideig egy idegen fajjal kerülnek kapcsolatba. Ez történt Nagy Sándor hódításai után több fölvilágosult nyugatázsiai néppel, mint a káriaiakkal, a kappadokiaiakkal és az örményekkel. A gallok más eset, ahogy említettem. de mindezek a népek idegen elemet hoztak a hódító nyelvbe, amely így megváltozott. Így úgy tekinthetjük, hogy mindezek saját szellemi eszközeiket használják, de nagyon nem teljes mértékben; míg mások, akik ellenállóbbak ezeknél, mint a baszkok, az Atlasz

hegység berberjei, a délarábiai ekkilik ma is ugyanazt a nyelvet beszélik, mint legprimitívebb õseik. De vannak bizonyos népek, például a zsidók, akik úgy tûnik, hogy soha nem használták eredeti nyelvüket; és ezt a közömbösséget vándorlásaik elejétõl megfigyelhetjük rajtuk. Amikor Terah elhagyta atyái országát, A kaldeai Urt, biztosan nem tudott Kánaániul, ami ezek után Izrael gyerekeinek a nyelve lett. Ezt valószínûleg valamennyire befolyásolta korábbi emlékezetük, és szájukban egy nagyon õsi nyelv különleges tájszólása lett, ami a legrégibb ismert arab nyelv anyja, és törvényes öröksége a fekete hamitákhoz kötõdõ népeknek. (Maguk a héberek nem nevezték nyelvüket "hébernek", hanem helyesen "Kánaán nyelvének" (Isaiah xix, 18.).Hasonlítsuk össze Roediger's elõszavát a Genesius héber nyelvtanával (16. kiadás, Lipcse, 1851, 7. o.).

De a zsidók ehhez a nyelvhez sem maradtak hûek. A törzsek, melyeket Zerubbabel hozott vissza a fogságból, a rövid hatvankét évi babiloni folyók mentén való tartózkodás alatt elfelejtették azt. Hazafiasságuk túlélte a számûzetést és régi fényével égett; de a maradékot föladták, azzal a figyelemre méltó sajátossággal vegyítve, hogy amíg erõsen ügyeltek saját hagyományaikra, rendkívül kozmopoliták voltak. Jeruzsálemet újjáépítették, lakosai újra megjelentek, arameus vagy káldeai tájszólást beszélve, mely kissé hasonló lehetett Ábrahám apáinak nyelvére.

Krisztus idején ez a tájszólás csak kis ellenállást tulajdonított a hellén görögök inváziójának, amely minden oldalról megrohamozta a zsidó nyelvet. Ezután a zsidó írók minden munkája új ruhát öltött, amely többé-kevésbé jól illett hozzájuk, és bizonyos mértékben a régi attikai divat másolata volt. Az Ótestamentum utolsó egyházi mûvei, valamint Philo és Josephus mûvei is szellemükben hellenisztikusak.

Mikor a szent várost lerombolták, a zsidó nemzet szétszéledt, Isten kegyelme elhagyta õket, és a Kelet újra magához tért. A héber kultúra Athénnal és Alexandriával összeomlott, a Talmud nyelve és eszméi, melyeket a Tiberiasi iskolában tanítottak, újra szemita volt, néha arab formában, néha a "kánaáni nyelv" alakjában, hogy Ézsaiás kifejezését használjuk. Arról beszélek, hogy mi volt ezek után a vallás és a rabbik szent nyelve, és mit tekintettek a nemzet igazi nyelvének. Mindennapi életükben a zsidók annak az országnak a nyelvét használták, amelyben éltek; itt mindenki fölismerte õket kiejtésükrõl. Soha nem sikerült nekik hangképzõ eszközeiket a használt nyelvhez illeszteniük, akkor sem, ha azt gyerekkoruktól tanulták. Ez igazolja azt, amit William von Humboldt mond a faj ás nyelv kapcsolatáról, mely olyan közeli, hogy a késõbbi nemzedékek soha nem tudnak olyan szavakat helyesen kiejteni, melyeket õseik nem ismertek. (Ezt W. Edwards is így látta ("Az emberi fajok testi jellege"))

Hogy ez igaz-e vagy nem, a zsidókban figyelemre méltó bizonyítékunk van arra, hogy nem kell az elsõ pillantásra föltenni, hogy a faj és a nyelv szoros kapcsolatban állnak, mert lehet, hogy a nyelv eredetileg nem az õ nyelve volt.

A zsidók mellett a cigányokat is megemlíthetem. Vannak esetek, mikor az emberek két nyelvet beszélnek. Grisonssban minden engadini paraszt beszél románul és németül is, egyformán jól, az elõbbit egymás közt használják, az utóbbit idegenekkel. Kurlandban van egy körzet, ahol észtül beszélnek (egy finn tájszólás) egymás közt, és litvánul mindenki mással. (Pott, op. tit., 104 o.).

Látjuk, hogy milyen óvatosan kell lépkednünk, ha egy faj azonosságát a nyelvek rokonságából vagy hasonlóságából akarjuk származtatni. Nyugatázsia legtöbb és Déleurópa szinte minden népe csak átvette mások nyelvét saját használatára, míg annak fõ

elemeit érintetlenül hagyta. De vannak olyanok is, akik teljesen idegen nyelveket vettek át, melyhez soha semmit nem adtak hozzá.

Az utóbbi eset biztosan ritka és anomáliának tekinthetõ. De puszta jelenléte elég arra, hogy vizsgálatot vezessünk be ennek azonosítására. Másfelõl, mivel ezek kivételek, és nem olyan gyakoriak, mint az ellenkezõ eset, amikor egy gyönge nemzet is évszázadokon keresztül megõrzi nemzeti nyelvét; mivel láttuk azt is, hogy egy nyelv alkalmazkodik a nép jelleméhez, mely azt alkotta, és hogy változásai pontosan arányban állnak a népek vérének változásával; mert a nyelvnek új változatai is létrejönnek a faj új csoportjaiban, amely azt beszéli, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy egy nemzetnek sem lehet értékesebb nyelve, mint amilyen saját maga, kivéve különleges körülmények között. Mivel ez nagyon fontos, új bizonyítást fogok rá hozni.

Már láttuk, hogy a vegyes népek civilizációja nem tartalmazza azok minden társadalmi osztályát. (lásd 97-102 o.)

A faji befolyások amelyek a legalsó rétegektõl az elsõkig mûködnek, állandóan hatnak; ezek akadályozzák meg, hogy a nemzeti kultúra mélyre zuhanjon; ha ezt teszi, csak gyenge és ideiglenes mértékben. Franciaországban a teljes lakosság kb. ötnyolcada csak kelletlenül és passzívan vesz részt a modern európai kultúra fejlesztésében, és azt is csak idõnként. Nagybritannia kivételével , melynek sziget volta nagyobb egységet biztosít, az arány még nagyobb a kontinensen. Részletesen fogok Franciaországról beszélni, mint a pontos megfelelõrõl a faj és nyelv típusa között; mert Franciaországban van egy bizonyos réteg, amely pontosan követi kiinduló tételünket.

Keveset tudunk, vagy inkább nincsenek adataink a kelta és a falusi latin idõkrõl.(az út nem volt olyan hosszú a falusi latintól a lingua rustica Romanorum-on át a lingua romana -ig, és ezért a zavar, mert ez volt a klasszikus nyelv, melynek precíz és kidolgozott formája jobban ellenállt a hanyatlásnak. Hozzátehetjük, hogy mivel minden idegen légionárius magával hozta helyi tájnyelvét a gall gyarmatokra, a közös tájnyelv hajnalának el kellett jönnie, nemcsak a kelták miatt, hanem a bevándorlók miatt is) , melyek úgy múltak el, hogy nem volt bennük egyesülés és találkozás. De Szent Jeromos és kortársa Sulpicius Severus elmondják (az elõbbi "megjegyzéseiben" Szent Pálnak a galaciaknak írott leveléhez, a második "Párbeszéd a keleti szerzetesek erkölcsi tisztaságáról" c. mûvében) hogy idejükben legalább két nyelvet beszéltek általában Galliában. Az elsõ a kelta volt, melyek a Rajna partján olyan tiszta formában õriztek meg, hogy az azonos maradt a galaciak nyelvével, melyet azok Kisázsiában beszéltek, akiket hatszáz évig elválasztottak anyaországuktól. (Sulp. Severus, Dial. I de virtutibus monackotum orientalium.).Másodszor volt egy "gall" nyelv, amely egy magyarázó szerint csak az ún. népszerû latin egyik formája lehetett. Ezt a negyedik századi tájnyelvet szemben a trevesi gall nyelvvel sem nyugaton sem Aquitainiában nem beszélték. Csak a központban és délen találhatók nyomai, és valószínûleg két nagy változata volt. Ez a mai nyelv forrása, többé-kevésbé latinizált, de más elemekkel is keverték különféle arányban, és késõbb ez lett a langue d'oil és a lingua romana bizonyos értelemben. Elõször a másodikról beszélek.

Azért, hogy életet kapjon, csak a latin szótárat kellett kissé megváltoztatni, a bevezetõt és néhány mondattani szabályt a keltából kölcsönöztek, és más, addig ismeretlen nyugateurópai nyelvekbõl. A császári gyarmatok sok olasz, afrikai, és ázsiai elemet hoztak a nyelvbe. A burgundiai, különösen a gót megszállások is adtak hozzá, és mindez egészében hangzatos, élõ és harmonikus volt. Szókészlete megnövekedett a szaracén megszállások után. Így a lingua romana ritmusában eléggé különbözõ lett a galltól, és

hamarosan saját jellege lett. Igaz, hogy nem találjuk meg ezt a tökéletességet a "Jámbor Piusz fiainak esküje" -ben, ahogy késõbb megtaláljuk Raimbaut de Vaqueiras vagy Bertran de Born költeményeiben. (mindkét trubadur fénykora a tizenkettedik század második fele volt- angol fordító). De még az "esküben" is fölismerjük a nyelv célját; már megkapta fõ jellemvonásait, és jövõjének útja világosan ki volt jelölve. Ettõl fogva ez alkotta (különféle tájnyelvek formájában Limousin, Provencal, és Auvergnatban) az emberek beszédét, olyan kevert eredetû volt, mint bármely más nyelv a világon. Finom és hajlékony nyelv volt, szellemes, briliáns, szatirikus, de nem volt mélysége vagy filozófiája. Csillámló anyagból volt de nem aranyból, és soha nem volt többre képes, minthogy pár ércdarabot fölvegyen a gazdag bányák mélyérõl és fölhozza a felszínre. Komoly elvek nélkül arra volt ítélve, hogy a közömbösség, az általános kételkedés és gúnyolódás eszköze legyen. Jól lehetett erre használni. Az emberek csak a szórakozással és fölvonulásokkal törõdtek. Elég bátrak voltak ahhoz, hogy hibázzanak, rendkívül merészek, idejüket álmodozással és üres játékokkal töltve megvolt eszközük, mely pontosan illett jellemükhöz, és amely, noha Dante csodálta azt, nem volt hasznosabb a költészethez, mint a szatírákhoz, a szerelmi énekekhez és kihívásokhoz, és a vallásban az eretnekség támogatására, mint az Albigensek vagy a bosszantó Manicheizmus, irodalmi érték nélkül, melybõl egy angol író, aki nem szimpatizált a katolikusokkal gratulált a pápaságnak a középkor kezdetéhez. (Macaulay, "Anglia története": Az albingensek a forradalmár írók különös kedvencei, különösen Németországban (lásd Lenau költeményét, Az albigenserek). De a languedoc szekta tagjait fõleg a lovagrendekbõl és az egyházi méltóságokból toborozták. Elveik valóban társadalomellenesek voltak; és emiatt sok mindent megbocsátanak nekik.) Ilyen volt a régi lingua romana, és ilyen ma is. Csinos de nem szép, és felülete mutatja, hogy milyen kevéssé alkalmas egy nagy civilizáció szolgálatára.

A langue d'oil-t hasonló módon formálták? Nyilvánvalóan nem. De ebben kelta, latin és germán elemek voltak egybeötvözve (nem lehetünk itt biztosak ebben, mert hiányoznak a leírások a nyelv legkorábbi idõszakáról) (lásd Genin furcsa megjegyzéseit a Chanson de Roland elõszavában (1851-es kiadás)). Az mindenképpen világos, hogy a három nyelvbõl határozott ellenérzés hatására fejlõdött ki, és emiatt jellege és energiája nem hasonlítható össze azokkal a megegyezésekkel és alkalmazkodásokkal, melyek a lingua romanat szülték. Életének egy pillanatában a langue d'oil részben germán nyelv volt. Írásban az marad meg, ami túlél, és ebben az árja nyelvek egyik legjobb minõségét találjuk arra, hogy egyezkedjen. Ez az erõ körül van határolva, és noha figyelemre méltó, de kevesebb, mint a szanszkrit, görög, és német ereje. A fõnevekben megtaláljuk a végzõdésekkel való ragozást, és így a könnyû szórendcserét, melyet a modern francia elvesztett, és amit a tizenhatodik század nyelve már csak kis mértékben tudott fölmutatni, ennek szórendcseréi az érthetõség rovására mentek. A langue d'oil szókincse a frankoktól kölcsönzött szavakat is tartalmazta (lásd Hickes, Thesaurus litteratura septentrionalis; és L'Histoire litteraire de France xvii kötet , 633. o.) Így ez kialakulásakor majdnem annyira germán volt mint amennyire gall; a kelta elemek a második fokon jelentek meg benne, és a nyelv melódiája rögzített elvû volt. Érdemeinek lehetõ legjobb összefoglalása Littré mûvében található, melyet a Revue des Deux Mondes kiadó adott ki. õ fordította a "Iliádész" elsõ könyvét, sorról sorra tizenharmadik századbeli franciára. Ez nem lenne lehetséges a modern francia nyelv esetén.

Ilyen nyelvet használt a nép egy része, mely nagyon különbözött dél Gallia lakóitól. õk mélyebben kötõdtek a katolicizmushoz; politikájukat a szabadság élénk eszméje jellemezte, a méltóság és függetlenség, és az intézmények célja az segédtevékenység volt. Így a népszerû irodalom föladata nem az volt, hogy az elme vagy a szív ábrándjait

kifejezze, hanem az, hogy a nemzet történetét összeállítsa és hogy megállapítsa, hogy mi volt abban az idõben a tényleges igazság. Ezeknek az embereknek a lelki alkata miatt és nyelvük miatt nagy rímes krónikáink vannak, különösen a "Garin le Loherain", amely tanúja az észak uralmának, noha azóta cáfolták ezt. Sajnos, mivel ezeknek a hagyományoknak a leírói és szerzõi is fõleg a történelmi tényeket akarták megõrizni vagy kívánságukat kifejezni a pozitív és biztos eredményeket illetõen, az igazi költészetet mûvelni, a formák szeretetét és a szépség keresését, ezek nem olyan hosszúak, mint a hosszú beszámolók ezt el akarják hitetni. A langue d'oil irodalma mindenek elõtt hasznossági irányú volt; és így a faj, a nyelv és az irodalom tökéletes harmóniában voltak egymással.

Mivel a fajban a germán elem jóval kisebb, mint a gall alap vagy a római fölépítmény, elkezdte elveszíteni alapját. A nyelvnél ugyanez történt, a kelta és latin erõsödött, a germán háttérbe szorult. A nemes beszéd, melynek csak legmagasabb fokát ismerjük, és amely még növekedett is volna, csökkent és a tizenharmadik század végén elromlott. A tizenötödikben már csak tájnyelv volt, melybõl a germán elemek teljesen eltûntek. A kincstár kimerült; és ami maradt, logikátlan és barbár anomália volt a kelta és latin fejlõdése közepén. Így a tizenhatodik század, a klasszikus tanulmányok feléledésének kora a nyelvet romokban találta, és megpróbálta azt a görög és latin alapján föléleszteni. Ez volt az írók professzionális célja ebben a nagy korszakban. Fáradozásuk nem járt sikerrel, és a tizenhetedik században, bölcsen belátva, hogy az események menetének nem lehet ellenállni, és csak megpróbálták a meglévõ nyelvet kijavítani. Az napról napra több formát tartalmazott, melyek az uralkodó faj céljainak kedveztek a legjobban, formák, más szavakkal, melyekbe régen bele volt ágyazva a kelta nyelvtani élet.

Noha a langue d'oil és a francia nyelv egységesebb, mint a lingua romana (mert a fajok és nyelvek keveréke, mely életre hívta õket, kevésbé volt komplikált), mégis külön tájszólásokat alkottak, melyek mind a mai napig élnek. Nem dicséri õket, ha dialektusnak hívjuk õket tájnyelv helyett. Ezek nem az uralkodó típus romlásából jöttek létre, mellyel legalább egy idõben hatottak, de különbözõ arányokból, melyekben a kelta, latin és germán elemek voltak összekeverve, melyek ma is a francia népet alkotják. A Szajnától északra megtaláljuk a Picardy tájszólást; ez szókészletben és ritmusában nagyon közel van a flamandhoz, melynek germán jellege teljesen nyilvánvaló - a flamand ilyen szempontból ugyanazt az erõt mutatja, mint a langue d'oil, amely bizonyos költeményekben, anélkül hogy elvesztené önmagát, formákat és kifejezéseket használ az arrasi nyelvbõl (P. Paris, Garin le Loherain, elõszó) .

Ahogy dél felé megyünk a Szajnán a Loire irányában, a kelta elemek számosabbak lesznek a helyi nyelvben. A burgundiban és a Vaud és Savoy tájnyelvében még a szókincs is mutatja a kelta nyelv nyomait; ezeket nem lehet megtalálni a franciában, melynek uralkodó eleme a falusi latin nyelv. (Megfigyelhetõ, hogy a Vaud és Savoyi tájszólásnak déli gyûrûje van, mely erõsen emlékeztet Aventicum gyarmatra.)

Megmutattam fönt, (lásd 43. oldal), hogy a tizenhatodik századtól az észak befolyása utat engedett a Loire-tól délre lakók elõretörésének. Az olvasónak csak össze kell hasonlítania a nyelv mai szerkezetét régebbi megjegyzéseimmel a vérrõl hogy lássa, milyen szoros a kapcsolat az emberek beszéde és fizikai alakja között. (Pott nagyon jól kimutatja, hogy a különbözõ tájnyelvek egyensúlyt hoznak létre a faj, a vér és a nyelv között, amikor ezt mondja: "A tájnyelvek az egység sokfélesége, az egyszínû fény fölbomlása. (Ersch és Gruber Enciklopédiája. 66 o.). A szóhasználat furcsa, de világosan kifejezi a gondolatot.)

Részletesen foglalkoztam Franciaország esetével, de ez elv Európa többi részével is könnyen megmutatható lenne. És látható lenne általános szabályként, hogy a nyelv egymást követõ változásai és változtatásai nem évszázadok munkája, ahogy ezt általában halljuk. ha azok lennének, akkor ekkhili, berber, euskara, és bas-breton már rég eltûntek volna, és ezek ma is élnek. A nyelv változásait a vér változásai okozzák az egymást követõ nemzedékekben és a párhuzamosság pontos.

Itt el kell magyaráznom egy jelenséget, melyre már hivatkoztam, éspedig bizonyos faji csoportok ellenszenvére (nyomás miatt, szükség miatt vagy saját természetük miatt) saját nyelvük iránt egy idegen javára, mely többé-kevésbé idegen számukra. A zsidókat és a parsikat hoztam föl példának. De vannak mások is; és úgy találjuk, hogy az amerikai vademberek nyelve felsõbbrendû, mint saját maguk.

Amerikában a sors különös szeszélye folytán a legenergikusabb nemzetek így titokban fejlesztették ki a beszédet. Az írás ismeretlen volt számukra, és történelmük nagyon késõn kezdõdik és akkor is nagyon homályos. Az új világban sok nép él, akik, noha szomszédok, és egy közös eredet különbözõ ágaiból erednek, csak nagyon kevéssé hasonlítanak egymásra.

D'Orbigny szerint az úgynevezett Chiquita csoport Középamerikában olyan törzsekbõl áll, melyek legnagyobbika kb. 1500 fõs, és a legkisebb 30-50 emberbõl áll. Mindezeknek, a legkisebbnek is saját nyelve van. A dolgok ilyen állása csak teljes faji anarchia idején jön létre.

Ezt föltételezve egyáltalán nem vagyok meglepve azon, hogy sok ilyen törzs, mint a Chiquitok komplikált és tudományos nyelv birtokában vannak. A férfiak néha más szavakat használnak mint a nõk; és ha egy férfi a nõ szavait használja, akkor megváltoztatja a végzõdéseket. Ahol a szókészlet ilyen nagyvonalú, akkor a nyelv állapota biztosan nagyon kifinomult. Sajnos azt látjuk, hogy a számok maximálisan tízig érnek. A gondos kidolgozás mellett ilyen szegénység valószínûleg az idõ rontásának következménye, melyek a bennszülöttek mai barbár körülményeibõl erednek. Ha ilyen természetellenességeket látunk, akkor önkéntelenül a fényûzõ palotákra gondolunk, valaha a reneszánsz díszei, melyek forradalmak után parasztok durva kezébe kerültek. A szem csodálja a szép oszlopokat, a lugas rácsozatát, a szobrokkal díszített elõteret, a nemes lépcsõházakat, és meglepõen szép oromfalakat, melyek haszontalanok a benne élõ szemét népség számára; mert a romos tetõn beesik a víz, a folyosók padlója törött és férgek rágják az omladozó falakat.

Most bizonyosan azt tudom mondani, hogy a fajok különleges jellegzetességeire való tekintettel a nyelvtudomány igazolja a fiziológia és a történelem minden tényét. Következtetéseit nagyon óvatosan kell kezelni, és ha mindet bejártuk, nagyon veszélyes elégedetten nyugodni velük. A legkisebb kétség nélkül az ember nyelve mentalitásához illik, de nem mindig annak tényleges civilizációs értékéhez. Hogy errõl megbizonyosodjunk, csak azt a fajt szabad tekintenünk, amely a nyelvet tervezte és amelynek a nyelvet tervezték. Most a négerek és pár sárga csoport kivételével csak negyedik módon keveredett fajokat találunk a történelemben. Így minden ismert nyelv származék, és nem tudjuk létrejövetelük szabályait azonosítani, csak nagyon nagy vonalakban. Eredményeink, ha azokat a történelem igazolja is, nem tekinthetõk teljesen bizonyítottnak. Minél tovább megyünk vissza, annál homályosabb lesz a fény, és annál elméletibbek az érvek, melyek a nyelvtudománytól jönnek. Elkeserítõ ha ezek visszavetnek, mikor megpróbáljuk az emberi család haladását nyomon követni, vagy

azokat a faji elemeket fölfedezni, melyekbõl az emberi faj áll. Tudjuk hogy a szanszkrit és a zend rokonok. Ez valami; de közös törzsüket már nem ismerjük. A többi õsi nyelv ugyanilyen eset. Semmit sem tudunk euskaráról kivéve a nevét. Máig nem fedeztek föl hasonlót, közömbösek vagyunk történetük iránt, és az iránt, hogy ez õsnyelv-e, vagy származtatott nyelv. Nem ad nekünk hasznosítható tudást, csak annyit mintha megtudnánk, hogy az azt beszélõ emberek egyfajúak-e vagy kevertek.

Az etnológia hálás lehet a filológiának a segítségért. De nem szabad a segítséget föltétlenül elfogadni, vagy elméleteket csak arra építeni. (Ez az elõvigyázat csak akkor alkalmazandó, amikor a történelemben egy néprõl van szó, nem népcsoportokról. Noha egy nemzet néha megváltoztathatja nyelvét, ez soha nem történik meg, és meg sem tud történni összetett nemzeteknél, akik fajilag azonosíthatók de politikailag függetlenek. A zsidók föladták nemzeti nyelvüket; de a szemita nemzetek összessége se nem vesztheti el nyelvét, sem mást nem fog fölvenni.

Ezt a szabályt a szükséges óvatosság diktálja. Az ebben a fejezetben említett szabályok azt bizonyítják, hogy eredetileg tökéletes megfelelés van a faj szellemi erkölcsi tisztasága és nyelve között; hogy a nyelvek ennélfogva nem egyenlõk értékben és jelentõségben függetlenül formáiktól és alapelemeiktõl, éppen úgy, mint a fajok; hogy változataik, mint a fajokéi is, csak a más kifejezésekkel való keveredést mutatják; hogy minõségük és érdemeik, mint egy nép vére, eltûnhet vagy fölszívódhat, ha túl sok különféle elem árasztja el õket; végül, ha magas szintû nyelvet használ egy arra érdemtelen csoport, akkor az biztosan elkorcsosul és kihal. Ezért, noha gyakran nem könnyû rögtön bebizonyítani, egészen biztos, hogy a bizonyítást mindig el lehet végezni, ha a nép érdemei nem felelnek meg a nyelv érdemeinek.

Így le lehet fektetni az általános axiómát, a nyelvek rendszere szorosan összefügg a fajok rendszerével.

XVI. fejezet
xvi. Ismétlés; A három nagy faj tulajdonságai. a fehér faj fölsõbbrendûsége, és ezen belül is az árjáké.

Megmutattam, hogy a létezõ világ egy helyén, ahol emberek élnek, ezeket alapos erkölcsi és testi különbségek választják el a többi élõlénytõl. Ezt önmagában tekintve, csak a fizikai jelekbõl kiindulva három nagy, és világosan megkülönböztethetõ típust tudtam megkülönböztetni, a feketét, a sárgát és a fehéret. A fiziológia módszerei lehetnek bizonytalanok, eredményei csekélyek, módszerei rosszak, innen mégis teljes bizonyossággal haladhatunk tovább.

A néger változat a legalacsonyabb szintû, és a létra lábánál áll. Az állati jelleg, melyet a csípõ formája mutat, a négert gyerekkorától jelzi, és utal végzetére. Szelleme mindig nagyon keskeny körben fog mozogni. De mégsem csak bestia, mert alacsony homloka mögött, koponyája közepén láthatjuk az erõteljes energiát, melynek tárgyai durvák. Szellemi képességei alacsonyak vagy nem létezõek, kívánsága és akarata olyan erõs, hogy ezt szörnyûnek lehet nevezni. Érzékei, különösen a tapintási és szaglási a másik két fajé fölött állnak. (A néger tapintása és ízlése erõs de nem tesz különbséget. Mindent megeszik és olyan szagok, melyek bennünket zavarnak, neki kellemesek. (Pruner)).

Érzékeinek erõssége a legmeggyõzõbb bizonyíték alacsonyrendûségére. Minden étel jó szemeinek, semmi sem undorítja vagy taszítja vissza. Amit meg akar enni, azt gyorsan eszi és mértéktelenül; egy dög sem túl undorító ahhoz, hogy lenyelje. Ugyanez áll a szagokra; szertelen vágyait mindegyik kielégíti, bármilyen durvák vagy szörnyûek. Ezekhez hozzá lehet adni állhatatlanságát és érzéseinek szeszélyességét, melyet nem köt le egy dolog, és amely, ami õt illeti nem tesz nagy különbséget jó és rossz között. Azt is mondhatjuk, hogy az az erõszak, amellyel vizsgálja azt a dolgot, amely fölébresztette érzékeit és vágyait fölébresztette, azt is garantálja, hogy kívánsága hamarosan kielégül és elfelejti a dolgot. Végül is nem törõdik sokat sem saját életével sem másokéval: akarattal öl az ölés céljából; és ez az emberi gép, melyben olyan könnyû érzelmeket fölkorbácsolni, a szenvedés láttán vagy egy szörny közömbösségét mutatja, vagy olyan gyávaságot, mely az önkéntes halálban keres menedéket.

A sárga faj ennek a típusnak pontosan az ellentéte. A koponya elõre néz és nem hátra. A fej elsõ része széles és csontos, gyakran magas és domború. Az arc körvonalai háromszög alakúak, az orron és az állon semmi nyoma nincs azoknak a kidudorodásoknak, melyek a négert jellemzik. Általában hajlamos az elhízásra, mely, noha nem korlátozódik a sárga típusra, de gyakoribb mint más fajoknál. A sárga embernek kis testi energiája van, és hajlik a fásultságra; nem mutat szertelenséget, amely annyira jellemzi a négert. Vágyai gyöngék, akarata inkább csökönyös mint erõszakos; az anyagi javak iránti vágy noha állandó, de határok között marad. Természettõl fogva falánk, de sokkal válogatósabb ételének kiválasztásában. Mindenben közepességre hajlik; mindent elég gyorsa megért, ami nem túl mély és nem túl magasztos (Carus, op. rif, 60. o.). Szereti a hasznos dolgokat, tiszteli a rendet, és értékel bizonyos mennyiségû a szabadságot. Gyakorlatias a szó legszorosabb értelmében. Nem álmodozik vagy állít föl elméleteket; keveset fedez föl, de értékeli és átveszi, ami hasznos számára. Vágya az, hogy a legkönnyebben és a legkényelmesebben éljen. A sárga fajok világosan fölsõbbrendûek a feketéknél. Minden civilizáció alkotója azt kívánja, hogy társadalmának derékhada, a középosztály ilyen emberekbõl álljon. De nem alkotnak civilizált társadalmat; nem tudják annak idegközpontját megalkotni, vagy a szépség és tevékenység akcióit mozgásba lendíteni.

Eljutottunk a fehér emberhez. Ezeknek van gondolkodási energiájuk, vagy inkább energikus intelligenciájuk. van érzékük a hasznosság iránt, de ez sokkal messzebb és magasabbra ható, sokkal bátrabb és ideákkal telibb, mint a sárga fajoké; akadályok esetén állhatatosak maradnak és végül megtalálják az eszközt, hogy azokat elhárítsák.; nagyobb testi erejük van, nagy érzékük a rend iránt, és azt nemcsak mint a béke és nyugalom megmaradásának eszközét látják, hanem az önmegtartás elkerülhetetlen eszközének. Ezzel egyidõben figyelemre méltó, sõt rendkívül módon vonzódnak a szabadsághoz, és nyíltan ellene vannak a formalizmusnak, mely alatt a kínai boldogan vegetál, és a kemény despotizmus ellen is, mely az egyetlen útja a néger kormányzásának.

A fehér fajokat az élethez való rendkívüli kötõdés jellemzi. Jobban tudják, hogy hogyan használják, és így nagyobb árat tulajdonítanak neki; de mind saját személyüket, mind másokat tekintve kímélik az életet. Ha kegyetlenek, tudatosak kegyetlenségükben. Nagyon kétséges, hogy a négerben megvan-e ez a tudatosság. Ezzel egyidõben találtak okot, mely elegendõ arra, hogy befejezzék tevékeny életüket, mely olyan értékes számukra. Az alapvetõ indíték a becsület, amely különféle nevek alatt a faj eszméjében hatalmas szerepet játszott. Aligha kell megemlítenem, hogy a becsület szó, annak minden civilizáló befolyásával ismeretlen a sárga és fekete embernek.

Másfelõl a fehér ember hatalmas felsõbbrendûségét a szellemiek területén érzékeik alacsonyrendûsége kompenzálja. az érzékek terén a fehér ember kevésbé tehetséges mint mások, és a testi megfontolások kevésbé csábítják és kötik le, noha fizikailag messze õ a legerõsebb. (Martins megfigyelte, hogy az európai a színesek fölött áll az idegi folyadékok kinyomásában (Reise in Brasilien, i. vol, 259 o.).).

Ilyen az emberi faj három alkotó eleme.

Másodlagos típusoknak nevezem õket. Mert úgy érzem, kötelességem kihagyni az ádámi ember megvitatását. Ezeknek a típusoknak a keveredésébõl származnak a harmadlagos csoportok. A negyedfajú csoportok a harmadfajúak keveredésének eredményei, vagy olyan tiszta vérû törzs, amely két idegen fajjal keveredik.

Ezek alatt a kategóriák alatt mások is megjelentek és ma is megjelennek. Ezek némelyike nagyon erõsen jellemzett és új és külön kiindulási pontot alkot, mert teljesen összeforrott fajokból jön. Mások nem teljesek és rosszul rendezettek, sõt azt is lehet mondani, hogy antiszociálisak, mert elemeik túl számosak, túl különbözõek vagy túl barbárok, nem volt sem idejük, sem lehetõségük arra, hogy valami gyümölcsözõ célra egyesüljenek. Itt nincsenek határok, és a folyamatos keveredés réme jelenik csak meg, ha ezekre a kevert és vegyes fajokra nézünk, melyek egész emberiségnyit tesznek ki.

Igazságtalan lenne azt mondani, hogy minden keveredés rossz és ártalmas. Ha a három nagy típus szigorúan elhatárolódott volna, akkor a fensõbbség kétségtelenül mindig a fehér fajok legjobbjai kezében lenne, és a sárga és fekete változatok mindig a fehérek legalsóbbjai lába alatt mászkálnának. Az ilyen állapot annyiból ideális, hogy ezt eddig nem láttuk a történelemben, és csak akkor képzelhetõ el, ha észrevesszük a fajilag tisztán maradt fehérek vitathatatlan fölsõbbrendûségét.

De ez nem lenne tiszta nyereség. A fehér faj fölsõbbrendûségét megmutatná ugyan, de bizonyos elõnyök árán venném meg, melyek a vérkeveredés során lettek láthatóak. Noha ezek messze nem egyenlítik ki a hibákat, melyeket hoztak, de néha ajánlatosak. A mûvészi zseni, mely mindhárom típustól egyformán idegen, csak a fehér és fekete keveredése után születik meg. A maláj fajta, mely a sárga és fekete fajok keveredésének az eredménye, intelligensebb, mint bármelyik õse.

A fehér és sárga egyesülésébõl közbensõ típusok születtek, akik fölsõbbrendûek a tisztán finn törzseknél és a négereknél is.

Nem tagadom ezeket a jó eredményeket. A mûvészet és a nagy irodalom, melyet a kevert vérûek hoztak létre, az alsóbbrendû fajok javítása és nemesítése - mindezek csodák, melyekért hálásnak kell lennünk. A kicsi fölemelkedett. Sajnos, a nagy lealacsonyodott ugyanebben a folyamatban; és ezt a kárt senki sem tudja ellensúlyozni vagy kijavítani. Mert gyûjtöm a fajkeveredésbõl származó elõnyöket, hozzájuk veszem a viselkedés és hit finomodását, különösen a szenvedély és vágyak mérséklõdését. De ezek csak átmeneti elõnyök, és észreveszem, hogy a mulatt, aki ügyvéd, orvos vagy üzletember lesz, sokkal több néger nagyapjánál, aki teljesen vadember volt, és semmire sem volt képes, de azt is meg kell mondanom, hogy a primitív India brahmanjai, Iliad és Shahnameh hõsei, a skandináviai harcosok . az eltûnt nemes fajok dicsõ árnyékai, melyek eltûntek - magasabbrendû és briliánsabb képet adnak nekünk az emberiségrõl, és aktívabb, intelligensebb és megbízhatóbb eszközei voltak a civilizációnak és nagyobbak, mint a száz évvel késõbbi kevert típusok, mind a mai napig. És még ezeknek a vére sem volt teljesen

tiszta.

De mindez bekövetkezett, az emberi fajok, akikkel a történelemben találkozunk, összetettek. és a legfõbb következmények egyike, hogy minden típus legprimitívebb jellege rendetlenné vált. Mind a jó, mind a rossz tulajdonságok intenzitása csökken a vér gyakori keveredésével; de szét is szóródnak és elválnak egymástól, és gyakran kölcsönösen ellentmondanak egymásnak. Eredetileg a fehér fajé volt a szépség, intelligencia és erõ monopóliuma. de ahogy keveredett a többiekkel, keverékek álltak elõ, melyek szépek voltak, de erõ nélkül, erõsek de nem intelligensek vagy intelligensek, de csúnyák és gyöngék. Továbbá, mikor a fehér vér mennyisége megnõtt a rengeteg egymást követõ keveredés miatt, és nem egyetlen keveredés miatt, ez már nem tartalmazta eredeti elõnyeit, és gyakran csak növelte a meglévõ faji elemek zavarát. Ereje maradó minõségében volt, és még erõssége is rendetlenséget hozott. Ezt a nyilvánvaló ellentmondást könnyû elmagyarázni. Egy tökéletes keveredés minden foka új típust hoz létre különféle elemekbõl, és különös képességeket hoz létre. Ahogy ehhez további elemek adódnak, a harmónia rendkívül nehéz helyzetbe kerül és az egész anarchikus állapotot hoz létre. Ahogy ez fokozódik, a legjobb és leggazdagabb tulajdonságok értéke lecsökken, és merõ jelenlétük a rossza táplálja, mely nem fog csökkenni. Ha a vérkeveredés egy bizonyos fokig hasznos az emberiségnek, amennyiben növelik értékét és nemesítik, ez csak magának az emberiségnek a költségén lehetséges, amely elsatnyul, lealacsonyul, elerõtlenedik és alázatossá lesz éppen legnemesebb fiainak alakjában. Ha azt is valljuk, hogy jobb rengeteg degradált egyedet középszerû emberekké tenni, mint egy hercegi nemzetséget megtartani, melynek vére meg van hamisítva és kimerült mert szenved a gyalázatos változások miatt, mégis igaz a szerencsétlen tény, hogy a változás nem áll itt meg; mert ha középszerûek jönnek létre a nagyobbak kárára, akkor ezek újabb középszerûekkel állnak össze és olyan szövetségeket hoznak létre, melyek egyre nõnek és egyre alacsonyabbrendûeket nemzenek, megszületik a Bábeli zûrzavar, és a társadalmak lezuhannak a szakadékba ahol a világ minden ereje sem tudja megmenteni õket.

Ez a történelem leckéje. Megmutatja, hogy minden kultúra a fehér embertõl származik, hogy semmi esem létezhet ennek segítsége nélkül, és hogy egy társadalom addig nagy és virágzó, amíg megõrzi a nemes csoport vérét, amely azt létrehozta, föltéve hogy ez a csoport fajunk legértékesebb elemeihez tartozik.

Az embertömegek közül, melyek a Földön éltek, csak tíz emelkedett föl a teljes társadalom állapotába. A többiek ezek közül keringtek többé-kevésbé függetlenül, mint a bolygók a nap körül. Ha ebben a tíz kultúrában van olyan elem, mely nem a fehér fajokból indult ki, és olyan halálos mag, mely nem a közéjük keveredett alsóbbrendû törzsekbõl jön, akkor ennek a könyvnek az egész elmélete hamis tényekre alapoz. Másfelõl, ha a tények megegyeznek a mondottakkal, akkor vitathatatlan bizonyítékunk van fajunk nemességére. Csak a tényleges részletek tudják a végsõ pecsétet rányomni rendszerem igaz voltára, és csak azok tudják kellõ pontossággal megmutatni fõ tételem teljes kihatását, hogy a népek csak a vérkeveredés hatására degenerálódnak, hogy degenerálódásuk foka pontosan megfelel az új vér mennyiségének és minõségének, és egy civilizáció életképességére a legdurvább ütés, ha ez uralkodó elemek, és a faji keveredés során elõálltak olyan számosan lesznek, hogy megszûnik az élethez szükséges homogenitás, és ennélfogva lehetetlen lesz a harmónia, a közös ösztönök és érdekek mûködése, a létezés közös logikája, mely minden társadalmi kötelék egyetlen igazolója. Nincs nagyobb átok, mint az ilyen rendezetlenség, és ha a dolgok jelenlegi állása nem a legjobb, ez rosszabbat ígér a jövõre nézve.

MEGJEGYZÉS: A "tíz civilizáció" melyeket a legutóbbi szakasz említ, a következõk. Ezeket részletesen vitatja a "fajok egyenlõsége" c. könyvsorozat, melynek ez az elsõ kötete.
I. Az indiai civilizáció, mely legmagasabb fokát az Indiai Óceán körül érte el, és az indiai kontinens keleti és északi részén, Brahmaputratól délkeletre. Ezt árja fehérek hozták létre.
II. Az egyiptomiak, akik körül etiópiaiak, núbiaiak és néhány kisebb nép élt, nyugatra az Ammon oázistól. Ezt a társadalmat az indiai árja gyarmat alapította, mely a Nílus felsõ völgyében telepedett le.
III. Az asszíriaiak, akikhez a zsidók, a föníciaiak, a lydiaiak, a kartágóiak és a hymiariták is hozzátartoztak. Civilizációs minõségüket a fehér megszállásoknak köszönhették, melyeket Sém és Hám utódai neve alatt lehet csoportosítani. A zoroászter iræniak, akik Középázsia egy részét uralták a médek, perzsák és baktriaiak név alatt, az árja család részei.
IV. Az görögök, akik ugyanebbõl az árja családból származnak, szemita elemekkel keveredve.
V. A kínai civilizáció melynek fölemelkedése hasonló okokra vezethetõ vissza, mint az egyiptomié. Egy Indiából jövõ árja gyarmat hozta a kínai civilizáció fényét is. de ezek nem keveredtek a feketékkel, mint a Nílus mentiek, hanem elvegyültek a maláj és sárga fajok között, és északkeletrõl erõsítést kaptak számos fehér elemtõl, melyek szintén árják voltak, de nem hinduk.
VI. Az olasz félsziget õsi civilizációja, a római kultúra bölcsõje. Ezt kelták, ibériaiak, árják és szemiták hozták létre.
VII. A germán fajok, melyek az ötödik században lettek nyugatias elmék. Ezek árják voltak.
VIII.-X. A három amerikai kultúra, az alleghani, a mexikói és a perui.
Az elsõ hét kultúrából, melyek az Óvilágból származnak, hat legalábbis részben az árja faj kultúrája, a hetedik, az asszíriai az iráni reneszánsznak amely történelmileg a legjobb cím a hírnévnek. Jelenleg Európát szinte teljesen a fehér fajon alapuló csoportok lakják, melyekben nagyon számos a nem árja elemek száma. Ott nincs igazi civilizáció az európai elemek között, ahol az árja ág nem uralkodó.
A fönti listán a néger fajok egyike sem látható, mint civilizáció létrehozója. Csak ha másokkal keveredik, képes civilizációt létrehozni.
Hasonlóképpen nincs spontán civilizáció a sárga fajok között sem; és ha itt az árja vér kihal, létrejön a stagnáció.

----- 1. rész ------